

XÀTIVA ALS SEGLES XVI-XVIII.

LA CIUTAT FISCAL I LA CIUTAT VIVA

Dalt. Taulell del s. XVI, SIAM. València

Baix. Marbre de 1759, Museu de l'Almodí de Xàtiva. Fotos MGB. 2025

Mariano González Baldoví, 2025

XÀTIVA EN ELS SEGLES XVI-XVIII. LA CIUTAT FISCAL I LA CIUTAT VIVA.

I. PART. LA CIUTAT FISCAL

SUMARI

INTRODUCCIÓ	Pàgina
La ciutat de Xàtiva i el seu terme particular als segles XVI i XVII a partir dels censos de població de 1510 i 1646.	2
Els censos de Xàtiva de 1510 i 1646. Fonts complementàries	3
CAPÍTOL I. EL CENS DE 1510.	
1. Algunes consideracions metodològiques	8
2. Transcripció	10
Eclesiàstics	10
Eclesiàstics sense benifets	11
Monestirs de frares, i de religioses	11
Nobles, cavallers i gentilhomes	11
La parròquia de Sant Pere	14
La parròquia de Santa Maria	19
La parròquia de Santa Tecla	22
Les Barreres que són de la dita parròquia	26
3.- Suma de veïns de la ciutat de Xàtiva i els llocs de la seua contribució	30
3.1. Veïns de la ciutat cristiana	30
3.2. Els Focs de la moreria	30
3.3. Els llocs i alqueries del terme de la ciutat	32
3.4. Resum de focs i pobladors de les alqueries de l'horta de la ciutat	35
3.5. Relació nominal dels veïns de la Llosa	36
4.- Quarter de L'Olleria	36
4.1. Relació nominal dels veïns cristians de L'Olleria	36
5.- Quarter de Benigànim	38
5.1. Relació nominal dels veïns cristians de Benigànim	38
5.2. Relació nominal dels veïns cristians de Montaverner	38
6.- Quarter de L'Ènova	39
5.1. Relació nominal dels veïns cristians de L'Ènova	40
7.- Quarter de Castelló	40
7.1. Relació nominal dels veïns cristians de Castelló	40
8.- Llocs del terme de la ciutat que són del pacte	41
9.- Total d'habitants en l'any 1510 del terme municipal de la ciutat de Xàtiva, dit també terme particular	42
CAPÍTOL II. EL CENS DE 1646	
1. Particularitats de dit cens en el cas de Xàtiva	44

2.- Transcrició	46
3.- Sant Pere	46
4.- Santa Maria	51
5.- Santa Tecla intramurs	57
6.- Santa Tecla Barreres	65
7.- Raval	69
8.- Eclesiàstics	70
9.- Convents	71

II. PART. LA CIUTAT VIVA

SUMARI

1.- SEGLE I MIG DE NAIXEMENTS I DEFUNCIONS EN LA CIUTAT DE XÀTIVA DE 1622 A 1771	73
1.1.- 1648 Any de la pesta. Defuncions afegides en un quadern al final	81
2.- CREIXEMENT NET EN PERÍODES DE 25 ANYS	82
3.- GRÀFIQUES DE NAIXEMENTS I MORTS EN PERÍODES DE 25 ANYS	85
4.- BAPTISMES, DESPOSORIS I SOTERRARS SINGULARS	91
4.1. Baptismes singulars. 1546-1794	92
4.2. Desposoris singulars. 1575-1789	94
4.3. Soterrars singulars. 1622-1827	95
5.- SOTERRARS DE DESEMPARATS. 1641-1813	100
6.- MORTS VIOLENTES. 1622-1893	103
7.- AJUSTICIATS-SENTENCIATS. 1622-1828	110
7.1. Militars afusellats pels francesos en 1812 i 1813	112
7.2. Roders	114
8. ESCLAUS	114
8.1. Baptismes. 1534-1772	114
8.2. Soterrars. 1622-1744	122
9. BAPTISMES DE CRISTIANS NOUS DE LES ALQUERIES DEL TERME DE XÀTIVA I DEL RAVAL DE LA CIUTAT	122
10. MORISCOS EXPULSOS	
10. 1. Baptismes de fills de moriscos. 1609-1612	122
10.2. Casaments de fills de moriscos. 1624-1632	132
11.- ESTRANGERS	132
11.1. Baptismes. 1611-1647	132
11.2. Casaments. 1573-1771	133
11.3. Soterrars. 1641-1778	137
12.- IRLANDESOS RESIDENTS EN XÀTIVA A PRINCIPIS DEL SEGLE XVIII	138
12.1. Baptismes. <i>Abans de la batalla d'Almansa.</i> 1706.1707	138
12.2. Casaments. <i>Abans de la batalla d'Almansa.</i> 1707	139
12.3. Baptismes. <i>Després fundació de la Nueva Colònia</i>	139
12.4. Casaments. <i>En la Nueva Colònia</i>	140

I. PART. LA CIUTAT FISCAL

INTRODUCCIÓ.

LA CIUTAT DE XÀTIVA I EL SEU TERME PARTICULAR ALS SEGLES XVI I XVII A PARTIR DELS CENSOS DE POBLACIÓ DE 1510 I 1646

En el transcurs de les moltes visites realitzades durant dècades a diferents arxius civils i eclesiàstics, vaig anar recollint informació molt diversa, una gran part de la qual la vaig classificar, completar i codificar en els volums del *Diplomatari*.¹ En la introducció d'aquell vaig anotar que no era un recull complet i exhaustiu, sinó una selecció que es ramificava en multitud de continguts i matèries que donaren, que donaven, unes ràfegues de llum a moments singulars, a un grapat de persones de tots els estaments socials i d'un espectre cronològic molt ample.

Com ens passa sovint als que ens submergim en l'oceà dels papers i els documents, en cada campanya d'investigació sobre cert assumpte recollia altres notícies alienes a la matèria a estudiar en eixe moment. Així, anava creant-se un fons, un pou ben fondo d'informació desconneca. Com sempre havia estat interessat en les relacions socials, familiars, econòmiques dels llinatges, el que els historiadors diem *prosopografia*, aquells apartats s'ompliren més que altres, encara que també amb diferents continguts complementaris, tangencials, que solts, un a un, tenien una utilitat limitada per a l'investigador, però presentats en un únic embolcall creixien un poc en interès i en un futur profit.

Cal puntualitzar que, en època foral, coexistien diferents demarcacions del nostre territori: la major i més important era la sotsgovernació d'Enllà lo riu Xúquer, dita també d'Ençà lo riu Xúquer i, en moltes ocasions, simplement governació de Xàtiva, amb atribucions de naturalesa militar i judicial, els límits de la qual eren el Xúquer pel nord, el mar a llevant, les muntanyes de Xixona pel sud i Castella a ponent. A més, hi havia el terme general de la ciutat, sobre el qual exercia certs privilegis de pastura, llenya i altres, situats tots al voltant del terme particular.

Aquest tercer estadi territorial, el terme particular, és el que hui es diria o tindria la consideració jurídica i política de terme municipal, i és el que recull el cens de 1510 de la població del regne de València, realitzat amb motiu de les corts celebrades en Monsó.

Una primera distinció fonamental és que en la ciutat i llocs del terme convivien veïns i pobladors musulmans. Altra distinció correspon al règim polític-administratiu a la que pertanyien: hi havia territoris de reialenc, que podien estar poblats tant de cristians com de musulmans, i altres territoris de jurisdicció alfonsina, extraordinàriament abundants en el terme particular de Xàtiva. Només aquestos dos depenien directament de la ciutat, és a dir, al rei, a efectes jurisdiccionals, fiscals i judicials, i constituïen el terme municipal pròpiament dit, perquè en el terme general hi havia altres territoris que fruien de la jurisdicció suprema, dita també baronal, corresponent a senyories generalment titulades. Per això figura Estubeny, senyoria alfonsina, en el terme municipal de Xàtiva, però no el poble veí de Sellent, que era un comtat, com ho era Anna; tampoc Montesa i Vallada, per pertànyer a l'orde de Montesa, segregats de Xàtiva en 1319, ni Moixent, per ser baronia, o Palomar, del

¹ *Civitas populusque Saetabis. Diplomatari inèdit de Xàtiva de 1306 a 1944*, que es va publicar l'any 2023, i es pot consultar en la direcció electrònica <https://hdl.handle.net/10550/97070>, al qual remetem sovint al lector en les notes de peu de pàgina.

comte d'Albaida, en canvi sí Montaverner i Aiello. Estranya trobar Benissuera i Colata, que pertanyien al llinatge dels Bellús, i en canvi no consten Bellús, Otos ni Bèlgida, del mateix llinatge i règim senyorial. Tampoc el cens va incloure Barxeta, de baixa jurisdicció, pertanyent als Tallada, que també eren senyors de Manuel i Novetllè, nuclis de població que figuren en el cens. No sabem si les omissions es degueren a oblots, o a altres consideracions.

ELS CENSOS DE XÀTIVA DE 1510 I 1646. FONTS COMPLEMENTÀRIES.

Per tal d'endinsar-nos en la societat i les persones de segles passats de la nostra terra, de la nostra ciutat i territori, hem d'acudir a diverses fonts, complementàries les unes de les altres, més escasses quan més antigues. Els censos de població aporten una informació valuosa, tot i que molt limitada, i alhora viciada d'origen, perquè les dites relacions de focs tenien com a finalitat la recaptació fiscal per a mantindre la política de la monarquia, la qual cosa era causa d'ocultacions i d'altra mena de subterfugis per evitar el pagament. El resultat és que són incomplets, no consten tots els veïns, amb gran contrarietat dels investigadors especialitzats en la demografia, el creixement de les poblacions, les crisis demogràfiques per carestia, guerres o epidèmies, així com la comparança amb altres territoris, veïns o no. I és ben cert. Hi ha no poques disquisicions al voltant del nombre de persones que formava cada unitat familiar, la *ratio* per foc, que permetria calcular el número d'habitants d'una ciutat o població, a partir dels censos, on només figuren els caps de família.

No obstant, hem observat, bé que per a èpoques més modernes de mitjans i finals del XVII, alguns aspectes que convindria tenir en compte perquè podrien ajustar un poc més les conclusions tretes només dels registres censals. Els quaderns d'*Statu Animarum*, també dits Ceda de la parròquia, anotaven per carrers, casa per casa els habitants subjectes a confessió i comunió anual, que eren només els majors de set anys. Encapçalava cada casa el cap de família, normalment homes, excepte en el cas de viudes, i després anotaven l'esposa, els fills majors de set anys, i, en el seu cas, la dida i els criats, que també podrien ser matrimonis i tindre fills menuts que no apareixen al còmput. Cal remarcar que no figuren els albat, dos o tres criatures que podrien trindre moltes famílies. Bé, el cas és que trobem unitats familiars formades per sis, set o més persones. Per tant, la relació d'un cens, reduïda només als caps de família, de la qual partir per a calcular els habitants multiplicant per 4'5, podria conduir-nos a resultats allunyats de la realitat.

En altres ocasions hem pogut confirmar que alguns subjectes fiscals relacionats com a contribuents no constitueixen un *foc*, entès com una unitat familiar, sinó que es tractava de tres, quatre o més persones que vivien de llogat en una mateixa casa, per trindre pocs recursos, per ser viudes, fadrins o per altres situacions. Si no eren *focs* en el sentit convencional del terme, sinó contribuents unipersonals, l'aplicació de la *ratio* 4'5 o altra, també distorsiona el resultat.

Dels diferents censos conservats hem triat els dos més coneguts, el de 1510 i el de 1646. Les monografies o treballs existents, fets a partir d'aquests censos, sobre tal o qual població es limiten a relacionar els veïns, i en els casos dels estudis generals, centren l'atenció en la qüestió demogràfica, perquè els autors d'aquells i d'aquests solen desconèixer tot sobre les persones dels llistats. La nostra aportació en el present estudi consisteix en la identificació del màxim d'individus, abocant en les notes de peu de pàgina la informació que en tenim fins ara, que és incompleta, fragmentària. Hi ha

molts veïns dels que no sabem res, però hi ha d'altres que van deixar diverses petjades documentals. Les dades fonamentals són: els dos cognoms, els oficis, els anys de naixement, desposoris i mort, el nom de l'esposa, els fills que tingueren, el carrer on vivien i una pinzellada dels descendents. Però totes les dades juntes es donen en poques ocasions.

El cens de l'any 1510 conté poca informació, impossible d'incrementar a partir dels Llibres Sacramentals de les parròquies perquè començaren a redactar-se molts anys després, a més, presenta la singularitat d'agrupar primer als eclesiàstics i als nobles i cavallers, segregats de la resta, el que és un inconvenient insalvable per conèixer el lloc on residien en la ciutat, detall que de vegades es pot saber per altres fonts. En canvi, el de 1646 separa els veïns per parròquies i barris, i podem extraure moltes dades dels *Quinque Libri*. Per a un arc cronològic reduït del XVII, més ampli en el cas del XVIII, ens ha resultat d'utilitat la consulta de la molt incompleta sèrie d'*Statu Animarum* o Quèrns de Seda de la parròquia, esmentats més amunt.

Una informació ben interessant la proporcionen les visures dels canals d'abastiment d'aigües, sobre tot la de 1620 de l'Aigua Santa, en fer constar els noms dels propietaris de les cases que afrontaven amb les que gaudien de la concessió de l'ús de porcions alíquotes del cabal. No tant la de l'Aigua de Bellús, perquè no inclou el nom de les cases confrontants, sinó que només va emprar com a referent les motes partidores, que estaven lluny de les cases a les que servia, i les conduccions es ramificaven com un sistema arterial, portant aigua a cases situades en carrers diferents, tot el qual dona lloc a errors en les ubicacions de les cases així com amb els propietaris o destinataris, per confondre el nom de la mota amb la casa que servia. En ocasions he citat *l'Índex de Manual de Consells de 1500 a 1549*, del que hi ha un excel·lent estudi i transcripció de l'any 2006 degut a l'historiador Vicent Terol Reig. No obstant, personalment, vaig fer un buidat de l'esmentat llibre a principis dels anys vuitanta del segle passat, i és dels meus fitxers, dels que té antecedents l'Arxiu Municipal de Xàtiva, d'on a voltes he tret la informació, companejant-la amb la publicada.

A grans trets aquestes han estat les fonts bàsiques, a les que cal afegir un munt d'altres documents, com ara: testaments, codicils, inventaris *post mortem*, cartes matrimoniales, plets i processos, censals, cartes d'hidalguia, àpoques, procures, etc.

No obstant, cal tenir en compte les grans limitacions de les fonts, per diverses raons: la primera és que no són coetànies les unes de les altres; la segona és que, en el cas dels censos i de *l'Statu Animarum*, malgrat la tendència dels redactors a seguir un mateix itinerari, no es pot afirmar que fora *sempre* igual. No obstant, partim de la consideració que seguien un itinerari *lògic*, el que permet deduir o fer hipòtesi o afirmacions de per quin carrer o proximitat anaven, així com, en ocasions, el parentiu de veïns. Quan més veïns podíem situar amb certesa on vivien en un o altre cens, més intel·ligible es feia l'itinerari, i més s'ampliava la informació, per exemple, la canviant toponímia, o certes variacions urbanístiques en places, atzucacs, carrers desapareguts, etc. També es poden resseguir els canvis de domicili de llauradors i jornalers, des de carrers secundaris a altres de famílies riques i benestants, si una branca de determinat llinatge ascendia en l'escala social.

La tercera limitació és que, de vegades, per fer més ràpidament la relació, encapçalaven amb el nom d'un carrer principal, com ara la Corretgeria o Sant Pere, i

li afegien els veïns dels carrerons laterals a una banda i altra, de manera que no sabem si per aquella època un determinat individu vivia en la Corretgeria o en el carrer Colom, en Sant Pere o en el de Fumeral. Un altre obstacle és l'ús, segons anys o redactors, de diferents topònims per a una mateixa via urbana, que, a més, sovint canviaven amb el temps. Finalment, segons la font documental, a voltes es cita el nom del veí que vivia en tal casa o carrer, que podria ser o era un llogater, i en altres casos, no nomenen el veí, sinó al propietari, que vivia en altre lloc. En el Repartiment d'Aigua Santa trobem referències com “Casa de Tal que ara és de Qual” o “Casa de Tal que abans era de Qual”, o “Casa de Tal que viu Qual”.

Un dels impediments més greus alhora de veure qui és qui, o si tenia alguna relació amb altres és la difusió i èxit d'uns quants llinatges, originalment de llauradors, que s'escamparen per tota la ciutat i arribaren a gran part dels estaments, com ara: els Albero, Aliaga, Bru, Gosalbo, Guitart, Martí, Pelegero, Roca, Sanchis, Soler, Terranet, unit a un relativament reduït mostrari de noms de font com: Antoni, Bernat, Bertomeu, Gaspar, Guillem, Jaume, Jeroni, Joan, Josep, Macià, Onofre, Vicent, etc., per als homes; i Beatriu, Maria, Anna, Josefa, Margarita, Magdalena, Isabel, Vicenta, Joana, Anastàsia (Estàcia en la versió local), etc., per a dones. A més, predominava l'ús quasi exclusiu del cognom patern, i és freqüent el fet de batejar successius fills amb tres o més noms, entre els que un es repetia en tots, posem per cas tots duïen un, Vicent o Bonaventura. Podien haver tres germans que compartien un dels noms de font, i de majors triaven com usual el primer o el segon nom, i no pots saber qui és qui, més si algun d'ells havia mort albat.

Altra varietat és l'alternança per a designar individus de nom compost: Gaspar Joan, Jaume Josep, que unes voltes els citaven amb els dos noms, altres com a Gaspar i altres com a Joan, etc. Com exemple, anotar que hem trobat a l'esposa del notari Onofre Blai Borja (1563-1638) amb quatre noms distints: Vicenta, Margarita, Magdalena i Anna. Tot el qual fa que ens trobem sovint amb dos i fins tres persones coetànies amb el mateix nom i cognom, que poden ser: pare i fill; germans homònims només de pare; oncle i nebot; avi i nét o cosins germans. El resultat és un bon grapat de veïns impossibles d'individualitzar.

Un altre factor a tenir en compte en les filiacions és el dels reiterats matrimonis, en especial dels homes que enviudaven joves o no tan joves. En els casos de llauradors i menestrals, potser perquè no podien compaginar el fet de treballar, governar la casa i atendre als menuts, i també en el de persones benestants i riques, per raons de sucosos dots. Uns i altres casaven una segona i tercera ocasió, i fins a cinc, i tenien fills amb dos o més esposes, i no sempre es pot saber de quina esposa és cada fill; i més encara, quan hi havia fills homònims del mateix pare tinguts amb dos esposes consecutives. Sense oblidar les bastardies, que fan aparèixer persones sobtadament, ni els nombrosos xiquets il·legítims, batejats com a fills de Jesucrist, de Sant Pere, de la Mare de Déu, de la Terra, o simplement de pares incògnits. Per a rematar, alguns nobles o professionals de les lleis, en enviudar, es feien capellans, beneficiats o canonges, situació que de vegades dona lloc a confusions.

Els notaris o els racionals del capítol eclesiàstic resolien de diverses maneres la identificació de la persona que tenia parents homònims: al nom afegien un indicatiu de l'edat relativa: pus jove o pus vell; major de dies o menor de dies; *maior o minor dierum*, en el cas més senzill de pares i fills. Altra opció en persones homònimes de

diferents pares, com ara en el cas, inventat, d'un Pere Aliaga, que fora fill de Cristòfol i altre Pere Aliaga, fill de Bertomeu, en compte d'afegir el cognom matern que els hauria identificat sense error, elegien el referent del patronímic patern: Pere Aliaga de Cristòfol i Pere Aliaga de Bertomeu. Per a les dones encara era més indeterminat, com podria ser, Joana, filla de Miralles, el fuster.

Altres usos no tan estesos eren el d'afegir l'ofici, perquè per als coetanis que escrivien, -no per a nosaltres- quedava clar de quin Jàfer parlaven si deien que era el *forner* o especificaven que era el *llaurador*, però no en sabem el nom, ni el de la mare. També hem trobat identifications de persones pel lloc on vivien: Joan Sanç, front a Clara o Gaspar Sanç, de la plaça de les Corts, així com altres tan inservibles com “fill de Sanchis el ferrer” o “fill del català de l'ull tapat”. Per acabar, l'altre pilar informatiu en el que m'he recolzat és l'esmentat *Diplomatari*. Finalment, afegir la copiosa informació del banc de dades genealògiques del nostre arxiu, que recull, fins el moment, quaranta-dos mil registres.

CAPÍTOL I

EL CENS DE 1510

Escut de Xàtiva en el retaule de Sant Feliu, pintat cap a 1507. Foto A.Garcia, 1979

1.- ALGUNES CONSIDERACIONS METODOLÒGIQUES

Com el nostre interès investigador s'ha centrat, com deia més amunt, en les relacions entre els estaments de la societat, el seguiment dels llinatges, oficis, l'economia, els ascensos a les elits, etc., del *Cens de 1510* hem transcrit només les relacions nominals dels veïns cristians de Xàtiva, Canals, L'Olleria, Montaverner, Benigànim, l'Ènova, Castelló i la Llosa per ser els únics dels que, en ocasions, podem seguir les trajectòries, unes voltes senceres, altres sols intuïdes o suposades. Per exemple, els llinatges Tallada, o el dels Bellvís, en els segles XIV, XV, o fins i tot XVI, apareixen en nombroses ocasions exercint alguna magistratura del municipi, com a notaris o com a senyors d'alqueries de la ciutat. Sabem que tots eren del mateix llinatge però no podem seguir-li el fil a una branca a partir de certa data. De llinatges no tan coneguts i protagonistes, que amb el temps s'enlairaren, podem teixir fils o teranyines més febles, que ens porten de L'Olleria o Montaverner i Palomar a Xàtiva, Castelló, Senyera i altres, com en el cas dels Bella, Mompó, Guitart o Albinyana, per esmentar-ne uns pocs. Per tant, encara que la informació que ens aporta el Cens de 1510 és més reduïda que la de censos posteriors, per tal com és més antiga, en ocasions ens permet completar cadenes genealògiques, creuant la informació amb la d'altres sèries documentals, cadenes que futurs investigadors podran incrementar en la mesura que es publiquen nous testaments i censals.

Hi un notable contrast entre la informació recollida d'habitants de les parròquies de la ciutat estricta, i la nul·la referent a veïns de Canals, La Llosa, L'Ènova, i els tres quarters segregats en municipis independents: Castelló, L'Olleria i Benigànim i el motiu és el mateix en tots els casos: no s'han conservat els Llibres Sacramentals de les parròquies respectives, el que ens ha impedit fer un buidat i seguiment dels enllaços entre famílies, probablement més acusats encara que en Xàtiva, per ser nuclis d'inferior població i menor atracció per a establir-se forasters.

Certament, el Cens de 1510 no constitueix una novetat per estar ja publicat fa anys, així que no tindria cap interès o justificació la nostra transcripció si no afegira, en nombroses notes de peu de pàgina, informació d'aquelles persones que fins ara hem trobat, que no eren conegudes per anteriors investigadors, o no van tindre ocasió d'especificar-les. A més, cal avisar d'una circumstància que dona lloc a confusió en l'extens i magnífic estudi de Rafael Valdecabres Rodrigo, *El cens de 1510. Relació dels focs valencians ordenada per les corts de Monsó*.²

Es tracta de la distribució, en dita obra, del llistat de veïns en dos columnes. Si bé els textos a dos columnes dels llibres estan pensats per llegir de dalt a baix la primera columna i, en acabar passar a la segona, en aquest cas, l'investigador va anotar els noms seguits en dos columnes, de manera que al primer cap de família de la columna de l'esquerra li segueix el primer de la segona columna de la dreta; al segon de l'esquerra, el segon de la dreta, etc. Així, trobem a una viuda en la columna de la dreta, i el seu fill o hereus del marit en la columna esquerra, dislocació que es repeteix al llarg de tot el cens. Com es dedueix, eixa ordenació triada no permet tenir la visió dels grups familiars: pares, fills, germans, i també els sogres i consogres, així com els veïns reals.

² Universitat de València. València, 2002.

Pel que fa a la nostra relació, transcrita de l'original de l'ARV fa uns quaranta anys, seguïrem l'orde d'aquell, per la qual cosa, els veïns van tots seguits de dalt a baix, perquè prescindírem de respectar el número de persones per pàgina: (*Per exemple foli CCCCVIIIr, foli CCCCVIIIv*), que forçava la divisió en dos columnes, si la segona no era igual de llarga que la primera, inconvenient que generava un increment de paginat. Potser no és ortodox per a un medievalista, però és eficaç i més útil per altres investigadors. La nostra relació també es presenta a dos columnes, però seguides.

Tota estimació sobre la demografia antiga d'una població o territori topa amb diverses dificultats. La primera és la ja esmentada de que els censos existents tenien una finalitat fiscal, font de nombroses ocultacions impossibles de quantificar. Una altra gens menyspreable és que les unitats familiars, els focs, no són homogenis. Al llistat apareixen seixanta-cinc eclesiàstics, i ens podem preguntar: ¿Quants d'ells vivien en la casa familiar per ser joves? ¿Quants compartien habitatge amb altre capellà? ¿Quants tenien al seu càrrec a progenitors, mares viudes, nebots òrfens, o parents, criats o esclaus? Per tant, ¿Quantes persones constituïen el foc o unitat familiar d'aquests seixanta-cinc eclesiàstics?

Parem l'atenció en els monestirs masculins, dels que ne inclou tres, deixant fora del còmput, no sabem la raó, als mercedaris. Era preceptiu, per a que s'erigiren en priorats, que cada comunitat la formaren almenys tretze frares. Però, ¿I els coristes, els llecs, i els criats? ¿Quants ne podien tenir cadascun?. Pel que fa als femenins, trobem a faltar les monges de Monsant; elles i les franciscanes clarisses també tenien criades. ¿Residien en clausura? ¿Quantes n'eren entre monges, novícies i servici?

Si ens parem a considerar els estaments socials, i suposant una natalitat i mortalitat semblants: ¿Seria igual en número una unitat familiar, un foc- d'un jornalero o llaurador per comte de tercers, que la d'un ciutadà, un velluter, un canvista, un doctor en lleis, un noble? Les elits urbanes solien conformar un nucli més nombrós, de vegades amb els pares, o algun progenitor vidu, fills casats, uns quants criats, dida, esclaus. Tota xifra que es propose seria especulativa. No obstant, per les referències testamentàries, els inventaris *post mortem*, els *Quinque Libri*, i altres documents als que hem accedit en tantes dècades, considerem que, assignar quatre persones o a lo més 4'5 per casa o foc, número triat per a la resta, igualment arbitrari, està lluny de la realitat. Sis persones per cada família pertanyent a la noblesa urbana ens sembla una xifra raonable i justificable.

Finalment, ¿Els models d'unitats familiars eren iguals en la ciutat cristiana que en el raval musulmà i en la multitud de llocs poblats de mudèixars? I després de les casuístiques que hem enumerat, que no tenen per què ser les úniques, ¿És vàlida la ratio de 4, 4'5 persones per foc que solen emprar els historiadors i demògrafs?. Ricardo García Cárcel va senyalar l'arbitrarietat de considerar els habitants per foc en els nuclis musulmans amb similars criteris que els cristians, quan l'organització familiar era distinta. Atès que no disposem d'altres eines ni referències, i malgrat l'observació de l'historiador, per a dits nuclis hem aplicat el mòdul de 4 persones per foc. Passem, doncs als veïns del cens de 1510.

2. TRANSCRIPCIÓ

Doc. 15100000

1510. Xàtiva

ARV. Cancellaria Reial. Llibres de registre 514. Ff. CCCLXXXV r, i següents

Cens de població de 1510 de Xàtiva i llocs de la seua contribució*Preterea die veneris intitulata III° mensis januarii, anno M^oD^oXI^o*

En Guillem Ramon, com a notari síndich e procurador de la universitat e singulars de la ciutat de Xàtiva, dona lo manifest de la dita ciutat e del terme e contribució de aquella, ensemps ab lo número de bestiar³ següent:

Ecclesiàstichs

1. Don Loís del Milà, canonge e degà	20. Mossèn Miquel Lanera
2. Mossèn Ausiàs Roglà, canonge	21. Mossèn Steve Pont
3. Mossèn Francesc Sepulcre, canonge	22. Mossèn Joan Pont, pus vell
4. Mossèn Gaspar Sabater, canonge ⁴	23. Mossèn Joan Luna
5. Mossèn Olzina, canonge	24. Mossèn Joan Guitart
6. Mossèn Gaspar Casanova, canonge	25. Mossèn Pere Cerdà
7. Mossèn Luís Oltra, canonge	26. Mossèn Thomàs Bono
8. Mossèn Escrivà, canonge	27. Mossèn Miquel Périz
9. Mossèn Joan Abril	28. Mossèn Miquel Vila
10. Mossèn Bernat Morera	29. Mossèn Luís Carbonell
11. Mossèn Luís Antist	30. Mossèn Joan Balaguer
12. Mossèn Anthoni Silvestre	31. Mossèn Guillem Ferrer
13. Mossèn Bernat Vila	32. Mossèn Ausiàs Síscar
14. Mossèn Baltasar Joan	33. Mossèn Martí Borja ⁵
15. Mossèn Luís Mas	34. Mossèn Lluís Miralles
16. Mossèn Luís Escrivà	35. Mossèn Miquel Vilar
17. Mossèn Gaspar de Malferit	36. Mossèn Martí Real
18. Mossèn Joan Mas, àlias Monfort	37. Mossèn Cosme Carbonell
19. Mossèn Carles Palomar	38. Mossèn Ausiàs Rausell
	39. Mossèn Joan Çarrió
	40. Mossèn Francés Çarrió

³ No ens hem ocupat del bestiar.

⁴ Mossèn Gaspar Sabater era lloctinent de la Inquisició en Xàtiva. Es cita en *Histoire d'une repression: les judeo-convers dans le royaume de Valence aux premiers temps de l'Inquisition*. (1461-1530). Patricia Baneres. Université Paul Valéry. Montpellier III. Pp. 289 o 290.

⁵ El “*Libro 20 de diferentes notisias y echos por don Pasqual Darder y Roca, cuió es este libro que en él contiene 882 folios, echo en la ciudad de Valencia, oy, dia 23 del mes de enero del año 1720, para notisia de lo que en sí incluye, en el tiempo presente y venidero*”, publicat amb el número 105 de l'Apèndix documental del nostre llibre *La Capella de les Febres de Xàtiva*. València, 2014, cita un Martí Borja, germà d'Alexandre VI, com a pare del cardenal de Cosenza, però és un manuscrit molt tardà, redactat, entre altres aspectes, per legitimar la propietat exclusiva de l'esmentada capella, i per això amb poca credibilitat. Hi ha documentat un Martí Borja en el morabatí de 1432, que era coetani del pare del papa, però res indica que foren parents propers, com tampoc que no ho foren. Un segon Martí Borja, llaurador, va nèixer cap a 1510, i aquest si és possible que fora parent de don Pedro Ferran Borja. Ací, en el Cens de 1510, trobem a un eclesiàstic també de nom Martí Borja, sense que es pugui establir cap relació de parentela amb els altres.

41. Mossèn Berthomeu Ripoll
42. Mossèn Jherònim Litrera
43. Mossèn Jherònim Abril
44. Mossèn Berthomeu Bosch
45. Mossèn Ausiàs Goçalbo
46. Mossèn Francesc Martínez
47. Mossèn Berthomeu Porta
48. Mossèn Luís Pont
49. Mossèn Baltasar Borrell
50. Mossèn Luís Torosella
51. Mossèn Joanot Pont, pus jove

Los eclesiàstics que no tenen beneficis en Xàtiva

1. Mossèn Nofre Çabater
2. Mossèn Pere Soler
3. Mossèn Miquel Sancho
4. Mossèn Anthoni Cerdà
5. Mossèn Joan Altés
6. Mossèn Joan de Fuerteventura
7. Mossèn March Garcés
8. Mossèn Nofre Casanovas
9. Mossèn Jheronim Miralles
10. Mossèn Joan Lópiz
11. Mossèn Anthoni Martínez
12. Mossèn Gaspar Garcia
13. Mossèn Francés Agulló

Los monestirs de la dita ciutat

Los frares del monestir de Prehcadors
Los frares del monestir de Sant

Francesc

Los frares del monestir de Sant Miquel

Los frares de la Trinitat

Les monges del monestir de Menorettes

Les monges del monestir de Monsant

Nobles, cavallers e gentils hòmens

1. En Lluís Jherònim Bou, donzell, surrogat de governador⁶
2. La viuda de don Lorenç de Bellvís⁷
3. La viuda de don Luís de Rocafull⁸
4. Don Anthon de Bellvís⁹
5. Don Francesch de Bellvís
6. Don Joan de Bellvís, senyor de Terrateig
7. Don Galceran Lançol¹⁰
8. Dona Elionor Lançol
9. Don Joan de Lóriz¹¹
10. La viuda de don Joan de Lóriz, quòndam¹²
11. Don Jaume Sanç, fill de mossèn Francés¹³
12. Don Joan Sanç, senyor de la Losa¹⁴
13. Don Francesch Sanç, fill d'en Pere

⁶ En la documentació de Xàtiva figura amb els patronímics de Francesc Lluís Bou. Era senyor d'Annauir, casat amb Beatriu Sanç, vivia al carrer de Moncada, cantó de ponent amb el de Peris. Citat en diverses ocasions en documents del nostre diplomatar, *Civitas Populusque Saetabis. Diplomatarium inèdit de Xàtiva 1306.1944*. Ajuntament de Xàtiva, 2023. A partir d'ara *Diplomatari*. Vegeu en ell el Doc. 15331113, que tracta del testament de la seua vídua.

⁷ Castellana Ferrer Sanç, morta en 1512, era en aquell moment la viuda de Guillem Llorenç Bellvís Martí, senyor de Bellús i Bèlgida.

⁸ Els Rocafull eren senyors d'Alfarrasí i tingueren la seua residència en el carrer de Montcada, cantó de llevant amb el de Peris.

⁹ Antoni Bellvís Ferrer, fill de l'anterior, senyor de Bèlgida, casat en València amb Blanca de Moncada Cardona. D'aquest matrimoni baixen els que posteriorment empraren el cognom Bellvís de Moncada. Els dos cavallers que li

segueixen en la relació, Francesc i Joan Bellvís, eren germans seus.

¹⁰ Galceran Llansol de Romaní Malferit, citat per Esquerdo. En un document de 1504 apareix esmentat com a senyor de l'alqueria de Llansol, que afrontava amb la de Vallés. Citat per Agustí Ventura. *Carrers i Partides*, Volum II, p 184.

¹¹ Joan de Lloris Català, senyor de la Torre de Lloris.

¹² Agustina Català Centelles, viuda de Joan Jeroni de Lloris, mare de l'anterior.

¹³ Probablement es tracte de Jaume Sanç Sanç, senyor de Corbera, fill de Francesc Sanç Ferriol. Senyor de Sorió.

¹⁴ Joan Sanç de la Llosa, senyor de la Llosa, casat amb Beatriu Pujades. Vivia al carrer dels Sanç, mutat, per homofonia, en carrer dels Sants i posteriorment, *calle de los Santos*. Va hostatjar en sa casa el virrei, durant les Germanies.

14. La viuda de don Perot Semboy Despuig¹⁵
15. La viuda d'en Francesch Sanç del Boy¹⁶
16. Don Francesc Sanç, senyor del Boy¹⁷
17. Don Lluís Sanç, fill d'en Francés¹⁸
18. Don Francés de Fenollet¹⁹
19. Don Ausiàs Despuig²⁰
20. Don Baltasar Sanç²¹
21. En Lluís Despuig²²
22. En Gaspar Sanç, senyor de Vallès²³
23. La viuda d'en Perot Sanç Tolzana²⁴
24. La viuda d'en Perot Sanç

25. La viuda de mossèn Lluís Sanç²⁵
26. En Joan de Bellvís, senyor de Colata
27. En Jherònim Martí
28. En Perot Martí
29. En Gaspar Castellar
30. En Francés Roglà
31. En Luís de Montagut
32. La viuda d'en Joan Alavanya²⁶
33. En Joan Alavanya
34. La filla d'en Miquel Roglà²⁷
35. La viuda d'en Joanot Martí
36. En Francés Martí²⁸
37. Don Francesch Sanç, fill d'en Miquel²⁹

¹⁵ la genealogia del Llibre F 5 de l'AHGX, diu a tots els fills de Jaume Despuig Semboi i Teresa Rocafull: Semboi Despuig Rocafull. Els fills d'aquest matrimoni van ser Bernat, Ausiàs, Pere i Beatriu, amb els dos cognoms paterns, abans del matern. Per això és probable que aquest Perot Semboi Despuig del Cens de 1510 on figura la viuda, siga dit fill, que va ser lloctinent de governador, havia casat amb Jaumeta Amigó Mascó, i va morir en 1507.

¹⁶ La viuda del senyor d'Alboi, pare, era Leonor Semboi.

¹⁷ Francesc Sanç d'Alboi Semboi, senyor d'Alboi, casat amb Àngela Català Gomis.

¹⁸ Lluís Sanç d'Alboi Despuig, fill de l'anterior, casat amb Àngela Despuig Amigó, mort en novembre de 1537.

¹⁹ Francesc de Fenollet Malferit, senyor d'Aielo i Guadassèquies, va morir en Cocentaina en 1522. Va ser casat en tres ocasions: amb Francisca de Moncada, amb Isabel Sancho i amb Maria Sanç de Ripoll del Milà. Amb aquest darrer matrimoni, la casa dels Sanç d'Alboi del carrer Moncada, on havia nascut el mestre de Montesa Francesc Sanç Martí, va passar al llinatge Fenollet.

²⁰ Ausiàs Despuig Rocafull, cavaller, casat amb Violant Sancho, va morir abans de 1522. Es cita en *l'Índex dels Manuals de Consells de 1500 a 1549*, de l'Arxiu Municipal de Xàtiva, any 1507, F. 391: "Paga feta per don Ausiàs Despuig en conservació de el camí dels Dalmaus".

²¹ Probablement es tracte de Baltasar Sanç Tallada, que és l'únic Sanç de nom Baltasar en aquells anys.

²² Lluís Despuig Sant Ramon, cavaller de Montesa, casat amb Joana Sanç de la Llosa, va morir cap a 1545.

²³ Gaspar Sanç Gomis, senyor de Vallès, casat amb Caterina Gai. Mort als voltants de 1537.

²⁴ Aldonça Tolsà era la viuda de Perot Sanç Tallada, germà del Baltasar registrat més amunt. La llosa sepulcral del matrimoni es conserva en el Museu de l'Almodí. Vegeu el nostre estudi en el catàleg de l'exposició *El Hogar de los Borja*. València, 2001. Pp. 236 i 237.

²⁵ Per a eixe any de 1510 només hi havia una persona que podem identificar a través d'aquesta informació: era una Tallada Escrivà, viuda del cavaller Lluís Sanç Pardo de la Casta, que havia fet testament en novembre de 1491. Va comprar Relleu a Asensi de Morales, el qual li va posar plet perquè no li pagava.

²⁶ Mossén Alavanya vivia a l'actual carrer de Maluenda, pujant, la primera casa a mà dreta. Vegeu la nota de Francesc Sanç, gendre d'Alavanya.

²⁷ En 1534 Gaspar Sisternes va carregar un censal a favor de la Seu, sobre una casa que afrontava amb la Peixcateria i per darrere amb la de mossèn Miquel Rotlà, que estava en el carrer de Moncada. En el Cens de 1510 es nomena la filla de Miquel Rotlà, com si aquell haguera mort i ella fora la propietària.

²⁸ Creiem que aquest Francesc Martí, senyor de Sempere, potser no titular sinó arrendat, vivia a l'actual plaça de la Caldereria, en la casa que més tard pertanyeria al seu fill Gaspar Martí, notari i cavaller. Reforça aquesta hipòtesi el fet que a continuació figure don Francesc Sanç Ferriol, senyor de Sorió, la casa del qual, en efecte, afrontava amb la de Martí.

²⁹ Francesc Sanç Ferriol, senyor de Sorió, nebot del mestre de Montesa, Francesc Sanç, per ser fill d'un germà d'aquell, Miquel Sanç Martí. Es va casar amb Leonor Viciada Sanç Tallada, i amb Leonor Sanç de la Llosa. Vivia a l'inici del

- 38.Dona Beatriu, sa germana³⁰
- 39.Don Francés Malferit³¹
- 40.En Luís Tallada, fill de mossèn Galceran
- 41.La viuda d'en Miquel Tallada³²
- 42.En Anric Tallada
- 43.En Lluís Tallada, fill d'en Jaume
- 44.En Pere Guillem Tallada
- 45.Mossèn Guerau Tallada
- 46.En Luís Tallada, fill de mossèn Guerau
- 47.En Guillem Martorell
- 48.Mossèn Joan Francesch Ferrer
- 49.La viuda de mossèn Ausiàs de Malferit
- 50.La muller de mossèn Corveran de Let
- 51.Don Perot Sanç, fill d'en Luís
- 52.En Francesch Joan de Pertusa

- 53.Mossèn Joan Olzina, cavaller de la Spasa³³
- 54.La viuda de mossèn Joan de Sant Ramon
- 55.En Galceran de Sant Ramon³⁴
- 56.En Miquel Joan de Sant Ramon
- 57.En Jaumot d'Estanya³⁵
- 58.Mossèn Galcerà Scrivà³⁶
- 59.Mossèn Joan Scrivà, cavaller de la Spasa
- 60.Mossèn Gaspar Scrivà
- 61.Mossèn Francés Scrivà
- 62.Mossèn Miquel Scrivà³⁷
- 63.Mossèn Luís Roqua, cavaller de la Spasa³⁸
- 64.Mossèn Felip Cardador, cavaller de la Spasa³⁹
- 65.Mossèn Pere Bosch
- 66.Mossèn Joan Roqua
- 67.La viuda de mossèn Perot Roqua⁴⁰

carrer Vallés, en la casa coneguda hui com Hostal del Peix. Va morir abans de 1539. Fill de la segona esposa va ser don Antoni Sanç de Sorió, senyor de Sorió, fundador del convent del Carme.

³⁰ Beatriu Sanç Ferriol, germana de l'anterior, era beata, per tant, fadrina. Va fer testament en 1518, i morí en 1523. Vegeu clàusules testamentàries en l'AHCX, Caixa 107/170 i 108/297.

³¹ Francesc Malferit Torrelles, senyor d'Aielo, casat en 1493 en València amb Escolàstica Vilanova. Va morir en gener de 1536. Dada casament i altra informació en l'esmentat *Diplomatari*. Doc. 17660000.

³² Viciada Pardo, muller de Miquel Tallada, s'esmenta en un document de 1497, però considerem més versemblant que es tracte de Violant Montagut, casada amb un altre Miquel Tallada, citats en un censal de 1515 carregat davant el notari Ausiàs Costa. Es cita en el Doc. 16801230 del *Diplomatari*. De la resta de caps de família dels Tallada no podem afegir res. Es tracta d'un llinatge amb diverses branques, residents en Barxeta, Manuel, Novetlè i Xàtiva. Dels membres més antics no hem trobat documents que faciliten les genealogies.

³³ Va estar casat amb Isabel Joan del Bosch, filla del cavaller Joan del Bosch, i amb Joana Sanç Ferriol, germana del senyor de Sorió i néta del mestre de Montesa, Francesc Sanç. Va morir cap a 1525.

³⁴ Galceran de Sant Ramon i Miquel Joan de Sant Ramon eren germans, fills de la viuda de mossèn Joan de Sant Ramon, el nom de la qual ignorem.

³⁵ Els Estanya són un llinatge majorment radicats en Cocentaina. Sovintegen en Xàtiva, a partir de mitjans del XVI, enllaçats amb els Fenollet, els Pardo i els Beaumont de Navarra. No tenim cap antecedent del Jaume Estanya de 1510.

³⁶ Mossèn Galceran Escrivà Català, cavaller, era el pare dels dos nobles següents del llistat del cens, Joan Escrivà, cavaller de la Espasa, i Gaspar Escrivà. Va fer testament en 1503, i certa donació als seus fills en 1510. Vegeu en el *Diplomatari* el Doc. 15100118.

³⁷ Vivia en el carrer Roca. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 15750830.

³⁸ Lluís Roca, cavaller de Sant Jaume de l'Espasa, subrogat de lloctinent de governador, vivia al carrer o la plaça de Roca. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 15181124.

³⁹ Felip Cardador vivia en la casa que després seria del seu fill, el bisbe de Teano, Francesc Cardador Borja, en la Corretgeria.

⁴⁰ Joan Roca i Perot Roca, cavallers, germans, eren fills de Bertomeu Roca. Pere va fer testament en 1491 a favor de la seua filla Isabel Roca, que en 1509 es casaria amb d'Enric Tallada. Informació treu dels antecedents de Bernat Roca, canonge, en el document titulat "Títols de 4 censals que respon la ciutat de Xàtiva don Miguel Català y Ribot, pare y

68. La viuda de mossèn Lluch Sanç
69. Mossèn Ausiàs Ferrer
70. Mossèn Joan Tallada⁴¹
71. Mossèn Guerau Benet Alós⁴²
72. Mossèn Gaspar Sanç, fill de mossèn Joanot⁴³
73. Micer Gaspar Tolzà
74. En Jheronim Joan
75. En Jaumot Joan
76. La viuda d'en Luís Joan
77. Mossèn Baltasar Ferran⁴⁴
78. Mossèn Luís de Gallach⁴⁵
79. Mossèn Baltasar Morella
80. En Luís Castellar
81. Mossèn Luís de Malferit
82. Don Francesch Sanç, fill d'en Jaume
83. Mossèn Francés Ferriol
84. Mossèn Luís Dauder
85. Mossèn Guerau Terranet⁴⁶
86. En Perot Roqua
87. Mossèn Luís de Gallach
88. En Morello, fill de mossèn Baltasar
89. Mossèn Miquel Benavent

90. En Gaspar Jheronim Sanç

La parròquia de Sant Pere

1. La viuda de Joan Quinto
2. La viuda d'en Pere Soler
3. En Joan Ribera
4. En Francés Borja, fill d'en Joan⁴⁷
5. En Berthomeu Traver
6. En Pere Daroqua, menor⁴⁸
7. En Francés Assensi, àlies Jordi, fill d'en Joan
8. En Joan Assensi, àlies Jordi
9. En Francés Assensi, major
10. En Jaume Torossella
11. En Baltasar Burguera
12. En Berthomeu Palenciano
13. En Pere Cantal, moliner
14. En Pere Albert
15. En Gaspar Adarró⁴⁹
16. En Miquel Avinyó⁵⁰
17. En Guillem Gascó

legítim administrador de son fill", AMX, Le-1212/1.

⁴¹ Joan Tallada va ser el primer senyor de Manuel de dit llinatge. En 1496 havia comprat Manuel, Roseta i Rafalet, amb escriptura davant el notari Ausiàs Costa, segons notícia que prenem del llibre d'Abel Soler, *Manuel, geografia, història i patrimoni*. Ajuntament de Manuel, 2008. P. 121.

⁴² El cavaller Guerau Benet Alós estava casat amb Aldonça Martí. Se li coneixen tres fills, amb una nombrosa descendència que arriba als nostres dies. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 15270122.2.

⁴³ Gaspar Sanç Gomis, senyor de Vallés, era fill de Joan Sanç Bosch. Estava casat amb Caterina Gay, i va morir als voltants de 1537.

⁴⁴ Baltasar Ferran, cavaller, estava casat amb Isabel Cardador Borja, germana del bisbe de Teano. Era el pare de don Pedro Ferran Borja, extensament documentat en el llibre *La Capella de les Febres de Xàtiva*.

⁴⁵ Mossèn Lluís de Gallach Ruís era fill de Francesc de Gallach i d'Àngela Ruís Borrell. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 15310713.1, i següents.

⁴⁶ En 1486, any en què Guerau Terranet era ciutadà, va haver una reclamació de l'aljama jueva a Ferran el Catòlic per haver concedit el

monarca la carnisseria de les Barreres, pròpia dels jueus, a dit Terranet. Vegeu José Hinojosa, *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva 1999. Pp. 211 i 212.

⁴⁷ Francesc Borja, fill de Miquel. En 1530 va ser elegit lloctinent de mostassaf, que ho era Lluís Maneu, (AMX. *Índex de Manuals de Consells* 1500-1549 "elecció"). En 18.8.1534 padrí de Leonor, filla de Francesc Jàfer, junt a Joan Belloch i Pere Albero, major. Fill: Francesc, 23.10.1534, padrins, Francesc Jordi, Pere Daroca, Joana, filla de Jeroni Porta i Isabel, filla de Pere Ivanyes, donzelles.

⁴⁸ Pere Daroca tenia una relació estreta amb el Francesc Borja, llaurador, relacionat abans, per ser veïns, atès que va ser padrí de dos fills seus en 1534 i 1539, junt a Francesc Jordi, que també era veí. Hi ha la dificultat de disposar d'informació de tres Francesc Borja, coetanis, algun dels quals podria estar duplicat.

⁴⁹ Gaspar Adarró es nomena en un censal publicat al *Diplomatari*, en el Doc. 15740322.

⁵⁰ En 2 de febrer de 1534, batejaren a Isabel Iolant, filla de Miquel Avinyó, llaurador, apadrinada per Josep Gaspar Tallada, senyor de Barxeta, don Lluís Sanç, don Joan Sanç senyor d'Alboi i dona Anna Sanç, filla de la senyora d'Alboi.

- 18.En Feliu Piquer⁵¹
- 19.En Baltasar Adarró⁵²
- 20.En Pere Martí, gendre de Rocafort
- 21.En Berthomeu Solves
- 22.La viuda de Joan Morelló carnisser⁵³
- 23.En Anthoni Merí
- 24.En Joan Sanç, fill d'en Bernat⁵⁴
- 25.En Nicholau Costega
- 26.En Pere Piquer
- 27.En Joan Piquer, fill d'en Pere
- 28.En Berthomeu Rocafort
- 29.Lo fill de Jaume Burguera
- 30.En Francés Ferrando, notari
- 31.En Andreu Navarro, major
- 32.En Anthoni Rocafort
- 33.En Jaume Rocafort fill de n'Anthon
- 34.En Martí Albert
- 35.En Luís Roqua
- 36.En Bernat Soria
- 37.En Joan Ribelles
- 38.En Jaume Albert
- 39.En Miquel Barberà
- 40.En Joan Andrés
- 41.La viuda d'en Joan Sentguillem
- 42.En Lluís Sentguillem
- 43.En Bernat Jordi, major
- 44.En Bernat Jordi, fill d'en Bernat
- 45.En Ramon Berthomeu, gendre de Jordi
- 46.En Pere Borja⁵⁵
- 47.En Joan Sentguillem
- 48.En Luís, marit de na Curçana⁵⁶
- 49.Na Ausiàsia Soler, beata
- 50.En Pere Soler, menor

- 51.En Bernat Sanç, manobre
- 52.En Miquel Gascó, corredor
- 53.En Francés Roqua
- 54.En Miquel Ivanyes, menor
- 55.En Bernat Bou
- 56.La viuda d'en Francés Piquer
- 57.En Anthoni Soler
- 58.En Pere Yvanyes, fill d'en Joan
- 59.En Luís Burguera
- 60.En Miquel Garcia, àlias Ivanyes
- 61.En Joan Yvanyes, son fill
- 62.En Joan del Port, fill de Nicholau
- 63.En Vidal Oltra
- 64.En Joan Vilar
- 65.En Feliu Pérez
- 66.En Pere Auger
- 67.En Francés Pérez
- 68.En Joan Garcia, àlias Ivanyes
- 69.En Anthoni Barberà
- 70.En Joan Garcia, fill de Joan que està al castell
- 71.En Jaume Piquer, aladrer
- 72.En Nicholau Aràndiga
- 73.En Miquel Vilar
- 74.En Guillem Corts
- 75.En Perot Corts
- 76.En Joan Marí
- 77.En Joanot Barberà
- 78.En Joan Chova, gendre de Bertran
- 79.En Anthoni Auger
- 80.En Pere Torrosella
- 81.En Francesc Portell
- 82.En Bernat Steve
- 83.En Miquel Aràndiga

⁵¹ Està documentat en una referència de l'any 1506, com a obrer de vila. 1506. "Concòrdia entre el ofici de obrer de vila, ab Feliu Piquer". AMX. *Índex de Manuals de Consells, 1500-1549*. F. 90. Els Piquer constituïren una dinastia d'obriers de vila i d'ebenistes, el més famosos dels quals va ser Ausiàs Piquer, autor de magnífics enteixinats en el Col·legi de Santo Domingo d'Oriola.

⁵² Baltasar Adarró era el pare de Gaspar Adarró. Vegeu més amunt.

⁵³ No tenim la certesa de com es pronunciava el cognom- Morello o Morelló-. La majoria autors, per intuïció fonètica, i similitud amb llinatges de pronúncia gens dubtosa com Rosselló, Agulló i Perelló, solen considerar que era

paraula aguda. Però hem vist en una ocasió el cognom feminitzat, com era costum en valencià, i deien na Morella, quan si fora el femení de Morelló, diria Morellona, com en el cas de la venerable Agullona.

⁵⁴ En 24 de desembre de 1521, el virrei va matar en el barri del Mercat al llaurador Joan Sanç. A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 91.

⁵⁵ Aquest Pere Borja era el pare de Francesc Borja, casat amb Joana Balaguer. Vegeu en notes de Francesc Borja. Vivia al Portal de Cocentaina.

⁵⁶ Alguns cognoms adopten una ortografia arcaica, que més avant va quedar modificada, com ara Roqua/Roca, Daroqua/Daroca, Curçà/Cursà, Costega/Costeja o Costejà, Xova/Jova.

84.En Joan Portell
 85.En Anthoni Pastor
 86.En Joan Pastor, son fill
 87.En Perot Cebrià, fill d'en Pasqual
 88.En Miquel Simó
 89.En Jaume Sanç, àlies del Boy⁵⁷
 90.En Joan Martínez
 91.En Bernat Monpó
 92.En Joan Monpó
 93.En Joan Aldomar⁵⁸
 94.La viuda den Bertomeu Gay⁵⁹
 95.La viuda den Bertomeu Rosses
 96.En Jherònim Adomar⁶⁰
 97.En Joan Miralles
 98.En Bernat Miralles, son fill
 99.En Pere Maneu⁶¹
 100.En Ramon Bertomeu, obrer de vila
 101.En Miquel Sparsa, notari⁶²
 102.En Bernat Alberola
 103.En Gaspar Alberola, son fill
 104.En Jaume Albero⁶³
 105.La viuda de Jaume Albero
 106.En Pere Albero
 107.Na Margalida Sanç

108.En Gaspar Ramos
 109.En Joan Piquer
 110.En Pere Rovió⁶⁴
 111.En Joan Belloch
 112.La viuda de Joan Sancho
 113.En Pere Bono
 114.En Anthoni Síscar
 115.En Joan Insa
 116.En Berthomeu Yvanyes
 117.En Miquel Eximeno
 118.En Francés Soler
 119.En Joan Bru
 120.En Cristòfol Bru
 121.La viuda de Bernat Roqua
 122.En Nicholau Roca, son fill
 123.En Nofre Burguera
 124.En Joan Gascó
 125.En Joan Sentandreu
 126.En Pere Belloch, fill de Joan
 127.En Joan Cebrià
 128.En Miquel Cebrià
 129.La viuda de Francesc Billena⁶⁵
 130.En Perot Pérez

⁵⁷ Sens dubte aquest Joan Sans, àlies del Boi, no deu tindre res a veure amb els membres del llinatge Sanç d'Alboi, tots amb el tractament de mossén.

⁵⁸ El cognom Aldomar apareix en moltes ocasions con Olomar.

⁵⁹ Bertomeu Gay era notari, la seua filla Caterina es va casar amb Gaspar Sanç, senyor de Vallés. Vegeu en el *Diplomatari* el Doc. 15530529. Probablement és el personatge que va donar nom al carrer Engay, en el que posteriorment van viure diversos notaris.

⁶⁰ Aldomar.

⁶¹ En 1524 Pere Maneu, ciutadà, va ser justícia de Xàtiva. Vegeu en el *Diplomatari* els Doc. 15241031 i Doc. 15550306. En 24 de gener de 1535, Pere Maneu va apadrinar a Vicent, fill de Vicent, moriscat, junt a misser Lluís Baltasar Albero, doctor en drets, i Joan Aparici. Els Maneu van ser propietaris de l'alqueria homònima, situada entre La Granja i les Cases de Quilis en l'Horta de Xàtiva.

⁶² En 13 d'abril de 1539, Jerònima, filla de Miquel Esparça, notari, va ser padrina del baptisme de Jerònima, filla de Gaspar Esparça, fuster, junt a don Ramon Sanç de la Llosa, el canonge Rotlà i Gilabert Aldomar. El fuster i el notari, descendents de jueus conversos, eren

parents. Com es veu, una diferent trajectòria vital del mateix llinatge. Probablement va ser el pare d'altre Miquel Joan Esparça, ciutadà, notari, nascut cap a 1510, que va ser jurat en 1548, 1554 i 1570. En següents generacions van enllaçar matrimonialment amb les famílies més distingides.

⁶³ Així com Bertomeu Gay ens suggereix la hipòtesi que el redactor del Cens de 1510 passava en aquell moment pel carrer d'Engay, el fet que poc més avant trobem a uns quants Albero ens permet suposar que anava cap a llevant, perquè l'antiga placeta d'Albero, és la que posteriorment, fins ara, es diu d'Enriques.

⁶⁴ Els Rovió, considerats per la Inquisició, descendents de jueus conversos, i els Belloch, vivien en la mateixa plaça, coneguda en uns documents com plaça dels Rovions i en altres com plaça del Belloch, que és el topònim que s'ha conservat. Per tant, el redactor del cens, estava, en aquest punt en aquella zona urbana.

⁶⁵ En 1472, durant la visita a Xàtiva del canceller Rodrigo de Borja, els cronistes citen que es va detindre a saludar a na Billena, que havia sigut la seua dida. Atès que no hem trobat mai altre veí de dit cognom, és possible que aquest Francesc Billena, ja traspasat en 1510, fora germà de la dida del papa.

- 131.En Joan Luís de Gallach⁶⁶
- 132.En Pere Andrés
- 133.La viuda de Ramon Ferran
- 134.En Joan Pardo
- 135.En Francesc Pardo
- 136.En Vicent Pardo⁶⁷
- 137.En Miquel Celfa, corder
- 138.En Pere Gavarda⁶⁸
- 139.En Pere Andreu, fill de Jaume
- 140.En Pere Daroqua, fill d'en Joan
- 141.En Jaume Burguera
- 142.En Joan Albert, major
- 143.En Joan Vidal
- 144.En Ausiàs Martínez
- 145.En Joan Albert Pasqual
- 146.En Joan Vilaplana
- 147.En Vicent Balaguer⁶⁹
- 148.En Joan Ferràndiz, boter
- 149.En Pere Navarro, fill d'en Bernat
- 150.En Joan Avinyó
- 151.En Joan Borja
- 152.En Joan Navarro
- 153.En Miquel Navarro
- 154.En Anthoni Medina
- 155.La viuda de Miquel Auger
- 156.En (*blanc*) Soler, corder, fill d'Anthoni
- 157.En Francesc Martíniz
- 158.En Joanot Sentolari
- 159.En Jaume Quinto
- 160.En Francés Roqua
- 161.La viuda d'en Francés, fuster

- 162.En Pere Cardador
- 163.En Jaume Miralles
- 164.En Francesc Sanç
- 165.La viuda na Sancha
- 166.Lorenç Alberó⁷⁰
- 167.En Berthomeu Porta, corder
- 168.En Miquel Mollà, fill de Francés, major
- 169.En Gaspar Pel-legero⁷¹
- 170.En Anthoni Martíniz
- 171.En Pere Blesa
- 172.En Jaume Andreu
- 173.En Perot Silvestre
- 174.La pubila de Ausiàs Sancho
- 175.En Bertomeu Palenciano, fill de Bertomeu
- 176.Mestre Rodrigo Serrano, cirurgia
- 177.Na Maria, viuda de Ribera
- 178.En Luís Albert
- 179.En Perot Mollà
- 180.En Pere Domènech
- 181.En Pere Domènech, menor
- 182.En Miquel Munyoz, àlias Roig
- 183.En Francés Domènech
- 184.En Matheu Frígola
- 185.En Francés Mollà, major
- 186.En Pere Belloch
- 187.Mestre Alfonso Cabrera
- 188.En Francés Belloch
- 189.En Perot Cebrià, fill de Joan
- 190.Mestre Joan Collar,⁷² serer
- 191.En Joan Cerdà

⁶⁶ Probablement es tracte de Lluís Joan Gallach Ruís, nascut al voltant de 1485, del qual es coneixen dos fills, Àngela, casada cap a 1530 amb Joan Escrivà, del llinatge de cavallers de Xàtiva, i Joan Baptista, que es va casar amb una Pardo, era gendre del notari Lluç Pardo; de fet, tres germans Pardo estan registrats a continuació. En 1545 va ser elegit clavari de l'almodí: "Elecció de clavari del almodí a Joan Batiste Gallach". AMX. *Índex de Manual de Consells 1500-1549*.

⁶⁷ Vicent Pardo, fill o nét del notari Lluç Pardo, va ser lloctinent de Batle.

⁶⁸ Pere Gavarda era llaurador. En 1527, Isabel Torres de Gavarda, viuda de Mateu Torres, quòndam, llaurador, filla de Pere Gavarda, pagava a Montsant un censal per una terra que tenia en la partida de Carnissers, que afrontava

amb terra de Martí Borja i de Llorenç Alberó, ARV, clero, llibres, 1894. F. 34v.

⁶⁹ Vicent Balaguer va tindre almenys tres fills. Joana, filla seua, es va casar amb el llaurador Francesc Borja.

⁷⁰ Assassinat pels agermanats. Vegeu *La Germania de Játiva*. Constantino Ballester. 1908. P. 41.

⁷¹ En el cognom Pel-legero el pronunciaven la "g" com una consonant sibilant, igual que en les paraules *màgic*, o *llegir*, per exemple, y en textos antics tardans castellans hem vist escrit amb "ch": Pelechero. Finalment, va quedar assimilat al castellà, i com és sabut, es pronuncia Pelegero, igual com la paraula "viajero".

⁷² Lectura insegura del cognom.

- 192.En Antoni Morata
- 193.En Nofre Martí
- 194.La muller de mestre Guillem,
corredor
- 195.Na Isabel Gralla
- 196.En Gaspar Aldomar
- 197.La viuda de Joan Albero
- 198.En Bernat Miralles
- 199.En Miquel Climent⁷³
- 200.En Bernat Steve, menor
- 201.En Pere Clera
- 202.En Bernat Clera, son fill
- 203.En Miquel Cerdà
- 204.En (*blanc*) Morata, sastre
- 205.En Joan d'Angula
- 206.La viuda d'en Bernat d'Abril
- 207.En Berenguer Casanoves
- 208.En Francés Mollà
- 209.En Pere Caldés
- 210.En Joan Cerdà, fill de Pere
- 211.En Pere Ribelles
- 212.En Jaumot Pidrola⁷⁴
- 213.En Berthomeu Pidrola
- 214.En Luís Gómiz
- 215.En Joan Lluch
- 216.En Jaumot Ferran
- 217.En Berthomeu Roca
- 218.En Bertomeu Calatayú
- 219.En Miquel Auger
- 220.La viuda de Selfa, corder
- 221.En Anthoni Guasch
- 222.En Francés Cebrià
- 223.En Antoni Sala
- 224.En Pere Muntagut
- 225.Mestre Luís Ribera
- 226.Mestre Jherònim Ribera
- 227.La viuda de Miquel Climent
- 228.En Luís Calatayú, major
- 229.En Miquel Alfonso, son gendre
- 230.En Perot Iborra
- 231.En Luís Menor

- 232.En Luís Calatayú, gendre de
Pidrolo
- 233.En Miquel Scrivà, gendre de na
Sancha
- 234.En Joan Pelegero
- 235.En Martí Càrdenes
- 236.En Gaspar Olmedo, carnicer
- 237.En Miquel Adarró
- 238.En Miquel Adarró, son fill
- 239.En Mateu Miralles, gendre
d'Andreu Navarro
- 240.En Miquel Borja
- 241.En Francés Miralles, fill d'en
Jaume
- 242.En Pere Navarro
- 243.En Matheu Colom
- 244.En Jaume Navarro
- 245.En Joan Miralles, major
- 246.En Lluís Pidrolo
- 247.Campina, sa germana
- 248.En Pere Navarro, menor, fill d'en
Pere
- 249.En Perot Balaguer
- 250.En Francesc Borja, major
- 251.En Francesc Borja, menor, gendre
de Colbi⁷⁵
- 252.En Jaume Albert
- 253.La viuda de mestre Bernat Martí
- 254.En Joanot Çoiviella
- 255.En Francés Rovió
- 256.En Pere Maçana
- 257.En Joan Cabaser
- 258.En Jaume Gosalbo
- 259.En Jaume Menor
- 260.En Andreu Rovió
- 261.En Joan Mollà
- 262.En Berthomeu Rovió
- 263.En Joanot Adarró
- 264.En Pere Ivanyes⁷⁶
- 265.En Luís Solbes
- 266.La viuda de Bertomeu Burguera

⁷³ En 1522 Miquel Climent va ser nomenat capità dels agermanats. AMX. *Índex de Manuals de Consells, 1500-1549*. Id. que Gaspar Gosalbo.

⁷⁴ Amb el temps, un Pidrola es va fer notari, iniciant una llarga dinastia. La grafia del cognom va anar variant de Pidrola a Pedrola,

Pedrolo i Pidrolo, que va quedar com a definitiva.

⁷⁵ Colbi és la grafia emprada ací per al cognom Julbi, Xulvi i altres.

⁷⁶ Hostaler. Va formar part de l'ambaixada enviada pels agermanats a entrevistar-se amb el rei Carles I. Constantino Ballester. Op. Cit. P. 106.

- 267.En Joan Mollà, major
- 268.La muller de Joan Puig
- 269.En Joan Alberola
- 270.En Joan Sentolari
- 271.En Jaume Burguera, fill de Cristòfol
- 272.En (*blanc*), fillastre de Joan Daroqua
- 273.En Miquel Mollà, fill d'en Joan
- 274.En Pere Torrossella, fill de Pere
- 275.En Guillem Sorio
- 276.En Joan Palenciano
- 277.En Berthomeu Soriano
- 278.En Luís Macip
- 279.La viuda d'en Joan Belloch
- 280.En Perot Martí
- 281.N'Anthoni Blasco
- 282.En Francés Bou, fill àlias Simó
- 283.En Jaume Pedrolo
- 284.En Sancho d'Algarró
- 285.En Jaume Jolià⁷⁷
- 286.La viuda de Bernat Cantavella
- 287.En Jaume Genovés, major
- 288.En Miquel Apparici
- 289.En Tomàs Blasco
- 290.En Vilar, gendre de Pasqual Cebrià
- 291.En Berenguer Vilarnau, forner
- 292.Na Damiata Torrent
- 293.La viuda na Andresa
- 294.En Miquel Corts
- 295.En Francés Martí, fill de Nofre
- 296.En Pasqual Cebrià
- 297.En Nofre Balaguer
- 298.Na Medina, sa sogra
- 299.En Joanot Costeia⁷⁸
- 300.En Alfonso de Borja⁷⁹
- 301.En Anthoni Albert

- 302.En Perot Fuster
- 303.La viuda de Joan de Simoes
- 304.En Pere Belloch, fill d'en Pere
- 305.En Luís Calatayú, menor
- 306.En Francés Pardo
- 307.En Anthoni Pardo
- 308.En Bernat Miralles, fill de Mateu, major
- 309.En Joan Miralles, fill de Mateu, gendre de Cebrià
- 310.En Andreu Navarro, menor
- 311.En Jaumot Domènech
- 312.En Anthoni Silvestre
- 313.En Pere Daroca, major
- 314.La viuda de Joan Cerdà
- 315.En Jaumot Calatayú
- 316.En Pere Navarro, fill de Lorenc
- 317.En Pere Cova⁸⁰
- 318.En Miquel Ripoll
- 319.En (*blanc*), Gil, criat de na Cerdana
- 320.En Francés Mollà, fill de Francés
- 321.La viuda de Pere Cerdà
- 322.En Miquel Pelegero
- 323.En Miquel Balaguer
- 324.La viuda de Berthomeu Ferrer
- 325.En Joanot Ferrer, son fill
- 326.La viuda de Pere Alimara⁸¹
- 327.En Nicholau del Poit
- 328.En Francés Vilar, fill de Francés
- 329.En Joan Aliaga
- 330.Lo fill d'en Miquel Auger, gendre de Miquel Balaguer
- 331.La viuda de Jaume Pelegero

La parròquia de Sancta Maria

1. En Joan Torres⁸²

⁷⁷ En 8 d'abril de 1519, Gaspar Julià, obrer de vila, es va agermanar junt a uns quants altres. Potser eren germans. Vegeu Francesc Almenara.

⁷⁸ Aquest cognom apareix en el mateix cens com a Costega i Costejà.

⁷⁹ D'Alfonso de Borja sabem que vivia en la zona del Portal de València, segons un registre de baptisme del 19 d'octubre de 1539: "Fon batejada Leunor Luca, filla de Jaumot Climent. Foren compares Perot Albero, major, Johan Cerdà i Francés Martí. Comare, na

Boria, viuda, muller de Alfonso Boria al Portal de València". Vegeu també el document 69 de l'Apèndix documental de l'esmentat llibre *La Capella de les Febres*, que tracta del parentesc entre uns i altres Borja.

⁸⁰ Deu ser Chova o Xova, llinatge del barri.

⁸¹ Cognom de lectura incerta.

⁸² Hem observat cert patró a l'hora de relacionar els veïns de la parròquia de Santa Maria, en especial en els *Statu Animarum*. Solien començar pel carrer de Sant Domingo, en direcció a ponent. No obstant, cap dels

2. En Joan Auger, major, o la muller
3. En Joan Auger, fill de Joan
4. En Martí Lópiz, misatgé
5. En Pere Miralles
6. Mestre Jolià, pintor
7. En Joan Romeu, pus jove, misatgé
8. En Joan Romeu, pus vell, misatgé
9. En Pere Martorell, fosser
10. En Joan Macip, àlias dels Maneus
11. Los fills d'en Joan Gralla
12. En Francesch de Gallach⁸³
13. Micer Joan Nofre Scrivà
14. La viuda na Pujaçons
15. La viuda de Domingo Alvero
16. En Ausiàs Miralles
17. En Gaspar Silvestre, notari
18. En Francés Abril, notari⁸⁴
19. La viuda na Monçona
20. En Gaspar Curzà
21. En Joan Curçà
22. En Francisco Sanç, texidor
23. En Martí Guari, notari⁸⁵
24. En Miquel Puig, notari
25. La viuda de Joan Guova⁸⁶
26. En Baltasar Codina
27. En Joan Andrés
28. Mestre Joan Arnau, cirurgia
29. En Bernat Andrés
30. Mestre Jaume Steve, obrer de vila⁸⁷

31. En Pere Silvestre
32. En Bertomeu Silvestre, fuster⁸⁸
33. En Joan Porta
34. En Luís Rogat
35. En Bernat Navarro
36. En Perot Costa⁸⁹
37. En Miquel Joan Castellolí⁹⁰
38. En Joan d'Alcaràs
39. La viuda d'en (*blanc*) Spelto
40. Mestre Miquel Ivanyes, sastre
41. En Perot Monfort
42. En Joan Casanova
43. En (*blanc*) peraire, cunyat de Celfa
44. En Anthoni Martí, àlias Joan, sastre
45. En Carles Carbonell
46. La viuda de March Sanç
47. La viuda d'en Joan Gosalbo
48. La viuda den Pere Costejà
49. La viuda de Gaspar Moltó
50. En Jaume Moltó
51. En Salvador Splugues
52. Lo hostaler del Peix
53. En Joan Ferriol⁹¹
54. En (*blanc*), peraire
55. En Luís Cardona, moliner
56. En Joan Sanç, corredor pus vell
57. En Luís Sanç, son fill
58. Miçer Francés Domingo⁹²
59. La viuda d'en Pere Roqua

primers veïns anotats ens és conegut, així que no podem afirmar que en 1510 seguiren dit patró.

⁸³ Francesc de Gallach estava casat amb Àngela Ruís Borrell. Vegeu la nota de Lluís Joan de Gallach.

⁸⁴ En 13 d'agost, els agermanats varen assaltar sa casa. Vegeu Martí Garí.

⁸⁵ En 13 d'agost de 1521, els agermanats varen assaltar les cases del Justícia, Francesc Sanç, i dels notaris Martí Garí i Francesc Abril. Vegeu Escolano, X. Publicat per A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 90.

⁸⁶ Chova.

⁸⁷ Citat en el *Diplomatari*, en el document de Domingo Olzina, Doc. 15290502.

⁸⁸ En 1492 apareix com a testimoni en la venda d'una casa d'un jueu a Antoni Candel. El segon Encobert va incitar a que assaltaren sa casa per antiagermanat, però Silvestre va guanyar la mà i va capturar a l'Encobert que va ser penat. Citat per Constantino Ballester. Op. Cit. P. 94.

⁸⁹ Fill o germà del notari Ausiàs Costa el qual, en 1518, va ser relaxat per la Inquisició per convers.

⁹⁰ Castellolí no era un llinatge de Xàtiva. Deu tractar-se del notari, pare del conegut frare dominicà, Lluís Castellolí, fundador del convent de la Consolació, que va destacar en les Germanies pel seu fanatisme. Els veïns anotats a continuació vivien tots en la zona de les places de les Corts i les Cols, Peixcateria i Noguera. Hi ha pintors, rellotgers, notaris, trompeters, oficis tots vinculats als centres administratius i eclesiàstics.

⁹¹ En 1518 ja havia mort. Es citen els hereus seus com a propietaris d'una casa, prop de la Peixcateria, que afrontava amb la casa d'Ausiàs Costa.

⁹² Francesc Domingo Olzina, escrivà de la sala. En 1520 vivia en la plaça de la Font Fonda (entre Noguera i Urios). Sa casa va ser atacada en al revolta de les Germanies.

- 60.En Guillem Domingo
- 61.En Joan Lópiz, peraire
- 62.En Berthomeu Muntalbà
- 63.En Luís Çaranyana⁹³
- 64.En Francés Çaranyana
- 65.La muller e fills d'en Francés Cerdà
- 66.En Perot Carbonell, fuster⁹⁴
- 67.La viuda de mestre Alfonso,
quòndam, relonger
- 68.La viuda de mestre Pere Blasco⁹⁵
- 69.En Jeronim Monfort, notari
- 70.Mestre Pere Ivanyes, obrer de vila
- 71.Mestre Pere Albert, quòndam,
relonger
- 72.La viuda de mestre Pere Blasco
- 73.En Jhieronim Monfort, notari⁹⁶
- 74.Mestre Vicent Bernat, pintor

- 75.Steve Real
- 76.En Francés Monfort, notari⁹⁷
- 77.En (*blanc*), sastre
- 78.En Bertomeu Sanç, trompeta
- 79.En Lluç Pardo, notari⁹⁸
- 80.En Bertomeu Alcanyís⁹⁹
- 81.Mestre Bertomeu Vilar, fuster
- 82.En Joan Guitart
- 83.Mestre Lluís Munyós, fuster¹⁰⁰
- 84.En Joanot Stelos
- 85.Mestre Andreu, velluter, cirurgià
- 86.Mestre Francés Casanova, obrer de
vila¹⁰¹
- 87.La viuda de mestre Ausiàs Casanova
- 88.La viuda de Ximén Pérez Roiz¹⁰²
- 89.En Ausiàs Costa, notari¹⁰³

⁹³ El cognom Çaranaya-Saranyana apareix també en la documentació com Caranyana, fins que sembla que van coexistir els dos, com si foren llinatges diferents. Passa de vegades igual amb el cognom Çarrió-Carrió.

⁹⁴ En 1567, Jaume Carbonell, fuster, va comparèixer de testimoni en el plet de la Capella de les Febres, perquè va fer la fusteria de la casa del bisbe en la Corretgeria. Probablement era fill d'aquest Pere. Vegeu el document 34 dins el plet de Pedro Ferran. ARV. Reial Audiència. Processos, part 3^a, 2972. F. 80v, publicat en l'Apèndix del llibre *La Capella de les Febres*.

⁹⁵ Isabel Blasco, figura com a viuda de Perot Blasco, *operarii villae dictae civitatis*. ARV. Clero, llibres, Censals de Montsant n° 1894. F. 118.

⁹⁶ Era escrivà de la batlia. En 1510 i 1520 va signar albarans de la percepció de certa quantitat. Llibres 3070 i 3077 de la Batlia de Xàtiva. *Diplomatari* Doc. 13820000-16090000.2. Vegeu també, entre altres, els Doc. 15100907, i Doc. 15161121. Els Monfort van constituir una llarga dinastia de notaris: Joan, Francesc, Ausiàs, Pasqual i altres.

⁹⁷ Els notaris, i en especial aquells que tenien càrrecs en la Casa de la Ciutat, la Cort del Justícia i de la Governació, tendien a viure el més a prop possible del poder. Els Monfort tingueren casa en el carrer de Noguera. Lluç Pardo, notari de gran prestigi i síndic del capítol de canonges, que es cita tot seguit, vivia a la plaça de la Seu. Igual proximitat als centres de més demanda potencial buscaven oficis com el de pintor.

⁹⁸ El notari Lluç Pardo és un personatge molt documentat. Va ser, a més, síndic del capítol de la Seu. Vivia en la plaça de la Seu, a la banda sud, la casa gran més propera al cantó amb l'Ardiaca.

⁹⁹ Bertomeu Alcanyís era boticari. En 1507 va declarar que havia assistit als desposoris de Francesc Miralles amb Isabel Joan, i també al soterrar de dit Miralles en la sala capitular del convent de Predicadors. AHX. Caixa 106/143. Germà o parent molt proper del metge Lluís Alcanyís.

¹⁰⁰ 1514. El batle va pagar a "Lluís Munyós, fuster, 80 sous per tapières de fusta". ARV. 9189 foli 101. Publicat per A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. Pàg. 77.

¹⁰¹ En 1510 va obtenir autorització per construir una capella en una torre de la muralla prop del portal del Puig. "Lisència donada per los jurats a Fransés Casanova, obrer de vila, per fer una capella en la torre de la muralla prop lo portal del Puig". *Índex de Manual de Consells 1500-1549*. Any 1510, F. 311.

¹⁰² 1536. Testament de Catalina Borrell, viuda de Eiximén Pérez Roys, ciutadà de Xàtiva, nomenant hereva a la seua néta Isabel Joan de Gallach, muller del noble don Joan Despuig. Vegeu *Diplomatari*. Doc. 15360110.

¹⁰³ Relaxat per la Inquisició en 1518 per ser convers. Vivia per la zona de la Caldereria. Era cunyat del noble Gaspar Sanç, que no hem pogut identificar. Gaspar, casat amb Isabel Costa, va fer testament en 1492 amb motiu de viatjar a Roma. Vegeu l'estudi del testament fet per Alfred Boluda en el catàleg de l'exposició *El Hogar de los Borja*. València

- 90.En Anthoni Cabanes, pintor¹⁰⁴
- 91.Mestre Pere Albert, çabater
- 92.Mestre Marc Onarbia,¹⁰⁵ çabater
- 93.La viuda de mestre Anthoni Guitart
- 94.En Aparici Ripoll¹⁰⁶
- 95.Mestre Cosme Micó, metge¹⁰⁷
- 96.En (*blanc*) Gascó, vidrier
- 97.En Francés Vilar
- 98.En Miquel Fuster, pus vell
- 99.En Miquel Fuster, pus jove
- 100.En Joan Vilar
- 101.En Matheu Miralles
- 102.Na Joana Sirventa
- 103.Mestre Joan Oltra, metge
- 104.En Joan Tristany
- 105.Mestre Joan de Simoes, sastre
- 106.En Dionís Glaudes¹⁰⁸
- 107.Mestre Lope d'Alguera
- 108.Mestre Berthomeu Traver
- 109.En Bernat Sancho
- 110.La viuda de mestre Andreu Belda
- 111.Mestre Ausiàs Belda, baxador
- 112.En Luís Valentí, notari¹⁰⁹
- 113.Mestre Ferrando Navarret
- 114.En Jherònim Saranyana

- 115.Mestre Joan Monton, sastre
- 116.La viuda de mestre Joan Tomeu,¹¹⁰
banqualer
- 117.En Joan Martí, sastre
- 118.En Pere Pasqual, pellicé
- 119.En Joan Maiques
- 120.Micer Joan Boluda
- 121.La beata Sparça
- 122.En Joanot Pujol, sastre
- 123.En (*blanc*) çabater
- 124.Mestre Bernat Ferrer, manyà
- 125.Na Pel·legra que està en lo forn
- 126.La viuda de mestre Pere Alcanyiz
- 127.En Francés Sanç, gendre de
Alavanya¹¹¹
- 128.Mestre Sancho Pérez, obrer de Vila

La parròquia de Santa Tecla

1. En Joan de Mora
2. La muller d'en Perot Ros, notari
3. En Nofre Miralles
4. En Joan Cubells, apothecari
5. En Sancho de Vilanova
6. En Antoni Puig, guanter¹¹²

2001. Pp. 236-237. Hi ha abundant documentació sobre Ausiàs Costa i els seus parents, així com sobre els Alcanyís, en el llibre *Histoire d'une repression: les judeo-convers dans le royaume de Valence aux premiers temps de l'Inquisition*. (1461-1530). Patricia Baneres. Université Paul Valéry. Montpellier III.

¹⁰⁴ Veiem que també el pintor Antoni Cabanes vivia en la zona del carrer Vallés, Caldereria. Sobre dit enigmàtic personatge s'han escrit diferents propostes per tal d'identificar la seua obra. És possible que fugira en acabar la Germania, perquè a partir de 1522 desapareix dels registres.

¹⁰⁵ Cognom de lectura dubtosa.

¹⁰⁶ Aquest Aparici és el que tenia una botiga de drap en la casa de la Corretgeria que després va comprar Felip Cardador i va reformar el seu fill bisbe. Vegeu el testimoni de Joan Vendrell en el *Plet de Pedro Ferran sobre demanda de béns*. ARV. Reial Audiència. Processos. Part 3^a, n° 2972 de l'any 1569. Document 26, publicat al nostre llibre *La Capella de les Febres de Xàtiva*. València, 2014.

¹⁰⁷ Cosme Micó es va casar en primeres noces amb una germana d'Isabel Cola, criada del bisbe de Teano, i mare dels fills d'aquest.

¹⁰⁸ Era boticari. Va formar part de l'ambaixada enviada pels agermanats per a entrevistar-se amb el rei Carles I, junt a mossén Martí Joan i fra Costa, mercedari. Citat per Constantino Ballester en el seu llibre de 1908 *La Germania de Játiva*. P 105.

¹⁰⁹ Els Valentí van ser un llinatge de llarga trajectòria en Xàtiva. Aquest Lluís, notari, tingué un fill homònim que era metge. En 11 d'abril de 1551, Lluís Valentí, notari, i Lluís Valentí, metge, feren de padrins de baptisme de Joan Josep Sanguillem.

¹¹⁰ Cognom de lectura confusa.

¹¹¹ En 19 de juny 1495 Francesc Cardador va comprar a Bertomeu Sancho un "hospici" situat en el carrer de mossén Alavanya (actual Maluenda), per afegir a la seua propietat. La situació en la fita entre els territoris de les dues parròquies no deixa cap dubte. Arxiu de protocols del Patriarca, notari Guillem Ramon Tovià, n° 26.408. Publicat en *La Capella de les Febres de Xàtiva*. Vegeu la nota de Joan Alavanya.

¹¹² En 8 d'abril de 1519 Pere Puig, guanter, probablement fill d'aquest, es va agermanar amb uns altres plebeus. Vegeu Francesc Almenara.

7. En Joan Serrano
8. En Joan Calaforra, çabater¹¹³
9. En Pere Terranet
10. En Gaspar Oltra
11. En Gaspar Portadora, notari¹¹⁴
12. Na Caterina Aparici, beata¹¹⁵
13. La viuda de micer Pere Boluda
14. En Pere Vernet, notari
15. En Anthoni Rausell, notari
16. En Gaspar de Gallach
17. En Perot Ros, notari
18. La viuda de Francés Çabater, quòndam, notari
19. En Perot Çabater, notari
20. En Miquel Çarrió, pus vell
21. En Joan Fos
22. En Miquel Ponç
23. En Ramon Pellicer
24. La viuda de Joan Garcia
25. La filla de na Blanca
26. En Baltasar Garcia
27. La mare de mossén Joan Ponç
28. En Miquel Çarrió, pus jove¹¹⁶
29. Micer Luís Borrell

30. La Viuda de Pere Maneu e hereus
31. En Luís Linares
32. Micer Joan Borrell¹¹⁷
33. En Pere Murta, notari¹¹⁸
34. En Pere Soler, notari
35. Micer Jaume Soler¹¹⁹
36. En Joan Sparça¹²⁰
37. En Miquel d'Urrea, espaser
38. En Joan Ferràndez, sastre
39. Mestre Joan Ripoll, guanter
40. Mestre Bernardí Vendrell, çabater
41. Mestre Jaume Costegà, çabater
42. Mestre Joan Vilanova, cinter
43. Mestre Luís Apparici, spaser¹²¹
44. Mestre Berthomeu Serra, sastre
45. Jaume Domènech, peraire
46. Mestre Jaume Morsillo, sastre
47. Mestre Pere Martínes, çabater
48. En Miquel Anguerot, notari
49. La viuda d'en Pere Mandol
50. La viuda de Gaspar Pastor¹²²
51. En Miquel Pastor, saliner
52. En Joanot Feliu, hostaler
53. Mestre Gosalbo Ferràndiz, sastre

¹¹³ Joan Calaforra, sastre, i Pere Terranet vivien en 1534 pel carrer de la Peixateria. Vegeu en el *Diplomatari* el Doc. 15340327. El que resulta curiós és que un i altre continuaren sent veïns, si és que havien canviat de domicili perquè, en el document esmentat que és un censal de Gaspar Sisternes, les cases dels dos estaven en la parròquia de Santa Maria. També és possible que per eixa època es modificaren els límits parroquials, i que es tracte de les mateixes cases, que en 1510 figuren en la parròquia de Santa Tecla.

¹¹⁴ Vivía al carrer Roca, cantó amb el de Menor. Vegeu en el *Diplomatari* el Doc. 15230408.

¹¹⁵ Filla d'Onofre, és la que va vendre la casa de la Corretgeria a Felip Cardador.

¹¹⁶ En 1521 era jurat de Xàtiva, junt a Pere Sarrió o Carrió, Jaume Lluna i Lluís Llagària. Publicat per A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 90.

¹¹⁷ Lluís Borrell i el seu germà Joan Borrell eren doctors en lleis. El segon ocupava el càrrec d'assessor del governador en època de la Germania, segons cita Pablo Pérez Garcia en la seua obra *Las germanías de Valencia*. 2018. pag. 225. Vivien al carrer Roca.

¹¹⁸ Era titular del censal carregat sobre una casa que en juny de 1492 va vendre Mayr Rotil a

Antoni Candel. Vegeu Antoni Candel, (Hinojosa. P. 240).

¹¹⁹ En 24 de desembre de 1521 el capità Agulló s'entrevistà amb el virrei en casa de Jaume Soler, que era justícia. Segons Ventura, Soler vivia al carrer de Montcada. Publicat per A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 91. No obstant, en el moment de redactar el cens, Soler vivia per la Corretgeria, atès el veïnat. Aquest Jaume Soler era el tio de Mònica Miralles, la dona de Pedro Ferran, en la casa del qual es va celebrar el casament, i hem pogut identificar com l'existent al carrer Roca, entre els carrers de Menor i de Grau. El carrer es deia dels Borrells, i després la casa va passar a Portadora.

¹²⁰ En 1516 "Llicència donada per los jurats a Joan Esparça per a traure una paret devés lo vall de un ort que té en lo carrer Blanc". AMX. *Índex de Manuals de Consells, 1500-1549*. F. 313v.

¹²¹ És l'espaser que tenia la botiga en l'obrador de ponent de la casa de Catarina Aparici, que va comprar Felip Cardador.

¹²² En 25 de juny de 1492 la casa d'un Gaspar Pastor fitava amb la que va vendre Astruch Ardit a Onofre Aparici en la jueria. Vegeu José Hinojosa. *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva 1999. Pp. 57 i 240.

- 54.En Jaume Garcia
- 55.La viuda de Joan Scrivà
- 56.En Perot Scrivà
- 57.En Gaspar Joan Rogat, notari¹²³
- 58.La viuda del Francés Rogat, notari
- 59.Mestre Lluís Anguerot, metge¹²⁴
- 60.En Baltasar Miralles¹²⁵
- 61.La viuda de mestre Antoni Micó
- 62.En Francés Luís Jordi
- 63.En (*blanc*) Ordunyo, vanover
- 64.En Miquel Prats, tapiner
- 65.En Steve lo apothecari
- 66.En Carles Fontiveros¹²⁶
- 67.En Joan de Valentsó, corredor
- 68.En Perot Gomis, cinter
- 69.En Jaume Domènech, notari
- 70.En Sabastià Barberà, buidador
- 71.Martín d'Avendanyo
- 72.En Gaspar Costa
- 73.En Luís Ayora¹²⁷
- 74.La viuda d'en Joan Figuera
- 75.En Anthoni Ximènez, sastre
- 76.En (*blanc*), sombrerer
- 77.En (*blanc*), barreter
- 78.En Pere Garcès
- 79.En(*blanc*) tapiner, gendre de Garcès

- 80.La viuda den Joan Castany
- 81.La viuda de Luís Borràs, calçater
- 82.En Gaspar Borràs, calceter
- 83.En (*blanc*), cinter, marit de la criada de Sent Ramon
- 84.Mestre Joan Irlanda, sastre
- 85.En Luís Costa
- 86.En Pere Costegà, çabater
- 87.En Joan de València, calçeter
- 88.Mestre Andia Spoll, cinter
- 89.Ausiàs Pròxita
- 90.La muller de Vicent Vilagenís
- 91.En Joanot Sancho, calçater
- 92.En Miquel Pròxita
- 93.La viuda de Alfonso Vilafranca
- 94.La viuda de batle de Castelló
- 95.Los hereus d'en Antoni Sancho
- 96.La viuda de Pere Aranda e sa filla
- 97.En Ausiàs Porta
- 98.La viuda den Ausiàs Borrell, quòndam, notari¹²⁸
- 99.En Gaspar Borrell
- 100.La beata Ponç
- 101.La viuda de Luís Sisternes
- 102.En Lluís Vendrell
- 103.En Antoni Ramos, notari¹²⁹

¹²³ Gaspar Rogat era notari, segons es nomena en l'ítem: "Concordia entre parts dels jurats de una, y Gaspar Joan Rogat, notari escrivà de la sala de altra, sobre el posar los privilegis atorgats a la ciutat en un llibre". AMX. Índice de Manual de Consells 1500-1549, F. 100. La seua filla Jerònima Agustina es va casar amb el cavaller Perot Roca, de la plaça homònima. Aquest matrimoni va ser el qui va donar les perles per a l'araceli de la Custòdia Major del Corpus.

¹²⁴ Els Anguerot pertanyien a l'oligarquia urbana. El metge Lluís Anguerot va ser jurat de Xàtiva en 1503, 1509, 1514 i 1518. Va morir el 22 de novembre de 1519. Atès els diversos veïns sastres, creiem que vivia per la Corretgeria Estreta i rodalia.

¹²⁵ La filla, Margarita Mònica, es va casar en 1534 amb Pere Ferran Borja.

¹²⁶ Era mercader. En 1520 apareix servint claus, frontisses de ferro estanyades i tatxes. Publicat per A. Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 82. En 1517 cobrà del batle 43 sous 3 diners per una obra de ferro per a la reparació de l'almodí. ARV Mestre Racional, 10602. Vegeu en el *Diplomatari*, el Doc. 15161121.

¹²⁷ Els Ayora eren un llinatge de platers: Lluís i Baltasar Ayora, coetanis, potser eren germans. Fill del primer va ser Gaspar Ayora, plater, nascut en 1537. És freqüent que els argenters siguin batejats amb els noms dels Reis Mags. Josep, també plater, nascut en 1543, fill de Baltasar, es va casar amb Àngela Costa, de llinatge dels conversos Costa citats unes notes més amunt. "Àngela Costa, muller quòndam de Joseph Ayora, argenter, morí a 22 de octubre any MDLXXX". Marmessors, Melchor Costa, notari, i Baltasar Costa, flaquer, germans. AHXC. *Libro de cláusulas de últimos testamentos y legados píos*, n° 200. F. 5v. Ací veiem, que, en 1510, Lluís Ayora era veí de Gaspar Costa.

¹²⁸ Entre 1473 i 1477 trobem a Ausiàs Borrell com escrivà de la batlia. Probablement es tracte d'aquest, ja mort en 1510.

¹²⁹ El redactor del cens arriba ara al carrer Jacint Castañeda. Antigament es deia carrer de Ramos per viure en ell els notaris d'aquest llinatge. Després es diria de Cebrià, el que dona peu a que alguns el confonen amb el paral·lel del Canonge Cebrià.

104. Mestre Pedro de Matrenco, obrer de vila
105. La viuda de Anthoni Barreda
106. La viuda den Joan Garcès, seller
107. En Miquel Jara, peraire
108. En Berthomeu Lópiz
109. La viuda d'en Joan Piquer
110. En Joan Murta, notari¹³⁰
111. En Pere Belda
112. En Francés Lagària
113. En Joan Salvaterra
114. En Francés Armengol
115. En Luís Tallada
116. En (*blanc*) Martínez, òlim Spitaler
117. En (*blanc*) Martorell, texidor
118. En Pere Gómiz, notari
119. En Joan Franquo, peraire
120. Mestre Jherònim, obrer de vila
121. En Joan Garcia, notari
122. Mestre Joan Ferrer, negre stamborino¹³¹
123. En Pere Martí
124. En Perot Valladolit
125. En Anthoni Siurana, manyà
126. En Pere Martínez, punyaler
127. En Pere Çaranyana
128. En Martí Tolzà, negre
129. La viuda de Bernat Just
130. La viuda de Francés Pujo¹³²
131. La viuda de Joan de la Saca
132. En Pere Tallada
133. La viuda de Martí Sànciz
134. En Jaume Jàfer, forner
135. Mestre Joan Abril
136. En Francés Mançanera
137. En Joanot Climent, Spitaler
138. La viuda de Luís Martíniz, carnicer
139. En Miquel Venrell
140. En Joanot Curçà
141. En Francés Segarra

142. En (*blanc*) Albinyana, asaunador, gendre d'en Garcès
143. En Jaume Alventosa
144. La viuda de Pere Joan
145. En Jaumot Guitart
146. En Luís Miquel, notari¹³³
147. Na Francina Ainat
148. En Joan Sparça
149. En Jaume Navarro
150. En (*blanc*) Pasqual
151. En Pedro Cortés
152. En Pere Alarcon, son gendre
153. En Andreu (*blanc*), lo piloter
154. En (*blanc*) Almenara
155. Na Beneta
156. En Salvador Segura, manyà
157. En Ausiàs Bru
158. En Anthoni Tallada
159. En Bernat Esmont
160. En Joanot Alcanyiz
161. En Jaume Anella
162. En Perot Bono, fill d'en Pere
163. En Pere Sancho, notari
164. La viuda d'en Perot Rogat, quòndam, notari
165. En Joan Martínez
166. En Luís Çabater, obrer de vila
167. En Jaume Navarro
168. En Pere Aranda, notari
169. En Jaumot Feliu
170. En Jaume Vluga, notari
171. En Anthoni Rovió
172. En Miquel Rovió, fill den Anthoni
173. En Francés Domingo
174. En Luís Boluda, notari
175. En Jherònim Amat
176. En Miquel Cerdà, notari
177. En Anrich Piera
178. La viuda d'en Steve Bonança
179. La viuda de Jaume de Malferit

¹³⁰ En 15 d'abril de 1522 va haver un combat entre el virrei i els agermanats "en un callejón donde cayó en manos de los enemigos y junto al huerto de Juan Murta". Viciana Cap. IV, 205. El que va morir va ser Martín Ponce, advocat patrimonial. C. Ballester. Op. Cit. P 91

¹³¹ Stamborino era el gentilici dels naturals d'Estambul (estambulí). Potser vivia, ell i els

següents, en la part més a ponent del carrer de Sant Agustí, que en algun document figura amb el nom de carrer dels Negres.

¹³² Cognom de lectura confusa.

¹³³ En 1516 "Llicència donada per los jurats a Lluís Miquel per a obrar en la muralla que està al Portal de els Banys". AMX. *Índex de Manual de Consells 1500-1549*. F. 313v.

- 180.En Jaume Medina, apothecari¹³⁴
- 181.La viuda d'en Joan Lópiz
- 182.La viuda d'en Perot Monfort,
velluter
- 183.En Sabastià Gil
- 184.En Martí Joan
- 185.La viuda den Pere Scrivà
- 186.La viuda d'en Francés Miralles
- 187.En Luís Bonança, notari
- 188.En Perot Joan
- 189.En Martí Piquer
- 190.En Pere Ramos
- 191.La viuda na Balaguera
- 192.En Joan Lópiz o sa muller
- 193.N'Anthoni Struch
- 194.La viuda d'en Perelló, vanover
- 195.En Miquel Sànychiz
- 196.En Pere Tallada
- 197.En Joan Baró
- 198.La viuda d'en Luís Navarro
- 199.En Pere Soler
- 200.En Miquel Aliaga
- 201.En Martí Candel
- 202.En Steve Sànychiz, texidor
- 203.En Martí Lorenc
- 204.En Anthoni Candel, major¹³⁵
- 205.En Anthoni Gurrea
- 206.En Joanot Candel
- 207.En Joan Lançolot

- 208.En Antoni Candel, pus jove
- 209.La viuda de Miquel Garcia

**Les Barreres que són de la dita
parròquia de Sancta Tecla¹³⁶**

1. En Miquel Candel¹³⁷
2. En Luís Agulló
3. En Ginés, carnicer¹³⁸
4. En Francés Murta, menor
5. En Ferrando Sancho
6. En Anthoni Gil
7. En Jaume Codina
8. En Perot Martí
9. La viuda d'en Joan Salas
- 10.En Miquel Segarra, fill d'en Jaume
- 11.En Bernat Boluda o sa muller
- 12.En Jaume Dassí, garbellador
- 13.En Jaume Agulló, fill d'en Pere
- 14.La viuda d'en Joan Vilar
- 15.En Pere Candel
- 16.En Joanot Esmont
- 17.En Joan Linyana
- 18.En Miquel Blasco
- 19.Lo fill e hereu d'en Miquel Pardo
- 20.La viuda de Pere Feliu
- 21.En Miquel Feliu, fill den Pere
- 22.En Perot Vilar
- 23.La viuda de Perot Codina
- 24.En Francés Terranet, menor

¹³⁴ Va ser un dels tretze agermanats inicials de Xàtiva, però després va ser assassinat. Vegeu l'esmentada obra de C. Ballester. P. 41.

¹³⁵ Antoni Candel, va ser testimoni en la venda d'una casa que Astruch Ardit, en 25 de juny de 1492. José Hinojosa, *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva, 1999. Pp. 57 i 240. Els pocs documents solts que citen la jueria indiquen com a localització l'espai urbà de les Eres de Sant Jordi-Viverets, per tant, a ponent del tram de muralla entre el Portal de Sant Jordi i el de Santa Tecla, el que és compatible amb la notícia ben coneguda, que el Divendres Sant llançaven pedres a la jueria des d'una torre de la muralla, així com amb el topònim, plaça dels Jueus, conservat fins a època molt tardana, que designava l'espai existent a l'eixida de la Porta de Santa Tecla.

¹³⁶ Hi ha una gran diferència de la composició social entre veïns de la parròquia intramurs, on hi havia nombrosos menestrals, als de la parròquia del raval de les Barreres, en la que

dominaven els llauradors. En dit raval les cases eren més barates i per tant, els lloguers inferiors a les situades dins el murat.

¹³⁷ És significatiu, des del punt de vista històric i urbanístic, el fet que els veïns de la parròquia de Santa Tecla encara figuren separats, els d'intramurs i els de les Barreres. En el Cens de 1510 de Xàtiva, hi ha dos Pere Candel i dos Miquel Candel. Els primers Pere i Miquel vivien a prop un de l'altre, per la zona de la plaça dels Jueus, també dita Illeta dels Candel, i Carnisseria de les Barreres, mentre que els altres dos, que també vivien pròxims entre ells, estan registrats al final dels veïns de les Barreres, probablement la part del carrer dels Hostals. Aquest Miquel Candel, gendre de Lluís Soler i casat en 1527 amb la seua filla Yolant, es nomena en un censal dels *Diplomatari*. Vegeu el Doc. 16320308.

¹³⁸ La carnisseria de les Barreres, que havia pertangut de sempre als jueus, es nomena en diferents documents.

- 25.En Anthoni Escrivà
- 26.En Francés Terranet, fill d'en Francés, menor
- 27.La muller de Pere Vilar
- 28.En Jaumot Murta, fill de Francés
- 29.La viuda de Andreu Puig
- 30.En Bernat Feliu, fill d'en Pere
- 31.En Anthoni, forner
- 32.En Bernat Gosalbo
- 33.En Francés Murta, major
- 34.En Pere Gosalbo
- 35.En Joanot Climent
- 36.En Miquel Steve
- 37.La viuda de Bernat Feliu
- 38.Lo gendre del dit Feliu
- 39.En Martí Linares
- 40.En Jaumot Linares
- 41.En Francés Terranet, moliner
- 42.En Joan Vilaplana, blanquer
- 43.En (*blanc*) Codina, menor
- 44.En Silvestre Calsena
- 45.En (*blanc*) Argilagues
- 46.La viuda na Conca
- 47.La viuda de Perot Linares
- 48.En Anthoni Linares
- 49.Los hereus d'en Anthoni Linares, fill de Antoni
- 50.La viuda d'en Anthoni Linares¹³⁹
- 51.En Nofre Joan
- 52.La viuda na Cardiria
- 53.En Jaume Segarra¹⁴⁰
- 54.En Francés Bono, fill de Francés
- 55.La viuda de Francés Bono
- 56.La viuda de Luís Vidal
- 57.Lo gendre de Vidal que es diu Palasí

- 58.En Luís Oltra
- 59.la Viuda de Jaume Navarro
- 60.En Joanot Muntagut
- 61.En Bernat Murta
- 62.En Jaume Gil, fill de Joan
- 63.En Guillem Oltra
- 64.En Pere Bono
- 65.En Gabriel Salto, carnicer
- 66.En Pere Dasí, corredor
- 67.En Vicent Tordera, major
- 68.En Anthoni Campello
- 69.En Joan Sanç, gendre de Sturiol¹⁴¹
- 70.En Jaume Terranet, son fill¹⁴²
- 71.En Ausiàs Alçamora, blanquer¹⁴³
- 72.En Berthomeu Linares, asaunador
- 73.En Perot Dasí
- 74.En Berhomeu, asaunador
- 75.En Joan Linyana, corder
- 76.En Baltasar Joan
- 77.En Andreu (*blanc*), hostaler
- 78.En Martí Navarro, corder
- 79.En Jeronim Navarro, corder
- 80.En Macià Dasí, corder¹⁴⁴
- 81.En Garcia Monyós, asaunador
- 82.En Luís Ripoll¹⁴⁵
- 83.En Pere Jordà, blanquer
- 84.En Sabastià Marco, blanquer
- 85.En Jaume Luna, peraire¹⁴⁶
- 86.Mestre Gosalbo, sastre
- 87.En Joan Daroqua
- 88.En Agostí Castell, asaunador
- 89.En Joan de Molina
- 90.La viuda de na Garcia e son fill
- 91.En Antoni Linyana, fill de Joan
- 92.La viuda de Martí Candel¹⁴⁷

¹³⁹ Ací es veu perfectament, la tendència, observada en multitud d'ocasions i fins el segle XIX, de viure els parents prop els uns dels altres.

¹⁴⁰ En 1521 va treballar d'obrer de fusta en el castell, junt a Ausiàs Sanç, Jaume Buera i Joan Esteve, que no figuren en aquest cens. ARV 9193. Publicat per A. Ventura *El castell de Xàtiva*. P. 83.

¹⁴¹ Vegeu José Hinojosa, *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva, 1999. Pp. 57 i 240.

¹⁴² De Jaume Terranet diu que era fill de l'anterior, el qual era Sanç de cognom.

¹⁴³ El llistat inclou ací seguits uns quants blanquers i assaunadors de pells. Les

blanqueries de la ciutat es concentraven en el carrer de l'Argenteria, cases de la banda nord.

¹⁴⁴ Macià Dasí era propietari d'unes cases que afrontaven amb la carnisseria dels jueus en les Barreres, les quals afrontaven també amb el carrer que va a Sant Miquel i amb la plaça que va a la moreria. José Hinojosa. *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva, 1999. P. 212.

¹⁴⁵ Propietari d'una casa hostal situada junt al Portal o postic del Raval. Vegeu en el *Diplomatari* un censal de 1505, en el Doc. 15060210.

¹⁴⁶ En 1521 va ser jurat. Vegeu Miquel Sarrió.

¹⁴⁷ Els Candel, Agulló i Menor vivien en la zona de la Illeta dels Candel, a la plaça dels Jueus,

- 93.En Nicolau, gendre de Candel
- 94.En Pere Agulló
- 95.En Francés Martínez, spaser
- 96.Lo hostaler del Hostal de Sent Feliu
- 97.En Joan Sanç, fuster
- 98.En Feliu Candel
- 99.En Miquel Menor
- 100.En Perot Menor
- 101.En Joan Menor
- 102.En Jaume Menor
- 103.En Bernat Navarro
- 104.En Vicent Tordera
- 105.En Joan Dasí, menor
- 106.Mestre Joan Vendrel, pintor¹⁴⁸
- 107.En Jaume Menor, fill de Anthoni
- 108.La viuda de Anthoni Menor
- 109.En Joan Linares
- 110.En Steve Spanya
- 111.En Martí Martorell
- 112.La muller e hereus de Pere Lagària
- 113.En Francés Almenara, fill de Joan¹⁴⁹
- 114.En Bernat Menor
- 115.En (*blanc*) Gil, gendre del dit Menor
- 116.En Luís Almenara
- 117.La viuda na Capella

- 118.En Joanot Lagària
- 119.En Joan Tordera
- 120.En Joan Porta, corder
- 121.En Perot Dasí, fill de Macià
- 122.En Luís Sànciz
- 123.En (*blanc*), sastre, castellà
- 124.En Jaume Candel, hostaler
- 125.En Jaume Menor, blanquer
- 126.En Francés Blanes¹⁵⁰
- 127.En Miquel Garcia
- 128.En Joan Beneito, hostaler
- 129.En Francés Gil, corder
- 130.En Joan Lop
- 131.En Perot Ferran
- 132.En Joan Aliaga
- 133.En Perot Real¹⁵¹
- 134.En Martí Real¹⁵²
- 135.En Pere Lagària
- 136.Mestre Matheu Aragonés
- 137.La viuda de Galcerà Torregrossa
- 138.En Jherònim Gabriel
- 139.En Joan Terranet
- 140.En Galcerà Torregrossa, major
- 141.En Galcerà Torregrossa, menor
- 142.En Bernat, argenter¹⁵³
- 143.En Alfonso, argenter¹⁵⁴

proximitats de la casa coneguda ara com Ferroviària. El redactor del cens estava en eixe punt.

¹⁴⁸ En 4 de juny de 1492, un Joan Vendrell, llaurador, fa de testimoni en l'escriptura de compra venda d'una casa entre Mayr Rotil i Antoni Candel. José Hinojosa, *La judería de Xàtiva en la edad media*. Xàtiva, 1999. P. 241.

¹⁴⁹ El 8 d'abril de 1519, Miralles, Tordera, Francesc Almenara, Pere Puig, guanter, Gaspar Julià, obrer de vila i Pere Valladolid s'agermanaren. Vegeu Vicià i Ventura. *El castell de Xàtiva*. P. 86.

¹⁵⁰ Segons Escolano, l'inici de les Germanies a Xàtiva està relacionat amb el fet que mossén Pere Sanç matara a Francesc Tordera, i mossén Martí Tallada a Pere Blanes, sense que les famílies obtingueren justícia. No hi havia cap altre Blanes a Xàtiva, i un Tordera era veí seu.

¹⁵¹ Era mascarar. Vegeu les notes de Martí, son pare.

¹⁵² En 1509 els jurats donaren llicència a Martí Real per a fer una adoberia. AMX. *Índex de Manuals de Consells, 1500-1549*. F 310. Martí

Real, era el pare de Pere, el qual va patir la repressió dels agermanats. Vegeu Pere Real en Ventura Pascual, *Játiva Biográfica*. V. III. P. 232.

¹⁵³ No especifica que li digueren Torregrossa, però atès que va darrere d'ells, ho considerem el més probable. Els Torregrossa argenterers eren jueus. És interessant que encara en 1510 vivien en l'Argenteria, el carrer que encara du el nom del seu ofici, per a eixa època ja ocupat per blanquers i assaonadors. Segons notícia que deguem al professor Vicent Pons, en 22 de gener de 1455, Joan Guasch, argenter de Xàtiva, va dotar a la seua filla Leonor amb 90 lliures per casar-la amb Nadal Arenós, argenter, actuant de testimoni, Bernat Torregrossa, argenter de Xàtiva. Arxiu del Col·legi del Corpus Christi de València. Protocol, 26.562. Per la cronologia deu tractar-se del pare del registrat en el Cens de 1510.

¹⁵⁴ Deu ser Alfonso Crespo, registrat en els Aveïnaments de Xàtiva en 1512, segons l'*Índex de Manuals de Consells 1500-1549*. En anys posteriors trobem a l'argenter Alfonso Crespo

- 144.En Gabriel Scrivà, argenter¹⁵⁵
- 145.En Perot Monroig, corder
- 146.En Jaume Menor, corder
- 147.En (*blanc*), Torrossella, corder
- 148.La viuda de Luí Lagària
- 149.En Gracià Albinyana
- 150.En Luí Lagària, corder¹⁵⁶
- 151.En Joan Fuster, argenter¹⁵⁷
- 152.En Joan Martíniz, perger
- 153.En Luí Vilarnau
- 154.En Luí Vilar
- 155.En Jaume Saurina
- 156.En Bernat Decho
- 157.En (*blanc*), bahiner
- 158.En Joan Salvador, ferrer
- 159.En Joan Pineda
- 160.En Jaume Abril
- 161.En Joan Abril
- 162.En Perot Fuster, argenter
- 163.En Luí Vilella
- 164.En Meseguer, batifulla
- 165.En Perot Fuster, blanquer
- 166.En Gaspar Agulló
- 167.En Joan Castelló, major
- 168.En Joan Castelló, son fill
- 169.En Perot Meseguer
- 170.En Jaumot Almenara

- 171.En Joan Cucó
- 172.En Pere Alventosa
- 173.En Gaspar Cucó¹⁵⁸
- 174.En Jaume Real
- 175.En Feliu Joan Real¹⁵⁹
- 176.La viuda de Pere Sànciz
- 177.En Feliu Sànciz, àlias Real son fill
- 178.En Matheu Sànciz, àlias Real¹⁶⁰
- 179.En Joan Pastor
- 180.En Joanot Torregrossa, peraire
- 181.En Jaume Monfort
- 182.En Joan Eximeno, flaquer
- 183.En Joan Cucó, blanquer
- 184.En Ausiàs Sancho
- 185.En Joan Alçamora
- 186.La muller de Joan Merí
- 187.En Joan Roiz, corredor
- 188.En Anthoni Borrull
- 189.En Miquel Scrivà
- 190.En Miquel Beneito, notari
- 191.La viuda de Feliu Real
- 192.Mestre Joan Dovells, cirurgià
- 193.En Joan Navarro, corredor
- 194.En Miquel Scuder¹⁶¹
- 195.En (*blanc*) Camarasa
- 196.En Francés Romeu, peraire
- 197.En Joan Osorio

fent de padrí de baptismes, de fills de de veïns de l'entorn de l'Argenteria.

¹⁵⁵ Gabriel Escrivà va ser síndic dels agermanats, notícia que va publicar Ventura Pascual: "Han vist que mestre Antoni Borrell, assahonador, e Scrivà, argenter, qui eren los síndichs fets per los agermanats, manaren a tots els vehins que en Pere Real tenia, que no li donassen foch ni lum ni ninguna altra cosa que aquell hagués menester, ni'l tractassen com a prohiisme, per ésser aquell bo y leal vasall del Sa Magestat y no haver volgut mai aderir a les males e damnades intencions dels dits agermanats." ARV. *Requeste*. Volum IV de l'any 1542. n° 1035, mà 40 f 35. Comença en mà 5 f 47. Citat per Ventura Pascual y Beltrán. *Játiva biogràfica*. Volum III, P. 239.

¹⁵⁶ En 1521 va ser jurat. Vegeu Miquel Sarrió.

¹⁵⁷ En 22 de setembre de 1538, Jerònima, filla de Joan Fuster, padrina de Miquel, fill de Miquel Anchissa, junt a Alfonso Crespo, argenter i Pere Ferran.

¹⁵⁸ En 1522, Gaspar Cucó blanquer, va ser nomenat capità general de la germania:

"Acceptació de la capitania general de la germandat per Gaspar Cucó, blanquer, i comanda de un cavall." AMX. *Índex de Manuals de Consells*. Citat també per Constantino Ballester en *La Germanía de Játiva*. P. 95.

¹⁵⁹ Va ser jurat, en qualitat de ciutadà, en els anys 1539 i 1542. En 6 de juliol del 1518, Lluís Blanes, blanquer i la seua esposa Tecla, carregaren un censal en favor de Félix Joan Real, per instrument rebut per Lluís Boluda, notari. Félix Joan va testar davant Pere Real, notari en 5.7.1544, publicat el 18 del mateix mes, deixant el censal a Ana Real, muller de Vicent Pardo. És a dir, que els Real que tant van pujar, eren inicialment blanquers. Vegeu notes en Feliu Joan Real, i les peripècies patides per Pere Real en les Germanies, en Ventura Pasqual, Op. Cit.

¹⁶⁰ 1519. "Llicència donada a Mateu Sanchis per a portar aigua a una adoberia". AMX *Índex de Manuals de Consells, 1500-1549*, F. 314.

¹⁶¹ Llaurador. Apareix treballant al castell en 1520. Agustí Ventura. Op. Cit. P. 82.

198.En Anthoni Martínez	220.En Martí Steve, peraire
199.Mestre Joan, lo ferrer	221.En Miquel Candel
200.En Joan Beneito, peraire	222.En Joan Ciges
201.En Francés Sanç, treginer	223.En Cristòfol Burguera
202.En Sancho Dalgarró	224.En Bernat Çaranyana, carnicer
203.En Joan Pardo	225.En Joan Palomino
204.En (<i>blanc</i>) peraire, en casa de Pere
Scrivà	226.La viuda de Anthoni Vilanova
205.En Jaume Castell	227.Mestre Francisco, lo sastre
206.En Joan lo castellà, texidor	228.La viuda na Candela
207.La viuda d'en Joan Ferran	229.En Pedro, calceter e hostaler ¹⁶⁴
208.Joanot Martí, blanquer	230.En Lluís Martí, peraire
209.En Francés Torrossella	231.La viuda de Bertomeu lo texidor
210.En Perot Guitart	232.La viuda na Dalfina
211.En Anthoni Guitart	233.En Martí Lorenç
212.En Joanot Miquel	234.En Pere Puig, hostaler
213.En Perot Oltra	235.Mestre Joan Aragonés, tintorer
214.En Pere Candel	236.Mestre Alfonso Climent
215.En Luís Monyoz	237.En Joan Climent, cofrener
216.En Pere, lo sarrier	238.En Bernat Domènech, tintorer
217.En Llansol de Llansol ¹⁶²	239.La viuda de Ivanyes
218.En Joan Martí, corredor	240.La viuda de mestre Joan, barber
219.En Sebastià Martí, carnicer ¹⁶³	241.Mestre Bernat, colteller

¹⁶² En 7 de febrer de 1537 Jeroni Olomar, ciutadà, va ser padrí de Jaume, fill de Gaspar Garrigós, batifuller, junt a Lluís Joan, fill de mestre Joan Llansol de Llansol, fuster.

¹⁶³ L'esposa, de la que no es diu el nom, va ser una de les heroïnes, junt a la de Miquel Segura,

que va defensar la ciutat contra les tropes del virrei al final de la Germania. Citat per C. Ballester en la *Germania de Játiva*, P. 108.

¹⁶⁴ Els hostalers i tintorers estaven en el carrer Hostals, que és on acaba el registre dels veïns de les Barreres i de la ciutat estricta.

3.- SUMA DE VEÏNS DE LA CIUTAT DE XÀTIVA I ELS LLOCS DE LA SEUA CONTRIBUCIÓ

3.1. veïns de la ciutat cristiana

Per estaments i parròquies	Focs	Habitants estimats
Eclesiàstics ¹⁶⁵	52	104
Eclesiàstics que no tenen benefici	13	26
Los frares del monestir de predicadors ¹⁶⁶	-	
Los frares del monestir de Sant Francesc	-	
Los frares de la Trinitat	-	
Les monges del monestir de menoretas	-	
Nobles, cavalles i gentilhomes	90	540
La parròquia de Sant Pere	331	1324
La parròquia de Santa Maria ¹⁶⁷	128	512
La parròquia de Santa Tecla ¹⁶⁸	209	836
Les Barreres, que són de Santa Tecla ¹⁶⁹	242	968
Focs en la capital del municipi, excepte frares i monges	1065	4260

Fins ací, el número de veïns del nucli de la ciutat de Xàtiva, format pels territoris parroquials de Sant Pere, o districte del Mercat, Santa Maria, dit també Ciutat, i el de Santa Tecla, dividit en dos: la part intramurs i la de fora muralles, dita les Barreres, el límit de ponent de la qual era el carrer de Na Pinyola i la plaça de Sant Jaume, amb l'allargament de l'Argenteria.

Continua el cens en la moreria de Xàtiva, dita també *Raval*, que, si bé els seus pobladors eren habitants de Xàtiva, l'administrava directament el batle reial, i es regia per autoritats musulmanes. En 1521, com a conseqüència de les Germanies, es va produir el baptisme general i forçat dels mudèixars, passant a dir-se moriscs, i després cristians nous, alguns dels quals van adoptar noms i cognoms cristians, com ara Pere Vendrell, mentres que altres seguiren emprant cognoms propis de la seua religió, o els malnoms amb els que eren coneguts. Després de l'expulsió de 1609, el raval començà a poc a poc a poblar-se de cristians vells, però fins 1626 no es va incorporar a la ciutat com un barri més. No hem transcrit nominalment els veïns de la moreria, com tampoc els dels nombrosos llocs poblats de musulmans, per tal com no tenen cap efecte a l'hora d'intentar establir relacions familiars.

3.2. focs de la moreria

Focs en la moreria de Xàtiva	260	Habitants estimats 1040
-------------------------------------	------------	--------------------------------

¹⁶⁵ Com diem més amunt, els eclesiàstics no vivien sols al seu domicili, sinó amb algun familiar, criat o esclau. En el seu cas, hem estimat dos persones per foc.

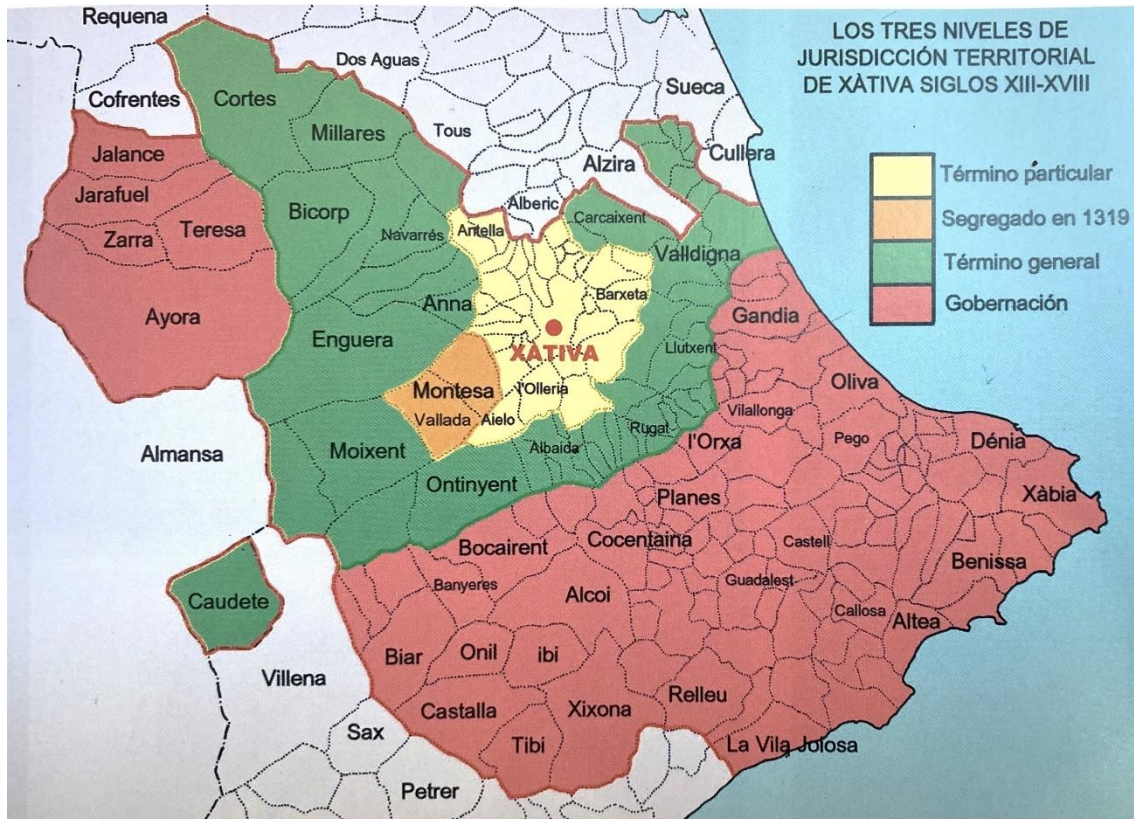
¹⁶⁶ No diu el número de frares, que ha de ser almenys tretze per poder constituir un priorat, més els novicis, coristes i llecs, com tampoc de monges i novícies per tractar-se d'un cens de naturalesa fiscal, i estar exempts.

¹⁶⁷ La parròquia de Santa Maria era la de menor població. Una gran part dels focs comptabilitzats en els epígrafs d'eclesiàstics i de nobles i cavalles vivia en dita demarcació.

¹⁶⁸ Només els veïns intramurs.

¹⁶⁹ Els veïns corresponents a Santa Tecla, que vivien fora muralles.

3.3. Els llocs i alqueries del terme de la ciutat

El terme particular de la ciutat i les altres demarcacions, segons Juan Piqueras. Il·lustració tretada del llibre *Atlas de Xàtiva y su región*. Xàtiva 2008.

El Cens de 1510 continua amb els nombrosos nuclis, dits llocs o alqueries, situats al seu terme municipal, alguns tan menuts que no hi residia el nombre mínim de colons, -focs- segons els furs, per conformar una senyoria, i eren simplement finques agrícoles. Altres de major entitat estaven poblats de mudèixars de règim senyorial, és a dir, propietat privada, en la que els senyors exercien només la baixa jurisdicció alfonsina, però dits nuclis no constituïen municipis autònoms, sinó, a tots els efectes fiscals i als de l'alta jurisdicció, depenien de la ciutat. Eixa pertinença jurídica al terme particular permet entendre el fet que alguns personatges de relleu històric com ara Alfons de Borja al segle XIV o Hipòlit Sanç al XVI, afirmen ser naturals de la Xàtiva, encara que no necessàriament obriren els ulls dins el recinte emmurallat.

Des del punt de vista administratiu, el terme municipal estava dividit en diversos *districtes*, que responien a l'espai físic. Primerament, el cens va relacionar els llocs o alqueries de l'Horta de Xàtiva més propers, començant per la part de ponent, que va incloure Estubeny, seguint amb les del nord, i acabant per les de la zona del Puig. Totes estaven poblades de musulmans, excepte La Llosa. En cap moment apareixen els topònims Ranes ni Costera.

Tracta a continuació els quatre *Quarters* de la ciutat: L'Olleria, Benigànim, L'Ènova i el de Castelló, els caps dels quals, naturalment, estaven poblats per cristians, i eren els que aplegaven més veïns. No és casual, per tant, que tres d'ells acabaren convertint-se en municipis independents, amb terme propi, comprant la seua

autonomia al rei: Castelló en 1587, L'Olleria en 1588 i Benigànim en 1602. És un aspecte que en ocasions no contemplen els que han tractat la demografia, atès que en el segle XVII el còmput d'habitants Xàtiva va descendir de manera notable, però dit descens no seria tot efecte de la decadència de la ciutat, sinó també de la segregació de tres dels territoris més poblats.

Antic terme particular de Xàtiva . Cartografia de Juan Piqueras. Il·lustració treta del llibre *Atlas de Xàtiva y su región*. Xàtiva 2008.

El cas de l'Ènova, sempre poblada de cristins, és diferent, perquè controlava la sèquia homònima, recurs molt valuós que va originar un rosari de llocs molt menuts, seguits com un cordó al llarg del canal d'aigua, tots de població musulmana i règim senyorial. Però l'Ènova no va arribar mai a dispondre de la massa crítica humana i territori necessaris per obtindre una autonomia municipal. Va ser carrer de Xàtiva fins l'època de Mendizábal, i en els anys setanta del segle passat, uns àrbitres, desconexors de la història i la geografia humana més elemental, van decidir que formava part de la Ribera.

Els quarters de L'Olleria, Castelló i Benigànim, segregats del terme de Xàtiva en 1583, 1587 i 1602. Cartografia de Juan Piqueras en el llibre *Atlas de Xàtiva y su región*. Xàtiva 2008.

Acaba la relació dels habitants de Xàtiva amb uns llocs que tenien la consideració de “terme de la dita ciutat qui són de pacte”, pacte que mai hem vist explicitat en cap document o estudi i, per tant, desconeguem el contingut. El primer és el gran nucli de Canals, sempre poblada de cristians, la possessió de la qual era del màxim interès per a Xàtiva per controlar l'abastiment d'aigua potable així com d'algunes sèquies de reg. El seu règim jurídic i administratiu era especial, perquè no només pertanyia al terme de Xàtiva, sinó que, per compra, es va convertir en baronia de la ciutat, senyoria no exempta de conflictes que va durar fins la desaparició de l'Antic Règim.

Els altres llocs inclosos en l'esmentat pacte eren tots de senyoria i de població musulmana: La Torre de Canals, pertanyent a Xàtiva; L'Alcúdia, del comte de Sumacàrcer; Senyera i Benimeixís, dels Sanç de Xàtiva, Sant Joanet i Alboi, en origen també dels Sanç, i El Genovés, igualment dels Sanç i després dels Fenollet. Ací acaba el cens el recompte de persones i passa a relacionar els bestiar, aspecte que, com hem dit més amunt, queda fora del nostre treball.

3.4. Resum dels focs i pobladors de les alqueries de l'horta de la ciutat

Les alqueries de la orta de la dita ciutat	focs	habitants estimats
Primo, l'alqueria d'en Anrich Tallada, donzell ¹⁷⁰	26	104
Annahuyr	15	60
Ayocor	26	104
La Torre dels Frares (cristians) ¹⁷¹	3	12
Sagres. (despoblat)		
Vallés, de Gaspar Sanç ¹⁷²	15	60
L'alqueria d'en Moltó ¹⁷³	10	40
L'alqueria de Lançol ¹⁷⁴	20	80
L'alqueria de Miquel Galceran Sanç ¹⁷⁵	19	76
L'alqueria de Perot Joan Lanera ¹⁷⁶	14	56
L'alqueria d'Alós	13	52
L'alqueria d'en Pere Maneu	3	12
L'alqueria de mossén Corveràn ¹⁷⁷	13	52
L'alqueria de mossén Guerau Tallada	13	52
L'alqueria del canonge Rotlà	30	120
Lo loch de la Llosa (cristians) ¹⁷⁸	21	84

¹⁷⁰ Dita alqueria era Novetlè, propietat, en aquell moment d'Enric Tallada de Llansol, lloctinent de batle de Xàtiva. Es va casar en 1509 amb Isabel Joan Roca. Morí en 1547.

¹⁷¹ Pertanyia als mercedaris, els quals la veneren després de la Guerra de Successió per a reparar el convent de Xàtiva. Passà a dir-se la Torre de Cerdà.

¹⁷² El senyor de Vallés en 1510 era Gaspar Sanç Gomis. Sembla que a principis del segle XVI, en consolidar-se les diferents branques dels Sanç, començaren a afegir al cognom de llinatge el nom de la senyoria, Sanç d'Alboi, de la Llosa, de Senyera, de Vallés, etc.

¹⁷³ En la filera de la part dita de la Costera, que era la de ponent de l'Horta de Xàtiva, hi havia diverses alquerietes, algunes es despoblaren, altres quedaren absorbides i s'ha perdut memòria. Aquesta alqueria d'en Moltó deu ser la que en un document de 1504 citat per A. Ventura (28.1.1504. ARV, Clergat, la Seu, 2488 f 45) pertanyia al ciutadà de Xàtiva Francesc Gallach, que afrontava amb la de Vallés.

¹⁷⁴ El propietari era Galceran Llansol de Romaní Malferit, casat a principis del XVI amb Maria Sanç, filla del senyor de Senyera.

¹⁷⁵ Miquel Galceran Sanç. En el testament de la seua viuda de 1558. (vegeu el Doc. 15581119) Francisca de Cardona, òlim Borja i de Sans, es cita com egrègia relictà de Michael Galceran Sanz, i a ell, senyor de Cairent, Llanera i Carbonell, "*constructorum in orta civitatis Xative, in costera dicta de Rahanes, civitate Xative habitatores*".

¹⁷⁶ Sembla que en 1510 Pere Llanera era el senyor de dit lloc, que més tard passaria a mans dels Sanç, i més avant va ser elevat a marquesat, sense canviar l'antropònim, que es conserva hui en dia, com Llanera. Tenia com annexes Cayrent i Carbonell, que han de correspondre a alguna de les alqueries ací relacionades.

¹⁷⁷ Propietat dels Corberà de Let. Correspon a l'actual Corberà, unida a Rotglà.

¹⁷⁸ Totes les alqueries anteriors estaven poblades de mudèixars. El redactor del cens va començar la relació per Novetlè -alqueria de n'Enric Tallada-, i va seguir una trajectòria en el sentit de les agulles d'un rellotge. El nucli poblat següent era el de la Llosa, que en aquell moment era de don Joan Sanç de la Llosa, encara que no ho especifique, el qual va afegir el nom del lloc al seu cognom. Amb ell s'inicia la branca dels Sanç de la Llosa, que va seguir durant segles, malgrat que en 1520 la van vendre i passà a lloc sense senyoria, en qualitat de barri o carrer de Xàtiva. Com altres nuclis importants del terme, estava poblada de cristians vells (hi havia quatre moriscos), que abans i després interactuaren amb els habitants de la ciutat, no sols des del punt de vista mercantil, sinó de casaments i relacions familiars. Trobem llinatges iguals en els dos llocs: Beneyto, Cucó, Gosalbo, Jàfer, Just, Navarro, Roca, cognoms que perduren. És interessant la notícia que en 1510 ja estava construïda l'ermita de Santa Anna, potser,

Lo loch de Sorió	12	48
Stubeny	12	48
La Torre de Lloris	30	120
Lo Pintor ¹⁷⁹	13	52
Miralbó	7	28
L'alqueria de mossén Luís Roca ¹⁸⁰	8	32
Total alqueries de l'horta	323	1292

3.5. Relació nominal dels veïns de La Llosa

1. En Guillem Ferrer	12. En Anthoni Jornet
2. En Amador Solves	13. En Joan Cuquó
3. En Beneyto Berthomeu	14. En Luís Navarro
4. En Albert Pérez	14. En Jaume Lorenc
5. En (<i>blanc</i>) Figueres	15. En Joan Navarro
6. En Perot (<i>blanc</i>), novençà	16. En Perot Goçalbo
7. En Steve Avellà	17. Ubaidal Momal
8. En Genís Beneyto	18. Azmet Rollo
9. En Joan Jàfer	19. (<i>Blanc</i>) Borriquo
10. En Luís Roqua	20. Azmet Addud
11. En Joan Avella	21. En Joan Just, hermità de Santa Anna

4. QUARTER DE L'OLLERIA

Quarter de L'Olleria		
L'Olleria. Poblada de cristans ¹⁸¹	124	496
Lloc de Vint-i-Cinc	14	56
Cayrent, despoblat	-	-
Aielo. Sense dades	-	-
Total quarter de L'Olleria	138	552

4.1. Relació nominal dels veïns cristians de L'Olleria

1. En Joan Visedo	7. En Anthoni Albert
2. En Bernat Tortosa	8. En Pere Albinyana
3. La viuda de Pere Boluda	9. En Joan Vidal
4. En Bernat Cuquó	10. La viuda de Francés Mollà
5. En Miquel Boluda	11. En Joan Guarner, és pobre
6. En Bernat Albinyana, fill d'en Pere	12. En Joan Visedo, menor

encara que anotaren a l'ermità en la Llosa, és més probable que vivira amb la família en la mateixa ermita, protegida de lladres i atacants per una tanca, on hi havia aljub, corral i fins i tot forn.

¹⁷⁹ Va quedar despoblada.

¹⁸⁰ Potser Na Marca o Benifurt, que no es nomenen. Les dos van quedar despoblades.

¹⁸¹ L'Olleria, com tots els caps de quarters del terme de Xàtiva, estava poblada de cristians vells, i la relació amb la ciutat ha sigut sempre molt intensa, a través de diversos llinatges, com els Mompó, els Albinyana els Boluda, Cerdà, Bella i altres, com ho seria fins i tot molts anys després d'erigir-se en municipi independent, vist els nombrosos xativencs que es refugiaren allí quan l'expulsió de Felip V.

13. En Bernat Monpó
14. En Pere Boluda
15. La viuda de Joan Monpó
16. La viuda de Bernat Quintano
17. Los pobils de Pere Albinyana
- 18 En Guillem Monpó
19. En Bernat Balcebre
- 20 Na Miquona, vídua
21. En Francés Quintana
22. En Francés Mollà, menor
23. En Francés d'Esquer
24. En Martí Boluda, menor
25. En Thomàs Visedo
26. En Bernat Albinyana
27. En Miquel Mollà
28. En Francés Mollà
29. En Joan Monpó
30. En Joan Mollà
31. En Christòfol Joan
32. En Anthoni Cerdà
33. La viuda de Jaume Mollà
34. En Baltasar Rodenes
35. En Joan Navarro, menor
36. En Pere Pastor
- 37 En Luís Corts
38. En Berthomeu Martí
39. En Pere Delplà
- 40 En Joan Urgellés
41. La viuda de Guillem de Sparsa
42. En Luís Mollà
43. En Pere Garcia
44. En Luís Vidal
45. La viuda Guarnera, és pobra
46. En Pere Monpó
47. En Joan Delplà
48. En Jaumot Bella
49. En Joan Mollà
- 50 En Joan Navarro
51. En Christòfol Bru
52. En Gaspar Garcia
53. En Mateu Bella
54. La viuda de Bernat Garcia
55. En Joan Bella
56. En Pere Garcia
57. En Bernat Colom
58. Los fills d'en Luís Albinyana
59. En Pere Bella
- 60 En Jaume Boluda
61. En Francés Çaç
62. En Pere Monpó
63. En Ramon Cerdà
64. La dona de Duart, és pobra
65. En Anthoni Cuquó
66. En Pere Çabater
67. La viuda de Joan Garcia
68. En Berthomeu Corts
69. En Jaume Lópiz
70. En Perot Sala
71. La viuda de Cremades
72. En Damià Roda
73. En Melchor Rodenes
74. En Pere Joan
75. En Antoni Boter
76. En Anthoni Corts, pobre
77. La viuda de Berthomeu Monpó
78. En Joan d'Ezquer
79. En Joan Albinyana
80. En Martí Albinyana
81. En Nicholau Garcia
82. En Anthoni Mollà
83. En Jaume Quintana
84. En Ausiàs Garcia
85. En Joan Garcia
86. En Francés Gasó
87. En Guillem Cerdà, menor
88. En Anthoi Cerdà, menor
89. En Anthoni Cerdà, major
90. En Vicent Perelló
91. En Francés Monpó
92. En Luís Martí
93. En Damià Granada
94. En Joan Oltra
95. En Thomàs Avinyó
96. En Andreu Ferrando
97. En Benat Bru
98. En Miquel Garcia
99. En Pere Garcia
100. La viuda de Ramon Garcia
- 101 En Jaumot Sala
102. En Anthoni Garcia
- 103 En Anthoni Bru
104. En Luís Vidal
105. En Martí Boluda
106. En Joan d'Ezquer
107. En Joan Garcia
108. En Pere Vidal

109. En Joan Vidal
110. La viuda de Joan de Sparça
111. La viuda de Martí Boluda
112. En Jaume Monpó
113. En Francés Avinyó
114. En Anthoni Bella
115. En Sebastià Boluda
116. En Joan Garcia
117. En Luís Garcia

118. En Sebastià d'Ezquer
119. En Pere Garcia
120. En Anthoni d'Ezquer
121. En Joan d'Ezquer
122. En Pere Cuquó
123. En Pere Garcia, lo castellà
124. Lo vicari del dit loch

5. QUARTER DE BENIGÀNIM

Quarter de Benigànim		
Benigànim (cristians)	63	252
Montaverner (cristians)	37	148
Alfarrasí	32	128
Colata	6	24
Benisuera	20	80
Sempere	10	40
Guadasséquies	12	48
Total quarter de Benigànim	180	720

5.1. Relació nominal dels veïns cristians de Benigànim

1. La viuda de Bernat Eximeno
2. En Jaume Coquorella
3. En Joanot Coquorella
4. En Joanot Revert
5. En Joan Pasta
6. En Joan Rugat
7. En Luís Pastor
8. En Berthomeo Pastor
9. En Francés Gomar
10. La viuda de Pere Canet
11. En Joanot Canet
12. En Luís Masquarós
13. En Francés Pastor
14. En Baltasar Linyana
15. En Joan Casanova
16. La nora de Luís Taraçona
17. En Pere Moscardó
18. La viuda de Miquel Calatayú
19. En Bernat Coquorella
20. En Pere Joan
21. La viuda de Bernat Joan
22. La viuda de Jaume Calatayú
23. En Luís Moscardó
24. La viuda de Bernat Canet

25. En Joan Cocorella
26. En Bernat Matheu
27. En Francés Gomar
28. En Joan Rubau
29. La viuda de Francés Gomar
30. En Miquel Calatayú
31. En Francés Coquorella
32. En Joan Munyós
33. En Jaume Fortunyó
34. La viuda na Sparça
35. En Berthomeu Pastor
36. En Gaspar Pastor
37. En Joanot Pastot
38. En Miquel Pastor
39. En Domingo Pastor
40. En Nadal Pastor
41. En Joan Pastor
42. En Ausiàs Sparça
43. En Pere Albinyana
44. En Bernat Pastor
45. En Berhomeu Albinyana
46. En Joan Rubau
47. En Berthomeu Albinyana
48. En Francés Revert

49. En Berthomeu Revert
50. La viuda de Joan Matheu
51. En Matheu Boscà
52. En Anthoni Sparça
53. En Francés Sparça
54. En Pere Revert
55. En Joan Jordà
56. En Francés Matheu
57. En Pere Matheu

58. En Joan Moscardó
59. La viuda de Bernat Sparça
60. En Joanot Canet
61. En Gaspar Pastor
62. lo vicari del dit loch
63. mossén Pere Pasqual, prevere

5.2. Relació nominal dels veïns cristians de Montaverner

1. La viuda d'en Pere Mollà
2. Los fills del dit Pere Mollà
3. En Tomàs Mollà, pus jove
4. Na Miquela, muller d'en Pere Monsó
5. En Joan Montó
6. En Pere Mollà
7. En Anthoni Mollà
8. En Perot Montó
9. En Anthoni Mollà
10. En Pere Penedés
11. En Berthomeu Bordera
12. En Berthomeu Bordera, son fill
13. En Joan Soler
14. Na Ramona, viuda
15. En Pere Steve
16. En Thomàs Mollà, pus jove
17. En Thomàs Mollà, pus vell
18. En Joan Penedés
19. En Anthoni Apparici

20. En Francés Penedés
21. En Salvador Soler
22. La viuda de Andreu Mollà
23. La viuda de Luís Febrer
24. En Joan Mollà
25. En Pere Borredà
26. En Andreu Soler
27. La viuda na Jordana
28. En Joan Jàffer¹⁸²
29. En Anthoni Penedés
30. En Joan Ruvio
31. En (*blanc*) Bellvís, fill d'en Joan Bellvís
32. En Gaspar Rovió
33. La viuda de Joan Montó
34. La viuda de Anthoni Penedés
35. En Melchor Apparici
36. En Francés Montó
37. La viuda de Anthoni Penedés

6. QUARTER DE L'ÈNOVA

Quarter de L'Ènova		
L'Ènova, Cristians	20	80
Lo Tossalet	17	78
Rafelguaraf	18	72
Berfull	9	36
Sanç de mossén Luís Ferrer ¹⁸³	33	132
L'alqueria de l'abat de Sant Bernat ¹⁸⁴	13	52
La Torreta	15	60

¹⁸² La Viuda na Jordana i Joan Jàfer estan repetits, i els hem eliminat.

¹⁸³ Mossén Lluís Ferrer, segon senyor de Sanç, era germà de Galceran Ferrer, veí de l'Ènova, ja esmentat. Estava casat amb Damiata Ferrer. Fill seu va ser Joan Lluís Ferrer Ferrer.

¹⁸⁴ Pertanyia al monestir de Rascanya de València, el qual va ser enderrocat per construir en el mateix lloc el de Sant Miquel dels Reis, que va ser el successor en la senyoria del lloc conegut com "Abat", en la sèquia de L'Ènova.

Faldeta	11	44
Manuel ¹⁸⁵	48	192
Total quarter de l'Ènova	184	736

6.1. Relació nominal dels veïns cristians de L'Ènova

1. En Anthoni Gil	11. En Jaume Cartalla, fill de Joan
2. En Christòfol Çavall	12. En Ferrando de Hullano
3. En Jaume Domènech	13. Guàrdia, pobre
4. En Joan Martí, es pobre	14. En Gracià Ferrer
5. En Jaume Castell	15. En Pere Garcia
6. En Anthoni Castell	16. En Joanot Scrivà
7. En Jaume Ferrer	17. (<i>blanc</i>), Colomer
8. La viuda de March Castell	18. En Miquel de Pedra
9. La viuda de Anthoni Merino	19. En Galceran Ferrer, donzell
10. En Joan Cartalla	20. Mossén Luís Çaranyana, vicari

7.- QUARTER DE CASTELLÓ

Quarter de Castelló		
Primo, lo dit loc de Castelló	96	384
Lo Ràffol. Sense dades		
Lo lloc de Benexida. Sense dades		
L'altra Benexida. Sense dades		
Total quarter de Castelló	96	384

7.1. Relació nominal dels veïns cristians de Castelló

1. En Berthomeu Cuquó	17. En Gaspar Bellviure
2. En Joan lo Vizcahí	18. En Jaume Gil, menor
3. En Berthomeu Bleda	19. En Thomàs Guerau
4. En Pedro Garcia	20. En Pere Guerau
5. En Bernat Caro	21. En Joan Caro, pare del vicari
6. La viuda de Joan Martí	22. En Francés Porta
7. Mestre Anthoni d'aysa	23. La viuda na Durana
8. La viuda na Alfonsa	24. La viuda de Pere Durà
9. En Anthoni Joan Menor	25. En Berthomeu Carbonell
10. La mare del dit Anthoni Joan	26. En Jaume Segura
11. En Joanot Mora	27. En Jaume Serra
12. La viuda na Taengua	28. En Andrés Pelegero
13. En Pere Roqua, misager	29. En Joan Cerdà
14. En Nicholau Carbonell	30. En Berthomeu Rausell
15. La beata Palomar	31. En Baltasar Monroig
16. En Anthoni Sanç	32. En Ferrer Magraner

¹⁸⁵ En Manuel, de població majoritàriament mudèixar, vivien tres caps de família cristians. A la inversa, en l'Ènova, carrer de Xàtiva, que figura en molts documents com L'Ènova dels Cristians, veiem tres caps de família de cognoms que no són cristians.

33. La viuda na Marcha	63. En Perot Serra
34. La viuda de Joan Garrido	64. En Luís Guitart
35. En Pere Caldés	65. En Pere Morata
36. En Jherònim Durà	66. En Joan Serra
37. En Jaume Durà	67. En Joan Guixart
38. En Luís Carbonell	68. En Pere Bleda
39. En Nicholau Durà	69. En Pere Serra, major
40. En Jaumot Gil	70. En Joan Guitart, menor
41. La viuda na Garbina	71. En Pere Guitart
42. En Joan Monroig	72. En Anthoni Serra
43. En Anthoni Joan, major	73. En Francés Serra
44. En Berthomeu Curçà	74. En Jaume Garrido
45. En Pere Monroig, notari	75. Mestre Pere Simó
46. La viuda na Murta	76. En Miquel Ferrero
47. En Damià Murta	77. En Joan Simó
48. La viuda na Carbonella	78. En Joan Vallés
49. En Lorenç Garrido	79. En Bernat Colom
50. En Genís Mora	80. En Joan Clera
51. En Gaspar Mora	81. En Joan Clera, fill de Joan
52. En Jaume Calp	82. La viuda na Oltra
53. En Joan Daroqua	83. La viuda na Valleta
54. En Bernat Guitart	84. La viuda de Melchor Serra
55. En Joan Guerau	85. En Pere Guardiola
56. la viuda na Calba	86. En Jherònim Garcia
57. En Miquel Gil	87. En Anthoni Navarro
58. En Benet Dalmau	88. En Pasqual Simó
59. En Jaume Gil, major	89. Mossén Vicent Botella, prevere
60. En Luís Joan Caldes	90. Mossén Joan Caro, prevere
61. En Berthomeu Basset	91. Mossén (<i>blanc</i>) Baró, prevere
62. En Bernat Serra	92. Mossén Jaume Monroig, prevere

8.- LLOCS DEL TERME DE LA CIUTAT QUE SÓN DEL PACTE

Los lochs del terme de la dita ciutat, qui són del pacte. Són los següents		
Primo, lo loch de Canals, que és de la dita ciutat (cristians)	86	344
Lo loch de la Torre de Canals, que és de Xàtiva	24	96
La Alcudiola de Canals	23	92
Lo loch de Ceniera, que és de don Ramon Sanç ¹⁸⁶	25	100
Lo loch de Benimixix ¹⁸⁷	6	24

¹⁸⁶ Ramon Sanç de Senyera Fabra, casat cap a 1500 amb Leonor Sanç d'Eslava. Els Sanç de Senyera tingueren casa en el carrer de Vallés.

¹⁸⁷ Benimeixís pertanyia també als senyor de Senyera, que estava al costat. Molt de temps després, una riuada destruï tot el lloc i els habitants es van passar a viure a Senyera. Benimeixís va quedar despoblada per a sempre com una partida rural, però el títol nominal de la senyoria va romandre,

Lo loch de Sant Joan ¹⁸⁸	21	84
Lo loch de Alboy ¹⁸⁹	25	100
Lo loch del Genovés ¹⁹⁰	50	200
Total dels llocs del pacte de la ciutat	260	1040

9.- TOTAL D'HABITANTS EN L'ANY 1510 DEL TERME MUNICIPAL DE LA CIUTAT DE XÀTIVA, DIT TAMBÉ TERME PARTICULAR

FOCS I HABITANTS DEL MUNICIPI	FOCS	HABITANTS ESTIMATS
Ciutat de Xàtiva. Les 3 parroquies i les Barreres	1065	4260
Moreria de Xàtiva	260	1040
Les alqueries de l'Horta de Xàtiva	323	1292
Quarter de L'Olleria	138	552
Quarter de Benigànim	180	720
Quarter de L'Ènova	184	736
Quarter de Castelló	96	384
Llocs del pacte de la ciutat	260	1040
Total focs i habitants en el municipi	2508	10024

“senyor de Senyera i Benimeixís”, fins el punt que es convertiria en marquesat, amb l'exòtic nom de Benimejís de Sistallo. Sobre els titulars de la senyoria de Benimeixís hi ha uns quants documents en el nostre Diplomatar, i una bona bibliografia.

¹⁸⁸ Hui conegut com Sant Joanet o Sant Joan d'Ènova. Encara es conserva la torre de la casa de la senyoria.

¹⁸⁹ El propietari d'Alboy en 1510 era Francesc Sanç d'Alboy Semboi, casat amb Àngela Català Gomis.

¹⁹⁰ En el poblat residien alguns cristians, per voluntat i interès del senyor, com un fuster i un forner. En el moment de fer el cens, el senyor d'El Genovés era Guerau Fenollet Sanç, el qual va heretar el Genovés de sa mare, una Sanç. A partir de Guerau, els titulars d'El Genovés van ser sempre els Fenollet, fins les acaballes del XVIII, el qual, per un antiquíssim plet, va anar a mans dels Crespí de Valldaura.

CAPÍTOL II

EL CENS DE 1646

Escut de la ciutat de Xàtiva, de la portada d'un llibre de 1705. Desaparegut.
Foto Arxiu Mas, 1928.

1. PARTICULARITATS DE DIT CENS EN EL CAS DE XÀTIVA

Abordem ara el Cens de 1646 que ha rebut menor atenció dels historiadors que el de 1510. Es va dur a efecte en compliment del manament de les Corts Valencianes, per tal de disposar de la informació necessària per recaptar els recursos que requeria el manteniment de la política exterior de Felip IV, una finalitat fiscal que, com dèiem, sol donar lloc a ocultacions.

En el cas de la ciutat de Xàtiva cal tenir en compte les circumstàncies que alterarien la demografia de manera significativa. El segle XVII es va obrir amb l'expulsió dels moriscos, una actuació traumàtica, tant per a la població com per a l'economia. En 1510 els focs mudèixars de la moreria de la ciutat eren 260, amb una població estimada, mínima de 1040 persones, si apliquem el factor 4 per foc, i unes 1170, si elegim el factor de 4'5 persones per família. Cal tenir present l'observació ja esmentada del professor Garcia Càrcel respecte a l'error de considerar semblants - equivalents - en número de components dels nuclis familiars cristians i els musulmans. Finalment, pel que fa als moriscos, ignorem l'evolució demogràfica experimentada entre l'any 1510 i el de 1609 quan l'expulsió.

Com és sabut i hem vist, en el terme particular de Xàtiva, la població musulmana era percentualment altíssima, i va buidar de repent. Algunes alqueries no es van repoblar i quedaren desertes, com per exemple: Pintor, Na Marca, Benifurt, Miralbó, Vint-i-Cinc, també la moreria xativina. En aquest estudi del Cens de 1646 ens hem centrat exclusivament en la ciutat murada i el seu raval cristià de les Barreres. Ben poc sabem del procés de reposició de pobladors de l'antiga moreria, així com de nous veïns en la ciutat, tot i que podem intuir que una part degué procedir de pobles i llocs del seu territori: L'Olleria, Palomar, Otos, Énguera, Anna, etc., si atenem a les nombroses certificacions per a formalitzar desposoris en altres municipis, que indicarien uns vincles parentals encara vius entre les poblacions d'origen i les famílies aveïnades en Xàtiva. Es veu en els Julvi, (Xàtiva-Montaverner), els Iborra (Bocairent-Albaida) els Mora (Albaida-Agullent-Xàtiva) els Teixidor (Ontinyent-Xàtiva), els Bellver i Satorres (Otos-Xàtiva), o els Baldoví, (Anna-Xàtiva).

Una font documental d'immensa informació sobre les persones són els llibres sacramentals de la Seu de Xàtiva, malgrat les llacunes cronològiques, perquè els baptismes comencen en 1599, i els desposoris i defuncions en 1622. El Cens de 1646 està redactat per territoris parroquials, començant per Sant Pere, la delimitació del qual arriba al pany de casses de llevant del carrer d'Engay. Les persones que el confeccionaren seguiren un itinerari lògic, des d'Engay cap a la porta de Cocentaina, espai que té dos vies principals: en la part alta: Sant Vicent, Bruns Segurana, i en la baixa o septentrional, Sant Pere. La resta de carrers i places estan connectades a una o altra, i per tant són susceptibles de distints recorreguts, el que no podem saber. Tant la informació treta dels Llibres Sacramentals com de censals, testaments, *Statu Animarum* i altres tipologies documentals, podem identificar, situar en un espai cert o aproximat a alguns caps de família. Quan més informació trobem i aportem -i aporten altres investigadors futurs- més deduccions podem extraure.

Com esperaríem, la majoria de caps de família del barri del Mercat -territori de la parròquia de Sant Pere- està conformada per llauradors, entre els que ha d'haver, des de jornalers ben pobres, fins a propietaris benestants.

Les relacions de veïns de la parròquia de la Seu solien començar bé pel carrer de Sant Domingo, bé pel de Noguera. En el Cens de 1646 començaren per Noguera, cap a la plaça de les Corts, o baixant pel de Vallés. Les dificultats d'identificació del trajecte seguit pel redactor són majors que les de la demarcació de la parròquia de Sant Pere, per la notable variació en la trama viària després de la Crema de Xàtiva, en especial en la zona de les places de les Corts i les Cols i la de la Font Fonda, Ridocci, Pi, Pescateria, Caldereria, així com la tendència a desplaçar-se els notaris, doctors en lleis i escrivans des del barri que copaven anteriorment: Roca, Colom, Menor, Grau, cap a la Corretgeria Ampla, alterant, amb grans edificis, el parcel·lari anterior. En 1646 van començar per la zona de Noguera, cap a les Corts i Cols, tan modificada hui que no és possible assenyalar un recorregut, perquè, per exemple, els Sanç, Martí. Guàrdia i Saurina, residents tots en un rotgle reduït, entre la Caldereria i Vallés, s'anoten ben avançada la relació, i en canvi separats dels seus veïns els calderers.

La parròquia de Santa Tecla presenta també la peculiaritat d'una demarcació dividida, una part intramurs i altra en el barri de Barreres, fora muralles. Comença el recorregut pel carrer Trobat, potser després Sant Francesc, per a pujar per Canonja Cebrià i plaça de Santa Tecla, després es torna poc clar, sense un ordre aparent, que, no obstant, ha de ser lògic encara que actualment ens siga difícil d'intuir.

Com en el cas del Cens de 1510, per tractar-se d'un cens conegut i treballat pels historiadors, no tindria justificació ni interès el nostre treball si no afegira informació que incrementara el coneixement, tant de les persones en ell relacionades, com en els llocs o carrers per on va discurrir. En tots els casos en que ens ha estat possible hem afegit, en notes de peu de pàgina: els segons cognoms, que no apareixen mai, les dates de naixement, casament i mort si es coneixien; els noms de les esposes, i de vegades les dels fills, els oficis o càrrecs, el lloc on vivien, i els llinatges actuals que venen de tal o qual persona. Com en el Cens de 1510, hem acudit en moltes ocasions a citar documents del nostre *Diplomatari* disponible en internet, justament per ser una extensa successió de personatges, famílies i llinatges, que és la font primera de la prosopografia. Igualment hem pogut seguir els ramells enganxats dels descendents del banc de dades del nostre arxiu personal, esmentat igualment més amunt. El conjunt no és ni pot ser *homogeni*, ni en el número de persones de les que tenim informació ni tampoc en els barris o demarcacions. Les raons són ben senzilles: d'una banda, els veïns amb càrrecs o professions importants: jurats, justícies, assessors jurídics, nobles i ciutadans, metges i mercaders rics han deixat un rosari d'informació sobre ells, en actes, processos, protocols, etc., mentre que els veïns de pocs recursos tenien molt poques ocasions de fer ús de notaris. Altra de les causes de la diferència d'informació entre els veïns d'una o altra parròquia és conseqüència de l'anterior, atès que els caps de família de millor posició social i econòmica tendien a concentrar-se en el rovell de la ciutat: la parròquia de Santa Maria. Finalment, un

altre obstacle que impedís identificar persones és el de la reiteració de llinatges i de noms de font.

Al remat, podem oferir a futurs estudiosos una eina de treball, un escaló per anar pujant, conscients, com som, que aquest es només un principi susceptible d'ampliar amb posteriors treballs, que possiblement, corregiran alguns dels errors en que haurem caigut.

2.- TRANSCRIPCIÓ

16461025

1646, 25 d'octubre. Xàtiva

Arxiu del Regne de València. Generalidad, núm. 4.826, f. 61r-83bis

Scriptió dels vehins y habitants de la ciutat de Xàtiva del any MDCXXXVI, feta en XXV de octubre dit any

3. SANT PERE

1. Blas Serrano, sastre	29. Cristòfol Bru, llaurador
2. Tomàs Martí, llaurador	30. Vicent Mas, llaurador
3. Jaume Insa, llaurador	31. Viuda na Barberana
4. Josep Piquer, llaurador	32. Antoni Martinis, llaurador
5. Miquel Piquer, llaurador	33. Joan Abril, major, llaurador
6. Viuda na Gascona	34. Jeroni Pastor, llaurador
7. Viuda de Vicent Llopis	35. Josep Ribera, major, llaurador
8. Vicent Sales, fuster	36. Francesc Josep Sanç, llaurador
9. Joan Tristany, obrer de vila	37. Josep Faus, llaurador
10. Francesc Rodrigues, llaurador	38. Marc Antoni Fuster, llaurador
11. Miquel Gironés, llaurador	39. Pere Vila, llaurador
12. Pere Aliaga, llaurador	40. Josep Fuster, llaurador
13. Viuda na Torma	41. Jeroni Vila, llaurador
14. Viuda de Josep Navarro	42. Melcior Roca, llaurador ¹⁹¹
15. Vicent Aguilar, llaurador	43. Jaume Soler, llaurador
16. Gaspar Belloch, llaurador	44. Viuda na Torma
17. Mateu Parra, llaurador	45. Viuda de Lluís Roca
18. Francisco Lopes, llaurador	46. Jaume Crebo, llaurador
19. Joan Blasco, llaurador	47. Viuda de Vicent Roca
20. Viuda na Piquera	48. Josep Llopis, llaurador
21. Josep Abril, major, llaurador	49. Josep Ribera, menor, llaurador
22. Andreu Miralles, llaurador	50. Viuda na Ferrandisa
23. Josep Abril, menor, llaurador	51. Francesc Pelluch, llaurador
24. Josep Pastor, llaurador	52. Bertomeu Satorres, llaurador ¹⁹²
25. Vicent Piquer, llaurador	53. Vicent Ribera, llaurador
26. Lluís Pidrolo, llaurador	54. Pere Roca, menor
27. Joan Medrano, llaurador	55. Josep Pidrolo, llaurador
28. Pere Garcia, llaurador	56. Josepa Augera

¹⁹¹ Melchor Roca Gil (1619-1682). Casat en 1642 amb Magdalena Pidrolo, i en 1653 amb Josefa Navarro.

¹⁹² Bertomeu Satorres Gascó, nascut en 1611, i casat en 1633 amb Magdalena Cucorella de Bellús.

57. Francesc Roca, llaurador¹⁹³
58. Tomasa Martinisa
59. Viuda na Quallada
60. Joan Abril, menor, llaurador
61. Viuda na Quinta
62. Vicent Climent, llaurador
63. Vicent Navarro, llaurador
64. Pere Mateu, llaurador
65. Viuda na Cebriana
66. Jaume Salelles, llaurador¹⁹⁴
67. Antoni Roca, llaurador
68. Agustí Satorres, sastre
69. Jacinto Bosquí, llaurador
70. Sebastià Pla, llaurador
71. Josep Ferrandis, llaurador
72. Miquel Diego, llaurador¹⁹⁵
73. Joaquim Portell, llaurador
74. Viuda na Vilara
75. Antoni Auger, llaurador¹⁹⁶
76. Viuda na Augera
77. Miquel Quinto, llaurador¹⁹⁷
78. Cosme Salelles, llaurador¹⁹⁸
79. Viuda Úrsula
80. Josep Rotlà, llaurador
81. Diego Diana, peixcador
82. Jeroni Boscà, llaurador
83. Llorens Vidal, llaurador
84. Josep Garcia, llaurador
85. Josep Boluda, llaurador

86. Pere Terol, llaurador
87. Viuda Catalina
88. Vicent lo cego
89. Viuda na Garcia
90. Viuda Magdalena
91. Josep Enguitat
92. Joan Vidal, llaurador
93. Jaume Roio, notari
94. Mateu de Vico, porter
95. Jaume Francés, mestre
96. Vicent Gil, llaurador
97. Martí Lopes, verguer
98. Viuda Taengua
99. Gratià Tomàs
100. Don Diego Bellvís¹⁹⁹
101. Josep Bru, ciutadà²⁰⁰
102. Joan Miquel, notari²⁰¹
103. Francesc Tormo, llaurador
104. Viuda na Miralles
105. Joan Veguer, notari²⁰²
106. Pere Blesa, llaurador²⁰³
107. Miquel Gep, llaurador
108. Jaume Forés, sastre²⁰⁴
109. Viuda de Macià Richart
110. Vicent Bosch, llaurador
111. Pere Joan Roca, llaurador
112. Jeroni Vila, llaurador
113. Viuda na Rovia

¹⁹³ Vivia en la Travessa de Sant Cristòfol, prop de Cristòfol Roca. Vegeu Ventura, *Carrers i Partides de Xàtiva*, Volum I, Pp. 68 i 69.

¹⁹⁴ Jaume Salelles, casat cap a 1613 amb Anna Gasch Jàfer.

¹⁹⁵ Miquel Diego Perales (1601-1682). Casat amb Margarita Fons i amb Elisabet Forés. Entre els nombrosos descendents trobem a l'arquitecte de Xàtiva Luis Ferreres, als llinatges xativins, Barona, Perigüell, Sicluna, Guardamino, Conejero i altres.

¹⁹⁶ Vivia o tenia una casa en la placeta dels Portals, que no sabem quina era. Vegeu en el *Diplomatari* el Doc. 16640719.

¹⁹⁷ Miquel Quinto Vera nascut en 1618 i casat en 1643 amb Teresa Enriques Mollà.

¹⁹⁸ Cosme Salelles, casat en 1622 amb Francisca Cebrià Roca.

¹⁹⁹ Diego Bellvís Esparça, nascut en Xàtiva en 1617, es va casar en 1651 amb Lluïsa Escrivà Valentí, dos anys major que ell, i després amb Teresa Esllor. Potser vivia al carrer Sant Pere

no lluny de la plaça Belloch, però no és més que una suposició.

²⁰⁰ Podria ser Josep Jacint Bru Navarro, casat en tres ocasions: cap a 1620 amb Josepa Aliaga; en 1649 amb Josefa Aliaga Saurina, viuda de Pere Blesa, veí d'aquell, i en 1651 amb Paula Pinyana Violart. Però també és possible, i potser més proper a la realitat, que fora Joan Josep Bru, notari, casat amb Francisca Bru, pares de Francisca Bru Bru, casada amb el notari Josep Miquel Ortola, nascut en 1591, que és el cap de família anotat a continuació del Bru.

²⁰¹ Va intervenir com a notari en el procés per bruixeria de 1636. AHN. Inquisició. Lg, 525/21

²⁰² El notari Joan Veguer Vidal, nascut en Xàtiva en 1608, es va casar en 1634 amb Jerònima Alberó.

²⁰³ Sa casa afrontava amb la de Joan Aliaga. Vegeu.

²⁰⁴ Jaume Forés, sastre, casat en 1623 amb Maria Garcia.

114. Joan Violart, llaurador²⁰⁵
115. Francesc Micó, major, llaurador
116. Joan Richart, llaurador
117. Miquel Català, llaurador
118. Joan Falcó, cirurgià
119. Viuda na Candela
120. Miquel Gausions, sastre
121. Rafael Bosch, llaurador
122. Marc Enriques, llaurador²⁰⁶
123. Viuda na Ribera
124. Vicent Corts, forner
125. Josep Enriques, aladrer
126. Joan Feliu, llaurador²⁰⁷
127. Antoni Rovio, llaurador
128. Vicent Fitó, llaurador
129. Miquel Ribera, llaurador, menor
130. Miquel Ribera, llaurador, major
131. Vicent Pidrolo, llaurador
132. Josep Aliaga, llaurador²⁰⁸
133. Batiste Bru, llaurador
134. Josep Bru, notari²⁰⁹
135. Gaspar Perchana
136. Joan Montanyer, llaurador
137. Pere Cabanes, llaurador
138. Jacinto Soriano, velluter
139. Cristòfol Peres, llaurador
140. Miquel Selva, llaurador
141. Gaspar Martí, llaurador
142. Francesc Guerau, llaurador
143. Pere Soler, llaurador
144. Macià Boscà, llaurador
145. Francisco Soriano, barber
146. Josep Domènech, lo baró, llaurador

147. Jaume Terranet, llaurador
148. Miquel Rodrigues, llaurador
149. Viuda de Mateu Bru²¹⁰
150. Lluís Mollà, menor
151. Miquel Abril, llaurador
152. Pere Vidal, llaurador
153. Nofre Vidal llaurador
154. Lluís Vidal, major, llaurador
155. Tomàs Ribelles, llaurador
156. Josep Sunyer, llaurador
157. Vicent Burguera, llaurador
158. Sebastià Mersé, llaurador
159. Mateu Juessa, llaurador²¹¹
160. Pere Gassó, llaurador
161. Feliu Carbonell, corredor
162. Viuda Catalina
163. Isabel Espina
164. Viuda na Guerola
165. Francesc Medrano, llaurador
166. Viuda na Andreua
167. Marco Ambrós, menescal
168. Jeroni Durà, llaurador
169. Viuda na Garcia
170. Viuda na Batallera
171. Josep Andrés, llaurador
172. Viuda na Medina
173. Cristòfol Guarner, llaurador
174. Joan Daroca, llaurador
175. Viuda na Piquera de Candel
176. Jaume Asensi, ferrer
177. Gaspar Vidal, llaurador
178. Mateu Mas, llaurador
179. Nicolau Tormo, llaurador

²⁰⁵ Joan Josep Violart Mollà, llaurador (1605.1652), casat amb Vicenta Paula Medina Porta. Era fill de l'obrer de vila que figura com a Joan Violarte, cognom foraster.

²⁰⁶ Marc Enriques, obrer de vila, casat cap a 1606 amb Esperança Roca. Citat per cronista Diago, perquè en sa casa hi havia una inscripció romana. Vivia per la plaça que antigament es deia d'Albero, i després d'Enriques.

²⁰⁷ En 25.1.1665 va vendre una casa de la plaça d'Albero a Francisco Devés i Josefa Vidal.

²⁰⁸ AHCX Caixa Varia Notarial II. 25.1.1694. "Decret ab lo qual se a declarat haver succehit y deure succehir Maria Aliaga, viuda de Thomàs Menor, en tots los béns recaents en la donació que feu y fermà lo quòndam Joseph Aliaga, major de dies, en favor de Joseph Aliaga, son

fill, *prout intus* etc. Cort Governació de Xàtiva." Ítem et ultimo, una cassa situada y posada dins los murs de la present ciutat, parròchia de Sant Pere, en lo carrer dit dels Bruns, que entonces afrontava ab casa de Cristòfol Roca, ab casa de la viuda de Vicent Pidrolo y ab casa de Pere Blesa.

²⁰⁹ Joan Josep Bru, notari, fill de Cristòfol Bru Borja, i casat cap a 1599 amb Anna Francisca Bru.

²¹⁰ La viuda de Mateu Bru Navarro li deien de nom Anna Domènech. Són avantpassats del cantador Pep Gimeno.

²¹¹ Mateu Juessa, casat amb Anna Garcia, és l'avantpassat dels arrendadors de l'Alqueria de Pròxita.

180. Miquel Giner
181. Tomàs Miralles, llaurador
182. Pere Blasco, llaurador
183. Jeroni Vidal, llaurador
184. Vicent Blasco, llaurador
185. Josep Iborra, llaurador
186. Vicent Pinyana, llaurador²¹²
187. Mateu Orts, llaurador
188. Andreu Martí, llaurador
189. Pere Maravall, texidor²¹³
190. Vicent Capellades, llaurador
191. Jaume Esteve, llaurador²¹⁴
192. Viuda na Chapella
193. Pau Pinyana, llaurador
194. Jeroni Garcés, espardenyer
195. Viuda na Burguera
196. Rafael Dies, forner
197. Pau Auger, llaurador
198. Miquel Barberà, llaurador
199. Francesc Mollà, llaurador
200. Macià Llopis
201. Viuda na Ginera
202. Gaspar Barberà
203. Nofre Albí, llaurador²¹⁵
204. Francesc Miralles, llaurador
205. Miquel Andreu, llaurador
206. Gaspar Pelegero, llaurador
207. Antoni Mas, llaurador
208. Roc Alós, texidor
209. Vicent Garcia, tintorer
210. Mateu Alcocer
211. Leonor Vasques, viuda
212. Jeroni Dongo, margenter²¹⁶
213. Viuda de Feliu Mollà
214. Vicent Bru, llaurador
215. Pere Faus, llaurador
216. Joan Batiste Garí, ferrer
217. Rafael Daroca, llaurador
218. Josep Porquet, tender
219. Joan Martí, llaurador
220. Viuda na Dardera
221. Joan Briet, tender
222. Joan Pellisser, espardenyer
223. Viuda de Agustí Pelegero²¹⁷
224. Gregori Pelegero²¹⁸
225. Viuda de Gil Hernandes
226. Pere Fuster, llaurador
227. Felix Pelegero, ciutadà
228. Berlandí Gosalbes, ferrer
229. Joan Asensi, llaurador
230. Pere Belloch, cavaller²¹⁹
231. Pere Pla, ferrer
232. Joan Martinis, sastre
233. Viuda na Ximena
234. Miquel Vidal, major
235. Viuda na Guerola
236. Pere Roca, major, llaurador
237. Viuda na Bosca
238. Josep Calatayud
239. Macià Andrés
240. Viuda na Durana
241. Pere Ximeno, llaurador
242. Batiste Sanchis, llaurador
243. Pere Cursà, llaurador
244. Miquel Vidal, menor, llaurador
245. Antoni Medina, llaurador
246. Jaume Revert, llaurador
247. Jacinto Guerola, llaurador

²¹² Vicent Pinyana Piquer es va casar en 1623 amb Rafaela Mollà Espí.

²¹³ Pere Maravall era fill de Pere Maravall i Àngela Alarcó, la qual potser era de Xàtiva, on els Alarcó eren calceters. El fill, Pere Maravall Alarcó, teixidor, nascut en Alacant en 1604, es va casar en 1626 amb Úrsula Beneito Angulo, de Xàtiva, on van néixer els nou fills que tingueren. Tots els Maravall de Xàtiva baixen d'aquest matrimoni.

²¹⁴ Jaume Esteve Quinto, nascut en 1613. Casat en 1643 amb Rafaela Andreu Sanç.

²¹⁵ Onofre Albí Soler, nascut en 164 i casat en 1639 amb Tomasa Rodríguez Codina.

²¹⁶ El germans Agustí Jeroni i Antoni Dongo, nascuts en Gènova a principis del segle XVII, van

vindre a viure a Xàtiva. Jeroni es va casar ací en 1636 amb Esperança Lloscos Alberó.

²¹⁷ Agustí Pelegero, llaurador, havia mort en 1640. La seua viuda era Isabel Saurina Llagària. En 1608 vivien en la plaça d'Aldomar.

²¹⁸ Gregori Pelegero Oltra, nebot d'Agustí, era ciutadà i va ser jurat en 1645.

²¹⁹ Pere Belloch, de llaurador, va ascendir a cavaller. Estava casat amb Paula Borja Mollà. En el Quèrn del Mercat de 1656, figura que vivia en la "Baxada al Portal de València": Pere Belloch, Paula, muller, Raymunda, filla, Paula filla, Vicenta, néta, Pere, fill, Vicent, criat i Agostí, criat". El fill, Pere Belloch Borja, va ser batle reial, jurat i regidor borbònic, soterrat en la capella de San Vicent de la Seu.

248. Jaume Andreu, llaurador
249. Viuda Cebriana
250. Viuda na Aliaga
251. Tomàs Sabater
252. Vicent Satorres, llaurador
253. Baltasar Pomares, llaurador
254. Sebastià Lopes, rajoler
255. Diego Lopes, peixcador
256. Josep Irlés, llaurador
257. Josep Alós, llaurador
258. Vicent Pont, llaurador
259. Viuda na Martina
260. Martí Climent
261. Bertomeu Llopis
262. Joan Martí, llaurador
263. Anton Lares, sastre²²⁰
264. Viuda de Josep Domènech
265. Gaspar Pelegero, lo hereu, llaurador
266. Jacinto Soriano, menor, texidor²²¹
267. Viuda de Pere Cabanes
268. Jaume Barberà, cavaller²²²
269. Vicent Beltran, aladrer
270. Rafael Gascó, llaurador
271. Viuda de Miquel Soler
272. Joana Perisa
273. Gaspar Gascó, llaurador
274. Jaume Codina, notari²²³
275. Jeroni Vidal, llaurador

276. Francesc Josep, taverner
277. Miquel Martinis, llaurador
278. Miquel Soria, llaurador
279. Vicent Reixach, notari²²⁴
280. Viuda na Escrivana
281. Joana, ama sega
282. Martí Laguna, notari²²⁵
283. Gaspar Roís, ciutadà²²⁶
284. Antoni Faus, llaurador
285. Pere Cabanes, llaurador
286. Viuda na Pidrola
287. Pere Mateu, llaurador
288. Josep Martí
289. Viuda de Tomàs Blesa
290. Miquel Climent
291. Miquel Ribera, menor
292. Viuda de Josep Calatayud
293. Antoni Sant Andreu²²⁷
294. Joan Colom, llaurador²²⁸
295. Josep Diego, menor, texidor²²⁹
296. Miquel Cunyat, llaurador
297. Nofre Balaguer, llaurador
298. Bertomeu Revert
299. Joan Garcia, llaurador
300. Roc Soler, llaurador
301. Miquel Pont, llaurador
302. Josep Ribera, menor, llaurador
303. Viuda na Roglana

²²⁰ Antoni Lares Pareja, sastre, es va casar en 1626 amb Paula Collado Fabregat, d'Algemesí, resident en Xàtiva.

²²¹ El teixidor Jacinto Soriano Abat, casat amb Catalina Tomàs Llinares era cunyat d'Antoni Tomàs Llinares, l'escultor de la imatge de Sant Feliu i de l'anterior altar major de la Seu.

²²² Jaume Barberà Alberó, casat cap a 1613 amb Anna Bru Navarro. Tenia un corral en la placeta dita de Aldomar, en el carrer que va de dita placeta a la Font de l'Àngel. A. Ventura, *Carrers i Partides*, Volum I, P. 42. Va morir en la pesta de 1648. Vegeu el seu codicil en el Diplomatar, Doc. 16480204. Es pot seguir la seua nombrosa descendència, entre la que trobem un rosari de ducs, marquesos, modistes grans d'Espanya, així com alguna branca dels Llaudes i dels Perelló.

²²³ El notari Jaume Codina Navarro es va casar en Xàtiva en 1627 i 1629. Per la situació en el llistat de veïns, vivia en el carrer de Sant Pere, entre la part de la plaça d'Aldomar i el carrer d'Engay, molt a prop del cavaller Jaume

Barberà, del qual tenim informació sobre el domicili. Vegeu.

²²⁴ Joan Vicent Reixach Pons, oriünd de Canals, nascut en Xàtiva en 1605, i casat en 1630 amb Magdalena Tarassona Albert, era notari i assessor del Justícia de Xàtiva.

²²⁵ El notari Martí Laguna es va casar en 1629 amb Maria Úbeda Texedor, d'Ontinyent, neboda del ric mercader Gaspar Texedor.

²²⁶ El ciutadà Gaspar Roís naixeria al voltant de 1577, perquè en 1599 va batejar en Xàtiva un fill seu i de Josefa Tallada. Va morir en 1649.

²²⁷ Antoni Santandreu Blesa, llaurador, va nèixer cap a 1599 en el molí de La Granja, que més avant comprà dita família. Es va casar en Xàtiva en 1622 amb Anna Micó Sanchis, amb la que va tindre huit fills. Morí en 1655.

²²⁸ Joan Colom Sales, llaurador, natural de Bareres, França, casat en 1645 amb Elisabet Llario Pidrola, de Xàtiva, pares de huit fills.

²²⁹ Josep Diego Candel, nascut en Xàtiva en 1621 i casat en Xàtiva en 1644 amb Josefa Colomer Morillo, de Benigànim.

- 304. Joan Llàzer, llaurador
- 305. Andreu Alberó, llaurador
- 306. Diego Boscà, llaurador
- 307. Miquel Aliaga, llaurador
- 308. Viuda de Bertomeu Barberà
- 309. Batiste Guerola, llaurador
- 310. Pere Julià, llaurador
- 311. Viuda na Rodrigues
- 312. Josep Aguilar, llaurador
- 313. Josep Micó, corredor
- 314. Josep Palau, llaurador
- 315. Vicent Aliaga, llaurador
- 316. Josep Diego, major, texidor
- 317. Viuda de Diego Ballester
- 318. Vicent Ferrandis
- 319. Pere Aliaga, llaurador
- 320. Josep Martí, llaurador
- 321. Viuda na Andreua
- 322. Marc Antoni Mompó, llaurador
- 323. Viuda na Vinadera²³⁰
- 324. Joan Revert, llaurador
- 325. Joaquim Hernandes, llaurador
- 326. Antoni Gonsales, tender
- 327. Viuda na Navarra
- 328. Josep Ramon, llaurador
- 329. Cristòfol Audivert, llaurador
- 330. Nofre Gascó, llaurador
- 331. Antoni Sanchis, fuster
- 332. Gaspar Enriques, obrer de vila²³¹
- 333. Miquel Iborra
- 334. Viuda de Josep Navarro
- 335. Vicent Climent, llaurador
- 336. Pere Martí, llaurador
- 337. Josep Llinares, llaurador

- 338. Gaspar Tormo, llaurador
- 339. Nofre Pidrolo, llaurador
- 340. Vicent Martí, llaurador
- 341. Nofre Andreu, llaurador
- 342. Viuda na Roia
- 343. Joan Aliaga, llaurador
- 344. Feliu Aliaga, llaurador
- 345. Andreu Vilar, llaurador
- 346. Miquel Vilar, llaurador
- 347. Joan Aliaga, moliner
- 348. Lluís Pont, llaurador
- 349. Simeon Soler, llaurador²³²

3.- SANTA MARIA

- 1. Miquel Verdeguer, llaurador²³³
- 2. Josep Esteve, porter
- 3. Viuda na Adriana
- 4. Joan Agramunt, saludador²³⁴
- 5. Viuda de Miquel Cuevas
- 6. Viuda de Soriano, porter
- 7. Viuda na Ribera
- 8. Viuda na Martina
- 9. Martí Vera, porter
- 10. Damià Ortega, porter
- 11. Domingo Larrea, porter
- 12. Viuda de Jeroni Vidal
- 13. Josep Borredà, llaurador
- 14. Viuda na Sarsa
- 15. Josep Cordellat, porter
- 16. Pedro Lopes, porter
- 17. Viuda na Garcia
- 18. Pere Albinyana, notari
- 19. Francisca Brotons
- 20. Miquel Sarrió, notari

²³⁰ Antoni Vinader es casà amb Margarita Vilar.

²³¹ Gaspar Enriques Mollà, obrer de vila, germà del també Marc Enriques citat per Diago, perquè en casa d'aquest hi havia una inscripció romana. La saga dels Enriques va deixar fixat el seu llinatge en la via urbana homònima que puja des del carrer Bruns a la muralla.

²³² Simeon Soler (1585-1655) es va casar primer amb Jerònima Texedor, neboda del conegut mercader Gaspar Texedor. Va deixar nombrosa descendència entre les famílies actuals de Xàtiva. Aquesta branca dels Soler tenia casa al cantó de llevant dels carrers Sant Vicent-Engai. Engai era el límit de les demarcacions de Sant

Pere i la Seu. Sembla plausible que l'itinerari fet pel redactor acabara en dita casa.

²³³ Les relacions de veïns de la parròquia de la Seu solien començar bé pel carrer de Sant Domingo, bé pel de Noguera. En el Cens de 1646 començaren per Noguera, cap a la plaça de les Corts, o baixant pel de Vallés.

²³⁴ Joan Agramunt era saludador, una mena de sanador. Estava casat amb Josefa Martínez, i d'ell només sabem que va ser el pare del també saludador Joan Agramunt Martínez, natural d'Alzira. Van hi haver més branques Agramunt en Xàtiva, de les que ignorem si estaven relacionades.

21. Francisco Lopes, pintor²³⁵
22. Domingo Climent, llaurador
23. Viuda na Valera
24. Francesc Sanchis, pedrapiquer
25. Viuda de Vicent Senguillem
26. Lluís Audivert, ciutadà²³⁶
27. Jeroni Fossar, carceler
28. Josep Sanchis, llaurador
29. Viuda de Francesc Porta
30. Pere Martinis, corredor
31. Bàrbera Revert, viuda
32. Felip Sabater, llaurador
33. Mateu Mompó
34. Josep Exea, ciutadà²³⁷
35. Viuda na Perisa
36. Gaspar Olomar, cavaller²³⁸
37. Joan Peres, ciutadà²³⁹
38. Melcior Domingo, corredor

39. Rafaela Romana
40. Bertomeu Esteve, ciutadà²⁴⁰
41. Felip Monfort, escrivà de la sala²⁴¹
42. Viuda Escoriola
43. Bertomeu Roca, llaurador
44. Josep Torres, cirurgia
45. Josep Forés, sastre
46. Lluís Alós, velluter²⁴²
47. Viuda na Morena
48. Joan Tàrrega, cavaller²⁴³
49. Dona Leonarda de Pròxita, viuda²⁴⁴
50. Francisco Darder, mercader²⁴⁵
51. Pedro Rey, barber
52. Jeroni Vidal, llaurador
53. Nofre Navarro, notari
54. Josep Codina, llaurador
55. Esteve Garix, tintorer²⁴⁶

²³⁵ Francisco López i el seu fill Feliciano López, ambdós pintors, vivien en el carrer de Noguera o molt a prop. Vegeu l'article *Noves aportacions a la biografia i al corpus pictòric de Basilio Yago*, de M. González i J.V. Martí, en *Archivo de Arte Valenciano*. València, 2022.

²³⁶ Lluís Audivert Llopis, nascut en 1611, va ser jurat en 1650. Estava casat amb Eugènia Miquel Bru.

²³⁷ Josep Exea Cúmols, Xàtiva 1625. Casat en primeres noces en 1645 amb Tibúrcia Alemany Peris. Descendent d'aquest matrimoni, entre molts d'altres, és Isabel de Castro Curvela, nascuda en 1966 en Angola, esposa del duc Duarte de Bragança, prenent a la corona de Portugal. Segon casament en 1656 amb Paula Belloch Borja, que són els sogres del austriacista Joan de Pròxita Cerdà. Tenia casa en la zona de l'actual pl. de Mayoral, i en 1686 va comprar la casa dels Sanç d'Alboi del carrer Moncada, Vegeu al *Diplomatari*, entre altres, els Doc. 16810706 i Doc. 16900410.

²³⁸ Gaspar Olomar Cerdà (1573-1654) va ser racional de Xàtiva en 1613. És avantpassat, entre altres, dels marquesos de Montortal.

²³⁹ Josep Pérez/Peris, era calceter i després ciutadà. Ignorem lloc de naixement cap a 1610 i de casament cap a 1643, amb Esperança Duart. Deu fills, dels quals nou en Xàtiva. Un nét estava casat amb Vicenta Borja, i vivien en l'antiga casa dels governadors Ferrer, va ser ajusticiat per Basset. Aquest llinatge Peris és el que donava nom al carrer, topònim fa poc suprimit per un mal aconsellat Ajuntament.

²⁴⁰ Bertomeu Esteve Borja (1609-1660) va ser jurat en 1643 i mostassaf en 1646. Casat en 1631 amb Anna Maria Montagut Correguer. És avantpassat dels marquesos de Sotelo i dels germans Blasco Soto.

²⁴¹ Felip Monfort Palomares, notari, escrivà dels jurats, morí en 1651.

²⁴² Lluís Alós Burgos (Gandia, 1613-Xàtiva 1683), velluter i botiguer, va tindre tretze fills amb dos esposes. Entre els seus descendents estan els Ridocci, els Casesnoves, els barons de Càrcer i els platers Quinzà.

²⁴³ Joan Tàrrega Sanç, (Xàtiva 1607-1647). Era justícia de Xàtiva quan va morir. Estava casat amb Rufina Guitart, i són els avis del famós governador Tàrrega de Xàtiva de la Guerra de Successió. Descendents seus són, entre molts altres, els Perelló Morales de Xàtiva, el duc de Sueca, els marquesos del Basto, de Pescara i de Bassecourt i el comte de Mayans.

²⁴⁴ Leonarda de Pròxita Milà havia enviudat en 1625 del ciutadà Jaume Soler Casanova. Vivien en la casa del carrer de l'Àngel que després passaria als Aparici, i hui és la seu de la policia nacional.

²⁴⁵ Francisco Darder Jaume, mercader i després ciutadà, havia nascut en València, es va casar en Xàtiva en 1633 amb Clara Tàrrega Català. Són avantpassats del doctor Francisco Blasco Soto de Xàtiva i dels marquesos de Sotelo.

²⁴⁶ Esteve Gàrix Gallego, tintorer, nascut cap a 1605, en lloc desconegut, tot i que té germans nascuts en Xàtiva. Casat en 1628 amb Josefa Candel Alarcó. Vivia al carrer de l'Àngel prop del comte del Casal.

56. Josep Espinosa, sastre²⁴⁷
57. Viuda na Augera
58. Joan Enguix, llaurador
59. Francesc Navarro, mercader
60. Viuda na Bruna
61. Jaume Bassols, calceter
62. Viuda na Farja²⁴⁸
63. Viuda na Caneta
64. Paula Sixó, viuda
65. Josep Soler, mercader
66. Don Fedric Ferriol²⁴⁹
67. Joan Guixart, rajoler
68. Viuda na Galbisa
69. Jaume Ribera, llaurador
70. Vicent Jàfer, forner²⁵⁰
71. Gaspar Serrano
72. Vicent Pastor, llaurador
73. Bertomeu Fortuny, llaurador
74. Pere Calatayud, llaurador
75. Antoni Cardona, llaurador
76. Francesc Llàzer
77. Maria Garcia
78. Diego Peris, torcedor
79. Joan Micó, mercader
80. Viuda Margarita Anna
81. Josepa Canut, viuda
82. Dimes Troia, torcedor
83. Les Glaudes
84. Viuda de Oller

85. Josep Saurina, ciutadà²⁵¹
86. Josep Bru, llaurador
87. Miquel Rodrigues, llaurador
88. Jaume Soler, llaurador
89. Francesc Llinares, matalafer²⁵²
90. Viuda na Mora
91. Bertomeu Donat, corredor
92. Alexandre Mena, cerer
93. Don Batiste Anguerot²⁵³
94. Josep Lopes, porter
95. Viuda n'Alòdia
96. Jaume Burgos, texidor²⁵⁴
97. Pere Huguet, cirurgia²⁵⁵
98. Pere Montoia, cirurgia
99. Viuda na Calatayuna
100. Martí Martinis, texidor
101. Macià Martí, manyà
102. Vicent Tordera, sabater
103. Pedro Navarro, sastre
104. Vicent Sanchis, fuster
105. Miquel Fortuny, notari²⁵⁶
106. Francesc Sanchis, obrer de vila
107. Vicent Gosalbo, corredor
108. Vicent Gil, menor, forner
109. Josep Albí, obrer de vila²⁵⁷
110. Francesc Falcó, notari
111. Andreu Miralles, fuster
112. Hernando Martinis, espardenyer
113. Vicenta Sanchis

²⁴⁷ Josep Espinosa Gil, sastre, era consogre del seu veí, Esteve Gàrix.

²⁴⁸ Antoni Farja, sabater, natural de Lió, havia mort en 1645. Figura en el cens la seua viuda, de nom Margarita Prats Llario.

²⁴⁹ Frederic Ferriol Julià, senyor d'Estubeny. (València 1595-Xàtiva 1664). Vegeu al *Diplomatari* el 16400913.

²⁵⁰ Casat amb Anna Fuentes cap a 1618. Nou fills.

²⁵¹ Josep Saurina va fer dos bons casaments: cap a 1614 amb Florentina Borrell Albinyana, i en 1632 amb Anna Maria Estanya Beaumont de Navarra. Va tindre catorze fills.

²⁵² Jaume Linares, matalafer, probablement parent d'aquest Francesc, era tinent del Sant Ofici i un dels quatre juramentats per buscar el tresor de la cova. AHN. Inquisición. Leg. 525/21. Francesc Linares estava casat amb Elisabet Anna Trugillo. Tingueren una filla, Catalina, en 5.1.1609, apadrinada per Catalina Linares, filla de Bertomeu Linares.

²⁵³ Joan Baptista Anguerot Gallach, (Xàtiva 1619-1682) es va casar, en 1637 amb Jerònima Armengot Montoro, i en 1644 amb Clara Navarro Guitart. Malgrat ser una persona ben situada socialment, el seu soterrar es va fer *gratis et pro Deo*. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16500705.

²⁵⁴ Es desconeix el lloc de naixement de Jaume Burgos, velluter i mercader, així com la data de casament amb Francisca Maestral Alós, de Xàtiva. Va morir en 1685, i és avantpassat, entre altres dels Hostench i dels Jordán Fayos

²⁵⁵ Pere Huguet era foraster, i es va casar en Xàtiva amb Francisca Redolat Fuster. Esperança Certa, esposa del mercader Joan Do, pare del pintor homònim, va ser padrina de confirmació d'una filla d'Huguet en 1632.

²⁵⁶ El notari Miquel Fortuny Garrido va estar casat amb Hipòlita Pérez i amb Isabel Ayala.

²⁵⁷ Josep Albí Daroca, obrer de vila, casat amb Esperança Soler. Va morir en 1667.

- 114. Josep Miquel
- 115. Francisco Llagària, ciutadà
- 116. Hernando Colar, torcedor
- 117. Francesc Soler, corredor
- 118. Vicent Mompó, llaurador
- 119. Jaume Agulló, llaurador²⁵⁸
- 120. Miquel Cucorella, sastre
- 121. Joan Roca, llaurador
- 122. Joan Rosales, torcedor
- 123. Bertomeu Guàrdia, torcedor²⁵⁹
- 124. Francesc Payà, torcedor
- 125. Francesc Terol, llaurador
- 126. Vicent Adarró, ciutadà²⁶⁰
- 127. Viuda na Lleida
- 128. Maria Anna Bonet
- 129. Miquel Grinyana, llaurador
- 130. Don Joan Rotlà²⁶¹

- 131. Pere Mateu, torcedor
- 132. Francesc Badenes, texidor²⁶²
- 133. Don Felip Milà²⁶³
- 134. Batiste Martí, notari
- 135. Viuda na Corts²⁶⁴
- 136. Don Bernat Sanç²⁶⁵
- 137. Dona Lucrècia Sanç²⁶⁶
- 138. Don Diego Fenollet²⁶⁷
- 139. Francesc Albert, notari²⁶⁸
- 140. Jeroni Navarro, cavaller²⁶⁹
- 141. Don Gaspar Malferit²⁷⁰
- 142. Viuda na Úbeda
- 143. Baltasar Riba, mercader
- 144. Batiste Moreno, torcedor
- 145. Dona Joana Sanç, viuda
- 146. Antoni Trujillo, notari²⁷¹
- 147. Viuda de Vicent Sanç

²⁵⁸ Probablement es tracta del Jaume Agulló, llaurador, perquè no hi ha altre, que vivia en la casa del costat de la que Tomasa Bella va deixar en 1658 a sa tia Maria Ortolà, i després al fill d'aquesta, Josep Miquel, situada en el carrer de Ramos, actual Castañeda. Vegeu el Doc. 16580127 i el Doc. 16620110.

²⁵⁹ Bertomeu Guàrdia, natural de França, germà del cavaller Domingo Guàrdia. Hi ha al *Diplomatari* molta informació sobre els dos.

²⁶⁰ En 1646 hi havia dos Vicent Adarró ciutadans, pare i fill.

²⁶¹ Don Joan Rotlà Sanç era senyor de Rotlà. Morí en Sorio en 1652, i el soterraren en Xàtiva.

²⁶² El velluter Francesc Badenes es va casar primer amb Felipa Carrasco, de qui baixen, entre altres els Casesnoves, els Ridocci, els barons de Càrcer, els comtes de Torrefiel, els Conejero i els Perigüell. I en 1626 tornà a casar amb la toledana María Burgos, de qui baixen els Artigues i els Espejo Gil.

²⁶³ Governador de Xàtiva quan el procés per bruixeria. Senyor de Llansol.

²⁶⁴ Francesc Corts Pastor, casat en Xàtiva en 1617 amb Magdalena López Navarro, de Santa Maria del Campo (Burgos), vivia en la plaça de les Corts en una casa que formava atzucac amb a del senyor de Sorio, disposició ara inexistent. Ell va morir en 1628 i la viuda li va sobreviure fins 1664.

²⁶⁵ Don Bernat Sanç de Vallés Maiques (Xàtiva 1616-Montesa 1682). Senyor de Vallés.

²⁶⁶ El marit de Lucrècia Sanç de la Llosa vivia en Madrid, on tenia un càrrec, per això figura ella censada, encara que no era viuda. Va morir en 1647. Vivia en la casa cantonera entre el

carrer de Vallés i el de la Caldereria, casa que van enderrocar fa uns anys. Vegeu al *Diplomatari* els Doc. 16411010, Doc. 16490531, Doc. 16510926, Doc. 16511120, Doc. 17430307.

²⁶⁷ Diego de Fenollet Albinyana (El Genovés 1606-Xàtiva 1666). Era batle de Xàtiva, senyor de El Genovés i de Lloc Nou. Es va casar en 1626 en Olocau amb Margarita Sanç de Vilaragut, amb la que va tindre díhuit fills. Vegeu al *Diplomatari* els documents, Doc. 16100530 i Doc. 16660720

²⁶⁸ Francesc Albert Alfonso, que va morir en 1667, era sogre del censat tot seguit, Jeroni Navarro. Citat com a familiar del Sant Ofici en el *Procés per heretgia*. AHN. Inquisición. Lg. 525/21. En 1636 tenia 51 anys. Id. També intervingué com a notari.

²⁶⁹ Jeroni Navarro Guitart (Xàtiva 1611-1653), va ser jurat en 1646. Vivia a l'actual carrer de Castañeda. Vegeu al *Diplomatari* els documents, Doc. 16530110 i Doc. 16580914. No obstant, el seu domicili en 1646 devia ser altre, perquè està relacionat entre veïns propers a la plaça de les Corts.

²⁷⁰ Gaspar Malferit Forcadell (Xàtiva 1603-1663). Casat en 1625 amb Anna Jerònima Guitart Pardo. Citat com a cavaller i familiar del Sant Ofici, jurat de Xàtiva en 1643. Vegeu al *Diplomatari* els documents Doc. 16430724 i Doc 16650423. En un document del 27 de maig de 1634, és citat per una compra en públic encant de dos anells confiscats a Joan Togores, (Francesc Pellicer). AHN. Inquisición, Lg. 525/21.

²⁷¹ Antoni Trujillo Tomàs, notari. (Xàtiva c. 1589-1667). Casat amb Anna Balderes Borja. Va

148. Joaquim Pastor, ferrer
149. Antoni Sivera, texidor
150. Viuda de Vicent Àlvares
151. Viuda na Solera
152. Teodora Gomis, viuda
153. Eufèmia Domingo, viuda²⁷²
154. Josep Jago, notari²⁷³
155. Jeroni Mira, carnicer
156. Viuda na Torrenta
157. Pere Llopis, guarda
158. Pere Martinis, carnicer
159. Viuda de Josep Angulo
160. Josep Beneyto, texidor
161. Josep Domingo, taverner
162. Joan Mendes, calderer
163. Viuda na Pola
164. Alonso Peres, carnicer
165. Pere Montana, calderer
166. Joan Teto, calderer
167. Jaume Escat, botiguer²⁷⁴
168. Tomàs Glaudi, aiguardenter

169. Pere Monsó, llaurador
170. Guillem Ginesta, calderer
171. Joan Pontadí, sabater
172. Joan Sipolo, llaurador
173. Joan Martí, carnicer
174. Bertomeu Ínigo, hostaler
175. Esteve Saurina, ciutadà²⁷⁵
176. Domingo Guàrdia, cavaller²⁷⁶
177. Jeroni Mompó, llaurador
178. Bertomeu Beneyto, porter
179. Francisco Redondo, porter
180. Jaume Josep Domingo, cavaller²⁷⁷
181. Mateu de l'Olm, sabater²⁷⁸
182. Josep Rico, pintor²⁷⁹
183. Francesc Blai, sabater
184. Joan Sevillà, albarder²⁸⁰
185. Viuda na Blasca
186. Don Nofre Bellvís²⁸¹
187. Emerenciana Rugat, viuda
188. Jaume Sanç, sastre²⁸²
189. Francesc Quadrado, pastisser²⁸³

intervenir com a notari en el procés per bruixeria de 1636. AHN Inquisició. Lg. 525/21

²⁷² Eufèmia Domingo Paredes havia enviadat en 1630 de Josep Antoni Esparça Adarró. És possible que vivira en o prop la casa pairal dels Domingo, situada aproximadament front al conegut Hostal del Peix. Va ser padrina d'una filla de Josep Yago/Jago/Hiago, notari, veí seu.

²⁷³ Josep Yago Figuera, notari (Ontinyent, c 1612-Xàtiva 1683). És el pare del pintor Basilio Yago Ferrero. *Diplomatari*, Doc. 16740129, Doc. 16750511 i Doc. 16151222.

²⁷⁴ El francès Jaume Escat Maçot, germà de Bernat, vist més amunt, es va casar en 1638 amb Francisca Burgos Claver.

²⁷⁵ Vivia en la Caldereria 16, actual 26, la casa dels Martí que després seria del notari Rodrigues, més avant de Fayos i en l'actualitat és la seu del PSPV-PSOE. Vegeu Doc. 16511220.

²⁷⁶ El mercader i després cavaller Domingo Guàrdia, era nascut en França. Va morir assassinat en 1651. Construï la casa de la placeta que es va dir molts anys de Guàrdia i després de la Caldereria. Mercader i banquer, va deixar molta informació documental, en especial, en el *Diplomatari*, el Doc. 16500714, Doc. 16510612 i Doc 16510903.

²⁷⁷ Jaume Josep Domingo Paredes (Xàtiva c 1595-1649). Jurat en cap en 1727 i 1639. *Diplomatari* el Doc. 16200226.

²⁷⁸ Mateu de l'Om o del Olmo, era francès de la part de Lió.

²⁷⁹ Hi ha molt poca informació del pintor Josep Rico, dit també Josep Rique. En maig de 1646 va tindre una filla, i en desembre del mateix any va morir l'esposa, Maria Salzedo Pérez. El cerer Jeroni Salcedo, censat unes línies més avall era sogre seu.

²⁸⁰ Joan Sevillà/Sevillano Corral, albardaner, natural de València, es va casar en 1630 amb Margarita Mompó Daroca. Són avantpassats de Josep Morán Infante, batejat en santa Tecla en 1783, brigadier durant la Guerra de la Independència.

²⁸¹ Onofre Bellvís Sancho, nascut cap a 1598, es va casar en 1630 amb Marcel·la Martí Portadora, filla de Gaspar Simeon Martí, propietari de la casa dels Martí en la placeta dita de Gaspar Martí, actual Caldereria 26. És significatiu el fet que visca prop de Jaume Josep Domingo, perquè el redactor del cens estava en aquell punt, de la plaça de la Font Fonda o dels Domingo, Lucrecia Sanç, etc. Onofre Bellvís vivia molt a prop del sogre, o potser en la mateixa casa. Va deixar tot el patrimoni a la Seu, el que vol dir que no tenia descendents. Onofre Bellvís va ser tutor de l'hereu de Domingo Guàrdia. Vegeu el *Diplomatari*, Doc. 16381024.1, Doc. 16541222 i Doc. 16590119.

²⁸² Va morir en l'Hospital el 13 de gener de 1648. Marmessor, Lluç Ricart, cunyat de Simó Ribera, pare de l'Espanyoletó.

²⁸³ Francisco Quadrado, pastisser, casat tres vegades en Xàtiva. Entre els descendents, els

190. Lluís Vilar, ciutadà²⁸⁴
191. Joan Cervera, sastre²⁸⁵
192. Francesc Tormo, mercader
193. Jaume Torres, cirurgià²⁸⁶
194. Joan Ricart, sabater²⁸⁷
195. Jeroni Salcedo, cerer
196. Viuda na Conchillos
197. Viuda de Batiste Montoia
198. Jacinto Sanchis, cerer
199. Josep Ramos, tender
200. Viuda de Joan Mora
201. Àngelo Burato, llibrer²⁸⁸
202. Joan Alcaràs, cirurgià²⁸⁹
203. Joan Mollà, cerer
204. Francisco Carrion, margenter
205. Miquel Ferrando, sabater
206. Melcior Costa, llenser²⁹⁰
207. Antoni Selis, espardenyer
208. Josep Ximeno, espardenyer

209. Josep Sanchis, cerer
210. Viuda na Escrivana
211. Josep Mompó, cerer
212. Pere Torrosella, cirurgià
213. Josep Esbert, cerer
214. Joan Rovira, espaser
215. Joan Micó, sastre
216. Antoni Tomàs, fuster²⁹¹
217. Pau Antequera, calceter
218. Bartolomé Jago, cirurgià²⁹²
219. Agustí Monfort, notari²⁹³
220. Viuda na Gisberta
221. Francesc Ferrer, corredor
222. Mateua Martinis
223. Viuda de Simó Ribera²⁹⁴
224. Francisco Tomàs, fuster, major²⁹⁵
225. Beltran Coret, taverner²⁹⁶
226. Joan Audivert, ciutadà²⁹⁷
227. Joan Guerau, notari²⁹⁸

Perigiüell, Torregrosa, Conejero, Bordanove i altres.

²⁸⁴ Lluís Vilar Gallego, mercader i després ciutadà (Xàtiva 1620-1677), es va casar molt jove amb Josefa Micó Santandreu.

²⁸⁵ Nomenat marmessor per Margarita Vidal en 1631. Archivo Orden S. Agustín. AOSA Caixa 2. Cal remarcar la relació dels sastres en l'ermita de les Santes i per tant amb als agustins. Margarita era mare d'un frare agustinià i va disposar ser soterrada en dit convent.

²⁸⁶ Era un dels que acompanyava a Marc Olomar per trobar la cova del tresor. Vegeu el *Procés per heretgia*. AHN. Inquisición. Lg. 525/21.

²⁸⁷ Joan Ricart Salleres (1609-1681), sabater, es va casar en 1630 amb Vicenta Piquer Garcia, era fill de Lluç Ricart, cunyat de Simó Ribera, pare del pintor.

²⁸⁸ El llibrer Àngelo Burato, probablement natural del nord d'Itàlia, estava casat amb Merina Vallespi. Van tindre set fills en Xàtiva, dels quals no hem trobat informació més que de les dos filles menors, una casada amb un francès d'Alès, i altra amb altre francès de Marsella. Els clients de Burato eren metges i notaris.

²⁸⁹ Juan Alcaraz vivia en la casa cantonera entre el carrer de Vallés i el de la Caldereria, just al costat de la casa dels Sanç de Sorió. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16691009. No obstant en 1646 podria tenir una residència distinta.

²⁹⁰ Melchor Costa Roldan, mercader de teles, natural de Martable en Lió de França, es va casar en 1639 en Xàtiva amb Antonina Puig, natural de Fornalutx-Sóller. Els descendents

enllaçaren amb els Aliaga, Aldás, Baldoví, Gosalbo, Bellver, Cucaló de Montull i altres.

²⁹¹ Antoni Tomàs Llinares, escultor i fuster. (Xàtiva 1612-1672) Autor de la imatge del Sant Feliu de l'altar de l'ermita.

²⁹² El cirurgià Bertomeu Yago es va casar en tres ocasions. *Diplomatari* el Doc. 16540616.

²⁹³ Agustí Monfort Escrivà, notari, (1619-1651) era escrivà de la sala. Casat en 1645 amb Isabel Menor Sentguillem.

²⁹⁴ Simó Ribera es va casar en tres ocasions. De la primera esposa, Margarita Cucó, va tindre tres fills, entre ells el pintor Ribera. La segona esposa va ser Àngela Ferrandis, i la tercera, que és la viuda ací esmentada en 1646, Margarita Anna Salleres. Simó havia mort en 1643, la viuda va morir víctima de la pesta de 1648. No va tindre fills d'Àngela ni de Margarita Anna.

²⁹⁵ Francisco Tomàs, fuster, es va casar cap a 1610 amb Catalina Llinares. És el pare d'Antoni Tomàs, autor del retaule major de la Seu i de la talla del Sant Feliu.

²⁹⁶ El francès Beltran Coret, vivia en una casa de la plaça de la Seu, front al campanar vell. *Diplomatari*, Doc. 16641127 i Doc. 16410712.

²⁹⁷ Joan Audivert Llagària, ciutadà (Xàtiva c 1585-1671) es va casar en 1609 amb Paula Llopis, de Cocentaina.

²⁹⁸ Joan Guerau Miralles, notari i escrivà de la Sala, es va casar en 1627 en València amb Margarita Martínez, i en 1650 amb Ana Maria Vilar Gallego. No es coneixen descendents. En 1620 vivia en la plaça de la Seu, part sud, la casa gran al costat de la cantonera.

228.Lluís Guàrdia, cavaller²⁹⁹

229.Viuda na Cortina

230.Batiste Colom, notari³⁰⁰

231.Jeroni Garcia, fuster

232.Lluís Ferrando, sabater

233.Francesc Garrido, carceller

234.Feliu Ayala, corredor

235.Vicent Ordonyes, sabater

236.Joan Bataller, doctor³⁰¹

237.Francesc Mollà, mercader

238.Lluís Claramont, tender

239.Antoni Oliver, sastre

240.Les Pasquales

241.Misser Miquel Vanyon³⁰²

242.Urbano Armengot, ciutadà³⁰³

243.Don Francisco Roca³⁰⁴

244.Vicent Monllor, torner

245.Francisca Correger, viuda

246.Misser Felip Veguer³⁰⁵

247.Batiste Trobat, doctor³⁰⁶

248.Josep Satorres, castanyoler

249.Don Marc Antoni Alberó³⁰⁷

250.Nofre Ballester, sabater

251.Pere Garcia, llaurador

252.Vicent Estanya, cavaller³⁰⁸

253.Pere Garcia, alguacil

254.Viuda de Vicent València³⁰⁹

255.la Viuda del doctor Martí

²⁹⁹ Domingo Guàrdia i Elisabet Joan Ferrer batejaren en la Seu nou fills entre 1608 i 1625, cap dels quals amb el nom de Lluís. No obstant, en el registre dels desposoris de Lluís Guàrdia amb Anna Maria Bellví, en 1641, diu que era de Xàtiva. En morir tots els altres germans, Lluís es va convertir en l'hereu, però va premorir a son pare en 1648. *Diplomatari* Doc. 15990119.

³⁰⁰ Joan Baptista Colom Macip, nascut cap a 1593, casat amb Josepa Jornet, amb la qual va tindre deu fills entre 1612 i 1635.

³⁰¹ Joan Baptista Bataller Martí, (Xàtiva 1603-1653) Doctor en medicina. Era un dels que acompanyava a Martí Olomar, Lluís Despuig i altres per trobar la cova del tresor. Vegeu el *Procés per heretgia*. AHN. Inquisición. Lg. 525/21. *Diplomatari* Doc. 16591106, Doc. 16581220, i Doc. 16750911. Vivia en la Corretgeria 5, Casa Llaudes.

³⁰² Miquel Vanyó/Vañon, era doctor en lleis, assessor del governador d'Oriola, d'ascendència conversa, el que no va impedir que els seus descendents enllaçaren amb alguns dels llinatges més importants de la ciutat. Vegeu al *Diplomatari* els Doc. 16800922 i Doc. 17490715 i següents.

³⁰³ Urbano Armengot Anguerot, (Xàtiva 1624-1662), cavaller de Montesa. Va trobar obstacles per a ser nomenat familiar del Sant Ofici, per estar casat amb Margarita Vañón, descendent de jueus conversos, però ho va aconseguir per haver enviudat. *Diplomatari*, Doc. 16490612 i següents, Doc 16500223, i Doc. 16510711 i següents. En 1646 vivia en casa del sogre, Miquel Vañon.

³⁰⁴ Francisco Roca Ferrer (Xàtiva 1608-1674), es va casar en cinc ocasions. És avantpassat dels De Diego de Xàtiva, i entre altres més, dels barons d'Uxola, els comtes de Ròtova, i els

marquesos de la Romana, de Mercader, de Malferit i de Montortal.

³⁰⁵ Felip Veguer Vidal, doctor en drets (Xàtiva 1618-1653) es va casar en 1646 amb Francisca Larralde Correger. Francisca Correger, la viuda anotada immediatament anterior, era sogra de Felip.

³⁰⁶ Joan Baptista Trobat Fuster, metge, jurat de Xàtiva en 1643, es va casar en 1634 amb Magdalena Cabanes Ferran. Tingueren quatre fills, entre ells el que seria famós jurista Joan Baptista Trobat Cabanes (Xàtiva 1636-València 1701). Com el metge Trobat vivia en la segona o tercera casa de la Corretgeria, venint dels escalons del Mercat, de cap manera el seu fill hauria nascut al carrer Trobat, que és l'antropònim de la dita via adoptat posteriorment, quan una branca dels Trobat es va aveïnar en ella. És un fals històric canviar, com han fet fa poc, el nom de carrer Trobat pel de Juan Bautista Trobat, que ni va nèixer ni viure en dit carrer. *Diplomatari*. Doc. 16621017.

³⁰⁷ Marc Antoni Alberó Boluda, cavaller, justícia en 1633. Casat cap a 1621 amb Joana Agulló Sanchis, de la que va tindre huit fills. Vivia en la Corretgeria segona casa a l'esquerra eixint del carrer Ridocci. *Diplomatari*. Doc 16490531, Doc. 16490601, Doc. 16381024.1 i Doc. 16461022.

³⁰⁸ Els Estanya procedien de Cocentaina. En Xàtiva vivien en el carrer de Maluenda. Vicent Estanya Beaumont de Navarra es va casar e 1623 en Xàtiva amb Anna Bella Abril.

³⁰⁹ El notari Jaume de València va viure en el carrer de la Nevateria Vella, primera casa pujant. Una cosina estava casada amb el fill de Martí de Vicianà. *Diplomatari*, Doc. 16241121, Doc. 16070727 i Doc. 16161114.

256. Miquel Tomàs, llaurador

257. Vicent Jàfer, forner

4. SANTA TECLA. INTRAMURS

1. Vicent Trobat, notari³¹⁰
2. Joan Tormo, tender
3. Misser Agustí Garcia
4. Batiste Belloch, cavaller³¹¹
5. Lluís Quinzà, velluter³¹²
6. Francisca Sales, viuda
7. Beatriu Rodrigues
8. Francesc Albons, torcedor
9. Miquel Roig, torcedor
10. Francesc Tudela, mercader
11. Jaume Soler, cadirer
12. Joan Cervera, llaurador
13. Miquel Lloret, sabater
14. Marc Miralles, notari
15. Pere Guill, llaurador
16. Viuda na Cuesta
17. Viuda na Benaventa
18. Viuda na Godes
19. Viuda na Tàrrega
20. Misser Tomàs Borja, cavaller³¹³
21. Adrià Moxica, notari
22. Pedro Gomes, espardenyer
23. Viuda de Joan Roig
24. Viuda na Martina
25. Josep Terranet, llaurador
26. Viuda de Pere Llàzer
27. Josep Gil, ciutadà³¹⁴
28. Josep Menor, cavaller³¹⁵

29. Simó Aparici, cavaller³¹⁶

30. Antoni Llinares, llaurador

31. Vicent Tormo, saboner

32. Josep Ganga, doctor

33. Lluís Jàudines, mercader

34. Don Baltasar Portadora³¹⁷

35. Gaspar Bella, ciutadà³¹⁸

36. Ramon Llinàs, mercader³¹⁹

37. Josep Montiel, torcedor

38. Jaume Sanchis, carnicer

39. Jeroni Guerau, notari³²⁰

40. Viuda de Valentín

41. Bartolomé Valero

42. Bernat Bixquert, verguer

43. Alonso Sanchis, llaurador

44. Joan Comeres, llaurador

45. Jaume Blasi, verguer

46. Jaume Martinis, forner

47. Viuda de Josep Sanchis

48. Margarita Borrell

49. Josepa Monerri

50. Jerònima Monllor, viuda

51. Viuda na Merina

52. Viuda na Cuenca

53. Victor Peix, taverner

54. Nofre Aparici, cavaller

55. Viuda de Miquel, sastre

56. Miquel Almengol, llaurador³²¹

57. Jaume Llopis, llaurador

58. Gaspar Candel, menor

59. Francesc Durà, texidor

60. Miquel Piquer, llaurador

³¹⁰ El notari Vicent Trobat Fuster (Xàtiva 1603-1652) es va casar en 1633 amb Jacinta Rovió.

³¹¹ Justícia de Xàtiva en 1653 i 1660. Va estar casat amb Ana Sanç de la Llosa Martí. En enviuadar tornà a viure en la casa pairal dels Belloch, de la plaça homònima.

³¹² Avantpassat del famós plater Bernardo Quinzá.

³¹³ Tomàs Borja Gil, doctor en drets, assessor del governador, familiar del Sant Ofici. Jurat de Xàtiva en 1639. Vivia en l'actual carrer Menor.

³¹⁴ Josep Gil Domingo (1612-1674), ciutadà, estava casat amb Anna Maria Borja Borja, i vivia al carrer Menor. *Diplomatari*, Doc. 16230511.1, Doc. 16850607 i Doc. 16700704. El seu nét Sebastià Gil Exea va fugir a Portugal. Descendent, l'hereu a la corona portuguesa.

³¹⁵ Josep Menor Oltra, (1606-1656), cunyat de Josep Gil Domingo.

³¹⁶ Era jurat en cap en 1663-1664.

³¹⁷ Vivia al carrer Roca, casa entre Menor i Grau.

³¹⁸ Bella vivia en el carrer Roca, casa cantonera amb el carreró que va a la Corretgeria.

³¹⁹ Ramon Llinàs Jaume, (Esporles, Mallorca-Xàtiva 1656), casat amb una Gallur i després amb una Artigues. Va testar en València el 4 de juny del 1650 davant Vicent Cort. Arxiu del Patriarca, n° 10890. Vivia en la casa que molts anys després va comprar i alçar nova Lluís Cerdà Rotlà. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 17260703.

³²⁰ Jeroni Guerau Miralles, notari (1606-1669), casat amb Paula Franco Tamarit.

³²¹ Marmessor de Simó Ribera, pare del pintor.

61. Diego Ferrando, corredor
62. Viuda na Aliaga
63. Joan Aliaga, llaurador
64. Josep Barberà
65. Lluís Martí, llaurador
66. Batiste Semper, passamaner
67. Francesc Botella, sabater
68. Josep Sanchis, sastre
69. Viuda na Macipa
70. Mateu Sanchis
71. Maciana Guerau, viuda
72. Viuda de Miquel Gosalbo
73. Abdon Toldrà, llaurador
74. Francesc Toldrà, texidor
75. Viuda na Albera
76. Salvador Cessia, texidor
77. Gaspar Candel, major, llaurador³²²
78. Joan Gosalbo, major, llaurador
79. Francesc Albalat, ministril
80. Francisca Garcia
81. Vicent Roig, obrer de vila
82. Josep Masip, llaurador
83. Alonso Soriano, ministril
84. Valero Gosalbo, llaurador
85. Miquel Pont, llaurador
86. Baltasar Terol, llaurador
87. Antoni Boluda, llaurador
88. Josep Alventosa, llaurador
89. Antoni Ribes, llaurador
90. Viuda de Gonzales

91. Pere Monserrat, llaurador
92. Pere el Negre, llaurador
93. Vicent Bellver, llaurador
94. Jaume Gosalbo, llaurador
95. Gaspar Bellver, llaurador
96. Jeroni Llaudes, llaurador³²³
97. Joan Masip, llaurador
98. Viudes Candeles
99. Miquel Alberola
100. Josep Alfonso, garbellador
101. Miquel Masip, llaurador
102. Viuda de Josep Gosalbo
103. Margarita Roger, viuda³²⁴
104. Joan Rodrigues, verguer
105. Cristòfol Bru, obrer de vila
106. Pere Joan Balaguer, ministril
107. Joan Vera, taverner
108. Josep Balaguer, ministril
109. Sebastià Basa, veler
110. Francesc Bella, llaurador
111. Pere Tolosa, mercader³²⁵
112. Francesc Roca, obrer de vila
113. Bertomeu Giner, llaurador
114. Jeroni Candel, llaurador
115. Viuda na Armengota³²⁶
116. Don Joan de Pròxita³²⁷
117. Don Gaspar Sanç
118. Gaspar Agulló, ciutadà³²⁸
119. Anna Vallebrera, viuda³²⁹

³²² Gaspar Candel degué nàixer cap a 1580, es va casar amb Anna Menor, amb la que va tindre cinc fills.

³²³ Jeroni Llaudes Pont (1604-1675), casat en 1635 amb Maria Dasí Martí.

³²⁴ Margarita Roger, de quaranta anys, viuda de Martí Monçó, llaurador. En 1636 es varen reunir a sa casa: na Serradora, (Joana Anna Bellver, viuda de Joan Serrador, labrador, viuda de trenta-cinc anys, natural d'Albaida, resident en València, en casa del Conde de la Granja. Detesa); Marianna, amistançada de Villanueva, don Joan Togores i altres, per tractar del negoci del desencanteri de la cova del tresor "diziendo y haziendo acciones y palabras y unos visajes con la boca y con los ojos, a efecto de ensayarse el modo con que habían de desencantar cierto puesto que está en el monte que dicen del puerto de La Ollería". Joan Miquel, notari (vegeu). AHN. Inquisición. Lg. 525/21.

³²⁵ De Pere Tolosa, mercader natural d'Alzira, es coneixen dos casaments, el primer amb Cecília Rexach, probablement també d'Alzira, i el segon en 1638 amb Vicenta Correguer Menor, de Xàtiva.

³²⁶ Vivia al carrer de les Santes, pujant segona casa. Els Armengot procedien d'Aragó. Miquel Jeroni Armengot Aliaga va compondre un dels dos sonets de la introducció de "La Maltea" d'Hipòlit Sanç.

³²⁷ Casa dels Real-València-Pròxita en la plaça de Roca, antiga casa dels Joan i del senyor de Sellent.

³²⁸ Probablement es tracta de Gaspar Agulló Navarro, que va ser casat, primer, amb Vicenta Soler Julbi, i després, amb Margarita Martí Bru. Va morir en 1651.

³²⁹ Viuda de Gaspar Roca Alós, que havia sigut justícia en 1607 i va morir en 1624. Ella vivia a la casa dels Roca de la plaça homònima, cantó al carrer Santo Tomàs.

- 120. Honorat Escrivà, cavaller³³⁰
- 121. Josep Mompó espadenyer
- 122. Simó Armell, sabater
- 123. Miquel Sanchis, llaurador
- 124. Jeroni Roio, llaurador
- 125. Nofre Micó, notari³³¹
- 126. Tomàs Lloret, torcedor
- 127. Gaspar Pavia, notari³³²
- 128. Nofre Llopis, ciutadà³³³
- 129. Miquel Llobregat, cirurgia³³⁴
- 130. Gaspar Jordà, mercader³³⁵
- 131. Viuda na Sarasa
- 132. Jeroni Llaudes³³⁶
- 133. Viuda de Bernat Vergés
- 134. Vicent Llàzer, passamaner
- 135. Vicent Ferris, sastre

- 136. Joan Audifré, mercader³³⁷
- 137. Pere Guinart, argenter³³⁸
- 138. Jaume Salvador, mercader
- 139. Jaume Vernís, sastre
- 140. Pere Ferriol, abaixador
- 141. Pere Joan Culler, sastre³³⁹
- 142. Viuda na Audiverta
- 143. Pedro Navarro, argenter³⁴⁰
- 144. Viuda de Joan Matalí
- 145. Miquel Cirugeda, passamaner³⁴¹
- 146. Viuda na Rogera Josep Llaudes, sastre
- 147. Fulcran Barral, mercader³⁴²
- 148. Pere Vitales, llenser³⁴³
- 149. Joan Lanisol, botiguer³⁴⁴
- 150. Miquel Garrido, sastre

³³⁰ Honorat Escrivà Valentí (1608-1651) estava casat amb una filla de Gaspar Roca Alós, vist més amunt, casa dels Roca. Va ser jurat en 1641-1642. Assassinat a tirs pels germans Miquel i Damià Bixquert, per encàrrec del senyor de Novetlè, Enric Tallada, perquè havia sigut descortès amb la seua amant Felipa Bocart. Vegeu *Bandidos y bandolerismo en la Valencia del siglo XVIII. Nuevas fuentes y perspectivas*. Tesis de Sergio Urzainqui Sánchez. Universitat de València, 2016. capítol 7 "Bajo la sombra de los poderosos. P. 287.

³³¹ Josep Onofre Micó, notari, casat amb Magdalena Trujillo Tomàs, el qual va morir en febrer de 1648. El fill homònim i també notari, va morir en 1641.

³³² Gaspar Pavia Fuster, notari (1612-1664), casat en 1638 amb Josefa Escrivà.

³³³ Onofre Mateu Llopis, (C 1597-1653) casat amb Damiana Vilar Roca.

³³⁴ Miquel Llobregat Reig, natural d'Ontinyent. Casat en 1642 amb Esperança Fitó. Era veí de la Corretgeria, cap el final.

³³⁵ Gaspar Jordà Requena, mercader, natural de València, de qui baixen els Jordà Sarasso i els Jordà Serra, tots enriquits i alguns ennoblits. Vivia en una casa desapareguda, actual plaça pública de Mayoral, que en temps es va dir dels Jordà. Va morir en 1686. La viuda na Sarassa que va seguida, era la seua sogra.

³³⁶ Jeroni Llaudes Martínez, sastre (1603-1675), casat en 1625 amb Isabel Fitó. Cunyat del seu veí Miquel Llobregat. El redactor de la relació s'endinsa ara en la Corretgeria, des de l'extrem de ponent.

³³⁷ Joan Audifret, natural del Delfinat de França, casat en El Genovés en 1632. Avantpassat, entre altres, dels Maravall.

³³⁸ Pere Guinart Moya, plater, natural de Manacor, es va casar en Xàtiva en 1623 amb Paula Chaves Fuster. Va morir en 1678.

³³⁹ Teresa Culler Matalí, filla de Vicent i Maria, es va casar el 30.4.1670 amb Miquel Forés Garcia, fill de Jaume i Maria. Un Culler bandoler, va ser ajusticiat. Veure H^a de Xàtiva

³⁴⁰ Pere Navarro Espí, argenter, nascut en Xàtiva en 1613, es va casar en tres ocasions. Entre els seus descendents figuren el rector de la Universitat de València, Onofre Soler Rubio, i l'arquitecte d'època modernista Luis Ferreres Soler.

³⁴¹ Miquel Cirugeda Marco es va casar en 1645 amb Hipòlita Chaves Oliver, filla d'un passamaner.

³⁴² Folcan Barral, mercader, natural del Llenguadoc, es va casar en Xàtiva en 1628 amb Jerònima Cabanes, filla d'un notari. Va morir en 1649.

³⁴³ Pere Vitalis Pasqual, mercader, natural de la província de Terranova, regne de França, actual Canadà, es va casar quatre voltes en Xàtiva, en 1630, 1632, 1636 i 1651. Va tindre fills que li van premorir, i només quedà en heretera la darrera nascuda, Lluïsa Vitales Rosales, batejada en 1660. Per ser menor, tenia un tutor en el moment d'un plet, que es pot seguir en el *Diplomatari*, Doc. 15780305 i 16770502.

³⁴⁴ Juan Llanisol Lestrada, botiguer, natural de Gondrín, en l'Occitània francesa, es va casar en 1640 amb Anna Bru Gallego, germana del ben conegut Basili Bru Gallego, jurat de Xàtiva en 1707, austriacista que es va exiliar. Vegeu *Diplomatari*.

- 151. Francesc Taengua, abaixador
- 152. Jacinto Escoriola, tireter
- 153. Jaques Perron, llenser³⁴⁵
- 154. Gaspar Chaves, argenter³⁴⁶
- 155. Gaspar Mompó, tireter³⁴⁷
- 156. Pere Sicas, botiguer
- 157. Jaume Blasco, correger
- 158. Roc Andrés, sombrero
- 159. Joan Roca, sombrero
- 160. Joaquim Gilabert, tireter³⁴⁸
- 161. Bernat Duarte, calceter³⁴⁹
- 162. Gaspar Merello, velluter
- 163. Josep Tormo, botiguer
- 164. Antoni Blasco, sabater
- 165. Pere Peres, sabater
- 166. Joan Batiste Gibrinat, veler³⁵⁰
- 167. Miquel Gosalbo, calceter³⁵¹
- 168. Vicent Climent, sastre
- 169. Gaspar Borrell, botiguer³⁵²

- 170. Joan Lopes, sombrero
- 171. Macià Ballester, sabater³⁵³
- 172. Joan Sanç, sabater³⁵⁴
- 173. Crisòstomo Verdú, sabater³⁵⁵
- 174. Francesc Merin, calceter
- 175. Pere Camí, llenser³⁵⁶
- 176. Antoni Padilla, botiguer
- 177. Vicent Fuster, calceter
- 178. Josep Cabornes, sastre
- 179. Nicolau Garrigues, apotecari³⁵⁷
- 180. Don Gaspar Texidor³⁵⁸
- 181. Josep Bataller, apotecari
- 182. Joan Sant Andreu, nevater³⁵⁹
- 183. Viuda de Josep Terranet
- 184. Antoni Dongo, tender³⁶⁰
- 185. Blai Dongo, tender³⁶¹
- 186. Viuda na Micon
- 187. Francesc Navarro, tender
- 188. Domingo Ribera, sabater³⁶²

³⁴⁵ Jaume Perron Basia, lionés, casat en Xàtiva en 1642 amb Margarita Donat.

³⁴⁶ Gaspar Chaves Fuster, argenter, cunyat de l'anterior citat Pere Guinart. Es va casar en 1639 amb Esperança de Lara. Com es veu, el primer tram de la Corretgeria partint de Santa Tecla, estava copat per mercaders francesos i per platers.

³⁴⁷ Gaspar Mompó Daroca (1610-1681) no va tindre sort en la salut de les esposes. Ne va tindre cinc, una d'Alberic i les altres de Xàtiva.

³⁴⁸ Joaquim Gilabert Llinares (1604-1686), tireter, guanter, casat en 1628 amb Anna Ribera Angulo. Es coneix una extensa descendència. Com els Lluch, Baldoví, Perelló, Montenegro, Manglano, Ridocci i altres.

³⁴⁹ Bernat Duarte, calceter, natural d'Ontinyent, es va casar en 1644 en Xàtiva amb Catalina Colom Jornet.

³⁵⁰ Joan Gibrinat, cinter i veler, es va casar en segones noces en 1635 amb Josepa Gosalbo Macip. Va morir durant la pesta de 1648.

³⁵¹ Miquel Gosalbo Alventosa, nascut en Xàtiva en 1602, on es va casar en 1635 amb Maria Isach Candel.

³⁵² Vivia al carrer Comanador Micó. Vegeu Doc. 16570203, i prop de casa Isabel Esparça, viuda de Sanç de Sorió. És el carrer de Bellver.

³⁵³ Macià Ballester Chaves, nascut en Xàtiva en 1621, es va casar en 1643 amb Maria Gil.

³⁵⁴ Joan Sanç Ceres, sabater, natural de Gandia, casat en Xàtiva en 1634.

³⁵⁵ En 1657 tenia una casa llogada en la Corretgeria, propietat de les germanes Garcia,

dedicada a hostal, per la qual pagava anualment 19 lliures. Vegeu F Garcia en Llinatges de Xàtiva.

³⁵⁶ Pere Camí Miguel, natural d'Ager, en Alvèrnia. Casat en 1646 amb Úrsula Bellver Serrano. Els Camí prosperaren enllaçant amb famílies benestants de la ciutat. Per ser francesos, recolzaren a Felip V. Durant la Guerra de Successió vivien al carrer Botigues, que durant molt de temps es digué carrer Camí.

³⁵⁷ Nicolau Garrigues Garcia, boticari, natural de Carcaixent, casat en 1641 en Xàtiva amb Anna Maria Gosalbo Polop.

³⁵⁸ Senyor de Montortal. Per a 1646 ja vivia en la Corretgeria, antiga casa del bisbe de Teano. En aquest punt, el redactor de la relació de veïns havia fet el trajecte de la Corretgeria Estreta, i alguna de les travesses, com el carrer de Bellver. A partir d'ací, trenca en direcció nord, per la demarcació parroquial de Sant Tecla, baixant per Ridocci fins el carrer del Pi, o Botigues.

³⁵⁹ Potser vivia en l'actual carrer de Matilde Ridocci, on hi havia una nevateria.

³⁶⁰ Antoni Dongo, natural de Gènova, fill de Blai, es va casar en 1627 amb l'aragonesa Margarita Albiol Escolano.

³⁶¹ Blai Dongo, tender, natural de Gènova, es va establir en Xàtiva ja casat i amb tres fills nascuts en aquella ciutat. Va morir en 1656.

³⁶² Resulta molt suggeridor que Domingo Ribera, sabater, vivira al costat de Lluç Ricart, que havia sigut cunyat de Simó Ribera, pare del pintor. No sabem on va nèixer, ni ací es va casar, ni va trindre fills, ni tampoc va morir.

- 189.Lluc Ricart, sabater³⁶³
- 190.Lluc Fuster, cirurgià
- 191.Antoni Llàzer, cerer
- 192.Francesc Vera, porter
- 193.Martí Tormo, tender
- 194.Bernat Escat, botiguer³⁶⁴
- 195.Antoni Climent, llenser
- 196.Josep Gascó, forner
- 197.Viuda de Pasqual de Villanueva³⁶⁵
- 198.Antoni Martinis, taverner
- 199.Jacinto Alemany, ciutadà³⁶⁶
- 200.Francesc Martinis, espardenyer
- 201.Viuda na Bocarda
- 202.Pere Colomer, llaurador
- 203.Pere Barcales, taverner³⁶⁷
- 204.Josep Vidal, sastre
- 205.Viuda de Francesc Joan Agulló
- 206.Don Vicent Alsamora³⁶⁸
- 207.Josep Vidal, texidor
- 208.Viuda na Cebriana
- 209.Miquel Sentelles, espardenyer
- 210.Maria Cúmols, viuda
- 211.Don Enric Tallada³⁶⁹

- 212.Pere Ivars, llaurador
- 213.Francesc Escrivà, cavaller³⁷⁰
- 214.Don Joan de Senyera³⁷¹
- 215.Sebastià Diego, calceter
- 216.Vicent Bru, llaurador³⁷²
- 217.Antoni Gastardo, vidrier
- 218.Guinot Madi, llenser
- 219.Basilio Fabra, espardenyer
- 220.Guillem Lagardera, taverner
- 221.Gaspar Andrés, sombrero
- 222.Josep Gosalbo, llaurador³⁷³
- 223.Nofre Oliver, torcedor
- 224.Jeroni Cebrià, ciutadà³⁷⁴
- 225.Lluís Martí, ciutadà
- 226.Damià Macip, llaurador
- 227.Viuda de Pedro Ximenes
- 228.Mateu Serra, llenser
- 229.Gaspar Moscardó, mercader
- 230.Tomàs Navarro, cavaller³⁷⁵
- 231.Batiste Benito, mercader
- 232.Miquel Marco, torcedor
- 233.Miquel Roca, corredor
- 234.Josepa Correger, viuda³⁷⁶

³⁶³ Casat amb una germana de la segona esposa de Simó Ribera, pare del pintor. Per tant, cunyats. Crec que vivia en Matilde Ridocci.

³⁶⁴ El mercader Bernat Escat Maçot, francès, es va casar en 1638 amb Teodora Isach Candel.

³⁶⁵ Marianna “pretendida muger de un hombre que se llama Villanueva, alguazil que fue tres años ha del Justicia de esta ciudad”, va assistir a una reunió en casa de Margarita Roges per preparar el desencanteri de la cova del tresor. Procés per bruixeria. 11636. AHN. Inquisición, Leg. 525/21.

³⁶⁶ Jacint Alemany Domènech, tresorer de la ciutat. Esta branca dels Alemany era originària de Mallorca, i com en Xàtiva ja vivien altres Alemany, en alguns documents, per a diferenciar-se, afegien l’origen, Alemany d’Andratx, fins que, amb el temps, va quedar com un cognom compost, i enllaçaren amb llinatges de renom de la ciutat.

³⁶⁷ Pere Barcalés era natural de Carpesa, i es casà en Xàtiva en 1639 amb Paula Miralles Fitó.

³⁶⁸ Vicent Alçamora Iborra, natural d’Alcoi, cavaller de Montesa, algutzir del Sant Ofici. Figura així en el procés per bruixeria. AHN Inquisició, Leg.525/21.

³⁶⁹ Enric Tallada Sanç, senyor de Novetlè, casat en 1646 amb Anna Maria Esparça Montoro. Vivia en la casa que hui diem de Trobat. En

1651 va pagar als germans Miquel i Damià Bixquert per a que assassinaren al subrogat del governador Honorat Escrivà Valentí, perquè havia molestat a la seua amant Felipa Bocart.

³⁷⁰ Vivia en el carrer actual de Carchano, passant l’almodí la casa gran abans de la del senyor de Senyera.

³⁷¹ Don Joan Sanç de Senyera, nom de don Joan Sanç de la Llosa Sanç de Senyera, senyor de Senyera (1583-1667). Vivia en la casa del carrer Botigues que va del carrer Carchano al del Pes. Vegeu al *Diplomatari el* Doc. 16681226, i altres.

³⁷² Vicent Bru Navarro, mort en 1653, pare del doctor en lleis Basilio Bru. Estem vora als Quatre Cantons.

³⁷³ Gosalbo vivia front a la casa de Jeroni Cebrià, per la banda nord, un carreró ara cegat del carrer de Ramos, actual Castañeda. Vegeu el testament de Tomasa Bella entre els doc. del *Diplomatari*.

³⁷⁴ Miquel Jeroni Cebrià Malferit, (1616-1676). Va ser jurat, justícia i racional de Xàtiva. Sa casa era la Cebrià del carrer Castañeda.

³⁷⁵ Tomàs Navarro Tallada (1564-1660). Cavaller, racional. Carrer Castañeda.

³⁷⁶ Vicenta Correger Menor havia estat casada amb el notari natural d’Alzira Vicent Tolosa Aguilar. Va morir en 1676.

235. Gaspar Andreu, llaurador
236. Leonardo Giraladó, sabater³⁷⁷
237. Domingo Calamart, fuster³⁷⁸
238. Antoni Roger, llaurador
239. Vicent Navarro, llaurador
240. Viuda de Cosme Colom³⁷⁹
241. Francesc Vicent, llaurador
242. Francesc Martinis, forner
243. Miquel Mateu, veler
244. Viuda de Antoni Farja³⁸⁰
245. Antoni Martí, texidor
246. Viuda na Garcia
247. Viuda Mora
248. Diego Frayle, llaurador
249. Joan Verger, texidor
250. Agustí Macip, llaurador
251. Maria Llagària
252. Francisco Rillo
253. Joan Selva, sastre
254. Llorens Ximeno, sastre
255. Francesc Llopis, llaurador
256. Francesc Rodrigues, llaurador
257. Francesc Vega, notari³⁸¹
258. Antoni Gàrix, manyà³⁸²
259. Tomàs Torrosella, fuster
260. L'hospital de Sant Miquel³⁸³
261. Andreu Feliu, llaurador
262. Bernat Feliu, llaurador
263. Jeroni Gascó, llaurador
264. Pedro Lopes, sarrier

265. Macià Bella, llaurador
266. Miquel Domènech, fuster
267. Agustí Masip, llaurador
268. Macià Martí, llaurador
269. Josep Guitart, llaurador
270. Francisca Llagària, viuda
271. Vida na Alarcona
272. Pere Giner, punyaler
273. Francisco Tomàs, menor, fuster³⁸⁴
274. Francisco Sanmartin, llaurador
275. Tomàs Comes, ferrer
276. Viuda na Cabrera
277. Joan Bella, llaurador
278. Francesc Vera, espardenyer
279. Dona Margarita Portadora³⁸⁵
280. Joan Monreal, sastre
281. Macià Llàzer, llaurador
282. Jaume Bonfill, sastre
283. Viuda na Monforta
284. Miquel Mompó, espardenyer
285. Joan Colomer, corder
286. Batiste Ximeno, texidor
287. Vicent Ordonyes, espardenyer
288. Alexandre Tarrasona, ciutadà³⁸⁶
289. Pere Arbona, espardenyer
290. Viuda na Dona³⁸⁷
291. Jeroni Porta, calceter
292. Vicent Iborra, tintorer
293. Viuda na Aparícia
294. Jaume Llagària, ciutadà.³⁸⁸

³⁷⁷ Leonardo Giraladó Baladrán, natural de Borgonya. Quan es va casar en 1646 amb Jerònima Martínez Valero, ja feia anys que vivia a Xàtiva.

³⁷⁸ Domingo Calamarte Pulcha era de Cuenca. Es va casar en Xàtiva en 1650, deixant descendència.

³⁷⁹ Cosme Colom Macip era obrer de vila i havia mort en 1637. Va ser avantpassat dels Simarro.

³⁸⁰ Antoni Farja, sabater, era natural del bisbat francès de Lió. Casat amb Margarita Prats Llòrio, va morir en 1645.

³⁸¹ Francesc Vega Gascó, notari (1609-1650)

³⁸² Antoni Gàrix Gallego, manyà, casat en 1623 amb Josefa Ribera Morató. Vivia al carrer Sant Francesc, i ha de ser parent del Gàrix propietari de la casa que després de la Crema de Xàtiva va ser concedida al pintor Amorós. Vegeu al *Diplomatari*.

³⁸³ Situat al carrer de Sant Francesc. Era de la ciutat, que nomenava els administradors. Vegeu al *Diplomatari*, el Doc. 17811207.2.

³⁸⁴ Francesc Tomàs Llinares, fuster, escultor, (Xàtiva 1614-1700).

³⁸⁵ Margarita Portadora Albinyana. Va morir fadrina en 1651.

³⁸⁶ Alexandre Tarrassona vivia en 1620 en el carrer que travessa del de Perpinyà al que va a la plaça de les Cols, Trobat cantó a Verge del Carme. Molt a prop de Llagària i Cabanes, i al costat de la viuda de Joan Do. Per tant, Do no vivia al carrer Sant Francesc com pensava i per error li vaig dir al professor Hinojosa.

³⁸⁷ Esperança Xert, viuda del mercader Joan Do, i mare del pintor Joan Do Xert.

³⁸⁸ Jaume Llagària, ciutadà, el doctor Aparici (ací la viuda), i Jaume Cabanes, notari, estan relacionats seguits un de l'altre en el *Repartiment de l'aigua de 1620*. Tots vivien en el carrer que anava del Portal dels Banys a la plaça de les Cols

- 295. Vicent Sanchis, llaurador
- 296. Jaume Cabanes, notari³⁸⁹
- 297. Viuda na Borrellà³⁹⁰
- 298. Antoni Dies, espadenyer
- 299. Diego Barceló, torcedor
- 300. Viuda na Burgos
- 301. Josep Sabater, llaurador
- 302. Viuda na Terraneta
- 303. Francesc Sanchis, menor, llaurador
- 304. Josep Gil, forner³⁹¹
- 305. Batiste Quadrado, llaurador
- 306. Francesc Sanchis, major, llaurador
- 307. Gaspar Sanchis, llaurador
- 308. Marc Antoni Sanchis, llaurador
- 309. Vicent Sanchis, matalafer³⁹²
- 310. Josep Ferrando, notari
- 311. Gregori Devesa, mercader

- 312. Bàrbera Gaset³⁹³
- 313. Joan Tronqueres, torcedor³⁹⁴
- 314. Constantí Cebrià³⁹⁵
- 315. Domingo Gamietà³⁹⁶
- 316. Macià Mollà, llaurador
- 317. Pere Galiana, notari³⁹⁷
- 318. Lluís Alfonso, sastre³⁹⁸
- 319. Don Tomàs Real³⁹⁹
- 320. Lluís Nadal, boter
- 321. Viuda de Renovart⁴⁰⁰
- 322. Miquel Prats, barber
- 323. Francesc Àlvares, torcedor
- 324. Josep Navarro, torcedor
- 325. Tomàs Ribera, sombrero
- 326. Antoni Donat, cardador
- 327. Vicent Ferri, apotecari
- 328. Gaspar Micó, notari⁴⁰¹

(actual Trobat). La casa de Jaume era la del cantó de llevant amb el carrer Arrapades. Va ser justícia de Xàtiva en 1654.

³⁸⁹ Jaume Cabanes Ferran (1610-1672). Casat en 1632 amb Francisca Romana Devés.

³⁹⁰ Potser es pot identificar amb la viuda de Josep Borrell, que en 1646 era propietària de l'Hostal de Sant Antoni, abans de Pere Ferran, situat al carrer Hostals, segona casa a mà esquerra, al costat de l'Hostal dit de les Dos Portes, abans de Casorla, i en dit any propietat de Juan de Veguer. AHCX. Caixa 412/169, Vegeu al *Diplomatari*.

³⁹¹ Pel trajecte que anava el redactor, havia entrat al carrer Canonge Cebrià des de la part de baix. El forn encara existeix.

³⁹² Apareix en el procés per bruixeria. "Es persona simple y enemigo del trabajo y que siendo de su oficio colchonero no quiere trabajar, antes bien, dexando su casa, muger e hijos se ha dado todo a los embustes y embelecos". Però altre testimoni diu que era "hombre de bien y que vive de su trabajo" Va anar a Barcelona a buscar el saorí. AHN. Inquisición. Lg. 525/21.

³⁹³ Germana del canonge Tomàs Gaset, que va vendre la casa a Pere Jornet en 1665. AHCX. Caixa Varia Notarial III. Vegeu *Diplomatari*, Doc. 16660909. La casa era la menuda del n° 6 del carrer Canonge Cebrià.

³⁹⁴ Juan Tronqueres Bru, torcedor, nascut el 22.6.1618 i casat en 1642 amb Elena Aguilera Bella.

³⁹⁵ Constantí Cebrià Guitart, ciutadà i en enviudar, canonge (1627-1678), casat en Gandia 1645 amb Elena Arazil Pérez de Roa. Viví en

la casa dels Cebrià, n° 3 del carrer del Canonge Cebrià.

³⁹⁶ Citat com a ciutadà en el procés per bruixeria. AHN. Inquisición, Lg. 525/21. El nom de Domingo Gamietà es repeteix en successives generacions i diferents municipis. Aquest era Domingo Gamietà Vendrell, no queda clar si era natural de Toledo o d'Algemés (!593-1651). Va ser justícia de Xàtiva en 1640. Es va casar en lloc i data ignorats amb Josefa Andreu Belloch i vivia en la casa que feia cantó entre la plaça de Santa Tecla i el carrer Canonge Cebrià. És avantpassat del comte de Ripalda i d'un munt d'aristòcrates de Madrid, entre ells, la modista Ágata Ruiz de la Prada.

³⁹⁷ Pere Galiana, notari, casat amb Anna Carbó, i el següent relacionat, el sastre Lluís Alfonso eren veïns del carrer Canonge Cebrià 2 ó 4.

³⁹⁸ El sastre Lluís Alfonso era germà de Josefa Alfonso, casada amb el mallorquí Pere Renovart, veí de la plaça de Santa Tecla. Vegeu dos registres més avall.

³⁹⁹ Tomàs Real Malferit, vivia en la casa gran del costat de llevant de la plaça de Santa Tecla. Estava casat amb Felipa Boil València, i va morir en 1667. Sobre l'herència, i la casa, que va passar als Pròxita hi ha interessantíssims documents al *Diplomatari*.

⁴⁰⁰ El mercader Pere Renovart, mallorquí, veí de la plaça Santa Tecla, es casà amb Josefa Alfonso en 1638. Són avantpassats, entre altres, dels Manglano, barons de Càrcer, de Mercedes Roca, esposa de metge Luis Simarro i dels Baldoví de Xàtiva.

⁴⁰¹ Gaspar Micó Caudet, notari (1613-1695), casat en 1630 en Xàtiva amb Anna Micó

6.- SANTA TECLA BARRERES

1. Genís Terol, espardenyer
2. Sebastià Alfonso, llaurador
3. Viuda na Gosalba
4. Lluís Soler, llaurador
5. Diego Montiel, llaurador
6. Joan Gosalbo, menor, llaurador
7. Jaume Armengol, mestre
8. Nofre Montell, forner⁴⁰²
9. Viuda de Pere Maiques
10. Pedro Lucas, llaurador
11. Diego de Melvanas, llaurador
12. Miquel Pasqual, llaurador
13. Matias Garcia, llaurador
14. Viuda na Garcia
15. Viuda na Campos
16. Bernat Morales, llaurador
17. Francesc Font, llaurador
18. Pere Vaello, llaurador
19. Jaume Quintana, ciutadà
20. Pere Montell, llaurador
21. Jaume Masip, llaurador
22. Joan Nadal, llaurador
23. Joan Garcia, llaurador
24. Viuda na Macipa
25. Josep Martinis, carnicer
26. Josep Micó, llaurador
27. Antoni Grau, llaurador
28. Joan Visedo, llaurador
29. Vicent Serrano, llaurador
30. Francesc Sebastià, llaurador
31. Vicent Bella, llaurador
32. Josep Gosalbo, llaurador

33. Pedro Sancho, carnicer
34. Andrés Gomes, llaurador
35. Nofre Pont, llaurador⁴⁰³
36. Antoni Pont, llaurador
37. Nadal Pont, llaurador
38. Joan Durà, llaurador
39. Joan Feliu, llaurador
40. Bernat Mas, llaurador
41. Antoni Fosch, llaurador
42. Cristòfol Vidal, llaurador
43. Francesc Cases, llaurador
44. Antoni Benedito, texidor
45. Pedro Palàcios, pedrapiquer⁴⁰⁴
46. Josep Miralles, torcedor
47. Jerònima Tuvia?, viuda
48. Catalina Lara
49. Joan Martí, torcedor
50. Maria Sirera, viuda
51. Francesc Garcia, llaurador
52. Antoni Pasqual, llaurador
53. Bertomeu Penalba, llaurador
54. Joan Garcia, llaurador
55. Josep Vidal, obrer de vila
56. Miquel Codina, llaurador
57. Miquel Forés, llaurador⁴⁰⁵
58. Pere Jàfer, llaurador
59. Pere Llagària, llaurador
60. Jacinto Garcia, llaurador
61. Josep Colomer, llaurador
62. Jeroni Martí, forner
63. Pere Terol, llaurador
64. Josep Jàfer, llaurador
65. Marc Antoni Jàfer, llaurador⁴⁰⁶

Trujillo (1612-1664). Vivía en la darrera casa relacionada de la plaça de Santa Tecla.

⁴⁰² En el Repartiment de l'Aigua de la Font Santa de 1620, el forn de Montell estava "front a les eres de Sant Jordi", Onofre Montell es va casar amb Maria Guerola, i va morir a finals de l'any 1646.

⁴⁰³ Onofre Pont Blasco (1607-1657), es va casar en 1636 amb Tecla Gosalbo Ribera. Els altres dos Pont seguits del llistat són germans entre ells. El tres germans són avantpassats, entre altres, de Rafael Lluch Piñana, alcalde de Xàtiva, dels Ridocci, dels Guardamino Llaudes, dels Cuenca, dels Soler Polop i dels Conejero.

⁴⁰⁴ Pedro Palacios, pedrapiquer, estava casat amb Isabel Navarro. Va morir en l'hospital en 1652.

⁴⁰⁵ Cosí germà de Margarita Ruís, que era la viuda de Perales que vivia unes cases més avant. Vegeu. Els Forés, Jàfer i Llagària, tots veïns, vivien en la Illeta dels Candel, que estava en les Barreres, bé on és la Ferroviària, bé en l'illa de cases a la part nord. Mireu en el *Diplomatari* el Doc. 16630112.

⁴⁰⁶ Marc Antoni Jàfer Miquel es va casar en tres ocasions: en 1623 amb Maria Tormo, natural d'Alfarrasí; en 1649 amb Àgueda Alfonso i en 1655 amb Catalina Llaudes. Morí en 1674. Entre els descendents, els Piñana, Llagària, Llaudes, Ortoneda i Ridocci.

66. Esteve Albí, obrer de vila⁴⁰⁷
67. Miquel Gosalbo, llaurador
68. Jacinto Montell, llaurador
69. Viuda de Ferri, torcedor
70. Gaspar Martí, llaurador
71. Pau Pastor, llaurador⁴⁰⁸
72. Viuda na Perales⁴⁰⁹
73. Vicent Balaguer, ministril
74. Miquel Pont, menor
75. Batiste Martinis, forner
76. Jeroni Garcia, major, torcedor
77. Pràxedes Dominga, viuda⁴¹⁰
78. Joan Llàzer, torner⁴¹¹
79. Vicent Tomàs, llaurador
80. Josep Garcia, calceter
81. Vicent Ximeno, sastre
82. Joan Vila, albarder
83. Pere Cases, taverner
84. Jaume Macip, llaurador
85. Miquel Vernal, cirurgià
86. Joan Durban, hostaler
87. Gaspar Terranet, llaurador
88. Nofre Fabra, espardenyer
89. Viuda na Alfonsa
90. Viuda na Segarra
91. Alonso Garcia, llaurador
92. Viuda na Beneyta
93. Pere Graner, llaurador⁴¹²
94. Batiste Sanchis, cabrero
95. Nofre Garcia, llaurador
96. Diego Ribera, llaurador
97. Vicent Nadal, llaurador
98. Viuda na Codina

99. Gaspar Llagària, llaurador
100. Cosme Gosalbo, llaurador⁴¹³
101. Francesc Esteve, corder
102. Les Navarres
103. Melcior Llobregat, carregador⁴¹⁴
104. Miquel Sancho, corder
105. Josep Martinis, llaurador
106. Francesc Guerola, major, llaurador
107. Francesc Pasqual, llaurador
108. Josep Codina, llaurador
109. Jeroni Abat, llaurador
110. Francesc Alba, llaurador
111. Josep Alfonso, llaurador
112. Miquel Guerola, llaurador
113. Jaume Gosalbo, llaurador
114. Gaspar Sancho, llaurador
115. La beata Sancha
116. Vicent Vidal, llaurador
117. Pere Ferrer, llaurador
118. Lluís Garcia, corredor
119. Roc Garcia, sastre
120. Viuda na Caneta
121. Josep Soler, llaurador
122. Baltasar Casorla, llaurador
123. Simó Vaquero, llaurador
124. Viuda na Lopes
125. Josep Guerola, llaurador
126. Joan Insa, llaurador
127. Francesc Richart, forner
128. Viuda na Nadala
129. Miquel Tinensa, tireter
130. Gaspar Llagària, llaurador
131. Vicent Creus, blanquer

⁴⁰⁷ Esteve Albí Daroca, obrer de vila, va ser casat, primer, amb Sebastiana Terranet Exea, i després amb Úrsula Colom Torregrosa. Era fill de Rodolfo Albí, mestre obrer de vila que havia treballat en la Seu. És avantpassat dels Guiteras.

⁴⁰⁸ Marit de Maria Just, als quals Margarita Ruís va fer bons llegats.

⁴⁰⁹ Vivia a la placeta dels Jueus, que és l'embocadura de Sants-Font Trencada i Pouets. Pau Pastor era nebot seu. Veure l'expedient dels testaments i codicils de Margarita Ruís, viuda de Joan Perales Borja.

⁴¹⁰ Pràxedes Domingo Paredes es va casar en 1607 amb Sebastià Gil Llagària, del que va quedar viuda en 1618. Mai més es va casar. Morí

en 1658. Són avantpassats del pretenent a la corona de Portugal.

⁴¹¹ Casat amb Elisabet Pradell o Pradelles, matrimoni del que es coneixen cinc fills, i moltes famílies de Xàtiva que els tenen per avantpassats, com els Reig, Ordeig, Cuenca, Bordanove, Conejero, Arquimbau, Cabanes, Perigüell, Casesnoves.

⁴¹² Pere Graner, casant amb Rafaela Taengua. A més de descendents en Xàtiva, una branca passà a Tucumán i altres poblacions de l'Argentina.

⁴¹³ Cosme Gosalbo Macip (1603-1677), casat amb Clara Palop, avantpassats, entre altres, dels Quinzà, els Maravall, els Gordó, els Llaudes, els Parra, els Morales i els Baldoví.

⁴¹⁴ Casat amb Josefa Borredà. Avantpassats dels Cuenca, els Torregrossa i els Jordán Fayos.

132. Josep Bella, llaurador
133. Vicent Lopes, llaurador
134. Lluís Siurana, llaurador
135. Jaume Renau, torcedor
136. Viuda na Macipa
137. Josep Jornet, coheter
138. Josep Richart, corredor
139. Miquel Gutierrez, carreter
140. Francesc Martines,⁴¹⁵ llaurador
141. Jaume Gil, llaurador
142. Jaume Pastor, llaurador
143. Pere Vega, llaurador
144. Antoni Dasí, sastre
145. Josep Dasí, sastre
146. Marc Codina, llaurador
147. Nofre Belloch, llaurador
148. Miquel Falcó, major, corredor⁴¹⁶
149. Vicent Belda, llaurador
150. Joan Mateu, llaurador
151. Joan Martinis, texidor
152. Martí Tovarra, porter
153. Viuda na Navarra
154. Batiste Cabrera, llaurador
155. Miquel Falcó, menor⁴¹⁷
156. Lluís de Ros, serrador
157. Josep Vanyón, llaurador
158. Bertomeu Gil, llaurador
159. Lluís Pont, llaurador
160. Tomàs Sanç, espardenyer
161. Josep Mompó, corder
162. Joan Martinis, llaurador
163. Batiste Gil, llaurador
164. Francesc Beltran, blanquer
165. Joaquim Masip, blanquer
166. Jaume Marina, blanquer
167. Nofre Pelegero, llaurador
168. Vicent Morales, llaurador
169. Pedro Garcia, llaurador
170. Josep Pont, corredor

171. Fulgencio Surgeda, passamaner
172. Pere Penedés, rajoler
173. Joan Barber, obrer de vila
174. Pedro Dusan, llaurador
175. Francesc Pinyol, mercader
176. Viuda de Pau Pastor
177. Esperança Oltra, viuda
178. Francesc Blasco, ferrer
179. Viuda de Bernat Juanyes
180. Miquel Martines, albarder
181. Agustí Ramon, espardenyer
182. Bertomeu Sigala, tintorer
183. Joan Gasset, tintorer
184. Jaume Garcia, llaurador
185. Vicent Iborra, tintorer⁴¹⁸
186. Francesc Llàrio, ferrer⁴¹⁹
187. Viuda na Barona
188. Pere Joan Andrés, hostaler
189. Viuda na Penalba
190. Viuda de Gaspar Martí
191. Viuda na Guitarda
192. Jaume Terranet, llaurador
193. Josep Canet, ferrer
194. Francesc Alba, menor, llaurador
195. Miquel Vila, llaurador
196. Joan Vidal, sastre
197. Gregori Menor, ciutadà
198. Lluís Vidal, llaurador.⁴²⁰
199. Josep Codina, llaurador
200. Jeroni Martinis, llaurador
201. Francesc Fons, notari
202. Josep Moscardó, aladrer
203. Antoni Sanchis, llaurador
204. Miquel Sancho, llaurador
205. Gabriel Guart, velluter
206. Jaume Servés, torcedor
207. Vicent Menor, llaurador
208. Viuda de Tomàs Terranet

⁴¹⁵ En 1654, Francesc Martinis, llaurador, dit lo Cadirer, va comprar dos cases en l'Argenteria pertanyents a l'administració dels béns de donya Joana Sanç, de Despuig. Vegeu en *Diplomatari* el Doc. 16541114.

⁴¹⁶ Casat amb Margarita Armengol. Cinc fills. Descendents. Els Lluch, els Torregrosa i una branca bastarda dels Cebrià.

⁴¹⁷ Fill de Miquel Falcó, major, vist més amunt, Nascut en 1603, casat en 1624 amb Josefa Oltra Giner, de Planes.

⁴¹⁸ Vicent Iborra Beneyto (Albaida. 1602-Xàtiva 1673), tintorer, casat en Albaida en 1622 amb Agnès Mora Varó. Moltíssims descendents en Xàtiva.

⁴¹⁹ Casat amb Catalina Gomis. Cinc fills.

⁴²⁰ Lluís Vidal Macip. (c. 1595-1648), casat amb Rafaela Codina Alarcó. Dotze fills.

209. Viuda de Martí Olomar⁴²¹
210. Francesc Menor, llaurador
211. Lluís Llagària, llaurador
212. Felip Chover, obrer de vila
213. Josep Donat, llaurador
214. Antoni Blasco, corder
215. Pere Garcia, llaurador
216. Jaume Miralles, barber
217. Vicent Blasco, corder
218. Lluís Vidal, llaurador
219. Andreu Blasco, corder
220. Lluís Blasco, corder
221. Josep Molina, texidor
222. Francesc Roig, forner
223. Antoni Martí, texidor
224. Joan Montagut, garbellador
225. Joan Juañes, corder
226. Vicent Selva, espardenyer
227. Pere Joan Garcia, ferrer
228. Vicent Canet, mercader
229. Francesc Surgeda, corredor
230. Sebastià Bixquert, llaurador
231. Miquel Esteve, corder
232. Jaume Ferris, llaurador
233. Josep Gisbert, corder
234. Guillem Metge, corredor⁴²²
235. Jaume Lloret, llaurador
236. Joan Llàzer, polvorista
237. Francesc Forés, llaurador⁴²³
238. Francesc Guerola, menor, llaurador
239. Francesc Blasco, corder
240. Tomàs Sanchis, fuster
241. Josep Sanchis, llaurador
242. Nofre Ribera, corder
243. Bernat Sengerme, llaurador

244. Viuda na Tordera
245. Tomàs Selva, espardenyer
246. Joan Blasco, llaurador
247. Simó Garrido, sastre
248. Pere Baldoví, llaurador⁴²⁴
249. Martí Vadillo, ferrer⁴²⁵
250. Agustí Vadillo, ferrer
251. Agustí Novell, albarder
252. Pere Pons, corder
253. Vicent Canet, corder
254. Joan Peres, corder
255. Aloi Pipiol, manyà⁴²⁶
256. Josep Martí, fuster
257. Josep Asensi, ferrer
258. Viuda de Jaume Martí
259. Josep Blasco, hostaler
260. Jaume Pastor, manyà
261. Miquel Roca, manyà
262. Francesc Ximeno, corder
263. Josep Pastor, manyà
264. Nofre Campos, espardenyer
265. Joan Taengua, punyalier
266. Josep Ferrer, hostaler
267. Joan Mompó, corder
268. Viuda de Lluís Colom
269. Antoni Botet, ferrer
270. Domingo Guixart, menescal
271. Viuda de Josep Satorres
272. Diego Jàfer, corredor
273. Francesc Gil, hostaler
274. Francisco Escauriel, llaurador⁴²⁷
275. Josep Alventosa, llaurador
276. Francesc Chover, obrer de vila
277. Maria Serdena
278. Josep Tronqueres, torcedor

⁴²¹ Martí Olomar, ciutadà, apareix esmentat en el procés per bruixeria, que s'amagava per les nits prop de la cova del tresor per esbrinar on estava dita cova. AHN. Inquisició. Lg. 525/21 Sembla una persona distinta de Marcos Olomar, mercader, natural de Mallorca, de 23 anys. Era cosí de Guerau Bosch, mallorquí, mercader i tractant resident al carrer Mare de Déu de Gràcia de València.

⁴²² Carrer Hostals. Esmentat en el *Diplomatari*. Doc. 16491111.

⁴²³ Francesc Forés Tarasona (1607-1654), casat en 1631 amb Magdalena Macip Terranet.

⁴²⁴ Pere Baldoví Castelló, natural d'Anna, veí del carrer Hostals. Casat en 1647 amb Joana

Damiana Vidal Codina. Cap d'una de les quatre branques de Baldovins de Xàtiva.

⁴²⁵ Martí Vadillo, casat amb Anna Garcia.

⁴²⁶ Aloi Pipiol Sanchis, nascut en 1627, i casat en 1646 amb Vicenta Bella Ivañes.

⁴²⁷ El registre de casament de Francesc Escauriel Artiga, amb Àngela Corts López, el 17 de febrer de 1640 diu que era natural de Paysos, regne de França. No hem trobat el topònim. Dit cognom apareix també amb les grafies: Scauriel, Escoriet i Escuriet. Des de Xàtiva va passar també a La Llosa. Són avantpassats, entre altres, dels Perelló.

- 279. Josep Moliner, fuster⁴²⁸
- 280. Josep Giner, assaonador
- 281. Marc Antoni Genovés, llaurador
- 282. Viuda na Reverta
- 283. Antoni Martí, carreter
- 284. Andreu Esteve, assaonador
- 285. Vicent Sanchis, en l'hort de Roca

6.- RAVAL

- 1. Antoni Abat, llaurador
- 2. Josep Ximeno, llaurador
- 3. Nicolau Llàzer, llaurador
- 4. Pere Esteve, cirurgià
- 5. Viuda na Pavia
- 6. Miquel Maiques, sedacer
- 7. Josep Sanç, llaurador
- 8. Josep Donader, llaurador
- 9. Jaume Sanç, llaurador
- 10. Joan Espí, llaurador
- 11. Batiste Gil, llaurador
- 12. Joan Salom, llaurador
- 13. Viuda de Agustí Antich⁴²⁹
- 14. Josep Ribera, llaurador
- 15. Bertomeu Gosalbes, llaurador
- 16. Viuda de Antoni Martinis
- 17. Josep Martí, llaurador
- 18. Alexandre Ramos, llaurador
- 19. Mestre Francesc Garcia, obrer de vila
- 20. Domingo Alcayna, llaurador
- 21. Mateu Ximenes, llaurador
- 22. Mateu Gosalbes, llaurador
- 23. Jaume Hernandes, llaurador
- 24. Josep Serra, llaurador
- 25. Viuda na Aguilara
- 26. Macià Sanchis, llaurador
- 27. Pere Gomes, torcedor
- 28. Viuda de Miquel Falcó

- 29. Vicent Galbis, llaurador
- 30. Josep Verdú, llaurador
- 31. Antoni Fuster, llaurador
- 32. Josep Gil, llaurador
- 33. Viuda na Ponsa
- 34. Josepa Mates, viuda
- 35. Simeon Mora, forner⁴³⁰
- 36. Joan Martinis, llaurador
- 37. Esteve Martinis, llaurador
- 38. Miquel Piquer, llaurador
- 39. Antoni Diego, llaurador
- 40. Joan Casses, llaurador
- 41. Josep Segarra, llaurador⁴³¹
- 42. Josep Mata, espadenyer
- 43. Viuda Tamarida
- 44. Jeroni Garcia, menor, torcedor
- 45. Jeroni Barberà, espadenyer
- 46. Guillem Ferragut, llaurador
- 47. Isabel Carbonell
- 48. Joan Hidalgo, llaurador
- 49. Joan Rodenes
- 50. Viuda na Vergera
- 51. Viuda na Gila
- 52. Viuda na Boteta
- 53. Vicent Úbeda, llaurador
- 54. Batiste Peres, sedacer
- 55. Viuda na Golfa
- 56. Pere Martinis, llaurador
- 57. Roc Piera, llaurador
- 58. Viuda na Llorca
- 59. Josep Martinis, llaurador
- 60. Jeroni Martinis, llaurador
- 61. Vicent Pavia, llaurador
- 62. Andreu Sala, llaurador
- 63. Diego Garcia, llaurador
- 64. Miquel Martinis, llaurador
- 65. Jaume Úbeda, llaurador
- 66. Antoni Roca, llaurador
- 67. Batiste Nadal, llaurador

⁴²⁸ Josep Moliner Beltran, fuster, natural de Tamarit de Litera i “per molts anys habitador de Xàtiva”, es va casar en 1650 amb Felisa Montsó Ximeno. Era encara solter en 1646. Descendents, entre altres, els Soldevila.

⁴²⁹ A la viuda d'Agustí Antich li deien Jerònima Elisabet Colomer. Tingueren un fill en 1626 en Carcaixent i altre en Xàtiva, Sants Joans en 1628. Són avantpassats dels Perigiell i els Cuenca.

⁴³⁰ Simeon Mora Lloret, casat amb Úrsula Cursà, onze fills. Descendents els Balaguer, la branca Llaudes de Canals, i la saga de fusters Cuevas.

⁴³¹ Processat per bruixeria per la Inquisició. Va ser el que va ordinar tota la mentida de la cova encantada amb tresors. AHN. Inquisición, Lg. 525/21. Va ser empresonat pel governador Felip Milà d'Aragó.

68. Pere Sevilla, porter
69. Josep Martinis, llaurador
70. Gaspar Sala, llaurador
71. Lo moliner del molí de Santandreu
72. Lo moliner del molí de Portadora
73. Lo moliner del molí de Guàrdia
74. Lo moliner del molí de Alberó.

7. ECLESIASTICS

1. Mossén Josep Sirera
2. Mossén Macià? Jàfer
3. Mossén Josep Mompó
4. Mossén Joan Colomer
5. Mossén Ginés Irles
6. Mossén Josep Chova
7. Mossén Josep Devesa
8. Mossén Antoni Miquel
9. Mossén Joaquim Cebrià
10. Mossén Dionís Porta
11. Mossén Miquel Pasqual
12. Mossén Josep Domingo
13. Mossén Josep Miralles
14. Mossén Jeroni Alós
15. Mossén Baltasar Navarro
16. Mossén Joan Pont
17. Mossén Francesc Vadillo
18. Mossén Jaume Terranet
19. Mossén Elifonso Garcilaso⁴³²
20. Mossén Vicent Tordera
21. Mossén Josep Aliaga
22. Mossén Francesc Gosálbo
23. Mossén Mateu Feliu
24. Mossén Vicent Pont
25. Mossén Tomàs Soler
26. Mossén Jeroni Cucorella
27. Mossén Josep Tomàs
28. Mossén Josep Ribera
29. Mossén Gregori Arqués
30. Mossén Nofre Soler
31. Mossén Vicent Servera
32. Mossén Francesc Mollà
33. Mossén Jaume Casanova
34. Mossén Josep Martí
35. Mossén Gaspar Borja⁴³³
36. Mossén Francesc Serra
37. Mossén Antoni Agulló
38. Mossén Josep Prats
39. Mossén Melcior Adarró
40. Mossén Lluís Escrivà⁴³⁴
41. Mossén Josep Roca
42. Mossén Batiste Audivert
43. Mossén Francisco Sanç
44. Mossén Domingo Roís
45. Josep Ruvio, prevere
46. Antoni Madina, perteguer
47. Antoni Menor, degà y canonge⁴³⁵
48. Batiste Malferit, canonge cabiscol⁴³⁶
49. Lo sacrista Guitart⁴³⁷
50. Lo canonge Jaume Bru⁴³⁸
51. Lo canonge Tamarit
52. Lo canonge Nicolini⁴³⁹
53. Agustí Pelegero, canonge⁴⁴⁰

⁴³² Apareix també con Alfonso o Idelfonso Garcilaso Albert (1605-1648), nèt d'un estrany Jaume Garcilaso de la Vega, sastre. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 17000721 i següents. És avantpassat dels regidors Aliaga Blesa i Llàzer Bellver, així com d'una branca dels Dolz de Castellar.

⁴³³ Gaspar Borja Gil (1602-1662)

⁴³⁴ Lluís Escrivà Valentí (1621-1647)

⁴³⁵ Antoni Menor Sentguillem, (c 1596-1653), canonge degà de la Seu.

⁴³⁶ Joan Baptista Malferit Forcadell (1610-1666). *Diplomatari*. Doc. 16660208. Vivia al carrer Moncada, en la casa situada a llevant de la del marquès de Montortal, enderrocada en els anys seixanta del segle passat.

⁴³⁷ El canonge sacrista de la Seu era Gaspar Guitart Oltra (1585-1648). Vegeu la declaració de l'edat en el *Diplomatari*, Doc. 16400914.

⁴³⁸ Els Bru donaren uns quants canonges a la Seu. Aquest es deia Jaume Bru Sanchis, que va morir en 1658. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16581101.

⁴³⁹ Sebastià Nicolini va nèixer en Alacant en 1630, i morir en Xàtiva en 1681 (no en 1691, com diu alguna biografia). Vegeu al *Diplomatari* les notes del Doc. 17010413.

⁴⁴⁰ Agustí Pelegero Saurina, canonge (1607-1683). Vivia llogat en el Palau de l'Ardiaca, on en 1652 van restaurar la imatge de la Mare de Déu de la Seu. És possible que per dita circumstància es quedara ell la mà tallada a la imatge, i no per un sorteig, com va dir Viñes, del qual no hem vist mai cap antecedent. Dita mà és l'origen del títol de baró del Sacro Lirio.

- 54. Lo canonge Belloch⁴⁴¹
- 55. Lo canonge Oltra⁴⁴²
- 56. Lo canonge Diego Anguerot⁴⁴³
- 57. Lo canonge Ferri⁴⁴⁴
- 58. Lo canonge Ferran⁴⁴⁵

8.- CONVENTS

- 1.Lo monestir de sant Domingo
- 2.Lo monestir de sant Agustí
- 3.Lo monestir dels frares caputxins
- 4.Lo monestir de la Mercè

- 5.Lo monestir de sant Francesc
- 6.Lo monestir de Nostra Senyora del Carme
- 7.Lo monestir de la Santíssima Trinitat
- 8.Lo monestir dels frares de sant Onofre
- 9.Lo monestir de Bernardos de Montsant
- 10.Lo monestir de les monges de Nostra Senyora de la Consolació
- 11.Lo monestir de les monges de Santa Clara

Lo present trellat, de mà propia escrit, és estat tret de la escriptió dels vehins y habitants de la present ciutat de Xàtiva, feta en XXV de octubre de MDCXXXVI recondida en la sala de la dita ciutat. E perquè en tota part plena fe sia donada e atribuhida, yo, Agustí Monfort, notari y conjunt del scrivà de la sala e consell de la dita ciutat, posse assí mon sig + ne.

Cases,	1379
Convents, 11	1390

⁴⁴¹ Vicent Belloch Albero, canonge, (1619-1651). Deixà en marmessors al seu cunyat Mateu Rodríguez, i a son oncle, Pere Belloch.

⁴⁴² El canonge Miquel Oltra Albero, (1603-1676) va ser marmessor de Margarita Ruís en 1661. *Diplomatari*. Doc. 16610222.

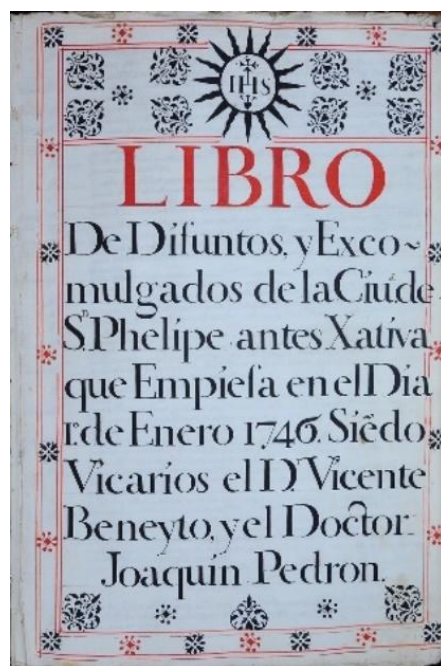
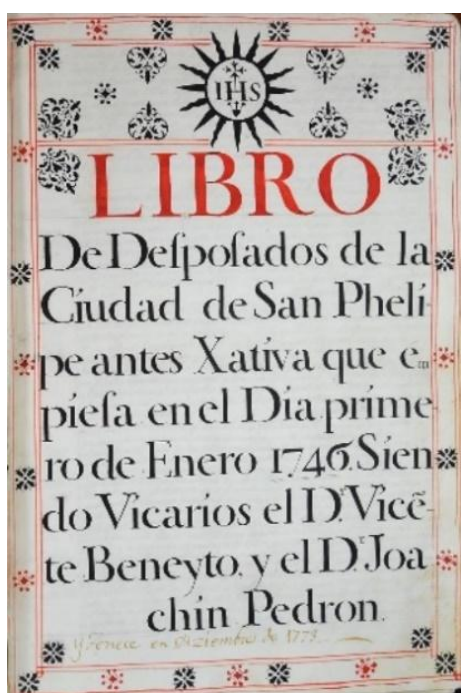
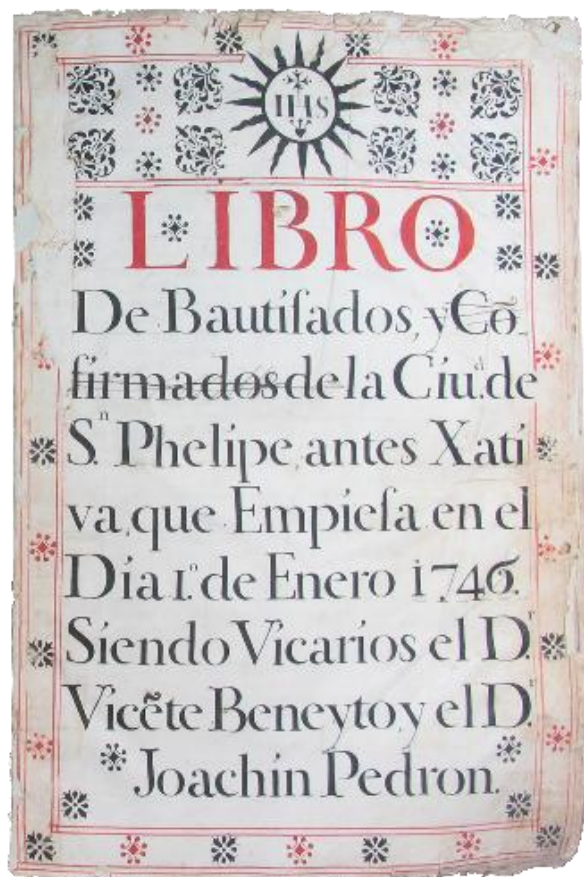
⁴⁴³ El canonge Diego Anguerot Albero, que va morir en 1665, vivia de lloguer en una casa situada en el carrer de la Font dels Capellans,

propietat del canonge Jaume Ferran. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16611026.

⁴⁴⁴ El canonge Bernat Ferre es nomena en el *Diplomatari*, Doc. 16511103. Va morir el 15 d'abril de 1569.

⁴⁴⁵ El canonge Jaume Ferran era fill del blanquer Pere Lluís Ferran. Havia nascut a finals del segle XVI, i va morir en 1661. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16611026.

II. PART. LA CIUTAT VIVA

Llibre de baptismes de desposats i de difunts de 1746 de la Seu de Xàtiva

1.- SEGLE I MIG DE NAIXEMENTS I DEFUNCIONS EN LA CIUTAT DE XÀTIVA DE 1622 A 1771

Els dos censos anteriors ofereixen una visió estàtica del veïnat de la ciutat i les alqueries. Són uns magnífics llistats de caps de família, en moltes ocasions complementats amb els oficis dels que vivien, però són uns llistats muts que no permeten establir les relacions familiars, interpersonals, de parentesc o de veïnat. Persones de les que ens diuen ben poc: ni d'on venien, quin lloc ocupaven en la societat, quans fills tenien, les condicions de vida, la salubritat, l'espantosa mortalitat que patien, les rivalitats personals o professionals, els plets innumerables, i en fi, els adulteris, les bastardies i orfandats, les venjances i assassinats, la pobresa i la mendicitat.

Durant les convulsions socials de les Germanies, els mudèixars valencians van ser obligats a convertir-se a la fe catòlica, conversió que s'escenificava fins i tot en baptismes col·lectius, aspergant la multitud amb graneres. A partir d'eixe moment, sobre el paper, eren tots *nou convertits*, encara que sempre sospitosos de pràctiques herètiques ocultes, al pensar de la Inquisició. El terme particular de Xàtiva era una de les zones més densament poblades del regne, i de les de major percentatge de població musulmana, o si es vol, de cristians nous o moriscos.

Per tal de controlar a la població i de facilitar l'arrelament del catolicisme, en 1534 es van crear en el regne les rectories de moriscos. Allà on havia un lloc, una alqueria senyorial s'alçaren esglésies al front de les quals hi havia un rector,⁴⁴⁶ que batejava, casava, i soterrava, fets que convenia anotar i amb el temps van ser l'origen dels Llibres Sacramentals, o *Quinque Libri*, en els que es registraven els baptismes, les confirmacions i excomunicacions, els desposoris i els soterrars. Amb dits registres es podia: comprovar el nivell de coneixements dels dogmes elementals per part dels contraents; s'evitaven la bigàmia i la biàndria,⁴⁴⁷ així com les unions matrimoniales consanguínies i, fins i tot, es podien estendre certificats com a documents probatoris en processos judicials per herències, per cartes de neteja de sang i per a familiatures del Sant Ofici.

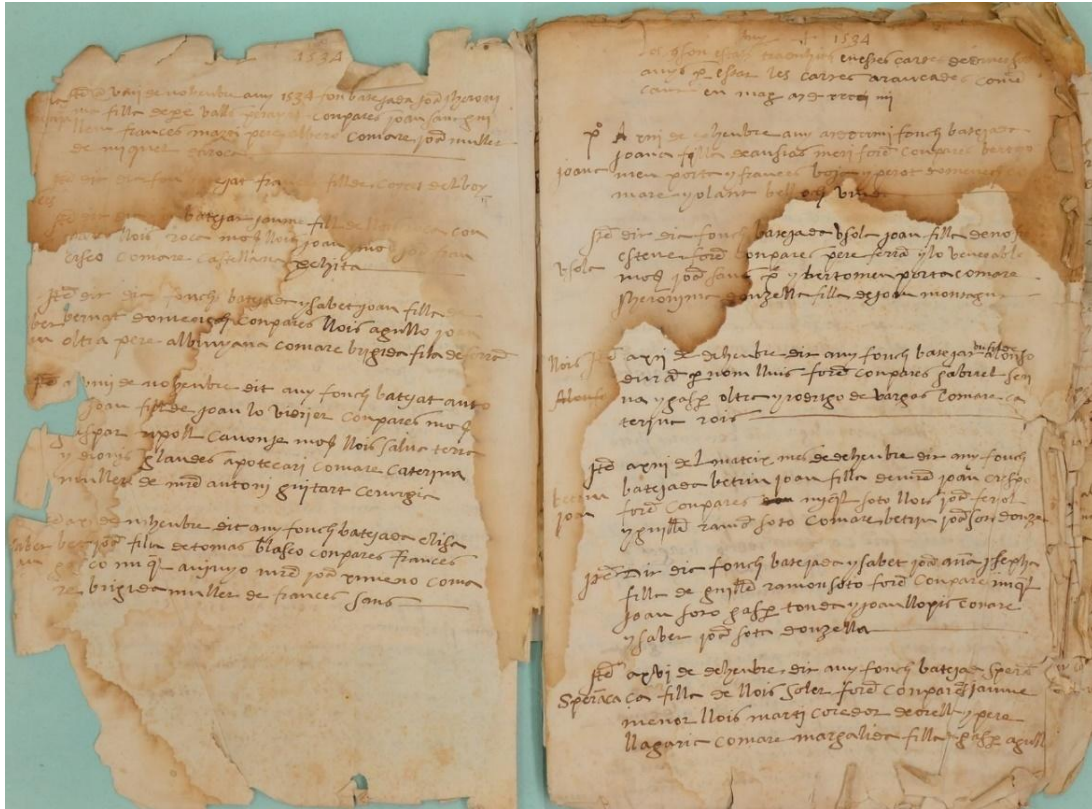
El benefici o profit de tan redones informacions va tardar en fer-se realitat, per diversos motius que apuntem: la confecció de llibres no va ser immediata ni en tots els llocs alhora; la totalitat de la informació a recollir va anar ampliant-se amb el temps, no des del principi, raó per la qual els registres més antics anotaven molt poques dades. Finalment, en el transcurs del temps, els llibres van anar perdent-se, per incúria, pluja, foc, venda o robatoris.

En el cas de Xàtiva, en construir-se parròquies en dotzenes de llocs i alqueries, on els fidels es batejaven, casaven, etc., els registres de dita informació quedava plasmada en els llibres parroquials respectius, fora de l'abast i còmput de la capital municipal. Eixa és la raó per la qual, persones batejades o casades en les alqueries del

⁴⁴⁶ En la parla col·loquial valenciana es va arribar a assimilar el terme capellà i clergue amb el de rector de parròquia, quan només era rector el capellà que estava al front de la rectoria i tenia al seu càrrec la cura d'ànimes. La gent els deia genèricament "retor", ús que continua hui en dia.

⁴⁴⁷ Els soldats de fortuna solters, desplaçats de la seua terra qui sap si per sempre o per molts anys, als diferents fronts on la monarquia mantenia conflictes militars, duïen damunt, tancat en un tub metàl·lic, el certificat de baptisme de la seua parròquia i poble, que acreditava que era cristià, batejat i fadrí. Eixe document era preceptiu per a casar-se, allà on la vida els havia portat.

terme particular de la ciutat, com ara els senyors territorials o els colons residents, els administradors, etc., eren jurídicament naturals de Xàtiva. Per fer un símil perfectament comprensible al dia de hui: un xiquet batejat ara en Aiacor, barri de Canals, és natural de Canals, tot i que el seu baptisme conste en l'església de la dita pedania. L'adversitat per a l'historiador actual és que s'han perdut molts d'aquells llibres de les parròquies dels pobles menuts, i no tan menuts, abans dependents de la ciutat.⁴⁴⁸

Pàgines corresponents als mesos de novembre i desembre de 1534 del primer Llibre de Baptismes de la Seu de Xàtiva.

Com és fàcil d'entendre, els llibres parroquials són una font insubstituïble per a conèixer i comprendre la nostra societat, pobles i costums. I són útils per als historiadors, els geògrafs, també per als que s'interessen per les malalties i epidèmies, tot i que no abunden els estudis fets a partir d'ells, per l'enorme fragmentació i les grans llacunes. Potser monografies locals. En el cas de Xàtiva, si bé en el moment de la conquesta es van crear tres parròquies, a partir de l'erecció de Santa Maria en col·legiata, les altres dos, Sant Pere i Santa Tecla es van reduir a vicariats de la Seu, i la raó era la de concentrar els ingressos en la col·legiata per donar-li més esplendor al culte, sufragant les enormes despeses en personal i manteniment. Els vicaris podien batejar, casar i soterrar, però quan es va fer obligat el fet de dur *Quinque Libri*, els registres dels sagraments dispensats als fidels de les esmentades demarcacions es duïen, s'inscrivien, en els llibres de la Seu, entreverats amb la resta. A pesar de que eren només

⁴⁴⁸ Res hi ha per a alguns segles, de Novetlè, Canals, L'Alcúdia, tots els pobles de la costera de Ranes, de La Granja, La Llosa, El Genovès, com tampoc de Castelló, L'Olleria i pobles de la Vall, etc. Anant més enllà, res queda d'antic en Alcoi, en Alzira, en Sueca, per no citar la immensa pèrdua de tots els llibres de les parròquies de la capital, excepte els de Sant Esteve.

vicaries, la documentació conservada, quan vol referir-se a les esglésies de Sant Pere i de Santa Tecla, les nomena majoritàriament *parròquia*, mai vicaria. Tan marcada i arrelada estava la demarcació parroquial que, des de que en 1427 s'adoptà el procediment insaculatori per a elegir les magistratures municipals, els territoris de cada parròquia -els quarters-, el que hui diríem districtes electorals, eren el del Mercat (Sant Pere), la Ciutat (Santa Maria) i les Barreres (Santa Tecla), divisions que, amb contingut canviant, van subsistir fins la desaparició de l'Antic Règim en el segle XIX.

El baptistes del llibre més antic de la col·legiata comencen en l'any 1534 i arriben a 1574. Es va perdre en la guerra civil el llibre següent, del darrer quart del segle, i comencen de nou a partir de 1599. Com era d'esperar, es conserven en pèssim estat, tacats, esgarrats, incomplets, i amb una informació dels registres molt pobra. Perduts també els més antics de casaments i les defuncions, el primer es de l'any 1622. Per sort, a partir d'eixa data, la sèrie documental s'ha conservat completa, incloent als veïns dels tres barris, fins el mes de novembre de 1774, en el que un decret de l'enèrgic arquebisbe Fabián y Fuero va erigir de nou en parròquies Sant Pere i Santa Tecla, que des d'eixe moment portaren Llibres Sacramentals independents, tot i que els capellans al càrrec no tenien les atribucions de rectors, sinó van seguir com a vicaris del degà, amb el que es dividien els emoluments, “*dimanando todas estas providencias de la variedad de los tiempos y continua inclinación de las gentes a domiciliarse en dicha ciudad, poblada, al presente, de quasi tres mil vezinos, y once mil personas de comunión, por su amenidad, opulencia y apreciable situación.*”⁴⁴⁹

Cal fixar-se en les xifres que dona de veïns, “casi tres mil”, i d'habitants, “once mil personas de comunión”, sense comptar tots els menors de set anys, que no eren de comunió, i no podem fixar. No obstant, en qualitat de proposta hipotètica hem fet els càlculs següents: entre 1748 i 1772 van nàixer 10.964 persones, que fan una mitjana de 456 per any. En el mateix període van morir 5.782 albats, que fan una mitjana de 249/any. Per tant, la resta entre la mitjana dels nascuts i els albats morts seria de 207 xiquets sobrevivents/any. L'increment de xiquets vius albats en un període set anys seria de 1.449. Podem suposar que a una població d'11.000 persones majors de set anys correspondrien aproximadament uns 1.500 albats, -menors de set anys-, el que donaria un hipotètic número d'habitants per a la capital del municipi de 12.500 persones, que ve a ser una *ratio* de 4 i escriu per família. Cal recordar que no s'inclouen els habitants del raval, barri que de sempre va dur llibres parroquials autònoms, ni tampoc tots els habitants del terme particular, que tenien parròquia però no ajuntament, i eren veïns de Xàtiva.

Ens ha semblat d'interès per als estudiosos del futur: historiadors, geògrafs, metges, o capficats en l'estadística i la demografia, el fet de confeccionar unes taules que recullen any a any els nascuts, separant també homes i dones, així com els morts, tant els totals com igualment separats per homes, dones i albats, que eren els xiquets morts menors de set anys, el que reflexa molt bé l'extraordinària mortalitat infantil. En la majoria dels anys, al final de la relació de batejats, anotaven el resum: tants nascuts, dels quals tants homes i tantes dones. I també els morts, amb el detall que hem dit més amunt, i el saldo, amb la fórmula: en el present any han estat els nats,

⁴⁴⁹ “Decreto del ilustrísimo don Francisco Fabián y Fuero sobre la erección nueva de las parroquias de Santa Tecla y San Pedro de esta Ciudad de San Phelipe, en día quince de noviembre de 1774” Copiat sencer a partir del F. 4 del *Libro de bautismos y confirmaciones de la parroquia de Santa Tecla, 1775 usque 1797*.

tants, i els morts, tants. Són més els nats que els morts, tant. No cal dir que no sempre estan ben fets els càlculs, i que en uns quants anys no van anotar les xifres i les hem hagut d'elaborar, fent recomptes un per un.

L'arc cronològic que hem treballat va de 1622, que, com deia més amunt, és quan comencen els desposoris i les defuncions, fins a 1771, poc abans de l'esmentada disposició de l'arquebisbe que segregava dels *Quinque Libri* de la Seu els corresponents als dos vicariats i barris: el de Sant Pere-barri del Mercat, i el de Santa Tecla-Barreres. Per tant, la selecció abasta segle i mig, en el qual es van produir successos importants per a la demografia: el primer va ser la pesta de 1648, *lo contagi*, diuen els documents, situació extraordinària en la que deixaren d'anotar-se les defuncions, les quals van relacionar, amb moltes llacunes, en quadernets afegits al final. El segon va ser la Guerra de Successió, reflexada en l'inaudit registre de defuncions de 1706, tant d'adults, 485, com d'albats, 580, degudes a una sobrepoblació gegant, perquè centenars de famílies de l'horta i del terme, amb moltes criatures, fugint del primer setge del comte de las Torres, es van acollir a la protecció de les muralles, aspecte que no recull cap font històrica o cronística, i només es pot concloure fent el recompte de les defuncions d'albats.

Los natos del any 1706 son natos en la present		Los muertos del any 1706 de la present	
Ciudad	359 personas	sent Ciudad	1065
Hombres	359	Hombres	226
Dones	188	Dones	264
son mas natos hombres que Donas	171	Albats	580
son mas Los muertos del any 1706 en la present Ciudad de Saticia que el natos	706		

Quinque Libri de la Seu. Resum dels nascuts i morts en 1706, en el que consten, a la part inferior dreta, 580 albats morts, més del 500% que en l'any 1700.

És probable que durant els primers mesos de 1707 hi haguera una desbandada preventiva d'aquells que tenien familiars en altres llocs, però clar, sols ens ha arribat informació puntual, per exemple dels Jordà o dels Pròxita Valeriola, que se'n passaren ràpidament a València quan la situació s'endevinava perillosa, o els Bellver a Otos, el seu poble d'origen, o els Pelegero a Anna, on tenien familiars. Cal tenir en compte també la mortaldat que degué produir-se en el transcurs de l'assetjament de la ciutat, i la de la posterior entrada de tropes franco-castellanes, episodi bèl·lic de conquesta del que no tenim cap relació de baixes, excepte les de l'interior de l'església de Sant Agustí on, segons el manuscrit de fra Cirilo Goterris, "*embistieron a los religiosos y, dando varias descargas desde la puerta de la iglesia, entraron dentro y, a fusilazos y a bayonetazos, la dexaron hecha un sepulchro de cadáveres. Fueron los muertos muchos de todas las edades y sexo. Contáronse once de solos los religiosos*"; altra font va anotar que en dita església moriren seixanta persones. En aquell moment ningú va poder registrar el nombre i noms dels morts durant l'atac i entrada, que hi varen haver d'una part i de l'altra. Per tant, tenim en eixos mesos clau totes les pàgines en blanc.

Gravíssima i definitiva, des de totes bandes, va ser l'expulsió dels habitants de 1707, seguida de la despoblació total del nucli urbà, zero persones a partir de juny. Finalment, pel que fa a la demografia, a l'any següent començà la lenta repoblació que

va durar decennis, amb repobladors, la majoria tan pobres, encara que foren pertanyents als llinatges potentats de l'elite urbana prebèl·lica, que morien sense fer testament “per no tenir”, pels danys en ses cases, la pèrdua de roba, mobles, joies i collites i la confiscació dels béns dels creditors censalistes.

A les dites situacions extraordinàries i específiques de Xàtiva, cal afegir altres circumstàncies o fenòmens que obliguen a prendre les xifres amb cautela, perquè alteren les conclusions. Un factor important és el de les malalties infeccioses endèmiques que delmaven la població infantil, de les quals, a banda d'altres que no especifiquen els registres, estan: el paludisme, dites *calentures*, degut al conreu de l'arròs; la diftèria, i el tifus o altres malalties intestinals originades per la contaminació dels canals d'aigua d'abastiment urbà, que, segons visures ocasionals del segle XVIII, discorrien en ocasions per les quadres de les cavalleries i animals de corral de les cases i fins i tot les criptes inundades d'alguna església. Els arrossars i l'aigua potable eren dos factors de l'increment de la mortalitat.

Hi ha a més un altre aspecte que altera la interpretació de la mortalitat masculina, i és la notable y continuada població de militars, no sols de soldats en actiu sinó sobre tot pel fet de constituïr-se la ciutat en seu permanent d'un batalló d'invàlids, que eren homes ferits, joves o majors i també malalts que morien a grapats, normalment en l'hospital. Hem trobat mesos en que els homes difunts veïns de la ciutat van ser tres o quatre, front a quinze militars, soldats i oficials, castellans, gallecs, llombards, francesos, flamencs, alemanys o irlandesos, i això mesos i mesos, any rere any.

Un paràmetre que considerem més accentuat en Xàtiva que en altres poblacions és el de la immigració, que incrementava la demografia. El gros de les famílies aveïnades procedia del terme particular, del general i de la governació: de L'Ènova, Énguera, Aiora, Canals, Montesa. Moixent, Ontinyent, Aielo, L'Olleria, Albaida, Benigànim, Quatretonda, i de nuclis menors de la Vall d'Albaida, com Otos o Palomar. A més, la capital de la governació era una plaça mercantil ben coneguda en la resta de regnes peninsulars i més enllà dels Pirineus. Trobem no pocs mallorquins: entre ells els Llinàs, Alemany, Domènech i Artigues, així com dotzenes de francesos, la majoria mercaders, però també menestrals, que teixien una xarxa comercial, establint membres del mateix llinatge en Alzira i Xàtiva, Gandia o Dénia i Xàtiva etc.

A més, va existir durant segles per interessos econòmics, familiars i d'altres, una atapeïda i ininterrompuda relació i notable transvasament de persones de la ciutat i llocs del terme, en un i altre sentit, entre llinatges de Xàtiva i de Novetlè, La Granja, Cerdà, Llanera, Rotlà, La Llosa, Manuel, La Pobla Llarga, Senyera, Castelló, Rafelguaraf, Barxeta, El Genovés, etc., que fa que en uns i altres trobem membres de les famílies Mas, Engo, Iborra, Sanchis, Borja, Guitart, Escuriet, Bru, Pelegero, Esbrí o Perona. Finalment, volem insistir en el fet que la mostra d'individus que hem treballat està tret només dels llibres de la Seu, que abasten els districtes urbans de Sant Pere, Santa Maria, Santa Tecla i Barreres, i no inclouen els habitants del raval, recollits en els *Quinque Libri* de la parròquia de Sants Joans.

NAIXEMENTS⁴⁵⁰

MORTS

Any	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Albats	Més	Menys
1622 ⁴⁵¹	289	141	148	159 ⁴⁵²	48	55	156	+140	
1623	246	117	129	280	65	53	162		-34
1624	231	118	113	54 ⁴⁵³	11	15	28		
1625	267	126	141	191	53	49	89	+76	
1626 ⁴⁵⁴	229	125	104	285	62	81	142		-56
1627	184	104	80	312	93	93	126		-128
1628	271	142	129	225	51	66	108	+46	
1629	241	120	121	324	82	86	156		-83
1630	228	118	110	306	75	77	154		-78
1631	249	119	130	223	60	60	123	+26	
1632	264 ⁴⁵⁵	135	129	183 ⁴⁵⁶	44	46	93	+81 ⁴⁵⁷	
1633	250	116	134	224	51	59	114	+26	
1634	226	95	131	192	52	55	90	+34	
1635	257	115	142	242	47	64	131	+15	
1636	243	120	123	175	49	40	86	+68	
1637	238	122	116	247	76	74	95		-7
1638	237	127	110	171	46	52	73	+66	
1639 ⁴⁵⁸	235	125	110	235	39	41	144	0	0
1640 ⁴⁵⁹	195	96	99	163	52	56	55	+32	
1641	252	119	133	253	74	69	110		-1
1642	245	117	128	185	52	51	82	+60	
1643	222	115	107	191	44	46	101	+31	
1644	211	108	103	210	39	49	122	+1	
1645 ⁴⁶⁰	223	125	98	250	61	58	101		-27
1646	235	124	111	215	54	78	83	+20	
1647	197	107	92	222	48	65	109		-25
1648 ⁴⁶¹	212	116	96	408	107	142	159		
				320					
				728					-516
1649	198	108	90	257	80	89	88		-59
1650 ⁴⁶²	185	90	95	273	58	55	160		-68
1651	238	111	127	211	59	73	79	+27	
1652	207	94	113	236	73	80	83	+29	
1653	249	121	128	196	47	50	99	+53	
1654	208	111	97	204	72	41	91	+4	
1655	219	106	113	153	48	47	58	+67	

⁴⁵⁰ No hi ha resums anuals de nascuts i morts fins l'any 1635. I no hi ha resums del de 1636.

⁴⁵¹ Elaboració pròpia.

⁴⁵² Els registres de defuncions comencen en el mes d'abril, per tant les xifres de morts no són significatives.

⁴⁵³ Només s'han conservat els mesos de gener a abril.

⁴⁵⁴ Al final de desembre només posa el total de nascuts. La resta de dades és d'elaboració pròpia.

⁴⁵⁵ La nota al final del registre diu 246 nascuts.

⁴⁵⁶ Al llibre van anotar 193.

⁴⁵⁷ Al llibre posa 53.

⁴⁵⁸ No figura en el llibre l'estadística de nascuts i morts, per la qual cosa hem fet el recompte.

⁴⁵⁹ No hi ha estadística de 1640, 1642, 1643 i 1644. Hem fet el recompte.

⁴⁶⁰ En 1645 només anotaren el número de nascuts. Els morts els hem recomptat.

⁴⁶¹ Any de la pesta. Elaboració pròpia. Per l'excepcionalitat, hem fet més avant un apartat específic.

⁴⁶² No van anotar res. Elaboració pròpia.

1656	215	111	104	191	30	53	108	+24	
1657	229	107	122	148	36	36	76	+81	
1658	224	111	113	174	48	55	71	+50	
1659	236	114	122	194	55	64	75	+42	
1660	226	106	120	191	66	48	68	+44	
1661	211	112	99	195	50	64	81	+16	
1662	227	124	103	142	40	32	70	+85	
1663	240	129	111	159	53	34	72	+81	
1664	232	125	107	196	59	53	84	+36	
1665	218	118	100	257	61	80	116		-39
1666	258	118	140	146	44	37	65	+112	
1667	201	101	100	191	39	53	99	+10	
1668	241	115	126	154	23	48	83	+87	
1669	260	126	134	175	55	38	82	+107	
1670	253	123	130	172	53	39	80	+81	
1671	256	134	122	225	48	52	125	+31	
1672	257	123	134	217	54	74	89	+40	
1673	249	128	121	273	43	81	149		-24
1674	289	151	138	170	49	43	78	+119	
1675	276	132	144	196	57	63	76	+80	
1676	245	116	129	230	51	69	110	+15	
1677	272	137	135	202	63	46	93	+70	
1678	242	142	100	287	60	81	145	+49	
1679	280	144	136	247	72	87	88	+33	
1680	289	139	154	179	49	40	91	+110	
1681 ⁴⁶³	294	156	138	364	56	56	252		-70
1682	316	150	166	197	43	68	86	+119	
1683	286	159	127	168	39	43	86	+118	
1684	320	160	160	243	57	52	134	+77	
1685	266	142	124	313	48	49	216		-47
1686	325	170	155	153	29	40	84	+172	
1687	281	145	136	161	33	37	91	+120	
1688	300	162	138	196	41	50	150	+150	
1689	340	177	163	207	41	52	114	+133	
1690	301	156	146	307	56	46	205		+6
1691	300	145	155	212	46	56	110	+88	
1692	327	160	167	212	63	54	95	+115	
1693	302	156	146	200	49	59	92	+102	
1694	343	173	170	267	55	55	157	+77	
1695	335	164	171	221	59	55	106	+144	
1696	324	164	160	235	53	72	110	+89	
1697	348	178	170	316	64	94	158	+32	
1698	333	176	157	202	50	73	79	+131	
1699	350	171	179	212	44	66	102	+138	
1700	329	173	156	252	53	77	122	+77	
1701	343	180	163	243	58	57	128	+100	
1702	341	173	168	290	51	75	164	+51	
1703	339	192	147	202	44	64	94	+137	
1704	360	167	193	222	55	55	112	+138	
1705	310	166	144	171	30	48	98	+139	

⁴⁶³ En 1681 va haver una epidèmia de diftèria, de la que moriren moltíssims xiquets menors de set anys, els dits, “albats”. Davant una mortaldat tan extraordinària, els jurats encomanaren una imatge de plata de Sant Blai, advocat contra el crup, nom amb el que es coneixia la malaltia, que dipositaren en la Seu, i instituïren una festa anual en honor de dit sant. També en els anys 1671, 1673, 1678, 1684, 1685, 1688, 1689, 1690, 1706, 1724, 1729 van haver pics molt elevats de mortalitat infantil.

1706 ⁴⁶⁴	359	188	171	1069	221	264	580		-706
1707 ⁴⁶⁵	116	59	57	299	108	151	41		-183
1708 ⁴⁶⁶	33	17	16	72	33	18	21	+39	
1709	93	45	48	86	34	29	33	+7	
1710	155	77	78	155	51	49	55	0	0
1711	157	72	85	179	68	32	79		-72
1712	167	91	76	153	59	22	72	+14	
1713	191	104	82	155	36	14	104	+36	
1714	181	97	84	202	48	50	104		-21
1715	222	106	126	199	59	45	95	+23	
1716	245	118	127	187	58	30	99	+58	
1717	202	115	90	289	62	58	169		-84
1718	270	146	124	185	54	39	92	+85	
1719	268	143	125	247	43	34	169	+21	
1720	286	144	142	205	50	51	104	+81	
1721	263	136	137	156	48	27	81	+111	
1722	300	153	147	208	74	445	90	+92	
1723	317	167	150	176	61	27	88	+141	
1724 ⁴⁶⁷	348	177	171	428	55	45	325		-77
1725	388	188	194	234	76	46	112	+148	
1726 ⁴⁶⁸	338	163	125	356	103	48	205		-18
1727	366	190	176	302	85	69	148	+64	
1728	380	205	175	208	70	35	175	+100	
1729	349	176	173	425	97	66	262		-74
1730	387	206	181	316	112	80	119	+68	
1731	412	209	203	228	82	36	111	+118	
1732 ⁴⁶⁹	416	180	236	295	55	53	149	+121	

⁴⁶⁴ L'any 1706 va haver un increment extraordinari de la població. Per causa de la guerra, moltes famílies del raval, dels nuclis rurals de l'horta de Xàtiva i potser més enllà, degueren refugiar-se en cases de familiars o coneguts de la ciutat, les muralles de la qual oferien protecció, en especial aquelles famílies que tenien xiquets menuts i dones pròximes a parir. La mitjana de la mortalitat dels huit anys anteriors, de 1698 a 1705, va ser de 224 defuncions/any. Els morts en 1706 van suposar un increment del 447%. Si ens fixem en els difunts homes, la mitjana dels huit anys anteriors va ser de 48 homes/any, mentres que el 1706 es va incrementar en un 460%. I finalment, la mitjana d'albats que moriren entre 1698 i 1705 va ser de 112, i respecte de dita quantitat, l'increment de xiquets morts menors de set anys registrats en els *Quinque Libri* de La Seu va ser del 517%.

⁴⁶⁵ Per a l'any 1707, els registres de baptismes acabaren el dia 16 de juny; els de desposoris, el 4 de maig, i el de soterrars el 15 de juny, dia en el que anotaren dotze persones, tot i que és probable que agruparen en un sol les defuncions de més dies. Hi ha afegits dos morts més en agost i dos en octubre. Durant el mig any següent la ciutat estava despoblada.

⁴⁶⁶ El registres de baptismes de l'any 1708 comencen el 5 d'abril. El de desposoris, el 18 d'abril, i els dels soterrars el 6 de març. Per tant, les xifres corresponents a dit any recullen l'inici de la repoblació, ja que durant els tres primers mesos no vivia ningú.

⁴⁶⁷ En 1724 hi hagué una elevadíssima mortalitat infantil, com també en 1732, 1738 i 1744.

⁴⁶⁸ Hi ha un error en el recompte de 1726 perquè van copiar les xifres de l'any anterior. Férem el recompte.

⁴⁶⁹ La presència permanent d'un batalló d'invàlids de guerra distorsiona i altera notablement el còmput de defuncions i per tant la realitat o versemblança de la demografia de Xàtiva, per tractar-se de persones forasteres, no nascudes en la ciutat, ser d'edat crescuda i estar ferits o malats. Per tant, el número de defuncions no podria reflexar la taxa real de mortalitat masculina adulta, que serà molt més elevada que en altres municipis sense batallons de militars malalts. El fenomen s'escampa per tot el segle XVIII. Com a mostra es pot consultar el mes de febrer de 1732, en el que moriren onze homes, dels quals deu eren militars invàlids. No obstant, repassat les defuncions, el registre del *Quinque Libri* de la Seu va anotar que en 1732 moriren 55 homes, "cossos grans" diu la nota, quan hem comptat 89 homes, dels quals uns 39 corresponen a militars invàlids. Sembla, per tant, que en la suma final no van computar

1733	435	217	218	511	91	78	342		-76
1734	465	217	241	291	87	52	152	+176	
1735	363	187	176	346	104	89	152	+17	
1736	391	179	212	303	101	72	130	+88	
1737	383	204	179	375	123	88	164	+8	
1738	341	154	187	607	145	82	380		-266
1739	379	198	181	433	129	121	187		-54
1740	369	187	182	316	102	84	130	+53	
1741	300	150	150	305	77	85	143		-5
1742	375	195	189	274	100	73	101	+101	
1743	366	196	170	290	83	77	130	+77	
1744	372	198	181	479	80	72	372		-100
1745	389	186	203	393	104	95	194		-4
1746	364	182	182	333	111	83	139	+31	
1747	418	199	219	317	85	75	157	+101	
1748	387	205	182	321	86	76	163	+66	
1749	380	201	179	424	89	74	261		-44
1750	441	244	197	419	99	86	234	+22	
1751	358	178	180	336	81	82	173	+22	
1752	439	229	210	300	70	72	158	+139	
1753	457	239	218	604	64	57	483		-147
1754	491	231	260	200	40	54	106	+291	
1755	434	237	197	255	56	46	153	+179	
1756	440	223	190	370	74	106	190	+70	
1757	447	225	222	439	68	68	303	+8	
1758	468	237	231	370	66	58	246	+98	
1759	439	245	194	336	89	78	169	+102	
1760	437	222	215	358	90	115	163	+73	
1761 ⁴⁷⁰	474	245	229	509	92	55	362		-35
1762	480	266	214	339	121 ⁴⁷¹	67	151	+151	
1763	467	237	230	422	122	99	211	+45	
1764	426	226	200	501	133	72	296		-75
1765	471	232	239	757	206	109	442		-288
1766	403	196	206	390	134	91	165	+13	
1767	430	227	203	330	120	76	144	+100	
1768	423	203	220	645	155	100	390		-222
1769	446	227	219	470	160	97	213		-24
1770	409	205	204	352	151	84	117	+57	
1771	433	224	209	435	97	84	254		-2
1772	486	260	226	413	117	61	235	+73	

1.1.-1648 Any de la pesta. Defuncions afegides en un quadern al final

No està fet el còmput al final de l'any. Hem comptat primer els nascuts, sense diferenciar homes de dones. En total 212. Pel que fa als morts, hi ha dues parts: els recollits en els llibres, i els afegits en quaderns solts dels que moriren en Monsant, Satorres i Caputxins.

els militars. Malgrat tot, férem la comprovació per a l'any 1731 i va resultar que el número de morts homes incloïa tant els civils com els militars.

⁴⁷⁰ No hi ha resums en els llibres dels anys 1761 i 1762.

⁴⁷¹ La gran diferència existent entre els òbits d'homes i de dones es deu als molts militars invàlids morts en l'hospital.

Els registrats en el llibre són:

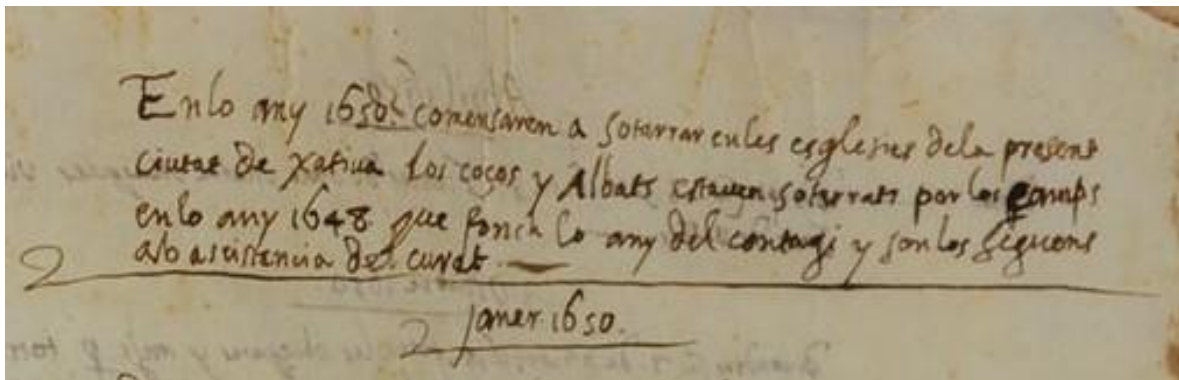
Homes 107

Dones 142

Albats 159

Total: 408

Al final dels registres de defuncions del *Quinke Libri* de la Seu, va anotar el racional: “El sobredit añ pròxim pasat de 1648 fonch lo any del contagi en la present ciutat de Xàtiva, y per haver molts morts en los hospitals de la Casa Blanca de Satorres y en lo monestir de Montsant, a on se soterraren, dels quals no havem tengut en la present església col·legial de Xàtiva altra notícia que la que es trobarà en lo següent quadern aňadit a este llibre, de altres morts que es soterraren fora els dits hospitals per los caps dels quals no havem tengut altra notícia que aver-los treslladat los osos de aquells en les esglésies de la present ciutat de Xàtiva, ab ascitència de la cura. En les primeres y últimes fulles de dit quadern aňadit se trobarà notícia de tot.” I en la pàgina següent, que comença el quadern, l’encapçalaren així: “en lo any 1650 comensaren a soterrar en les esglésies de la present ciutat de Xàtiva los coços y albats estaven soterrats per los camps en lo any 1648, que fonch lo any del contagi, y són los següens, ab ascitència del curat”.

Anotació de 1650 del trasllat a lloc sagrat dels morts de la pesta dos anys abans, que havien soterrat en la Casa Blanca.

Cal remarcar que les xifres que estem manejant es refereixen només a les persones que habitaven en el nucli estricte de la ciutat i les Barreres, exclòs el raval, que tenia parròquia autònoma. Tampoc tenim informació de la incidència de la pesta en els llocs que pertanyien al terme municipal de Xàtiva, des de Guadassèquies, Sempere i molts altres de la Vall d’Albaida, fins als de l’Horta de Xàtiva, la Costera, part de la Canal i els pobles de la Sèquia de l’Ènova. Pel que fa a la parròquia els Sants Joans del raval, els registres de defuncions de l’any 1647 sumen catorze persones, i igual en 1648, altres catorze persones, que d’una manera o altra deixaren almoina a la parròquia. Però el rector va afegir una nota i una relació dels que moriren sense fer testament, per causa del contagi. Diu així: “Memòria dels morts de la parròchia de Sant Juan del raval, sense testar, del contachi. I fan suma de 43 persones. Per tant, els morts en la demarcació parroquial per causa de la pesta van ser el 300% més que en anys anteriors. D’un mort al mes, a cinc. Finalment, senyalar que el primer cas de pesta en la ciutat es va donar en casa del veí del raval Jeroni Garcia, en la qual moriren unes quantes persones, segons es veu en els esmentats registres de defuncions, i va

recollir un dietarista del segle XVII. "A 21 del sobredit mes (abril 1648), se ferí de pesta casa de Jeroni Garçia, torcedor, abitava en lo arraval de Xàtiva. Y de la comunicació de sa casa es feriren quatre cases i els senyalaren puesto per a convaléixer: la casa de Satorres. Morí de la casa de dit Garçia una filla i una néta, un criat, un nét y un altre de sa casa, y de les demás cases ne moriren alguns y altres convalesqueren. Se feriren dins de la siutat de quatre a sinc cases i moriren alguns...".⁴⁷²

Dels recollits en els quaderns posaren molt poques dades. De vegades, només el nom. i “filla de”; en altres ocasions són persones de les que no sabien el nom. Hi ha dies sense cap registre, i qui redactava els quaderns anotava que no va pujar en cinc o sis dies a Monstant, que és on duïen els llistats, perquè havia caigut malalta la seua muller. D'altra banda, hi ha morts registrats en els quaderns de la Seu que són d'altres pobles, entre els que destaca pel número, Novetlè, la qual cosa s'explica per la proximitat de dit poble a la Casa Blanca, o alqueria de Satorres, que es va fer servir d'hospital de Sang. Crida poderosament l'atenció el fet que no hi haja anotacions de cap difunt des del 20 d'agost al 29 de setembre, quan caldria esperar que l'epidèmia estigués en el punt més alt. Com és impossible que no morira ningú en aqueixes dates, deduïm que, bé la quantitat va ser elevadíssima fins el punt de no poder comptar-los, o bé va morir que duia el registre, i no el van començar de nou fins passades unes setmanes decisives. Per tant, el total està alterat, tant perquè falten noms, com perquè hi ha un notable buit sense cap mort, i també perquè hi ha anotades defuncions de persones que no eren de Xàtiva. D'altra banda, no sabem si hi hagué registres en altres hospitals, o si hi ha noms duplicats. El còmput que hem recollit dels quaderns:

	juny	juliol	agost	setembre	octubre	novembre
Dia	morts	morts	morts	morts	morts	morts
1		6	3			
2		6			1	
3		10				1
4		10	8		1	
5		3	2			
6		5	8			
7		8	5			
8		6	4			
9			3		1	
10		10	6			
11		3	4			
12		9				
13		13	6			
14		4	6			
15		9	4		4	
16		4				
17		2				
18		10	27			
19	4					
20	3					
21	7					
22	3					
23	3					

⁴⁷² “Lo mal de peste de 1647-1648. Dietari de Mossén Francesc Sanç”. Publicat per A. Boluda, J.P. Galiana i V. Pons en *Les pestes de 1600 i 1648: El dietari de Josep Aznar i Francesc Sanç*. Ontinyent, 1995.

24	5					
25	1					
26	1	48				
27	8	2				
28	3	1				
29	5	9		3		
30	2	2				
31		2				
Total	45	179	85	3	7	1

Morts registrats en el Q.L. 408.

Morts registrats en els quaderns: Juny 45
Juliol 179
Agost 85
Setembre 3
Octubre 7
novembre 1
Total 320

Total de morts en 1648: 408+320= 728

2.- CREIXEMENT NET EN PERÍODES APROXIMATS DE 25 ANYS

Agrupem per millor comprensió les xifres anteriors en períodes de vint-i-cinc anys

Anys	Naixements	Morts	Homes	Dones	Albats	Més	Menys
1622-1647	5717	5717	1537	1538	2663	448	
1648-1672	5780	5838+320 ⁴⁷³ =6158	1358	1437	2261		378
1673-1697	7450	5756	1276	1448	3076	1694	
1698-1722	6213	5840	1791	1874	1432	733	
1723-1747	9411	8541	2218	1731	4567	870	
1748-1772	10964 ⁴⁷⁴	10295 ⁴⁷⁵	2580	1967	5782	1487	837
Total 150 anys	45.535	41.307	10.760	9995	19781		

SALDO morts, homes+dones + albats sumen 40536, o siga, 771 menys

⁴⁷³ Els 320 morts corresponen als llistats dels que faltaren en Montsant i en la Casa Blanca, que no estan diferenciats entre homes, dones i albats.

⁴⁷⁴ Solen haver desquadres en les sumes, errors que hem assumit com a irrellevants en els càlculs totals per ser diferències reduïdes, tant en més com en menys. Dits errors no alteren substantivament els resultats. Com exemple, anotem els errors observats en aquestos darrers vint-i-cinc anys. La suma dels nascuts en total és major en 26 persones que les parcials d'homes i dones.

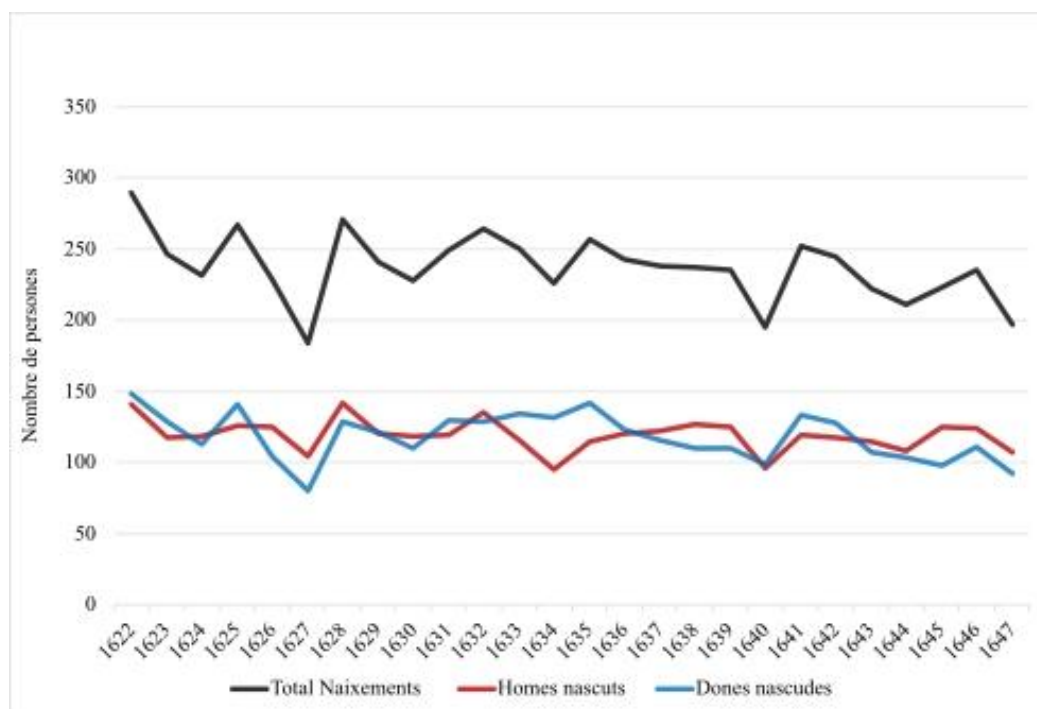
⁴⁷⁵ La suma dels difunts en total. Es inferior en 34 persones a les sumes parcials d'homes, dones i albats.

3.- GRÀFIQUES DELS NAIXEMENTS I MORTS EN PERÍODES DE 25 ANYS

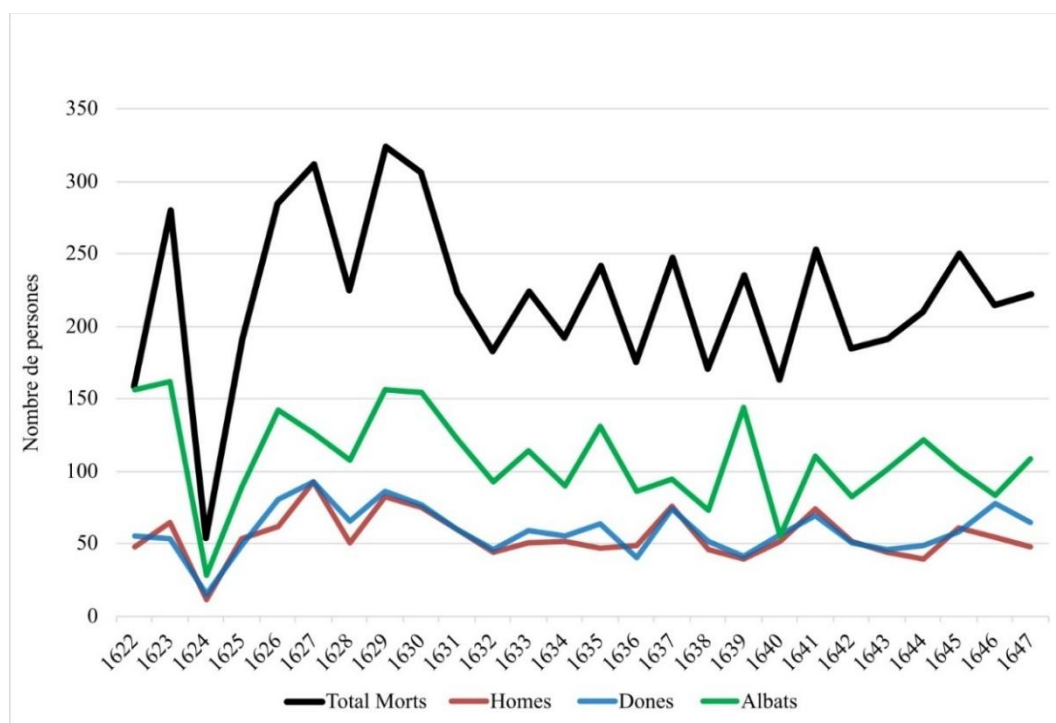
Autor de les gràfiques **Jorge Perigüell Rubio**

DE 1622 A 1647

Naixements

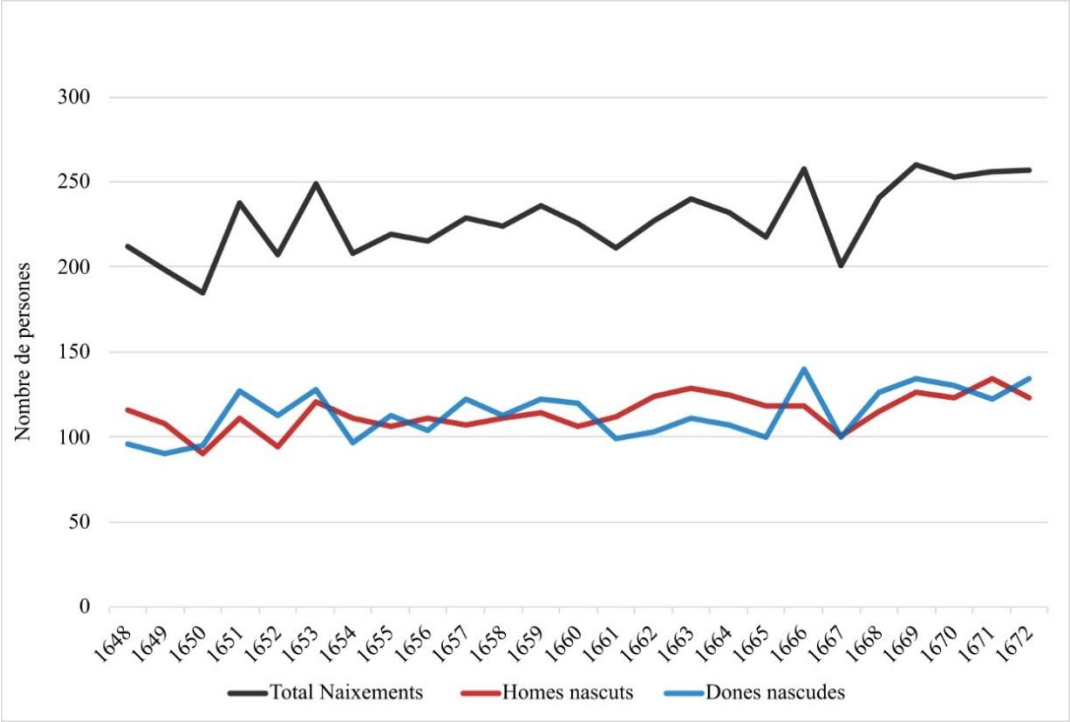

Morts

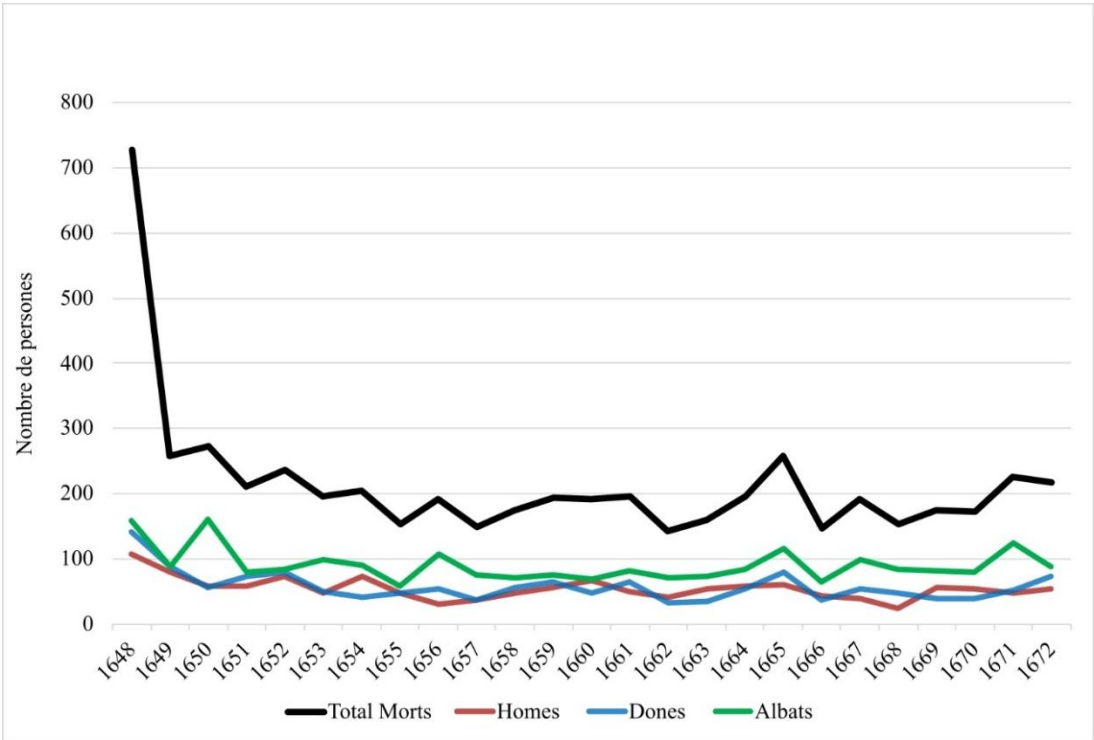

DE 1648 A 1672

Naixements

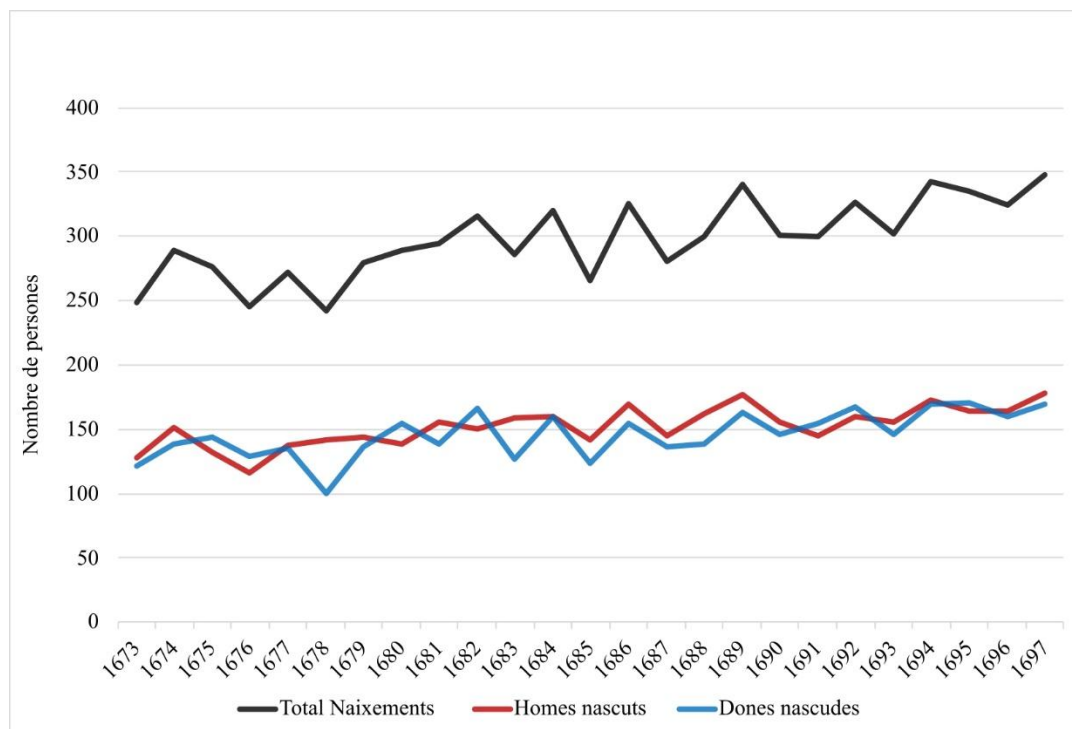

Morts

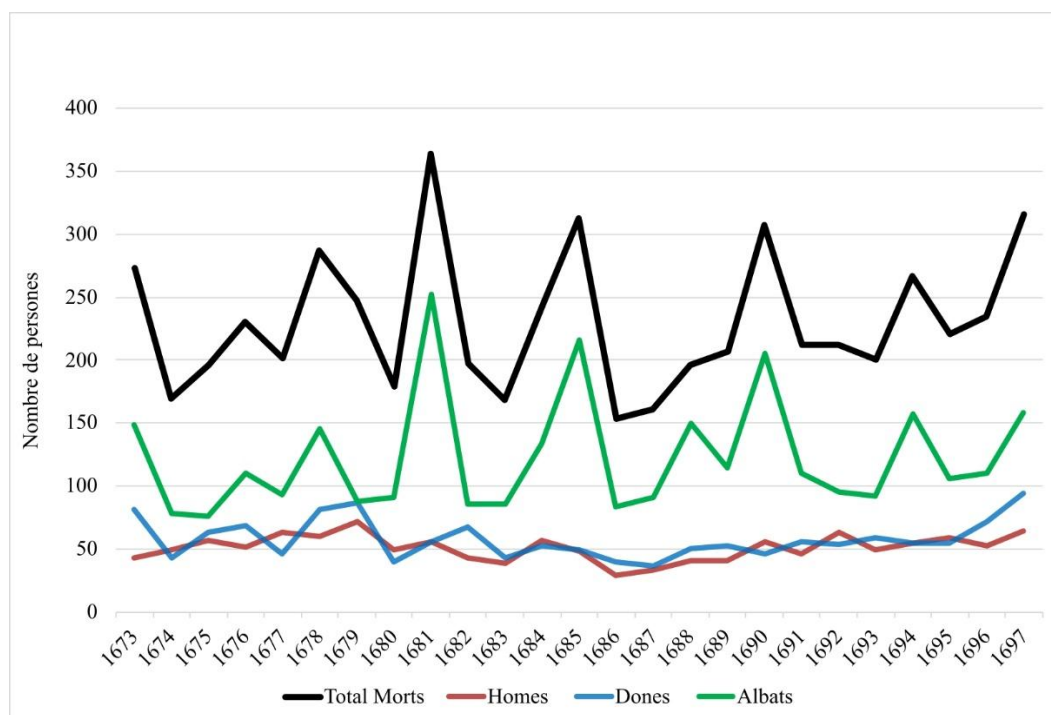

DE 1673 A 1697

Naixements

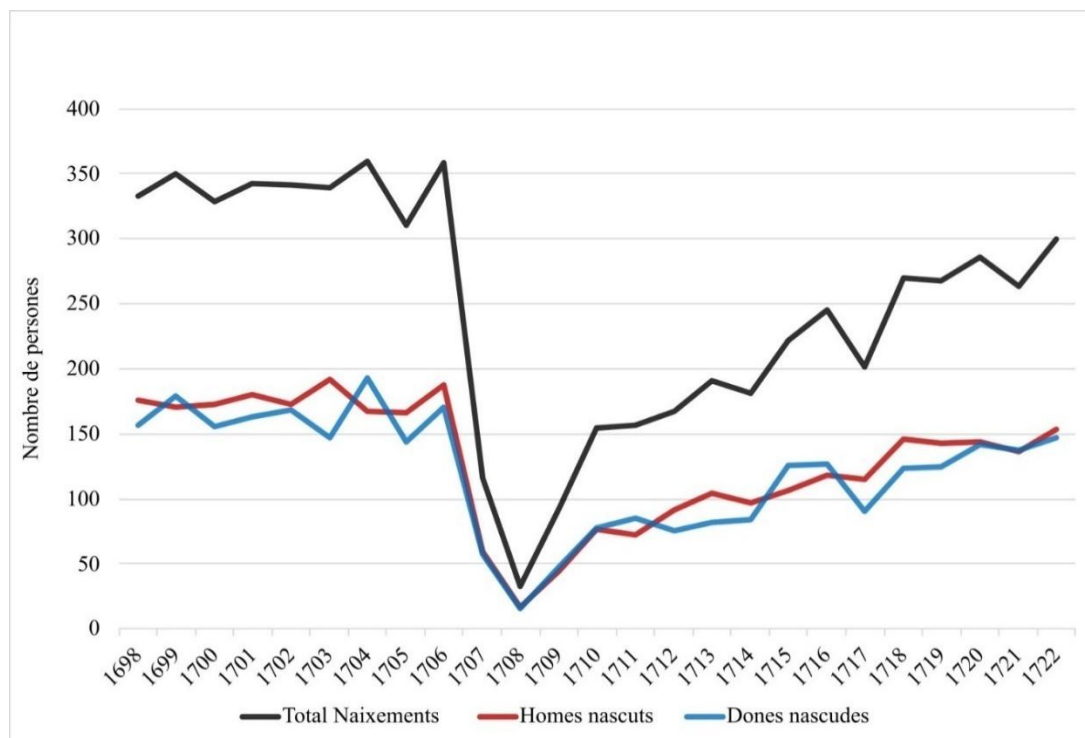

Morts

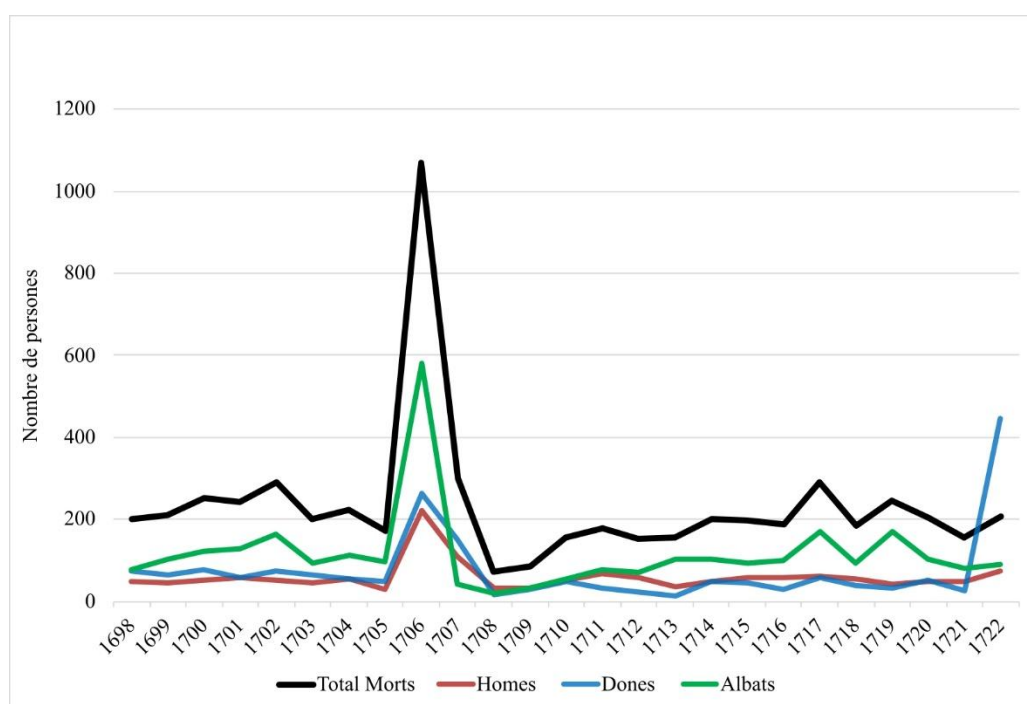

DE 1698 A 1722

Naixements

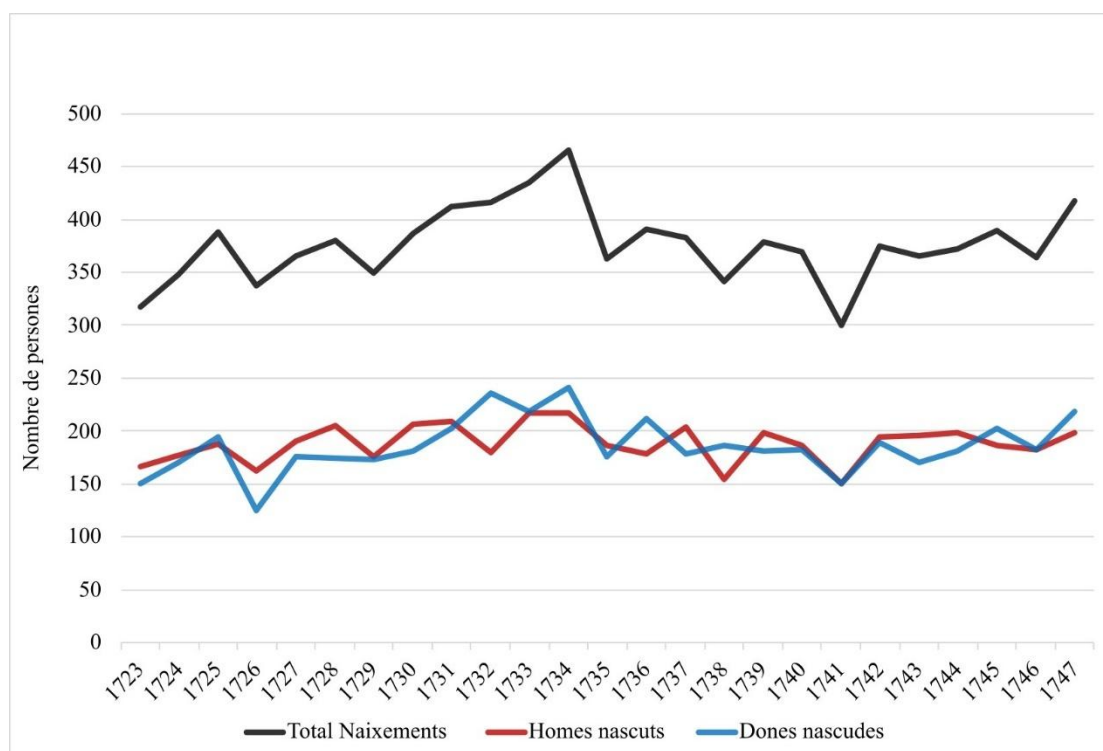

Morts

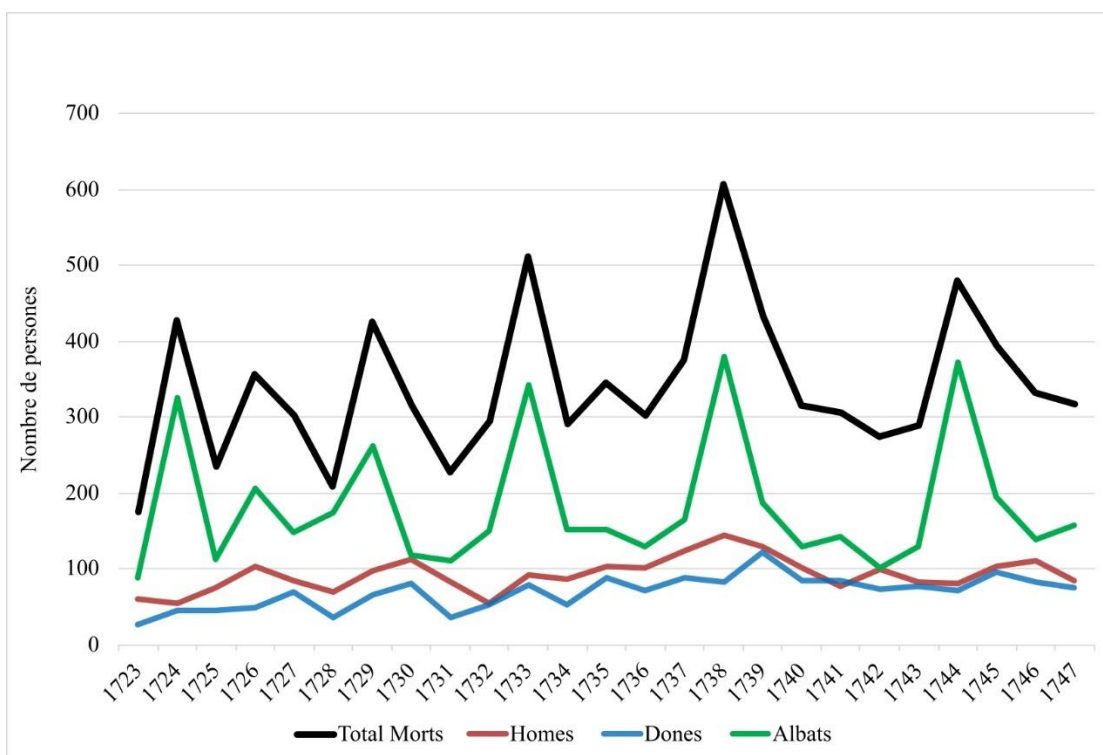

DE 1723 A 1747

Naixements

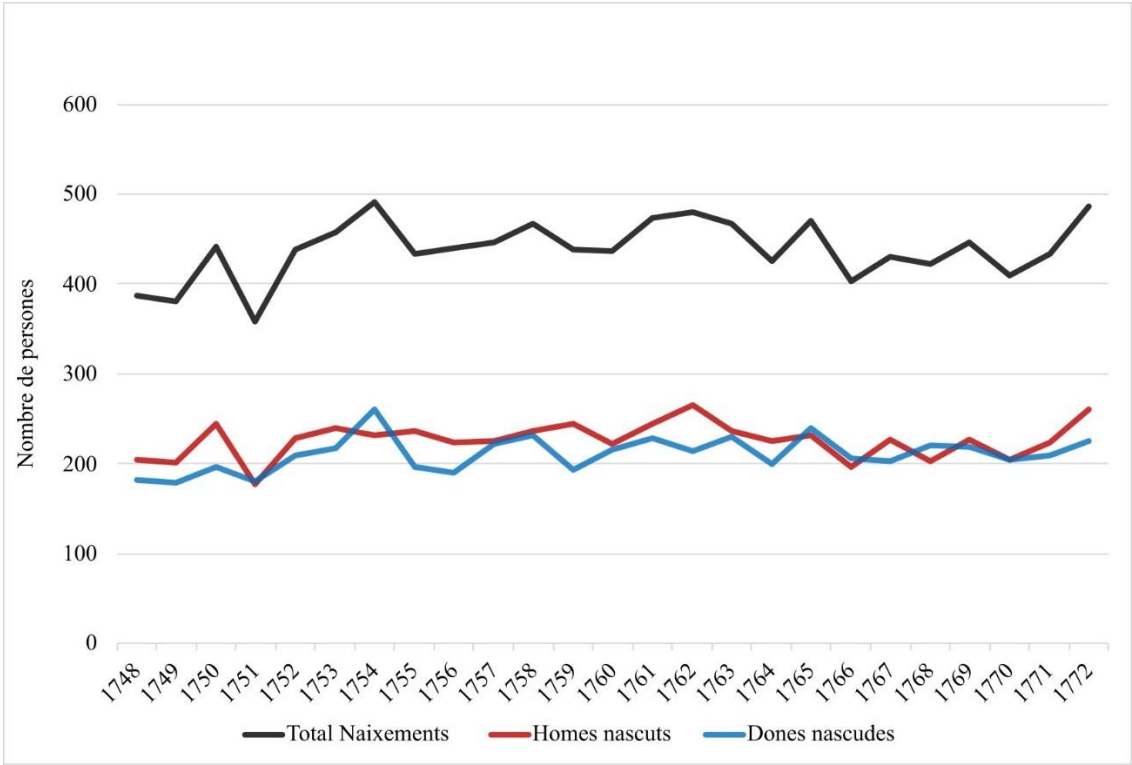

Morts

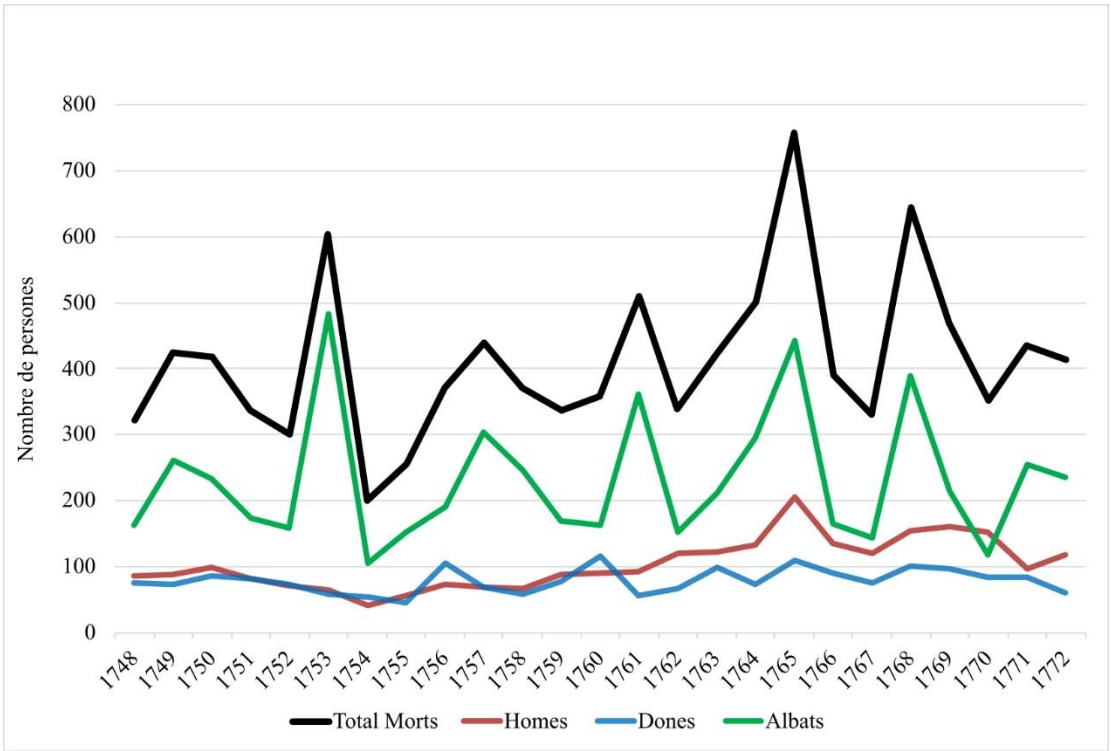

De 1748 a 1771

Naixements

Morts

4.- BAPTISMES, DESPOSORIS I SOTERRARS SINGULARS

La segona part del llibre està concebuda com un complement dels llistats asèptics fiscals. Xàtiva i el seu territori, com la resta de ciutats dels regnes peninsulars dels Àustries, gaudia d'una vida mercantil activa, i els seus pobladors estaven subjectes a la ideologia dominant, a les virtuts, als defectes de qualsevol societat humana, perquè eren persones com les demés, en allò essencial semblants als de altres països i èpoques, també a la nostra època. Eren *antics* però ni menys intel·ligents, ni sants ni dimonis. En la immensa majoria, el poble, els llauradors, els colons, els menestrals, les dones, eren analfabets, i per tant subjectes de fàcil sotmetiment i convenciment per les classes dirigents, atents al seu benefici, condicionats i crèduls en la seua conducta diària pel poder omnímode de l'Església i l'amenaça permanent de les denúncies, motivades o inventades, dels familiars dels Sant Ofici que vetlaven per l'ortodòxia catòlica, amb interessos no sempre espirituals.

Xàtiva era una ciutat *normal* modulada pels condicionats de cada moment, la Contrareforma, la complexa convivència amb veïns que professaven altra religió, l'eclosió fastuosa del barroc en el culte religiós, la indumentària, la música, les manifestacions externes del poder civil i eclesiàstic, aspectes fonamentals que, en general, coneixem per la literatura i la pintura coetànies, que no es poden endevinar ni deduir tan vives com en aquells testimonis, i encara menys en les fredes relacions fiscals vistes en la primera part.

Durant les nombroses consultes i estudis dels llibres sacramentals de la Seu - també d'altres parròquies de la ciutat, i en menor mesura d'alguns municipis propers - varem anar anotant registres de baptismes, de desposoris i de soterrars que no atenyien a llinatges de les classes dirigents ni tractaven de multituds de persones desconegudes, sinó d'altres segments de la població que ens donaven una visió més polièdrica de la societat. És una selecció resultat col·lateral de recerques per a treballs molt diversos, no un buidat sistemàtic i complet, de registres poc comuns dels sacraments més importants, relacionats per grups que compartien característiques o similituds.

Comencen amb baptismes que presenten singularitats, per l'ofici patern, com ara: botxins, ermitans, transeünts, o per ser criatures abandonades, deformes o hermafrodites, no sempre declarats, per discreció familiar, com el cas d'Argeo Guitart, nascut en 1658 amb els dos sexes.⁴⁷⁶ Són nombrosos els soterrars de persones desamparades, de vegades sense nom, altres tan pobres que les despulaven per a pagar el soterrar amb la venda de la roba que duïen. Hi ha morts a escopetades per deutes o cels, o apunyalats "por mano alevosa", ofegats en els rius, despenyats en les serres, assassinats en els camins o en cases o ermites per a robar-los, així com persones mendicants, morts de fred i fam. Un panorama urbà que faria feredat. Hi ha malfactors condemnats per la justícia, que solien morir penjats en les creus de la plaça de la Bassa. Trobem víctimes afusellades per exèrcits enemics, i inclús del propi batalló. I com no, la pinzellada carlina dels rodors.

A més de criats lliures, hem trobat una llarga permanència de població esclava, des del XVI al XVIII, negres guineans en una primera època, i més avant algerians, turcs, mahometans balcànics en general, comprats pels nobles, burgesos, capellans i llauradors o menestrals acomodats. Ben interessant és la concentració de cristians

⁴⁷⁶ Vegeu al *Diplomatari* les notes dels documents, Doc. 16860815 i 17310822.

nous durant el segle XVI, fills dels nou convertits per gràcia dels baptismes col·lectius després de les Germanies. Ja en el segle XVII, a ran de la gran ferida i desastre econòmic de l'expulsió dels moriscos, s'endevina el dolorós drama dels fills que aquells no pogueren endur-se a Barbaria, i els pares els van haver de deixar en adopció o cura de cristians vells, en ocasions, sospitem, com a criats.

Tanca el panorama de la diversitat de la població una llarga llista, tampoc amb voluntat de recollir-los a tots, de casaments i baptismes dispensats a estrangers establits en la ciutat durant el XVI i el segle següent, deixant de banda l'onada post repoblació borbònica. Els hi ha de moltes procedències, amb predomini de francesos, seguits de lluny de nouvinguts dels regnes i repúbliques italianes. Finalment, per la singularitat i quantitat, hem segregat els militars irlandesos invàlids, que no eren ben be repobladors, per no tenir oficis alternatius, ni edat ni salut per exercir-los, molt pocs amb família local, els quals formaven un cercle endògam casant-se entre els components dels distints regiments, per la qual cosa la seua descendència en la ciutat és quasi nul·la.

En l'ordinació dels registres hem emprat la datació a l'anglosaxona, any, mes i dia, per ser la dels usos electrònics. I pel que fa als textos, de tots els sagraments, hem companejat una informació resumida bàsica, amb la transcripció literal, de quan en quan, en casos que ens semblaven més significatius o curiosos, diferència que no serà obstacle d'identificar pel lector. Els aclariments i ampliació de la informació inclosa en les notes de peu de pàgina estan trets en gran part d'altres sèries documentals distintes als *Quinque Libri*, i en alguns casos publicades en el *Diplomatari*.

4-1-. Baptismes singulars. 1546-1794

1546.05.12. Fon batejat Joan, fill de hun pobre que arribà al spital. Foren compares lo reverend mossén Joan Solves, lo reverend mossén Jaume Andreu y lo reverend mossén Bertomeu Alminyana, preveres. Fon comare Isabel Juan, muller de mestre Baltazar.

1548.07. “Cómo no perdonar a la muerte, si no perdonó al mismo que la crehó”.⁴⁷⁷

1559.05.23. Dimarts, a XXIII de maig fon batejada Luhissa, filla de mossén Miquel Fenollar, senyor de Planes.⁴⁷⁸ Foren compares, mossén Berthomeu Liminyana i mossén Jaume Mestre i mossén Jaume Quinto. Y comare, Magdalena, muller de Matheu Català.

1559.05.29. Fon batejada Johana Paula, filla del bisbe. (¿...?) foren compares, mestre Diego Salazar, punyaler, Luís Guitart y Bertomeu Bella. Fon la comare, Jerònima, filla de Johan Pastor

1572.08.13. Baptisme d'Hypòlita, filla de Villalobos, ministre de la mort.

⁴⁷⁷ Al final de dit mes, en els baptismes, hi ha una fulla en blanc, rallada i amb una nota dalt i altra a la part baixa, en castellà, amb el text transcrit.

⁴⁷⁸ En la Wikipedia i en altres llocs anotaren que “Baltasar Olcina Mercader III barón de Planes, casó con doña Lucrecia de Castelví y Borja, un 11 de mayo se produjo la venta de la baronía por 60.000 libras a Miguel Fenollar, por lo cual se redactó un documento de compraventa falso por el que finalmente Miguel Fenollar sería condenado y decapitado en 1563”.

1600.04.16. A 16 de abril bategí, yo Llopis, *sub conditione*, vicari a Dorotea Vicenta Bonaventura, filla de la terra.⁴⁷⁹ Compares foren lo reverend Gaspar Joan de Gallach, canonge, i Àngela Escrivana, donzella. I crià dita criatura Joachim Plumet, per aver-la-y deixada a la porta, dimats a 11 de abril dit any, a les huit de la nit. Diego Joaquim Plumet, ser veritat lo sobredit, dit dia mes y any.

1601.08.31. Bateig d'una xiqueta de nom Margarita, filla d'Andreu Miquel i Hisabet Martinis. Va tenir una bessona, i diu el registre: "Dit dia, per la mateixa na Navarra (*comare*), fonch batejada altra filla de dit Andreu Miquel i dita Hisabet Martinis, sub forma de criatura de Déu".⁴⁸⁰

1604.08.28. Bategí a Jaume Agustí Joan, natural del regne de França, instruit y cathechysat. Padrins mossén Joan Tordera, i Jerònima Blasca.⁴⁸¹

1723.06.27. Jeroni Donat, ermità de Santa Anna, padrí de Maria Teresa Donat Congost, filla de Francesc, llaurador i d'Isabet Anna.

1725.01.26. Baptisme de Tomàs, fill de Josep Cursà, llaurador, padrí, Nadal Alegria, ermità de Sant Feliu.

1726.11.26. Baptisme de Catalina Santa Maria, filla de Cristòfol, ermità de Santa Anna, i de Teresa Cerdà. Padrí. Francisco Faus, doctor el drets i Vicenta Alberó.

1731.02.03. Baptisme de Mariano, fill de Miquel Isern, ermità del Puig, i Manuela Ferrando.

1737.01.28. Baptisme d'Inés Santa Maria, filla de Cristòfol, ermità, i de Francisca Perucho.

1745.04.03. Baptisme de Josefa Pont, filla de Miguel Pont, ciego oracionero, y de María Mas, también ciega. Abuelos paternos, Miguel Pont y Vicenta Martínez, Abuelos maternos, Francisco Mas y María.

1753.11.09. Antonio Sanchis, cura de Lugar Nuevo de Fenollet, bautizó, según *ritu* de la santa iglesia romana, de licencia de la santa iglesia colegial de la Ciudad de San Felipe, a un hijo nacido en la Casa Orà, nuevamente fabricada, por ser parroquia de la dicha iglesia colegial, siendo dueña de dicha casa doña María Antonia Vallterra, viuda de don Juan Micó, a un hijo de José Ortiz, labrador, y de Rosa Guerola, consortes. Abuelos paternos, Esteban Ortiz y Vicenta Xixalbo. Abuelos maternos, Juan Guerola y Rosa Domènech. Se le puso por nombre, Diego Antonio. Padrinos, Félix Aliaga, labrador y Mariana Aliaga, los dos hermanos, naturales y habitantes en la Ciudad de San Felipe.⁴⁸²

⁴⁷⁹ En el cas de xiquets il·legítims abandonats en el torn de l'hospital, en altars, a la porta d'esglésies i convents i fins de cases particulars, empraven diferents fórmules eufemístiques, com ara: fill de Déu, de Jesucrist, de la Terra, etc.

⁴⁸⁰ Les comares estaven habilitades per a batejar als nadons si creien que no podria sobreviure. Si passava el perill, el baptisme era confirmat per un sacerdot. En aquesta ocasió sembla que tenia alguna anormalitat teratològica. No li posaren cap nom. Degué morir només nàixer.

⁴⁸¹ Si va ser catequitzat va ser, probablement per ser protestant.

⁴⁸² Baptisme d'un xiquet nascut en una heretat de l'horta de Xàtiva, celebrat pel rector de Lloc Nou, per delegació o llicència de la Seu, per ser les heretats, ermites, disseminats etc., de la seua jurisdicció i per tant, anotat en els registres de batejats de la col·legiata. L'escut existent actualment en la façana de la Casa Oraà no te cap figura heràldica corresponent a les armes dels Micó ni els Vallterra. Sembla

1757.07.01. Baptisme de tres bessons:⁴⁸³ Joaquina, Pablo i Tadeo López Hernández, fills de Diego López Ruíz, sabater, i de Maria Hernández.

1781.05.05. “Día cinco de mayo mil setecientos ochenta y uno, la comadre Mariana Cortines bautizó sin error de parte ni forma, y tenida la debida intención, a presencia de María Magdalena Brotons y de Francisca Ruíz, una hija según declaración de Tomàs Miquel, cirujano de esta ciudad, experto, hecha a mi presencia y la de Raymundo Useres, y del reverendo padre fray Serafín de Xàtiva, por prevalecer el sexo mugeril.⁴⁸⁴ Digo: a una hija de Antonio García y Manuela Sirvent. Aguelos paternos, Pedro García y María Magdalena Brotons; maternos, Andrés Sirvent y Vicenta Morant”. Parròquia de Santa Tecla.

1794.02.04. Día quatro de febrero de mil setecientos noventa y quatro, yo el infrafirmado vicario, bautizé solemnemente según *ritu* de la santa cathólica iglesia a un hijo de Gerónima Alonso y de padre no conocido, el qual, afirma con juramento la madre, que es Joseph Flores, soldado de marina, natural de Alcira. Es dicha Gerónima hija de Sebastián Alonso y de Manuela Rasquil, vecinos de esta ciudad. Se le puso por nombre Joseph de Leonisa de Santa Tecla. Fueron padrinos, Joseph Torregrosa y Vicenta Ferri, vecinos de esta ciudad. Nació día tres de dichos mes y año.

4.2. Desposoris singulares. 1575-1789⁴⁸⁵

1575.01.01. Parròquia de Moixent. Casament de Pedro Maza de Carroz y Lladró, marqués de Terranova, amb donya Rafaela Maza, filla de don Pedro Maza de Lizana, òlim don Juan Maza, senyor de Moixent, “en lo palacio del molt il·lustre senyor don Pedro Maza, pare de donya Rafaela. Testes, don Lluís de Rocafull, senyor d’Aiador y donya Lluïsa Lladró, donzella, germana del marqués de Terranova, habitadora de la vila”.

1657.11.14. “De licencia *domini officialis*, sens preseir amonestacions, *in articulo mortis*, desposà en la presó, feta *relacione* per Petrum Torrosella, *medicine doctorem*, a Antoni Arnau, de nació català, y a Inés Exea, natural de la Séquia de l’Ènova, assistint per testimoni Miquel Marchami, escolà”.

1726.05.02. Roc Llopis Tomàs, fill de Chochim i Rafaela, natural de Xàtiva, llaurador, es va casar amb Teresa Santa Maria Cerdà, també de Xàtiva, en l’ermita de Santa Anna.

1734.05.17. Nadal Alegria, ermità de Sant Feliu, testimoni del casament de Llorens Lagier Isnel, natural d’Embrun, amb Lluïsa Novella, viuda de Llorens Isnel.

1740.01.11. Leonardo Aldomar, ermità, va ser testimoni del casament de Félix Miquel Gil.

1741.02.06. Pau Esparça, ermità, viudo, es va casar amb Vicenta Tormo, viuda.

correspondre a la mateixa una branca dels Soler relacionada amb la de la Casa Soler de l’Horta, i de l’altar de Sant Julià i Santa Basilissa de la Seu.

⁴⁸³ Únic cas de triple part que hem trobat.

⁴⁸⁴ Sembla correspondre a un hermafrodita. Baptisme de la parròquia de Santa Tecla.

⁴⁸⁵ El cas més extraordinari de casament el vàrem publicar al nostre *Diplomatari*, Doc. 16521205, en el que un vicari de la Seu, per consideracions morals i possibles conseqüències legals, va deixar constància d’haver casat un difunt, en compliment de l’ordre de l’oficial eclesiàstic.

1745.02.14. Desposoris de Josep Delfí Simó, natural de la vila de Relleu i habitador en la ciutat de San Felip, encarcerat en la presó de dita ciutat. Amb Vicenta Jornet Martínez, natural de la Font de la Figuera.

1763.10.15. Desposoris entre Domingo Serradell, preso en dicha cárcel, y Maria Ferrándis, enviudada en Cartagena.

1764.06.26. Desposorios de Manuel de Padua, fabricante de medias, *ad fidem nostram catholicam noviter conversum*, natural de Argel, bautizado en la parroquia de la Santa Cruz de la villa de Madrid, habitador en la Ciudad de San Felipe, enviudado en el Hospital General de la Pasión de la dicha villa de Madrid, por muerte de Francisca Pereyra, de una, y de Francisca Sanchis Quilis, viuda de Antonio García Baquero.

1769.09.11. Casament de Tomás Bellver, soldado inválido, antes en el Regimiento de caballería y cautivo en Argel, natural de Canals, con Maria Simón Abadía, natural de Picazo.

1769.10.26. Casament de Bautista Fornés Fillol, soldado inválido, antes en el regimiento de Infantería de Saboya y cautivo en Argel, natural de Xalón, con María Martina Mengual Piñón.

1777.12.07. “Desposé a Manuel Vicente, bautizado en esta colegial de San Felipe, con Antonia de Jesús, bautizada en la colegial de Alicante, ambos de nación africanos, hijos de padres mahometanos, convertidos a nuestra santa fe católica, habitantes en la Ciudad de San Felipe desde bautizados”.

1789.10.24. Juan, hijo de padres no conocidos. “Día veinte y quatro de octubre de mil setecientos ochenta y nueve [...] Yo, el infrafirmado, doctor Gregorio Climent, presbítero cura párroco del Arraval de esta ciudad (con licencia necesaria del vicario de este distrito de Santa Tecla) desposé en esta iglesia con palabras aptas, legítimas y de presente y acto continuo celebré misa, velé y di las bendiciones a Juan, hijo de padres no conocidos, bautizado en la colegial de esta ciudad, vecino siempre de esta parroquia, tenido y reputado siempre con el apellido de Juan Laborda, pues así se llamó el padre el que, aviendo dotado a Josefa La Torre,⁴⁸⁶ se indultó de la obligación de casarse con ella, y a Blasa Rosa Martínez, doncella, hija de Lorenzo y de Ana Just, consortes, natural del lugar de Rotglà y vecina de esta parroquia, cuio matrimonio le tenían tratado y convenido y se efectuó con expreso consentimiento de la madre viuda de la contrahiente, y el contrahente es mayor de veinticinco años”.

4.3. Soterrars singular. 1622-1827

Per tal d'acompanyar a l'apartat dels soterrars, tan divers i impressionant, hem redactat un text introductori.

Les societats dels segles anteriors als avenços de la medicina, a la generalització de la higiene i la potabilització de l'aigua, aspectes que van junts i comencen en el segle XIX, patien una elevada mortalitat. La mortaldat era extraordinària en el cas dels albat, nom aplicat als menors de set anys i lactants, per malalties infeccioses com el crup, el tifus, la pigota, la pallola i altres, també de les dones, per els nombrosos

⁴⁸⁶ Segons el text del registre, que és de la parròquia de Santa Tecla, l'home que embarassava a una dona soltera quedava deslligat de tota obligació si la proveïa d'una dot per a un futur casament amb un tercer.

embarassos, complicacions en el part o infeccions puerperals. I en el cas dels llauradors, i en general, pel paludisme o febres tercianes, el còlera i ocasionalment la pesta.

A més de les epidèmies, de les malalties infeccioses endèmiques i de la inexistent higiene, és a dir, de causes naturals de decessos, com apuntaven més amunt i s'evidencia en els registres dels soterrars, coexistien altres causes de defuncions: la violència extrema, la possessió quasi universal d'armes blanques i de foc, la pobresa que espentava a l'assalt de camins i de cases, als robatoris, al bandolerisme. Per ser capital de sotsgovernació, en ocasions, els governadors condemnaven a la pena capital, per això hi ha ajusticiats; i per ser una ciutat mercantil i gran hi ha forasters, gent d'al·luvió, marginats, germen de morts violentes, de desgràcia, d'assassinats, i sicaris a sou. Hi ha suïcidis, ofegats, morts desamparats, morts anònims i desconeguts. Cal assenyalar que en ocasions els registres ometen informació escabrosa, que els familiars volien ocultar, però apareix en altres documents, con els sicaris a sou, la mort a tirs del riquíssim mercader Domingo Guàrdia o assassinats entre persones de l'elit urbana, com els Pròxita València i els Anguerot Beaumont de Navarra. Xàtiva no va estar mai al marge de les bandositats entre llinatges. El cas dels turbulents Pròxita a mitjans del segle XVII, és un més, perquè en un temps gaudiren de la confiança absoluta del virrei, de la qual aquest se'n aprofitava, fins que la impunitat la va tallar el nou virrei Gonzaga.⁴⁸⁷

Comencem les relacions amb una selecció no exhaustiva de morts per causes diverses no naturals.

*

1622.09.08. Morí Juan Morales, natural de Ontinyent, no rebé sinó el sacrament de la confessió per estar pres en lo castell y no haver avisat ni donat lloch per a poder-li administrar los sacraments de la eucharistia y extremaunctió. No feu testament y axí se ha de decretar. Soterrar com a pobre en lo vas de les Ànimes.

1634.11.18. Dissabte. Soterrar de Vicenta Calatayud, ab un acte de 4 capellans, en lo espital. Ramera.

1648.01.26. “Divendres, a 24, soterrar 16 en la Seu, en la capella dels Dalmaus, de Francés Payà Moreno, de la tercera orde del pare Sant Francés. Estava ermità en Nostra Senyora del Oreto de la vila de Onil. Deixàs per la ànima tot lo contengut en la clàusula. Marmessor, el doctor Juan Canet, prevere, ab acte per Gaspar Micó, notari, en 23 janer 1643.”⁴⁸⁸

⁴⁸⁷ “A comienzos de 1669, [...] el nuevo Virrey, don Vespasiano Manrique de Lara Gonzaga, conde consorte de Paredes, se opuso por todos los medios, vetando que «este sujeto (*el frare Constantino de Pròxita*) vuelva al reyno y menos a Xàtiva, porque siendo aquella ciudad una en la que más delitos han sucedido, ahora está mui quieta y sin parcialidades, y si buelve don Constantino es vastante para inquietarla». CALLADO ESTELA, Emilio. “El asesinato del chante don Ventura Ferrer. Clérigos y bandos en la Seo valentina seiscentista» en siscentista *Hispania Sacra*, LXVI 133, enero-junio 2014.

⁴⁸⁸ Es conserva en Onil una ermita, ara dita de Santa Anna, i anteriorment de Oreto, que, segons la tradició es va construir a ran d'un miracle, ocorregut en 23 d'abril de 1648, de la Mare de Déu que va ressuscitar a un dels germans Lucas i Marcos Payà. No obstant, ací veiem a un Francesc Payà, que estava d'ermità en dita ermita i va morir en Xàtiva en gener de 1648. Potser hi havia una ermita anterior més senzilla que l'actual.

1648.11.04. “Dit dia, (4 de novembre) soterrar 4 en la hermita de les Santes de Juan Porta, ermità, marit de Damiana Planes. Deixà per la ànima 40 lliures. Marmessor Vicent Pont, llaurador, ab acte per Felip Vega, notari, en 30 de octubre 1648.”

1656.07.10. Soterrar de Francisca Martínez, muller de Carlos Albalat. La trobaren morta en lo camí de Càrcer.⁴⁸⁹

1657.11.15. Soterrar d’Antoni Arnau, casat amb Inés Exea. Morí en la presó. En lo spital.⁴⁹⁰

1684.12.30. Soterrar a Gertrudis Royo, muller de Hipòlit Cucarella, hermità del Puig. *Gratis et pro Deo*, en dita hermita.⁴⁹¹

1692.02.17. Diumenge, 17, soterrar (de Francesc Gisbert) a l’hermita de Santa Anna, els mateixos frares de Sant Francés, en dita hermita, ab molt sentiment del senyor oficial y clero, per haver-lo soterrat sens consentiment del curat, però pagaren tot dret del soterrar.⁴⁹²

1705.08.19. Soterrar *amore Dei* en la hermita de Santa Anna fet per el doctor Miquel Granell, de licencia del curat, de Vicent Mascarell, marit de Lluïsa Gisbert.

1705.10.10. Soterrar 4 dobles per ser extramurs en la Seu, de Maria Ferrer, viuda de Tomàs Doval, deixà per l’ànima 4 lliures. Rebé el testament Josep Alós, notari, en 29.8.1705. Marmessora, Jacinta Doval.

1706.10.10. Soterrar de Josep de la Rosa, criat del marquès de las Minas. Pagà el soterrar Pablo Montero de Silva, alferes de la plaça de Almeda.⁴⁹³

1706.10.28. Soterrar en la ermita de Santa Anna de Lluïsa Gisbert⁴⁹⁴

1706.11.13. Soterrar *amore Dei* en l’ermita de Santa Anna de Marcelina Galiana.

1707.06.09. *Dicto die*, soterrar de mosén Antoni Medina, prevere, y per la hurgència de les guerres no es feu en la solemnidad que se acostuma fer als demés beneficiats, lo que es farà a son tems. Deixà per la sua ànima 30 lliures, ab testament rebut per Josep Melis, notari.

1707.06.09. *Dicto die*, soterrar 4 de Blay Casanova, del lloch de Carbonell. Deixà per la sua ànima 25 lliures, ab testament rebut per Francisco Donat, notari, en 9 dels

⁴⁸⁹ Carlos Albalat Gascó era natural d’Ènguera i habitador del raval de Xàtiva igual com aquesta segona esposa, Francisca Martínez.

⁴⁹⁰ Vegeu el casament en la presó el dia anterior.

⁴⁹¹ Potser en l’ermita del Puig hi ha una altra cripta, a més de la de Pelegero.

⁴⁹² Amb tanta explicació, es van deixar el nom del mort, que està afegit al marge: Francesc Gisbert. El problema era doble: per una banda, estava el fet de que havia de cobrar el clero de la Seu, cosa que es va resoldre; i per altra, que quedava vulnerada la seua autoritat, perquè era a la Seu a qui corresponia, i no als frares, per això diu “ab gran sentiment”, un sentiment que no era per la mort de Gisbert, sinó contrarietat, enuig.

⁴⁹³ Interessant registre que dona peu a suposar contactes entre el governador de Xàtiva i el marquès Das Minas, militar de brillant trajectòria que recolzava a l’Arxiduc. Què feien en Xàtiva un criat del marquès i un alferes portugués, mesos després de l’assalt del comte de las Torres, i més de mig any abans de la batalla d’Almansa?

⁴⁹⁴ Quan es va restaurar l’ermita de Santa Anna entre 1983 i 1987, no es va excavar perquè s’ignorava que hi haguera una cripta, ni tampoc en el paviment hi havia cap vestigi o evidència d’enterraments.

corrents. Marmesors, Rosa Benet, sa muller y Josep Casanova, son germà. Es Soterrà en Sant Francesc.⁴⁹⁵

“Els soterrars següens són els que se han fet después del incendi de la present ciutat y expulsió de les famílies”.⁴⁹⁶

1707.08.22. En vint-i-dos de agost mil set-cens y set, lletania 4 y soterrar 4 de Josepa Abril, muller de Alifonso Ramires. Deixà per la sua ànima (*en blanc*), ab testament rebut per Lorens Bru, notari, en (*blanc*). Marmesors el dit Alifonso Ramires. Es soterrà en lo lloch del Genovés.

1707.08.22. *Dicto die*, soterrar 4 de Maria Madalena Visedo, muller de Lluís Blasco. Morí ab intestat, y dit son marit se obligà a pagar lo soterrar de dita difunta.

1707.10.02. En dos de octubre mil set-cents y set, lletania 4 y soterrar 4 de Jusepa Guart, biuda de Melchor Vicent. Deixà per la sua ànima 30 lliures, ab testament rebut per Andreu Masip, notari, en 2 de mars 1707. Marmesors Polònia Vicent, sa filla, Visent Pasqual, son fill i Joan Pasqual, son gendre.

1707.10.03. Digous a 3, soterrar 4 de Teresa Miralles, viuda de Miquel Salazar, llaurador. Deixà per la ànima (*blanc*) lliures, ab testament rebut per (*blanc*).

1708.09.08. Digous a huyt de setembre mil set-cens y set, morí Jeroni Santandreu, viudo per mort de Maria Soler. Morí en lo seu molí. Deixà per la sua ànima 20 lliures, ab testament rebut per Barthomeu Trobat, notari, en 20 de juliol 1707. Marmesors, Lluís Audivert, ciutadà y Teudòsia Santandreu, sa filla. Y en 26 de juny 1708 es celebrà el soterrar del sobredit en lo convent de Sant Domingo, dos doble, per haver-lo portat de dit molí y soterrar-lo en dit convent ocultament.⁴⁹⁷

1708.09.08. Així mateix, fonch executat lo soterrar 4 dos doble del doctor Luís Santandreu que, ocultament lo portaren a Sant Domingo del lloch de La Granja, y pagà Teudòsia Santandreu, y rebé el testament Trobat.

⁴⁹⁵ Aquest soterrar te doble interès. Un, per documentar que a primers del segle XVIII el lloc de Carbonell encara existia. E segon aspecte a tenir en compte és que mostra com les famílies de llocs i alqueries es van refugiar en la ciutat. El dia 11 del mateix més es va soterrar en Sant Domingo un veí de Benigànim-

⁴⁹⁶ Hi ha dos registres d'agost i dos d'octubre de 1707. La nota precedent pot interpretar-se com que a fins d'agost la Crema de Xàtiva ja havia conclòs. Els registres de soterrars queden interromputs, i comencen de nou el 6 de mars de 1708. L'anotació del llibre diu: “Estant a continuar-se en este *Quinque Libri* els difuns que se an mort en lo any 1708, después que la present ciutat se ha tornat a poblar, com se segueix”.

⁴⁹⁷ El cas dels Santandreu és extraordinari. Jeroni Santandreu (C.1630-La Granja 1707) i Anna Maria Soler (Xàtiva 1633-La Granja c 1708), tingueren deu fills, dels quals només sobrevisqueren dos: Lluís (Xàtiva 1666-La Granja c 1708) i Teodòsia (Xàtiva 1671-1739). Quan es decretà l'expulsió dels habitants de Xàtiva en juny de 1707, alguns membres de la família s'afanyaren a fer testament, el dia 20 de juny, davant el notari Bertomeu Trobat, i se'n anaren tots al molí que tenien en La Granja, on visqueren durant prou mesos. Potser es contagiaren d'una malaltia infecciosa, perquè ne moriren quatre, dels quals només d'un sabem la data. El pare, Jeroni, va morir el 8 de setembre de 1707 en el molí, i el soterraren provisionalment allà mateix. En dies o mesos successius, van morir: el seu fill Lluís; l'esposa d'aquest, Josefa Navarro, i la viuda de Jeroni i mare de Lluís, Anna Maria Soler. Només quedaren vius la filla, Teodòsia Santandreu Soler, el seu marit, Lluís Audivert, amb el que s'havia casat en 1694 i alguns fills menors d'aquest matrimoni. En octubre de 1708, Teodòsia i el marit van decidir traslladar de nit a Xàtiva els quatre cadàvers i soterrar-los d'amagat en l'església del convent de Sant Domingo.

1708.09.08. Així mateix, fonch executad lo soterrar 4 dos doble de Jusepa Navarro de Santandreu, ab les mateixes circumstàncies del damunt dit, ab testament rebut Berthomeu Trobat, notari en 20 de juny 1707. Marmessors, Luís Audivert y Teudòsia Santandreu.

1708.09.08. Així mateix, fonch executat lo soterrar 4 dos doble de Maria Soler de Santandreu, ab les mateixes damunt dites circumstàncies, *ab intestat*.

1712.09.21 Dimecres a vint-y-u dels dits, morí en la ermita de Sant Joan, capella de esta col·legial,⁴⁹⁸ Maria Devés, muller d'Alfonso Sáiz, pobra de solemnitat. Fonch soterrada en lo lloch de la Llosa, de aon se li administraren sacraments, avent precedit la llicència del curat de dita col·legial. Y per no aver-se trobat qui la portara, fonch soterrada en dit lloch.

1720.03.27. Soterrar 4 a Maria Parra, muller d'Agustí Tudela, ermità. Es soterrà en les Santes, *amore Dei*.

1725.05.25. Soterrar *amore Dei* de Esperança Gallul, de Lorcha, muller de Francisco Giner. Morí en la presó y es soterrà en lo spital.

1725.09.09. Soterrar *amore Dei* de Gregori Donat, ermità de Santa Anna, marit de Teresa Terol, en la Seu.

1725.09.09. Soterrar a Agustí Codina. No se sap de la muller. No se sap perquè està en Barcelona.

1727.09.11. Sant Onofre. Dimecres, a onze, anà el clero a la traslació dels ossos difunts del convent vell y els portaren al nou, en assistència del vicari, creu y setze capellans.

1729.03.06. Diumenge a sis, soterrar 4 en la Seu de Juan Fernández, ermità en la ermita del Puig, marit de Francisca de la Olivera. Deixà per l'ànima 8 lliures ab testament nuncupatiu en tres del dit mes. Marmessors, Miquel Fernández.

1731.07.28. De llicència del senyor oficial, soterrar en la ermita de Santa Anna de Teresa Cerdà, muller de Cristòfol Santa Maria. No testà per no tenir.

1735.07.25. Soterrar 4 en les Santes de Agustí Tudela, ermità de les Santes. Deixà 6 lliures.

1741.10.09. Soterrar 4 doble de Josep Ruvio, hermità de Sant Antoni, marit de Francisca Garcia. Deixà 25 lliures. En Sant Onofre.

1744.08.01. Soterrar en Santa Tecla a Félix Miralles, hermità de Santa Anna, marit de Maria Jàfer. No testà per no tenir.

1754.04.21. Entierro 16 en la iglesia del convento de Santo Domingo de Mariana Miralles, muger que fue de Tomás Andreu. Murió sin hazer testamento por no poder y estar privada de los sentidos para poder testar.

1754.10.29. Cadáveres. Dicho día (29 d'octubre), entierro doble de los cadáveres güesos de la iglesia vieja a la nueva, de la familia de don Antonio Cebriá. Y por ser muchos y la hora después fue el Ave María, se determinó doble.

⁴⁹⁸ De nou la Seu va deixar constància que els edificis religiosos de l'Horta pertanyien a la seua competència canònica, com les cases de camp y les alqueries.

1765.09.24. Entierro 4 en la iglesia de Santa Tecla de Inés Pont, donzella, de mayor edad, hija de Onofre Pont y Florencia Ferrer. Testó por dicha, a causa de estar dementada, su padre en 7 de marzo de 1763, ante Esteban Juan, escribano, y le señaló por bien de su alma 20 libras. Se le señalaron por albaceas, a Jayme Pont, su hermano, a Félix Pont, su tío y Francisco Quinzá, platero.

1812.02.27. Sepultura eclesiástica *amore Dei* en la iglesia de Santo Domingo al cadáver de don Josef María Carrasco y Celis, de estado soltero, natural de Almuñécar, vecino de Granada, preso en las Reales Cárceles de esta ciudad por monedero falso, y se enterró por orden del Real Justicia.

1812.07.05. Soterrar en el cementeri de les Ànimes de “un niño de unos nueve meses que dejaron muerto en la capilla de San Roque de esta colegial”.

1812.10.10. Fue enterrado un cadáver en un campo. De nación francés, de las tropas imperiales, para precaver el contagio. Ignorándose su patria y nombre.⁴⁹⁹

1812.10.10. Fue enterrado otro cadáver en el campo de Capuchinos, de nación francés, de las tropas imperiales, para precaver el contagio, ignorándose su patria y nombre.

1812.10.11. Fue enterrado en un campo, frente a la Hermita de San Antonio un cadáver de un soldado francés, para precaver el contagio, ignorándose su patria y nombre.

1812.10.12. Fue enterrado en el secano, pasado el huerto de Recoder, un soldado del imperio francés que falleció en el convento de la Merced, ignorándose su nombre y patria.

1812.10.18. Fue enterrado en un campo un soldado francés que falleció en el convento de la Merced, ignorándose su nombre y patria.

1812.10.18. En el mismo día fue enterrado en el mismo campo el cadáver de un soldado francés que falleció en el convento de la Merced, ignorándose su nombre y apellido.

1812.10.18.3. Dicho día fue enterrado en el mismo campo el cadáver de un soldado francés que falleció en el convento de la Merced, ignorándose su nombre y apellido

1813.07.16. “Fue enterrado fuera de la ciudad, en un campo, Francisco Galiano cabo 1º del regimiento de Italianos ingleses (*sic*) 1ª compañía.”⁵⁰⁰

1827.06.16. El mateix dia abandonaren mort en el convent de Sant Agustí un xiquet acabat de nèixer, que soterraren sota l'epígraf de “Incògnito”.

5.- SOTERRARS DE DESEMPARATS. 1641-1813

Relació no exhaustiva de soterrars de persones desemparades d'un període que va de finals del XVII a primers del XIX, tret dels *Quinke Libri* de la Seu. Els llocs més perillosos de la ciutat eren els situats a l'extramurs: els camins, el riu, en especial en territori de El Genovès, les partides rurals, cases de camp, coves, les portes de la muralla, sobre tot la de Sant Francesc. Els racionals de la Seu anotaven, si es

⁴⁹⁹ La ciutat estava ocupada per l'exèrcit francès que tenia la caserna en el convent de la Mercè. Havia mort de malaltia infecciosa, i les autoritats, tement una epidèmia, no el soterraren en el cementeri de les Ànimes, com els altres soldats i civils, sinó en un bancal prop dels caputxins, com feren amb els següents.

⁵⁰⁰ No sabem si el soterren en el camp per causa d'alguna malaltia infecciosa o perquè era protestant.

coneixien, el nom i cognom, l'estat civil i la procedència: Flandes, Mallorca, Extremadura, Castelló de la Plana, Carcelén, Énguera, Aielo, Calatayud, Salem, etc. Segons circumstàncies, els soterraven en el cementeri de les Ànimes, en l'Hospital o bé en el claustre de l'església de Sant Francesc, i, en este cas, es feia càrrec la Confraria de la Sang. Els registres estan escrits en valencià fins l'any 1744, i a partir del següent, en castellà.

*

1641.08.02. Soterraren en la Seu a un pobre que estava en lo Ostal de les dos Portes. Nomenas (*blanc*).⁵⁰¹

1670.03.15. Soterrar de un desamparat ab 4 capellans, en Sant Francesc, que el trobaren al riu de les Foyes.

1671.08.09. Diumenge a 9 soterrar a un desemparat en Sant Francés, ab 4 capellans.

1684.08.09. *Dicto die*, soterrar ab 4 capellans a un pobre desamparat en Sant Francesc. Nomenas Vicent Campseda, y se emparà la Confraria de la Sanch de Xàtiva, com és ús y costum. Y pagà la confraria el gasto de dit enterro.

1701.04.20. Dimecres a 20, soterrar en Sant Francés de una dona desemparada que trobaren junt a Sinyera. Dien se nomenava Catarina Piqueres y que era muller de Roch Navarro.

1701.10.28. Divendres a 28, soterrar 4 en Sant Francesc de un desamparat que morí a la porta de Sant Francesc y no es sabé qui era.

1704.03.26. Soterrar en Sant Francesc de un pobre desamparat que el trobaren en la caseta de Exea. No se ha sabut el nom.

1704.11.01. Soterrar en la Seu de un home que es morí en casa de don Miguel Bellvís.⁵⁰² Dien era català y es nomenava Francisco. No es pogué saber més. Pagaren lo soterrar.

1707.05.18 Soterrar 4 de Josep Ros, forner de València. Morí en lo forn de Sant Domingo, y es pagà el soterrar de la roba que el difunt tenia.⁵⁰³

1720.01.16. Soterrar 4 de un pobre desamparat que el portaren del Port de Benigànim. En Sant Francesc.

1725.04.12. Soterrar a un pobre que morí ab intestat en el Carme. Es deia Mateu Servelló. En Sant Francesc.

1727.05.04. Soterrar 4 *amore Dei* a Juan Ángel, viduo de Carcelent, morí en lo ostal de la Plaça de Sant Jaume.

1727.05.04. Dimarts, a 25, soterrar 4, *amore Dei*, de un pobre que es retirava al Carmen. No es sabé el nom. Digueren ser de Castelló de la Plana. Es trobà mort en una barraca junt al Carme.

⁵⁰¹ L'hostal es deia anteriorment Hostal de Casorla, i estava situat el cantó meridional del carrer Hostals, amb la plaça de la Barra. Vegeu al *Diplomatari* el Doc. 16360823.

⁵⁰² Miquel Bellvís Malferit, senyor de Benissuera, vivia en la casa del carrer Moncada, front a Santa Clara, cantó al carrer Peris.

⁵⁰³ En exemple de despullar a un mort pobre i sense parents que respongueren, per a pagar el soterrar amb el producte de la venda de la roba.

- 1728.11.18. Dimecres a dihuýt, soterrar 4 a Vicent Francisco eo Juan Fernando. Digueren ser de Millena. Desamparat.
- 1729.11.23. Soterrar *amore Dei* en lo spital a Francisco Gallego, marit de Isabel Maria Roca. Morí en les coves de mossén Francisco Soler, als Capuchins.
- 1730.04.04. Soterrar 4, *amore Dei*, de Francisco Frau, de Benimassot. Morí en la presó y es soterrà en lo hospital.
- 1731.07.01. Soterrar 4 en Sant Francesc, en la sepultura de la Sanch de Roch Seguí, que mataren en Carraixet, i dien era de Sueca. Desamparat.
- 1732.07.28. Soterrar en Sant Francesc de un pobre desamparat, que no se ha sabut com lo dien y ni de on era.
- 1735.10.08. Soterrar 4 en lo Hospital de una dona que la portaren morta a la porteria de Sant Francesc, que es dia Rosa, de nació flamenca.
- 1737.03.19. Soterrar 4 en la capella del Hospital de Chochim Aycart. Morí en la presó ab intestat, y el senyor oficial decretà per la seua ànima 18 lliures, 10 sous. Marmessors, Josep Mira, prevere.
- 1738.10.14. Soterrar 4 en Sant Francesc de un pobre desamparat.
- 1738.10.15. Soterrar 4 en Sant Francesc de un pobre desamparat que es deia Gregori López.
- 1739.03.04. Soterrar *amore Dei* de Josep, que digué era de Enguera.
- 1739.07.18. Soterrar 4 *amore Dei* en lo Hospital de un pobre que passaven a València y morí de repent, y en lo passaport no es deia com se dia.
- 1740.03.01. Soterrar de Manuel Garcés, fill de Manuel, natural de Calatayud en lo regne de Aragó. Morí desamparat.
- 1740.08.11. Soterrar 4 en Sant Francesc de Salvador Boscà, desamparat, fill de Gaspar y de Anna Bataller, del lloc de Salem.
- 1741.09.06. Soterrar 4 de un pobre desamparat que es dia Francisco Sanchis, natural de Extremadura.
- 1744.08.01. Soterrar en Sant Francesc a Josep Català, marit de Josepa Espí. Morí desamparat.
- 1745.11.19. Entierro quatreno *amore Dei* de Pedro Vengueres, mallorquín. Murió en la Alameda.
- 1749.05.13. Dicho día, entierro 4º en la iglesia del convento de San Francisco de Bartolomé Grau, desamparado, viudo de Francisca Miralles.
- 1749.09.14. Domingo a catorze. Entierro en el claustro del convento de San Francisco de Nicolás Navarro, desamparado, marido de Nicolasa Gómez, natural de Motilla del Palancar, obispado de Cuenca.
- 1754.09.30. Desamparado. Albert. Dicho dia (30 de setembre), entierro en el claustro de San Francisco de un aogado. Dizen se llama Gerónimo Albert, natural de la villa de Albayda, de edad 15 años.

1754.09.30. Dasí. Desemparado. Jueves, diez y nueve de diciembre del año mil setecientos cinquanta y quatro. Entierro en la iglesia del convento de San Francisco, y en el claustro y sepultura de la Sangre de Antonio Dasí, moso soltero de mayor edad. Fue muerto alevosamente y desamparado. Dixeron que natural de Rusafa.

1762.01.14. Entierro cuatreno en el hospital por amor de Dios de Guillermo Lacomba, soldado inválido sin brasos, marido que fue de Inés Lacomba.

1763.08.30. Entierro cuatreno de 5 capellanes en el claustro de San Francisco de un cuerpo desamparado que se encontró a la otra parte del Castillo, (*I afegit amb altra tinta*): y dixeron era muger.

1764.01.14. Entierro cuatreno en el claustro de San Francisco de un desamparado que no se supo ni se pudo adquerir el nombre que tenía, ni linage.

1765.06.14. Entierro 5º en el claustro del convento de San Francisco de un desamparado, que se ignora su nombre. Y después se halló que se llamaba Juan Belda, del lugar de Ayelo. Se halló junto al Puerto de la Olleria, a la primera rambla, passada la Cruz de Canales.

1766.01.03. Entierro 4º en la iglesia del convento de San Francisco, en los claustros de dicho convento, de un desamparado que no se supo quién era. Se encontró en la partida del Puig.

1766.07.09. Entierro de cinco beneficiados, en el claustro de San Francisco, de Guillermo Lamí, francés, desamparado, marido de Madalena Quisqui. Murió de repente al camino de Bellús.

1766.10.16. Entierro 4º en el Hospital, por amor de Dios. No se supo el nombre ni linaje dél, por averlo encontrado muriéndose en la huerta, Partida del Pla, y en la casilla de Tomás Andreu, y allí mismo se le administró el sacramento de la extremaunción.

1766.12.18. Entierro de 5 beneficiados doble, en el claustro de San Francisco, de Joseph Antich, desamparado, marido de Josefa Ruíz. Murió en la partida de la Casa Blanca, y por la justicia fue entregado a la cofradía de la Sangre de Christo.

1805.09.20. Sepultura eclesiástica al cadáver de Miguel Tarrasó, natural de Castelló del Duque, al que encontraron muerto ahogado en el molino de Guarner la Real Justicia y ésta entregó por desamparado a la cofradía de la Sangre. De que certifico.

1812.03.29. Sepultura eclesiástica en el cementerio de las Almas, *amore Dei*, a un hombre de alvanzada edad. Hechas las diligencias, se ignora su nombre, patria y estado, de que certifico. Posteriormente se ha sabido se llamaba Christóbal Camarena, natural del Miserà (*Almisserà*), hallado en ésta pidiendo limosna, de estado viudo de Xaviera Pellicer, según han informado.

1813.06.28. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas de Tadeo Durá, mozo, que se encontró muerto en la acequia detrás del molino de Tàrrega. Natural de esta ciudad.

6.- MORTS VIOLENTES. 1622-1893.

1622.06.24. A 24 de juny 1622, morí Vicent Ribera, pedrapiquer. No rebé sinó el sacrament de la extrema unctió, lo qual li administrà mosén Pere Marí, vicari, y no confessà ni combregà per ser mort de desgràcia, de una pedra que li caiguè damunt.

Decretà lo senyor official per la sua ànima, y en marmessor a Hieroni Fitó. Soterrà en Sant Miquel.⁵⁰⁴

1622.08.21. Morí Joan Andrés, fill de Joan Andrés y de Hierònima Bosch, natural de València. No rebé ningún sacrament per ser mort de una punyalada sens tenir lloch de dir Jesús. Soterrar en lo espital. Pobre.

1622.08.22. Morí Joseph Revert, fill de Nofre Revert y (en blanc). Rebé sols lo sacrament del pernoliar, lo qual li administrà mossén Pere Micó, prevere, per ço que morí de una estocada que li pegaren en lo ull, que no pogué parlar. Soterrar en Santa Tecla, y no y a que decretar per ser pobre.

1624.03.07. Soterrar de Josep Galiana, de mort violenta.

1626.02.13 Soterrar de 4 capellans de Vicenta Domènech, muller de Pere Timor, de mort violenta. No alcançà sacraments.

1627.11.02. Dimarts a 2. Dos actes generals menors. Deixà sa hazienda per la sua ànima. Marmessor al doctor Pere Caranyana y a don Joan Sans de Senyera. Massiana Silvestre, viuda de Tàvila, morí de mort violenta. Testament rebut per Joseph Tallada, notari a 1 de novembre 1627. Rebé los sacraments.⁵⁰⁵

1627.11.03. Soterrar de Vicent Ferrer, en l'hospital, marit d'Elisabet Joan, de mort violenta. No alcançà sacraments.

1628.01.03. Dilluns a 3. Soterrar de Pere Gil, de mort violenta. No pogué rebre sacraments. Pobre.

1628.09.21. Dijous a 21. Soterrar 4 capellans de Antoni Balderes,⁵⁰⁶ de mort violenta. No alcançà tots los sacraments.

1628.10.09. Dijous a 9, soterrar 4 capellans de de Pere Joan, esclau de Vicent Guitart,⁵⁰⁷ ciutadà. Mort violenta, alcançà sacraments. Yo, Pere Micó, vicari, administrí.

1630.03.25. Dimecres a 21, un acte 12 capellans, de Dimes Blasco,⁵⁰⁸ de mort violenta. No alcança sacraments. En Sant Francesc.

1630.03.25. Dilluns 25. Soterrar 4 en la Seu, de nació francés de mort violenta. No alcançà sacraments. Nomenàs Josep Facordina.

1630.10.03. Diego Vidal, fill de Miquel. No alcançà sacraments, per mort violenta. En lo spital.

1631.09.20. Aleix Micó. Morí de mort violenta. No pogué alcançar sacraments.

⁵⁰⁴ Els Ribera eren una saga de pedrapiquers, el més conegut dels quals va ser Joan Ribera, que treballà en l'Almodí. No es diu on estava treballant Vicent Ribera quan li caigué una pedra damunt. Pel que sabem, les obres de la Seu estaven aturades des de l'expulsió dels moriscos.

⁵⁰⁵ Massiana Silvestre va tenir un accident, o va ser atacada per tercers el dia 1 de novembre. Estant malferida de mort, va poder fer testament el mateix dia i morí a l'endemà. Era viuda de Josep Tàvila, fuster.

⁵⁰⁶ Pau Antoni Balderes Borja, nascut en 26 de gener de 1600, fill de Jaume i Magdalena.

⁵⁰⁷ Vicent Guitart Guitart, mestre en arts.

⁵⁰⁸ Dimes Blasco Pardo, ciutadà, casat amb Anna Oltra Agulló.

- 1632.01.07. Divendres, soterrar de Joan Casanova, blanquer, de nació català, de mort violenta i desamparat, en Sant Francesc. No pogué alcançar sacraments.
- 1632.03.20. Joan Gosalbo, marit de Josepa Candel, de mort violenta. No pogué alcançar sacraments. Acte 4 capitulars en la Seu.
- 1632.03.23. Soterrar de Josep Menor Texedor, cavaller, fill de Jaume Menor y Catalina Texedor. Un acte setzè. Mort violenta. Alcançà tots els sacraments.
- 1632.04.28. Soterrar de Miquel Boveda, de mort violenta, marit de Damiana Ferrer. No alcançà sagraments.
- 1632.11.06. Soterrar de Gaspar Ribera, fill de Lluís Ribera, ab dos actes setzens. En la Seu, ab mort violenta.
- 1635.01.13. Catalina Lluch, muller de Josep Mollà ab un acte de quatre capellans. Mort violenta.
- 1635.01.25. Soterrar de Salvador Terranet, fill de Joan y de Catalina Montell, ab un acte de 12 capellans, en Santa Tecla. Mort violenta.
- 1635.02.24. Soterrar d'Anna Escarós, viuda, en la Seu, pobre. Mort violenta.
- 1654.02.17. Soterrar de Tomàs Celma, casat amb Magdalena Micó. Fonch mort violenta.
- 1654.02.20 Soterrar de Tomàs Celma, menor, fill de Tomàs i Magdalena. En la Seu. Mort violenta.⁵⁰⁹
- 1654.07.29. Soterrar de Marc Antoni Alberó, fill de don Marc Antoni i Anna Agulló, en la Seu. Mort violenta. Deixàs 50 lliures. Marmessor lo canonge Anguerot.
- 1655.05.26. Soterrar de Lluís Pérez, de Teruel, mort per escopetada, en Sant Francesc. Desamparat.
- 1656.06.18. Soterrar de Joan Veguer, fill de Joan, ab un acte general y lletanies y una confraria, en la Seu. Morí de desastre.
- 1656.07.10. Soterrar de Francisca Martínez, muller de Carlos Albalat. La trobaren morta en lo camí de Càrcer.
- 1656.10.31. Soterrar de Josepa Alarcó. Morí de una escopetada. En lo spital.
- 1656.11.19. Josep Codina, llaurador. Morí de una escopetada. Marmessors, Jaume Salvador i Gregori Menor, ciutadans.
- 1657.01.25. Soterrar de Anna Bella, muller de Miquel Abril, notari. De mort violenta.
- 1657.02.03. Soterrar de Pere Requena, en lo spital. Morí de mort violenta.
- 1657.04.26. Soterrar de Joan Micó, sastre. Lo trobaren ofegat.
- 1657.06.08. Soterrar de Melchor Lloret, albardaner. Morí de mort violenta.
- 1657.03.19. Soterrar de Pere Joan Martínez, mort violenta, 8 capellans.
- 1658.03.27. Soterrar a Pere Blesa, en Sant Pere, mort violenta.

⁵⁰⁹ Pare i fill morts violentes en tres dies de diferència.

- 1658.09.11. Soterrar de don Pedro Sanç de Alboy, fill de don Juan Sanç y de donya Eugènia Escartin. Mort violenta.
- 1659.02.01. Soterrar de Pere Joan Gascó, en lo spital. De mort violenta.
- 1659.02.12. Innacio Talamantes, en lo spital, de mort violenta.
- 1659.06.23. Soterrar de Pere Portalés, de mort violenta, en Sant Francesc.
- 1661.01.28. Soterrar de don Eugenio Anguerot, casat amb donya Maria Aparici. 16 capellans en Sant Francesc. Mort violenta. Marmessor, el canonge Diego Anguerot.⁵¹⁰
- 1661.08.26. Soterrar en la Seu de Félix Tronqueres, casat amb Isabel Joan Llaudes, de mort violenta.
- 1661.10.16. Soterrar de Diego Puig, casat amb Úrsula Jordà, de mort violenta.
- 1661.10.22 Soterrar de Francisco Laguna Úbeda, en la Seu. De mort violenta.
- 1661.11.22. Vicent Monçó, fill de Gaspar i Anna Martí. De mort violenta. Testà dia 20.
- 1662.02.23. Soterrar de Vicenta Bru, viuda de Jaume Terranet, en la Seu, de mort violenta.
- 1662.07.24. Soterrar en la Seu de Tomàs Llopis, de mort violenta.
- 1663.07.06. Soterrar a Vicent Boscà, fill de Vicent Boscà, en Sant Pere. Mort violenta.
- 1663.08.1. Soterrar a Josep Blasco, assaonador, casat amb Maria Fuset, ab dos actes 4, en Sant Domingo. Morí mort violenta.
- 1663.08.02. Jaume Salelles, casat amb Francisca Belloch. En Sant Pere, mort violenta.
- 1663.08.29. Soterrar de Vicent Carbonell, de Castelló, en dita iglèsia de Castelló. Mort violenta “ab tanda de a cavall”.⁵¹¹
- 1663.09.15. Soterrar del doctor Agustí Romero, casat amb Faustina Guerau, en sant Domingo. Mort violenta.
- 1663.10.20. Soterrar de Josep Sanchis, d’Alboi, en dit lloc. Mort violenta.
- 1663.12.28. Soterrar a Vicent Peris, fill de Vicent i Jacinta Flori, en la Seu. Mort violenta.
- 1664.01.30. Soterrar a Josep Colomer, de Castelló, en la Seu. Mort violenta.
- 1664.04.07. Soterrar a Sebastità Vila de Novetlè, marit de Francisca Cucarella, en la Seu. Testà el dia 3. Mort violenta.
- 1664.06.26. Soterrar a Agustí Martí, casat amb Agustina Alcover. En la Seu. Mort violenta.

⁵¹⁰ Com apuntàvem més amunt, va ser assassinat per sicaris pagats per Jaume de Pròxita València. Vegeu aquest altre fragment de l'article d'Emilio Callado Estela, citat més amunt: “Había participado con su hermano, el dominico fray Constantino, en el asesinato de don Eugenio Anguerot, opuesto al casamiento de su hermana menor con un tercer Próxita, de nombre don Bernardo, protegidos todos del Almirante de Aragón”.

⁵¹¹ Si calia anar a cavall, el soterrar era més car.

1664.06.27. Soterrar a Pere Canyades, casat amb Maria Caldes, en el Raval. Mort violenta.

1665.06.29. Dillons 29, soterrar a Francesc Verger, estudiant, fill de Francés, en la Seu. Decretà lo official 6 lliures. Mort violenta.

1665.10.26. Dilluns a 26 (oct. 1665), soterrar a Gaspar Exea, marit de Lluïsa Domingo, ab 8 capellans, en Sant Domingo. Dexàs per a l'ànima 200 lliures. Testament rebut per Miquel Devesa, en 9 dels dits. Marmessors, don Francisco Sanç, prevere, i Jeroni Exea, subdiaca. Mort violenta.

1665.12.24. Soterrar en Sant Pere de Tomàs Pelegero, marit de Catalina Llàzer. Mort violenta. Testà el 23 dels dits. Marmessor, Gaspar Llàzer.

1668.06.17. Sebastiana Sant Martín, en la Seu. Mort violenta.

1676.01.18 “Soterrar de Vicent Ordoñes, espardenyer, ab provisió del senyor oficial, ab 4 capellans i lletanies. Morí en lo riu i fonch depositat dit cadàver en lo Genovés, de orde del senyor oficial, i pagaren dret de mitja tanda de a cavall, per ser territori nostre.”⁵¹²

1677.08.21. Soterrar de Francisco Audivert, ciutadà, marit d'Emerenciana Margalit. Marmessors, el pare Plácido Saurina, i dita sa muller. Mort violenta.

1678.06.07. Soterrar de Bertomeu Gil, que habitava en lo raval. Mort violenta. Per haver-lo trobat en la nostra parròquia i cobrarem el nostre dret de soterrar, ab decret del senyor oficial.

1682.11.05. Soterrar a Josep Llopis, casat amb Maria Casanova. Mort violenta.

1683.10.04. Soterrar a Josep Richart, marit d'Anna Peris, en Sant Pere. Mort violenta.

1684.10.10. Soterrar a Tomàs Llobregat, marit de Felician Garcia, ab 4 capellans. Marmessor, Tomàs Marí, mercader. Mort violenta.

1687.05.01. Soterrar a Blai Aliaga, ab 4 capellans. Mort violenta.

1688.12.03. Soterrar a Agustí Quinzà, marit de Teresa Candel. Mort violenta.

1692.12.01. Soterrar de un desamparat nomenat Lluís Ayllón, fill de Inocencio Ayllón y de Anna Thomàs, natural de la ciutat de Cuenca. Mort violenta, ab 4 capellans, amparat de la confraria de la Sang de Xt^o, en Sant Francesc.

1695.12.30. Soterrar ab 4 capellans de don Melchor Figuerola, fill de don Melchor. Mort violenta.⁵¹³

1707.01.12. Dimecres a dotze, soterrar 4. Entrà el prior de la Sanch de Christo, senyor nostre, de Gaspar Navarro, desamparat, que el mataren al Portal de Sant Francesc.

1707.05.14. Dit dia, soterrar 4 de Nicolau (*blanc*) de Requena, morí de desgràcia davant lo Portal de Sant Francesc, y per no aver bastant per a pagar lo soterrar, de lo que es tragué de una capa y unes calces de dit difunt, que fonch 2 lliures 4 sous, es pagà

⁵¹² En registres com aquest es mostra clarament com les parròquies dels llocs del terme de la ciutat eren “capelles” de la Seu.

⁵¹³ És estrany que el fill d'un governador el soterren amb 4 capellans, com als pobres o als sentenciats.

la limosna de dos mises resades per l'ànima de dit difunt, y lo demés es repartí en lo curat, assistents, escolà, diputat y fossers.⁵¹⁴

1710.03.14. Dissabte, a catorze, se executà la lletania setsena i soterrar 16è de Argeo Guitart, generós. Deixà per la ànima 200 lliures, ab testament de la sua [mà], fet en (*en blanc*) de (*en blanc*), y entregat a Francés Thomàs, en (*en blanc*) de (*en blanc*). Marmessor, lo prior de Sant Agostí, fray Jacinto Rausell, presentat, y mossén Reginaldo Bosch, prevere. Morí quan entraren les armes de Philip Quint en maig 1707".⁵¹⁵

1717.03.18. Soterrar de Bernat Barouse, peluquero de nació francès. Morí de mort violenta, ab intestat.

1717.03.20. Jacinta, no se a sabut el sobrenom; sols digueren ser de Agres. Morí mort violenta y es soterrà en Santa Tecla. Y Félix Soler, casat en Agres y abitador en esta ciutat, después de continuant el soterrar, declarà y digué en presència del vicari Ortiz, li dien Jacinta Barberà, muller de Gaspar Casanova.

1718.07.30 Dissabte a 30, soterrar de Urbano Marco, barber, morí de desgràcia, desamparat. En Sant Francés.

1719.02.09. Soterrar general de mossén Josep Rico, prevere. Morí mort violenta ab intestat, en la Seu.

1721.09.19. Soterrar de Agostí Llinares, marit d'Esperança Rubio. Morí mort violenta y no tenia béns per a testar.

1725.05.31. Soterrar 4 de Pere Ortega, morí de desgràcia, criat de l'ort de les monges de Santa Clara.⁵¹⁶

1726.07.24. Soterrar 4 a D. Francisco Formanuer, tiniente, mort violenta. Ab intestat, en la Seu.

1730.10.02. Soterrar 4 de un pobre desamparat que mataren en la foia de Conctor?, pastor, que era de la eguada del conde de Sumacàrcer. En Sant Francés.

1749.05.16. Viernes, a dieciséis. Entierro cuatreno en la iglesia colegial, de Joseph Rubio, murió ahogado. Hijo de Josep y de Josepha María Ballester. Y no hizo testamento por no tener.⁵¹⁷

1764.05.01. Entierro de cinco beneficiados en el claustro del convento de San Francisco de Juan Martínez, mesonero, desamparado, que murió de un escopetazo en la orilla de la balsa de las Barreras, marido que fue de Manuela García. Murió intestado y sin bienes.

⁵¹⁴ Altre cas de despullar al mort per a vendre la roba i pagar el soterrar. Hi havia persones disposades a pagar per les calces d'un cadàver.

⁵¹⁵ Argeo Guitart Guitart va ser assassinat en sa casa el dia que entraren les tropes de Felip V. Vivia en el carrer dels Pardos, actual Peris, baixant del campanar de la Seu. Hi ha al *Diplomatari* molta informació sobre aquest personatge.

⁵¹⁶ Aquest hort era el solar de l'anterior convent de les clarisses situat extramurs, en l'illa de cases que va de l'edifici d'Hisenda, al carrer Acadèmic Maravall. Les franciscanes conservaren durant segles la propietat i accedien a ell per un túnel que creuava del monestir per baix de l'albereda.

⁵¹⁷ Les persones majors d'edat que no feien testament per no tenir, era per ser pobres. Però la fórmula: "no testà per no tenir" l'aplicaven també als menors d'edat no emancipats, els quals no tenien encara béns propis, per tant no implica necessàriament pobresa.

1764.07.27. Entierro 5 en la iglesia de San Francisco de Assís de Francisco Zabater, hijo de Francisco y de Josefa Ivañes. Murió sin hacer testamento por no tener. Murió ahogado en la palanca del Genovés, y se enterró por la Sangre.

1765.10.27. Entierro 5º beneficiados en el claustro del convento de San Francisco de Gregorio Catany, labrador, marido que fue de Francisca Beneyto. Habitava en la Casa Blanca, murió en el monte de Vernisa, assí a la parte de la Fuente Quintana, despeñado.

1778.06.06. Entierro en el Hospital de Wenceslao Jeruch, sargento inválido, soltero, pobre. Murió colgado por su mano de una galería del dicho Hospital. Fue, sin embargo, enterrado en lugar sagrado porque el referido estaba perturbado de juicio, y poco menos que furioso.⁵¹⁸

1812.10.12. Se dio sepultura eclesiástica en el cementerio de las Almas, *amore Dei*, a el cadáver de un hombre que se encontró muerto a puñaladas en los secanos, pasado Capuchinos, ignorándose su patria y nombre. Fue enterrado por orden de la Real Justicia

1813.04.07. Sepultura eclesiástica en el cementerio de las Almas, *amore Dei* a el cadáver de Josef Alonso, natural y vecino de esta colegial, casado con Vicenta Davó. Falleció ayer en la ruina de la casa que se asoló en la calle del Pi.

1813 04.07. Se dio sepultura eclesiástica en el cementerio de las Almas, *amore Dei*, a el cadáver de un soldado del regimiento de húsares de la 1ª compañía de las tropas imperiales, que falleció en las ruinas de la casa que se asoló en la calle del Pi. Se ignora su nombre.

1813.06.28. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas de Tadeo Durá, mozo, que se encontró muerto en la acequia detrás del molino de Tàrrega. Natural de esta ciudad.

1813.06.28. Sepultura eclesiástica *amore Dei* en el cementerio de las Almas al cadáver de Antonio Gozalbez, que fue encontrado muerto en el camino de Santa Ana, asesinado. Natural de esta ciudad, según dixerón.

1827.06.17. Día dieciséis de junio de 1827 se dio sepultura en el cementerio pasadas las 24 horas de orden de la Real justicia, asistencia de quatro beneficiados, missa de cuerpo presente, a el cadáver de Pedro Perona, natural y feligrés de esta colegial, hijo de Leopoldo Perona y de Teresa Quinzá, que en el día del Corpus, durante la procesión solemne, al regresarse la reverenda comunidad de San Agustín, le encontraron muerto dentro del convento cruelmente asesinado, de estado soltero, muy inocente”.

1851.05.02. Como vicario perpetuo de la insigne iglesia colegial de la ciudad de Játiva, arzobispado y provincia de Valencia, mandé dar sepultura eclesiástica con entierro cuatreno doble en el día de la fecha, previo aviso del señor juez de primera instancia de esta ciudad y su partido a el cadáver de Vicente Albalat, soltero, de edad de veinte y tres años, natural y vecino de ésta, hijo de don Francisco, escribano, y de Josefa

⁵¹⁸ A banda del testimoni de la miserable vida que duïen els militars invàlids, del que trobem nombrosos exemples en els soterrars, la majoria pobres i sense testar por no tenir, el cas d'aquest sergent, que sembla estranger pel cognom, té l'interés afegit de citar “una galeria” de l'hospital, que pensem correspon a les galeries volades construïdes en el pati per convertir-lo en teatre. Hui queda encara com a testimoni de l'existència de les galeries volades, el tornapunta falcant en el mur interior de llevant.

Gozalbo, su mujer. Fue hallado en este día ahogado en el río de Albayda, término de esta ciudad, siendo testigos Agustín Barberá, sacristán, y Antonio Cuenca, enterrador. Y para que conste, lo firmo a dos de mayo de mil ochocientos cincuenta y uno.

1877.11.25. Como coadjutor de la iglesia parroquial mayor de Santa María de la ciudad de Játiva, arzobispado y provincia de Valencia, en el día de la fecha mandé dar sepultura eclesiástica al cadáver de José Gosalbo, casado con Mariana Mateu, de setenta y cinco años de edad, natural de esta ciudad, hijo de Tomás y de Luisa Llaudes, su mujer. Falleció en este hospital ayer, a la una de la tarde, a consecuencia de heridas recibidas en el mismo día.

1882.11.22. Francisco Bravo Sebastià. No alcanzó sacramentos por haber muerto por mano alevosa.

1893.10.17. Como coadjutor de la iglesia parroquial mayor de la ciudad de Játiva, diócesis y provincia de Valencia, el día diez y siete de octubre de mil ochocientos noventa y tres mandé dar sepultura eclesiástica en el cementerio de esta ciudad y con entierro *amore Dei*, al cadáver de Francisco Escuriet y López, de cincuenta y tres años de edad, natural de Loza de Ranes, habitante en la ermita de Santa Ana, casado con (*en blanc*), hijo de (*en blanc*), y por los fenómenos cadavéricos que presentaba, debía haber fallecido, según el parte del juzgado, del día once al doce de los corrientes, a consecuencia de una muerte violenta. Se le hizo optopsia y de allí mismo lo llevaron al cementerio. De que certifico.

7- AJUSTICIATS- SENTENCIATS. 1622-1828

1622.09.28. Morí Pere Blasco, sentenciat per la justícia, ab los sacraments de confessió y comunió, los quals li administrà lo confessor de la confraria de la Sanch, com és de costum, ab licència dels curats. Soterrar en Sant Francés.

1622.09.28. Dit dia morí Batiste Belsa (Bassa?) sentenciat per la justícia, ab los sacraments de confessió y comunió, los quals li administrà lo sobredit confessor. Soterrar en Sant Francés.

1622.12.24. Soterraren a Baltasar Terranet, sentenciat per lo rei. Pagà la confraria de la Sanch lo soterrar de sis capellans. Soterràs en Sant Francesc.

1626.08.04. Dimarts, a 4, soterrar quatre capellans en Sant Francesc, de Nofre Canet, sentenciat. Obtingué sacraments.

1626.08.04. Dit dia, soterrar de Pere Pintor, sentenciat, morí ab sacraments.

1628.07.24. Dilluns, a 24, soterrar 4 capellans en Sant Francesc, Joan Verger, sentenciat. Rebé en la presó lo sacrament de confesió y comunió.

1629.07.04. En Sant Francesc, soterrar d'Antoni Gelany?, de nació francès. Rebé sacraments.

1631.03.26. En Sant Francesc a Onofre Gil, sentenciat. Rebé los sagraments en la presó.

1634.12.15. Soterrar de Bertomeu Casanova, sentenciat, ab un acte de quatre capellans en Sant Miquel

1636.12.02. Dimarts, a 2, soterraren a Cosme Requena, sentenciat. Pagà la confraria de la Sanch. Fou soterrat amb quatre capellans.

- 1640.06.30 Soterrar de 4 capellans de Juan López. Morí en la presó.
- 1640.12.31. Soterrar de 4 capellans en lo hospital de Jaume Balaguer, de Castelló. Morí en la presó.
- 1643.03.08. Soterrar de Frances Sancho, ab un acte en Sant Francesc. Sentenciat.
- 1643.03.08. Soterrar en Sant Francesc de Bernat Monroig, sentenciat.
- 1643.09.24. Soterrar en Sant Francesc de Francesc Redondo, sentenciat.
- 1660.05.01. Soterraren a Lluís Bella, de L'Olleria, sentenciat, ab 4 capellans, en Sant Francesc.
- 1667.09.26. Soterrar de Damià Malonda, ab quatre capellans, en Sant Francesc. Sentenciat.
- 1669.01.23. Soterrar a Antoni Sanç, ab quatre capellans, en Sant Francesc. Sentenciat per lo governador de Xàtiva.
- 1685.04.14. Soterrar a Josep Guerola, ab 4 capellans, en Sant Francesc. Sentenciat per lo governador de Xàtiva.
- 1689.11.22. Dissabte, soterrar ab 4 capellans a Juan Ortega de Palop, en Sant Francesc. Sentenciat per lo governador.
- 1691.06.10 Soterrar de Cipriano Esteve, sentenciat, ab 4 capellans, Pagà la confraria de la Sang.
- 1691.06.10 Soterrar de Pasqual Esteve, sentenciat. Id.
- 1696.08.04. Dissabte a 4, soterrar de Felip Solàs, sentenciat, ab 4 capellans, en Sant Francesc.
- 1706.04.03. Soterrar en Sant Francesc de Juan Torres, marit de Manuela Sanchis, de Enguera, ajusticiat per don Juan Bautista Basset y Ramos.
- 1706.04.10 Soterrar en Sant Francesc de Francisco Pastor, de Vallada, marit de (*en blanc*), ajusticiat.
- 1706.05.04. Juan Bas, de Alzira, sentenciat, dexà per l'ànima 15 lliures, rebé el testament Batiste Trobat en 2 dels corrents. Marmessor, Roc Soler, i Andreu Pérez, prevere de Alzira. En Sant Francesc.
- 1706.04.15. Sentenciada. Isabel Maria, esclava de Amposta. Sentenciada per lo rei. Deixà per a bé de l'ànima 6 lliures. Testament davant Gaspar Domingo Devesa.
- 1706.05.22. Dit dia, soterrar 4 en lo hospital, ajusticiat per lo general Baset, de Bernat Gaudens, de nació francés.
- 1706.05.22. *Dicto die*, soterrar 4 en lo hospital, ajusticiat *ut supra* a Francesc Soler, ciutadà, marit de Antònia Fita.⁵¹⁹

⁵¹⁹ Era Francesc Soler Guitart, fill d'Estanislao Soler Monfort i Tomasa Teresa Guitart Monfort, pertanyent a l'oligarquia de la ciutat. Resulta curiós que l'aureola de partidari de Felip V, penjat per ordre de Basset, només va beneficiar a la viuda de Josep Peris, Vicenta Borja,

1707.05.23. Ajusticiat. “Dit dia, soterrar 4 de Pere Mollà, ciutadà. Deixà per la sua ànima 100 lliures ab testament rebut per Josep Geroni Guerau, notari, en dits dia mes i any. Marmessors el Dr. Josep Barberà, prevère, i Margarita Sanchis.

1707.05.23. Sentenciat. “Soterrar 4 de Joaquim Peris, ciutadà. Deixà per la sua ànima 300 lliures ab testament rebut per Josep Ferrando, notari, en dits dia mes i any. Y per no haver-se concluit dit testament, provehí el Sr. Oficial en marmessor a Vicenta Maria Borja, sa muller y Josep Peris, son fill. Es soterrà en Sant Domingo.”

1709.03.27. Dimecres a 27, soterrar 4 en la Seu de Francisco Espía, ajusticiat, fill de Marc Antoni i de Josepa Belloch.

26.6.1709. Soterrar 4 en la Seu de Josep Selva, ajusticiat, fill de Josep i de Lluïsa Fons, en la Seu.

1710.10. Home ajusticiat

1710.10. Home ajusticiat.⁵²⁰

1711.06.09. Diumenge a nou, soterrar 4 de un prisionero català de nació. Es nomena Ramon Rodes, en la Seu. *Amore Dei*.⁵²¹

1711.06.14. Soterrar 4 de un prisionero del castell. De nació (*en blanc*). *Amore Dei*.⁵²²

1713.11.30 Dijous a 30 soterrar 4 *amore Dei* de Juan Lenis, soldat ajusticiat del regiment.

1741.01.31. Dimarts a 31, soterrar 4 *amore Dei* de Josepa Francit, penitenciada per lo tribunal de la Inquisició.⁵²³

1753.07.31. Entierro en la iglesia de San Francisco de José Timoner, soldado del Rgtº de cavallería, ajusticiado, de la Reina, marido de Francisca Úbeda.

7.1. Militars afusellats pels francesos en 1812 i 1813

1812.02.03. Agustín Insa, natural y vecino de Cocentaina, marido de Maria Morant. Sepultura eclesiástica en San Francisco. Fue arcabuzeado en este día de orden de la Real Justicia de las tropas imperiales.

1812.02.03. Vicente Figuerola, natural y vecino de Cocentaina, marido de Simona Ortiz. Sepultura eclesiástica en San Francisco. Fue arcabuzeado en este día de orden de la Real Justicia.

1812.02.19. Josef Sanchis Sanchis, natural de Fuente la Higuera, hijo de Josef y Josefa. Casado con Josefa Ximénez, de la misma, según dixo el mismo reo. Entierro *amore Dei* en San Francisco. Fue arcabuceado en este día por orden de la Real Justicia.

1812.02.19. Tomás Pérez Pérez, soltero, natural de Fuente la Higuera, hijo de Pedro y Josefa, según dixo él mismo. Entierro *amore Dei* en San Francisco. Fue arcabuceado en este día por orden de la Real Justicia.

⁵²⁰ Els registres de soterrars ho anoten exactament així, dos voltes, sense posar nom ni més dades.

⁵²¹ No diu ajusticiat. Degué ser mort natural.

⁵²² No diu ajusticiat.

⁵²³ Al marge: «trànsit».

1812.02.19. Josef López Martí, natural de Fuente la Higuera, hijo de Antonio y Lucía, casado con Manuela Lorente, según dixo él mismo. Entierro *amore Dei* en San Francisco. Fue arcabuceado en este día por orden de la Real Justicia.

1812.02.19. Josef Lorente Calbo, natural de Fuente la Higuera, hijo de Vicente y Francisca, casado con Josefa Martínez, según dixo él mismo. Entierro *amore Dei* en San Francisco. Fue arcabuceado en este día por orden de la Real Justicia.⁵²⁴

1812.04.11. Josef Bru, natural de La Ollería, casado con Inés Melero. Entierro *amore Dei* en el cementerio de las Almas. “Alcabuzeado por las tropas imperiales en la Alameda de esta ciudad”

1812.04.14. Ramón González Sanz, natural de Tous, hijo de Miguel y de María, soltero, según dixo el mismo reo. Soldado disperso del 1º de Saboya. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas. Fue arcabuceado de orden de la Real Justicia en la Alameda de esta Ciudad. Edad 29 años.

1812.04.14. Manuel González Sanz, natural de Tous, hijo de Miguel y de María. Soldado disperso del regtº 1º cazadores de Valencia. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas. Fue arcabuceado de orden de la Real Justicia en la Alameda de esta ciudad. Edad 24 años, según dixo el mismo reo.

1812.05.20. Antonio Isernt Martí, natural de Manuel, hijo de Antonio y Isidora, casado con Josefa Giner, de Bèlgida. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas. Fue arcabuceado en este día por las tropas imperiales.

1812.05.20. Antonio Chelvi Cañades, natural de Ènova, feligrés de Abad, hijo de Vicenta y Gracia. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas. Fue arcabuceado en este día por las tropas imperiales,

1812.07.27. Estanislao Medina. Sepultura *amore Dei* en el cementerio de las Almas. “Se dixo era soldado del regimiento de Canarca, prisionero. Fue arcabuceado por las tropas imperiales en un campo junto a la casa de Regal, por hacer fuga. No hay más noticia.

1812.07.29. Un soldat anònim de Castalla, presoner.⁵²⁵

1813.02.10. Sepultura eclesiástica en el cementerio de las Almas, *amore Dei*, a el cadáver de Manuel Balaguer Rama, natural de Alzira, hijo de Manuel y de María, casado con María (*blanc*), de la misma villa. Fue arcabuceado en este día por las armas imperiales.

1813.02.10. Gabriel Garzón Ortega. Natural de Tous, hijo de Blas y de Josefa, casado con María Lacuesta. Fue arcabuceado en este día por las armas imperiales.

1813.03.12. Fue enterrado en el cementerio un soldado del regimiento de Húsares de las tropas imperiales, que el mismo día fue fusilado en la Alameda de esta ciudad. Se ignora su nombre y patria.⁵²⁶

⁵²⁴ Interpolat, i amb altra lletra: “de los franceses”.

⁵²⁵ Potser de mort natural.

⁵²⁶ En aquest cas i el següent, el soldat afusellat no era de l'enemic, sinó de les mateixes tropes imperials. En un i altre s'ignoraven el nom i la ciutat d'origen.

1813.03.12. Fue enterrado en el cementerio un soldado del regimiento de Húsares de las tropas imperiales, que el mismo día fue fusilado en la Alameda de esta ciudad. Se ignora su nombre y patria.

1813.05.22. Sepultura eclesiástica a un soldado francés de la 5ª de Sentigny, sentenciado por las armas imperiales, en este día. Se ignora su nombre y patria.

7.2. Roders

1828.01.27. Día veinte y siete de enero de mil ochocientos veinte y ocho, de orden de la Real Justicia fue conducido, *amore Dei*, al cementerio, Domingo Añó, (apodado el Gato), natural de Carlet, que fue muerto en Canales haciendo fuego a la tropa de voluntarios realistas. No hay más noticia. De que certifico. Doctor José Francisco Moliner.

1828.01.27. Día veinte y siete de enero de mil ochocientos veinte y ocho, de orden de la Real Justicia fue conducido, *amore Dei*, al cementerio José Reig, vulgo Pep de Llorens, que fue muerto en Canales haciendo fuego a la tropa de voluntarios realistas. Natural de Canales. No hay más noticia. De que certifico. Doctor José Francisco Moliner.

1828.02.08 Día ocho de febrero de mil ochocientos veinte y ocho, se dio sepultura eclesiástica en el cementerio, *amore Dei*, asistencia de ocho beneficiados a el cadáver de José Olmo, hijo de Bautista y de Ana Escrivá, natural de Canales, que falleció de haver sido herido por los compañeros del bandido el Gato. Soldado realista, casado con María Sanz. De que certifico. Doctor José Francisco Moliner.

8. ESCLAUS

8.1. Baptismes. 1534-1772

1534.10.04.- Francesc Abdula Amer Aguayac?, “moro que era de Fes”. padrins, don. Lluís Despuig, don Francesc Sanç de Montixelvo i Brígida, muller del senyor que es diu de Sempere.

1535.01.13.- Miquel, fill de Joan lo negre. Padrins don Joan Sanç de la Llosa, don Lluís Sanç, Jerònima Sanç, muller de don Ramon Sanç de la Llosa.⁵²⁷

1535.10.24, Joana Úrsula, filla de Francisco, negre, criat del senyor bisbe de Teano. Padrí, Miquel Gosalbo.

1536.01.28. Gaspar Joan, fill de Cristòfol, negre, criat del senyor bisbe de Teano. Padrins, mossén Joan Cardador, prevere, Felip Joan, cavaller, i Margarita, muller de don Pedro Ferran.

1537.10.18. Francesc Joan Lluch, fill de Joan de Sant Ramon, negre. Padrins, lo senyor don Ramon Sanç, lo fill del senyor de Sempere, major, donya Joana, donzella, filla de don Lluís Despuig i donya Catalina, donzella, filla de don Francesc Sanç.

1537.12.03. Macià Joan, negre, criat del senyor don Joan Sanç de la Llosa.

⁵²⁷ No diu que fora criat ni esclau. Potser era germà o parent de Pere lo negre, i també és pot interpretar com que “negre” era un malnom.

1537.12.27. Mariana, negra de la senyora de la Llosa. Padrins, don Miquel Galcerà Sanç, don Pedro Sanç Tolsà, don Jaume Despuig, comanador de Montesa i donya Lucrècia de Borja i de Sanç.

1537.12.29. Gaspar Francesc Joan, negre de don Joan Despuig. Padrins, el canonge Roca i donya Jerònima Sanç de Tolsà.

1538.06.26. Francisco i Joan, captius del senyor bisbe de Gahent (*Sic*).⁵²⁸ Padrins, don Galcerà Sanç, don Gaspar Sanç i D. Joan Despuig.

1538.10.13. Joana, criada de don Cosme de Fenollet.

1538.11.01. Miquel, negre de Pere Domènech, llaurador. Padrins, Antoni Belloch i Antoni Menor.

1539.10.19. Miquel Joan, criat negre de Gaspar Pelegero. Padrins, mestre Joan Cruanyes, Joanot Peres i Jaumot Domènech.

1539.10.20. Diego, criat de Lluís Joan. Padrins, mossén Cardador.

1540.02.02. Catalina, negra de Pere Albinyana, blanquer. Padrí, Agustí Guitart.

1543.10.04. Felipa, negra de Guinea. Padrins, mestre Jeroni Albinyana.

1543.10.09. Sebastià i Anton, negres de Guinea. Padrins, del primer, Jaume Aliaga, Miquel Blesa, Joan Agulló i Catalina, muller de Joan Agulló. Del segon, Joan Agulló, major, Martí Llinares, Joan Agulló, menor, i Joana, muller d'Antoni Menor.

1543.10.10. Francisco, de Guinea. Padrí, don Antoni Sanç, Pere Joan Llopis, i Leonor, Joan Ferriol, filla de Joan Lluís Ferriol, senyor d'Estubeny.

1543.10.25. Joana Catalina, de Guinea, padrins Francesc Domènech i Francesc Aliaga.

1543.10.25. Pere, negre de Guinea, de Miquel Montagut, padrins, el canonge Casanova, el canonge Bono i donya Isabel Despuig, muller de don Miquel Despuig, notari.

1543.10.28. Pere, negre, criat de Lluís de València.

1543.10.29. Joana, negra de Guinea, de don Jeroni Sanç. Padrins, Lluïsa Silvestre, criada de don Jeroni Sanç, senyor de la Llosa.⁵²⁹

1543.10.31. Marc, negre de Guinea, criat de mossén Lluís Malferit.

1543.10.31. *Franciscus, nigrus Guinee*. Padrí, Francesc Guitart.

1543.12.11. Joan Nicolau, negre de Martí Llinares. Padrí Joan Bella, llaurador.

1544.01.16. dimecres, a XVI de Giner, fon batejat Francesc Honorat, negre de Francesc Pardo, llaurador.

1544.01.17. Antoni Vicent, negre del senyor don Joan Sanç. Foren compares don Francisco Sanç, rector de Bocairent i Alonso de la Cadona i mossén Nicolau Belda.

1544.01.30, Pere, negre de Guinea, de mossén Martines. Padrins, mossén Martí Ayala i Pere Sabater, apotecari.

⁵²⁸ No hem trobat quin bisbat seria el de Gahent.

⁵²⁹ Jeroni no va ser mai senyor de la Llosa. Son pare l'havia venuda en 1520.

1544.04.05. Francesc Vicent, negre de misser Baltasar Albero, jurista. Padrins, Guillem Cerdà i Tomàs Bono, canonges, i Jerònima Escrivà, muller d'Andreu de la Tonda.

1544.09.19. Jeroni Ambrós, negre, criat de don Pedro Ferran. Padrins, mossén Gaspar Vila, mossén Francesc Guitart, mossén Joan Sastre, preveres.

1544.11.23. Batejaren a Isabel Joan, bomiana⁵³⁰ de mossén Francesc Guitart.

1545.08.25. Batejaren a Anthoni Johan, de Guinea, de don Joan Despuig. Foren compares mossén Miquel Boluda, mossén Galceran Sanç i mossén Gaspar Bellví?, i comare dona Àngela Llanera.

1545.11.22. En lo mateix dia fon batejat Macià, negre. Foren compares mossén Baltasar Glaudes, mossén Chavet, mossén Giner. Les comares, na Ponts, na Blasqua.

1547.07.02. Francisco, negre, criat de misser Ramos.

1549.06.10. Anna, filla de Joan Cerdà, negre, padrí, Gaspar Tonda.

1552.07.15. Baptisme de Joan Francesc, fill del negre de Aliaga.

1555.10.05. Bateig de Maria Anna, criada de la senyora Isabel Cola. Foren padrins, mossén Casanova, mossén Lluís Salvaterra, Gaspar Vila i Isabel Ferran mare del senyor don Pedro Ferran.⁵³¹

1556.06.28. Francesc, negre, criat de Vicent Alventosa. Compares Loís Navarro, Miquel Joan Rodrigues. Comares, Hisabet Anna, filla de Joan Alventosa y Sperança, sa germana.

1556.06.28. Dit dia fon batejat Antoni Joan, negre, criat de Miquel Joan Rodrigues. Compares, Andreu (*il·legible*), y Refel Bosch. Comares, Sperança, filla de Joan Alfagerí, y Hisabet, muller de Joan Tordera.

1556.06.29. XXVIII de juny fon batejat Pere Lloís, negre, criat de Lluís Casanova, foren compares lo degà y lo canonge Casanova, sagrista. Comares (*il·legible*).

1557.09.02. Margarita Anna, filla de Joan lo negre. Padrins, mossén Andreu, Miquel Barberà y Lluís Aparici.

1557.10.30. Jerònima Rafaela, filla de Pedro Sanç, negre, padrí, D. Antoni Sanç, cavaller, D. Pere Lluís Sanç i D. Guerau Sanç.

1558.01.23.- Agnès Vicenta, filla de Pedro lo negre y sa muller Joana. Padrina, na Carmessina, viuda, muller d'Antoni Garcia.

1559.05.21. Baptisme de Joan negre (no diu nom del pare), padrins, Francesc Candel i Lluís Martí, corredor.

1559.05.28. Baptisme de lo negre de Francesc Albinyana. Nom, Anton.

1560.07.02. Baptisme de Margarita, filla de Pere Sanç, negre. Padrins, Pere Soler, Pere Candel, Jaume Llagària, llaurador y Úrsula, muller de mestre Guerau, sastre.

1560.08.22. Baptisme Antoni Joan, negre, criat de Miquel Joan Esparça, ciutadà.

⁵³⁰ Bohemiana, gitana.

⁵³¹ Isabel Cola va ser criada del bisbe de Teano i mare dels seus fills.

1561.02.22. Catalina, filla de Francisco, negre de Josep Martí. Padrins, Pere Pagés, fosser, Joan Valls, espitaler y Magdalena, viuda de Jordi.

1562.01.07. Anna Bàrbera, negra de don Lluís Rocafull. Padrins, don Jeroni Sanç, Onofre Esparça i Agustí Micó. Padrina, donya Anna, muller de don Joan Sanç de Galcerà.

1562.11.24. Dilluns a 24, fon batejada Cecília, filla de Pedro el negre. Foren compares, Bertomeu Malet y Joan Veguer y Gaspar Antolí, botiguers. Comara, Francisca Ortolana, donzella, filla de Francés Ortolà, quòndam, mercader.

1560.08.22. Baptisme de Antoni Joan, negre, criat de Miquel Joan Esparça, ciutadà. Padrí Bertomeu Cerdà, mossén Cosme Cebrià, Jerònima Agullona, beata de l'orde de Santa Clara.

1561.02.22. Baptisme de Catarina Martí, filla de Francesc, negre de Josep Martí.⁵³²

1562.01.07. A VII de giner fon batejada Anna Bàrbera, negra de don Loís Rocafull. Foren compares don Hieroni Sans, Nofre Sparsa y Agostí Micó. Comare dona Anna, muller de don Joan Sanç de don Galcerà.

1562.12.13. Baptisme de Sebastià, negre, fill de Martí, padrí, Lluís Ayora, argenter, Miquel Navarro, corder y Josep Campa, manyà. Comare, Magdalena, muller de Feliu Garcia, assaonador.

1563.06.13. Dit dia fon batejat Anthoni Miquel, negre de Pere Miquel. Foren compares Nofre Juan, llaurador, Juan Navarro, corder y Francés Bella, llaurador. Comare, Hierònima, muller de Pere Caranyana, llaurador.

1564.04.01. Dissapte el primer de abril, fon batejada Anna Dorotea, filla de Gaspar Joan Abril, ciutadà. Foren compares mosén Verdú y Nofre Romana, doctor, y Gaspar Tallada. Comare, Vitoria Olomar, filla de Gilabert Olomar, ciutadà.⁵³³

1564.05.28. Diumenge a 28, batejaren a Francés, negre, criat de Miquel Gil. Compares foren, Miquel Sans y Anthoni Candel y Lloís Candel. Comare, Ysabet Gil, donzella, filla de Anthoni Gil, llaurador.

1565.10.28. Isabel Joan, filla d'una criada de Corts, sastre. Padrí, Melcior Agustí, sombrerer.

1565.12.26. Francisca, negra, criada de Lluís Baltasar Albero, doctor en lleis, padrina, Joana Peres, muller de dit Albero.

1567.12.15. Dit dia fon batejat Pere, fill de Francesc, lo negre. Fon compare Pere, fill de Albero, flaquer. Comare, Vicenta, muller de Nofre Thomàs.

1569.10.10. A X de octubre fon batejat Lluís, fill de Cohona, moro de Granada, y de Guiomar, esclava de don Lluís Sanç, per mi, Miquel Cerdà, vicari. Fonch compare, Johachin Plumet, ciutadà. Fonch la comare Cesísia Navarro y de Plument, viuda.

⁵³² Era freqüent que els esclaus o criats prengueren el cognom de l'amo.

⁵³³ En aquesta partida anotaren al marge: "de edat de huyt anys, poc més o menys", el que potser indique que la batejada era filla de Gaspar i d'una criada o esclava seua.

1572.11.30. A 30 de novembre, yo, Tonda, bategí a Guisabet Aloia, de Granada, captiva de Gaspar Fuster, argenter. Compares, Juan Real, mercader, Vicenta Fustera, filla de dit Gaspar Fuster.

1573.05.23. Dit dia, lo sobre dit (*vicari*), a Francés, fill de Ambrós, negre de Agulló, mercader. Compares, Juan Francés Sanchis, laurador y llochtinent de justícia, y Sperança, muller de Amador Blasco, sastre.

1602.06.23. Diumenge a 23 del sobre dit any, jo Miquel Joan Gil, degà desta santa iglésia, bategí, després de cathechisada y exorcisada a Margarita Joana, negra adulta de edad de vint anys, esclava de Pere Alemany, mercader. Compares, March Domènech, botiguer, y Margarita Domènech, muller de Esteve Jaume, botiguer.⁵³⁴

1604.01.30. Divendres, a 30 de giner 1604, bategí yo, Miquel Joan Gil, degà, a un negret de Nofre Alemany, cathecúmeno, estat malalt en lo llit y dubtant-se de la sua vida, conforme feu relatió el doctor Jeroni Cadoni, y posant-li nom Valero.

1608.04.12. *Dicto die*, yo, Miquel Juan Gil, degà, precehint licència del senyor patriarcha, bategí a Paulo, adulto, de natió moro natural de de Constantinopla, sclau de la senyora donya Maria de Covarruvias, muller que fon de don Diego de Covarruvias, Vicecanceller de Aragó. Foren padrins, el senyor don Francisco Milà y de Aragó y la senyora donya Joana, sa filla.⁵³⁵

1611.11.16. *Dicto die*, bategí jo, Pere Micó, vicari, a Margarita Luïsa, filla de Diego Figura i Joana, dels moros que han restat esclaus y batejats. Compares, Joseph Durà y Maria Anna Gil, muller de Jerony Terres.

1614.05.18. Diumenge, a 18, dia de Pasqua del Sant Spirit, bategí jo, Miquel Juan Gil, degà, precehint licència de sa senyoria il·lustríssima, a Gaspar Juan Pasqual, adult, natural de Túnez de Àfrica, sclau de Vicent Guitart, ciutadà de Xàtiva. Compares, Gaspar Texidor, ciutadà y Isabet Anna Mestre y de Texidor, cònjuges.⁵³⁶

1621.08.23. Adult alarp. Bategí a Francés, padrins, Antoni Menor, prevere, doctor en Teologia, i Hipòlita Menor de Gaspar Moscardó.⁵³⁷

1622.02.06. Diumenge, a 6. Bategí jo, Joseph Mayor, vicari, a Francisco Jaume, esclau de Jaume Menor, de nació alarp, de dotze a 14 anys, precehint primer licència del senyor don Martí de Funes, oficial y vicari general de la ciutat y diòcesis.

1653.04.07. Baptisme de Sultana, esclava de nació africana, del canonge Jaume Ferran, li posen per noms, Gràcia, Vicenta, Magdalena.

1657.10.15. batejaren a Clara Eugenia Josepha, africana, esclava del canonge Jaume Ferran.

1658.08.06. Batejaren a Francesc, esclau del canonge Jaume Ferran.

⁵³⁴ Aquestos Alemany, Domènech i Esteve eren tots mallorquins d'origen.

⁵³⁵ De Diego de Covarrubias i la seua esposa hi ha un sepulcre monumental en la catedral de València. La presència en Xàtiva de María Díaz de Covarrubias es deu a que tenia una filla del seu primer marit, Juan Ruíz de Castellblanch, Margarita Ruíz Díaz de Salcedo, casada en 1595 amb el governador de Xàtiva, Francisco Milà d'Aragó.

⁵³⁶ Vicent Guitart Guitart, mestre en arts, ciutadà. Per aquelles dates, Gaspar Texidor, avantpassat dels marquesos de Montortal, pertanyia encara a l'estament de ciutadans.

⁵³⁷ La data del registre és del 23 d'agost de 1621, però està anotat en febrer de 1622, darrere del també esclau Francisco Jaume.

1664.06.12. Batejaren a Antoni, esclau d'Antoni Salvador.

1678.04.18. Bateig de Vicent, adult, esclau d'Antoni Salvador. De nació turc de Constantinopla.

1692.03.26. Batisme d'un esclau de nació de Índies, que estava *in periculo mortis*, del doctor Miquel Joan Garcia. Es nomena Antoni.

1694.05.14. Divendres a catorze de dit mes, el doctor Raymundo Micó, vicari, bategí en casa de Antoni Linàs, ciutadà, *ob necessitate*, a una esclava sua, de nació (*en blanc*), novament convertida. Es nomena Maria. *Obiit*.⁵³⁸

1695.06.03. Divendres a tres de juny, any mil si-cens noranta-cinch, el doctor Raymundo Micó, vicari, batejà, segons ritu de la santa iglesia romana un adult, esclau del doctor Josep Ortoneda,⁵³⁹ natural de Vasdesai. Nomenàs Josep Juan Miquel. Padrins, el doctor Félix Guàrdia, generós, y Laura Oltra, muller de Francisco Guàrdia, generós. Joseph Albalat, vicari.

1695.07.18. Bateig de Josefa Maria, esclava de Maria Agulló, viuda de Josep Miquel, ciutadà, de la ciutat de Bosna, regne de Hungria. Padrins, Josep Miquel, canonge, i Càndia Miquel, muller d'Antoni Grau, mercader.⁵⁴⁰

1697.03.07. Dijous, a set de març, any mil si-cents noranta-set, el doctor Raymundo Micó, vicari, batejà, segons ritu de la santa iglésia romana, a un esclau de setse anys, natural del reyne de Ungria, de don Juan Ortís. Nomenàs Joseph Tomàs. Padrins, don Juan Ortís y donya Eugènia Ortís, viuda de don Gaspar Malferit.

1697.04.11. Baptisme de un esclau turch de nació de la ciutat de Buda, de don Josep Manuel Jordà. Nomenas, Cristòfol Josep. Padrins, don Josep Manuel Jordà i donya Margarita Serra, viuda.

1699.08.07. Baptisme de Francisco Joan Pasqual, adult de Bosnia, de edat de díguüt anys. Padrí, don Arquileu Anguerot, el seu amo, y donya Catalina Anguerot, filla.

1725.03.25. Bategí segons *ritu* de la santa església romana un adult de la ciutat de Argel, de trenta-quatre anys, instruit en la santa fe cathòlica, esclau de don Pedro Ruipérez de Orduña, governador de la Ciutat de Sant Phelipe, ans Xàtiva. Nomenas Josep Antoni Ventura. Padrí don Estevan Ruipérez de Orduña, y donya Isabel Maria Cebrià, muller de don Juan Ortiz.

1731.08.15. Baptisme de Josep, adult, esclau de don Josep Aliaga, doctor en medicina, de edat de vint anys, instruit en la santa fe, natural de Strager de Alger. Li posí per nom, Josep Francisco. Padrins el doctor don Josep Aliaga y Rosa Antònia Blesa, sa muller.

⁵³⁸ El soterrar en Sant Francesc està registrat a l'endemà, dia 15.

⁵³⁹ Josep Ortoneda Cantí era natural de Sarra, prop de Montblanc. Va arribar sent barber, després va estudiar medicina en València, i exercir de metge en Xàtiva, millorant la seua situació social. Es va casar en 1673 i 1675 i va tindre nombrosa descendència.

⁵⁴⁰ Antoni Grau o Guerau Borja va ser jurat en 1705. Era partidari de l'Arxiduc, i figura entre els valencians que es van exiliar.

1734.04.18. Baptisme d'un esclau de don Pedro Guerola, de edat de vint-y-set anys, natural de la ciutat de Túnes. Nom, Francisco de Paula. Padrins, don Pedro Guerola, estudiant i donya Maura Martí, muller de don Pedro Guerola, major.⁵⁴¹

1735.11.03. Adult, esclau de l'alcalde major don Josep Ruiz de Castillblanque, de edad 23 anys, natural de de la ciutat de Mequínez, fill de Abala de Ocali, y Sara de Andalucia. Noms, Juan Antón.⁵⁴²

1740.04.03. Baptisme de Joan Baptista, adult, esclau de Pasqual Albalat, torcedor, de edat de dèsat anys, natural de Mequínes, instruit en la santa fe catòlica, li posí per nom Joan Baptista Nadal.

1749.06.24. Martes a 24 de dichos, yo, don Pasqual Bellvís, presbítero, de licencia del curato, bauticé según *ritu* de la santa iglesia tomana a un esclavo de don Luís Cerdà que vino de edad de 25 años a España y tendrá al presente 55 años; natural de Xarchel, reyno de Argel, hijo de padres moros. Se le puso por nombre Juan Bautista Xavier Luís Manuel Pasqual Josef Vicente Jayme Agustín Tadeo Buenaventura y por apellidos, La Torre. Padrinos, don Francisco Cerdà y Bellvís y doña Manuela de León y Balda, muger de don Francisco Cerdà.

1751.12.01. Miércoles, a uno de diciembre mil setecientos cinquenta y uno, bauticé a un hijo de padres moros, de hedat de quince años, del lugar de Alcalá, aldea de Argel. Se le puso por nombre Joaquín Diego Benito Cándio de la Puebla. Padrinos, don Diego Félix Ortiz, presbítero y canónigo de esta iglesia colegial y Cándia Quadrado, mujer de don Carlos Ferrer.⁵⁴³

1752.04.18. Bauticé según *ritu* de la santa iglesia romana, en casa por necesidad y estar en peligro de muerte, a un hijo de padres moros, de hedad de doce años cumplidos, natural de Vlat de Cher, en el reino de Barbería. Se le puso por nombre José Antonio. Padrinos, Jacinto Gascó y José Soler.

1752.06.13. Bauticé según *ritu* de la santa iglesia romana a un hijo de padres moros, natural de Adrix de Boresa, en la África, de edad de catorce años. Se le puso por nombre José Antonio Joaquín. Padrinos, don José Antonio Cebrián y doña María de las Nieves Cebrián, mujer de don Zeferino Ortiz.

1753.03.25. María de Jesús. Esclava. Bauticé, según *ritu* de la santa iglesia romana a una hija de padres moros, de edad de sinco años, natural de Jesmayán, reyno de Argel.

⁵⁴¹ Pedro Guerola i Maura Martí vivien en l'edifici hui conegut com Palau d'Alarcó. Hem trobat el baptisme de dos filles en Énguera, en 1717 i 1718, però no del fill Pedro, ací esmentat com estudiant; tampoc del casament entre Guerola i Maura Martí. No sembla que tingueren parents en Xàtiva, i no hem trobat la procedència. Les notícies publicades per Sarthou, a ell referents són que: en 1731 havia de fer nit en sa casa l'infant don Carlos, -futur rei Carlos III- de pas per Xàtiva, tot i que, finalment, no va sojornar en la ciutat; y en 1745 es va allotjar en sa casa l'arquebisbe Mayoral, durant els dies que van durar les confirmacions. Finalment, es nomena sa casa en diverses ocasions en els informes dels danys produïts pels terratrèmols de 1748, per raó de reparacions urgents.

⁵⁴² Pel cognom de la mare sembla que era descendent de moriscs expulsos.

⁵⁴³ Al marge: Joaquín, esclavo, hijo de padres moros. No diu de qui era esclau, però del text queda clar que ho era del canonge. Carlos Ferrer Anguerot, ciutadà, havia nascut en la Pobla del Duc cap a 1710, descendent de notaris i cavallers. Son pare va obtenir el títol de noble en 1700. Casat en Xàtiva en 1751 amb Cándida Quadrado Martí, el seu fill obtingué una regidoria en Xàtiva. L'escut del llinatge és el de la façana de la casa Trobat.

Se le puso por nombre María de Jesús. Padrinos, Manuel García, torcedor y Rosa Antònia García, mujer de Gaspar Gascó, labrador.

1753.03.25. María Antonia. Esclava. Bauticé, según *ritu* de la santa iglesia romana, a una hija de padres moros, de edad de catorze años, natural de la plaza de la ciudad de Orán, reyno de África. Se le puso por nombre María Antonia. Padrinos, Gaspar Gascó y Manuela García, hija de Jacinto.⁵⁴⁴

1753.08.29. Miércoles, a veinte y nueve de agosto de mil setecientos cinquenta y tres, yo, el doctor Agustín Aliaga, vicario, bautizé, según *ritu* de la santa iglesia romana a una hija de padres no conocidos, esclava de Jacinto García, torcedor y familiar del Santo Oficio. Nació dicho día. Se le puso por nombre Juana Bautista, Agustina, Manuela, Jacinta, Lina, Tadea, Buenaventura Carrós (*sic*). Padrinos, Manuel García, torcedor y Manuela García, doncella, hija de Jacinto.⁵⁴⁵

1753. En 1753 van excomunicar a Pere Arocas, criat de Bertomeu Artigues en lo carrer dels Pardos, per no haver confessat i combregat.⁵⁴⁶

1755.06.24. Manuel, adulto. Bauticé según *ritu* de la santa iglesia romana a un hijo de padres moros, natural de Almansor, reyno de Orán, de edad de treynta y cinco años o treinta y seis, esclavo de Juan Ribera, familiar del Santo oficio. Se le puso por nombre Manuel Vicente. Padrinos Rosa Antonia Ribera, viuda de José Pérez, y Lorenzo Ribera, presbítero.

1759.01.17. Bautizé a un hijo de padres moros, natural de la ciudad de Chefa, reyno de África, de unos veinte años, poco más o menos, esclavo de Josep Tomás Sanchis Exea. Se le puso por nombre, Antonio Francisco José. Padrinos don Josep Tomas Sanchis Exea, regidor de la ciudad, y doña Rosa Sanchis Exea, doncella, hija de don Josep Tomás Sanchis Alemany.⁵⁴⁷

1761.07.01. Bautizé a una esclava de edad de quarenta años, poco más o menos, natural de Ulat Xabfa, reyno de Argel, hija de padres moros, de don Jacinto Malla. Se le puso por nombre Juana Bautista. Padrinos, Tomás Cantos, criado mayor, y María Monserrate, doncella, esclava de dicho don Jacinto Malla.

1761.10.10. Bauticé a Josefa Santiago, hija de Nicolás, jornalero, y de María Josefa. Abuelos paternos y abuelos maternos no tiene, por ser al presente libre, y era esclavo.

⁵⁴⁴ Com en el cas anterior, no diu de qui era esclava.

⁵⁴⁵ És un registre ben interessant, perquè no batejaven a una esclava filla de pares moros etc., sinó a una acabada de nàixer, de “pares desconeguts”, i que ja va nàixer esclava. És a dir, probablement era filla d’una esclava i del seu amo

⁵⁴⁶ Els Artigues eren originaris de Campanet, Mallorca, establits en Xàtiva a mitjans del segle XVII. No obstant, l’esmentat ací, Bertomeu Artigues Guerola, boticari, era natural de València, casat en Xàtiva en 1735, pare d’onze fills. El carrer dels Pardos era el que baixava del campanar de la Seu.

⁵⁴⁷ Aquestos Alemany, segons diem més amunt, eren originaris de Mallorca, i com, quan ells arribaren a Xàtiva ja hi havia altres caps de família amb el mateix cognom, en ocasions, per a identificar-se afegien al cognom el lloc d’origen, Alemany d’Andratx. Arribà un moment en que el cognom va quedar fixat així, com un tot. Pel que fa al cognom Sanchis, tan estès en Xàtiva i altres llocs del regne, aquestos eren fills de Gaspar Sanchis Terranet, doctor en lleis, (1626-1706), que va escalar vertiginosament en l’escala social. En passar a residir en Madrid alguns dels seus descendents van escriure el cognom amb com Sanchiz, i a pronunciar-lo com a paraula aguda. Tota la constel·lació d’aristòcrates de la capital, amb aquest singular cognom alterat, baixen de l’esmentat Gaspar Sanchis, com hem anotat en altres llocs.

Se le puso por nombre Josefa María Manuela. Testimonios, Vicente Panach, hornero, y Vicenta Cantos, mujer de José Ximeno.

1772.06.08. Bauticé a Teresa, hija de Cristóval Verger y de María Antonia Aznar. De abuelos paternos *caret* por haver sido esclavo de Cristóbal Verger el sobredicho Cristóval, padre de esta niña, y haber tomado el sobrenombre de su amo. Abuelos maternos, Miguel Aznar y Rosa Garcés.

8.2.- Soterrars. 1622-1744

1622.05.12. Soterrar de María Genisa Sanç, esclava i criada de donya Mateua Sanç. En testament deixà 20 lliures, marmessor don Hieroni Sanç. Soterrada en el Carme.

1626.07.28. Soterrar de Francisco, esclau de Jaume Menor, cavaller.

1628.10.09. Soterrar de Pere Joan, esclau de Vicent Guitart, de mort violenta.

1653.09.13. Soterrar en la Seu de Catalina Pasqual, donzella, esclava de don Juan de Pròxita. Deixà 10 lliures.

1669.09.7. *Dicto die*. Soterrar a Joan, esclau de Antoni Salvador, ab 4 capellans, en la Seu.

1698.01.19. Soterrar de Cristòfol de Santa Creu, esclau de donya Margarita Serra

1714.10.04. Soterrar de Josep Tomàs, esclau de don Juan Ortiz, en Santa Tecla.

1715.10.29. Soterrar 4 de Josep, esclau de Batiste Belloch, en l'hospital.

1716.04.11. Soterrar de Domingo Tomás, esclau de don Josep Cebrià.

1727.01.15. Dimecres, a 15, soterrar 8 de Maria Antònia, esclava del comisari don Garcia Sufre, en la Seu. Se li celebrà una missa de cos present.

1727.04.29. Soterrar 4 a Francisca Antonia, esclava de donya Isabel Berenguer, en la Seu.

1735.04.13. Soterrar de Juan Ros, esclau de don Félix Ros.

1744.08.16. Soterrar *amore Dei* de Maria Abat, esclava que fou de Tomàs Belando, natural de la Bosnia, en la Dàcia.

9. BAPTISMES DE CRISTIANS NOUS DE LES ALQUERIES DEL TERME DE XÀTIVA I DEL RAVAL DE LA CIUTAT

En el primer llibre de baptismes de la Seu, que comença en 1534, hi ha una pàgina solta en quart, que és un format que no té cap llibre sacramental dels conservats en la Seu, la qual conté només partides de baptisme de cristians nous, tres per l'anvers i quatre pel revers. Cada registre està precedit pel nom del lloc de procedència del batejat. No figura any, per la qual cosa la datació és hipotètica. En qualsevol cas és probable que corresponga a principis de l'any 1534, any que comencen els llibres, perquè els mesos posteriors, registrats sencers ja en les fulles normals del llibre, van seguits a partir d'agost. Són les següents:

15-- --.---. Joan, fill de ¿? Castellano, de l'alqueria de Torrent. Padrins, Francesc Joan de Gallach, Jeroni Portadora, Joan Francesc de Gallach i la senyora Anguerota, vella.

15--.00.24. Dit dia, ço és, a 24, Joan, fill de Nicolau Daunon, de Barxeta. Padrins, mossén Perot Roca i Miquel Despuig, lo notari, Jerònima, muller de don (---) i Anna, donzella, filla del metge Micó.⁵⁴⁸

15--.00.25. A XXV: Miquel, fill de Joan Boní, del lloc de Barxeta. Padrins, Miquel Cerdà, notari, don Francesc Sanç, menor de dies, i Gaspar Sancho, notari, i la padrina, Anna, donzella, filla de Vezerra, notari.

15--.06.30. (---), filla de Pere Ganim, de l'alqueria de (---). Padrins, Vicent Pardo, Martí Pardo, Joan Lluís Pardo i Tecla, muller de Lluç Pardo, ciutadà.

15--.07.30. ¿?. Joan, fill de Ayconet?, del lloc de Barxeta. Padrins, mestre Gosálbo, ferrer, i mestre Joan Cruanyes, en Francesc Martí i la viuda Martinissa.

15-- 07.30. Margalida, filla de Mugafer, del lloc de Barxeta. Padrins, Gosálbo, ferrer, mossén Agustí (---) i mestre Gaspar Esparça, i Margalida, filla d'Alfonso Borgia.⁵⁴⁹

15—08.04. Isabet Anna Margalida, filla d'Enric Sayfon. Padrins, el canonge Soler, mossén Pont, mossén Lluís (---) i na Betriu (---).⁵⁵⁰

1534.08.10. Isabel, filla de Pere Francesc Sollet del Lloc de Rotlà.

1534.08.18. Miquel, fill de Lluís Xep de Barxeta. Padrins, Lluís Malferit, ciutadà, i Jeroni Portadora.

1534.08.30. Miquel, fill de Pere Musa, de l'alqueria de don Galcerà.⁵⁵¹ Padrins, don Pedro Sanç, fill de don Galcerà, don Melcior Sanç, frare de Montesa.

1534.09.01. Francesc, fill d'Agraet del lloc del Genovés. Padrins, Joan Peris, Melcior Pastor i Francesc Varoy.

1534.09.01. Lluís, fill de Martí Qua, del lloc del Genovés. Padrins, Joan Peris, Melcior Pastor i Francesc Varoy.

1534.09.01. Francés, fill de Hubay del Gordet, del Genovés. Padrins, Joan Peris, Melcior Pastor i Francesc Varoy.

1534.09.01. Úrsula, filla de Francesc Paella, àlias Mayes. Padrins Buquerbí i Joan Peres.

1534.09.01. Àngela, filla de Gay del Genovés. Padrins, Buquerbí i Joan Peres.

1534.10.05. Yolant, filla de Joan Maymó, de l'alqueria de Maneu.⁵⁵²

1534.10.25. Jeroni, fill de Francesc Ballet, del lloc del Genovés. Padrins, Jeroni Mangay, Martí Monsó, Àngela Ollera i Úrsula, muller de Borrell. Padrins, Jeroni Mangay, Martí Monsó i Balleta, donzella, filla de Ballet.

⁵⁴⁸ El metge Micó era de nom Cosme.

⁵⁴⁹ Aquest Alfonso Borgia vivia al Portal de València i era parent dels llauradors litigants contra don Pere Ferran Borja. Vegeu el nostre llibre *La Capella de les Febres de Xàtiva. Monumentum domus Borgiae*. València, 2014.

⁵⁵⁰ Fins ací els set baptismes anotats en la fulla.

⁵⁵¹ Galcerà Sanç era senyor de l'alqueria de Miralbó.

⁵⁵² Els Maneu eren propietaris d'una alqueria minúscula, prop del Molí de Santandreu i les Cases de Quilis.

1534.10.25. Martí, fill de Paella, del lloc del Genovés. Padrins, Jeroni Mangay i Ballela.⁵⁵³

1534.10.25. Jeroni, fill de Joan Ayet, del lloc del Genovés.

1534.11.09. Francesc, fill de Coyxet d'Alboi.

1535.01.05. Gaspar Joan, fill de Mateu, de l'alqueria d'Àngel Roca.⁵⁵⁴

1535.01.07. Miquel Joan, fill de Joan Miquich, del raval. Padrins, D. Joan Despuig, Rausell, notari, Joan Lluís Pardo i la muller de Miquel Despuig, notari.

1535.01.07. Isabel Joan, filla de Nicolau Danire? de Barxeta. Padrins, Jeroni Portadora, Gaspar Micó i Don Jaume Sans i Isabel Joan, filla de miser Portadora.

1535.01.10. Lluís Joan, fill de Lluís Gordo del lloch de Miralbó. Padrins don Pedro Tolsà, don Joan Despuig, Gaspar Despuig i Jerònima Sanç, donzella.

1535.01.10. Isabel Joan, filla de Fernando Gannia d'Aiacor. Padrins, Jaume Garcia, Joan de València i Domingo de Andilla.

1535.01.18. Àngela, filla de Francesc de Gordet del Genovés. Padrins, Jeroni Mangay i Martí Monsó. Comare, Àngela Ollera i Úrsula, muller de Borrell.

1535.01.18. Leonor, filla de Lluís Chiquet del Boy. Compares, mossén Joan Llopis, Galcerà Espí i donya Leonor Sanç, donzella, filla del senyor d'Alboi.

1535.01.17. Agustina, filla de Pere Català, de l'alqueria de don Galcerà. Padrins, Tomàs Casanova, lo reverend Agustí Domènech i Agustina, filla.

1535.01.19. Pasqual Martí, de la Torre de Lloris. Padrins, mossén Baltasar Guitart.

1535.01.24. Vicent, fill de Vicent, moriscat. Padrins, Pere Maneu, Joan Aparici i misser Albero.

1535.02.02. Maria, filla de Lluís Satdul?, de l'alqueria de Corberà. Padrins, Pere Dauder i Feliu Garcia.

1535.02.02. Violant, filla de Ramon Borrico, de l'alqueria de Rotlà. Padrí, mestre Diego, cofrener.

1535.02.07 Nofre, fill de Ferrando Buferi, de l'alqueria d'Annahuir. Padrins, Joan Aliaga, Beatriu, muller de mestre Gil, assaonador.

1535.02.21. Pere Joan, fill de Dicha, de l'alqueria de Lluís Pasqual.

1535.02.28. Joan Lluís, fill de Lluís Marquat, del lloc de don Joan de Senyera. Padrins, don Lluís Rotlà, Joan Lluís Pardo, Pere Monfort, notari, i Beatriu, muller de Gallach.

1535.02.28. Maria, filla de Joan Cartapell, moro de l'alqueria de Rotlà.

1535.03.30. Isabel Anna, filla de Barber, del lloc d'Anagüir. Padrins, Anna Sanç de Roca, muller d'Àngel Roca.

⁵⁵³ Un mes abans, Paella havia batejat a altre fill, la qual cosa és possible perquè no es tractava de nounats.

⁵⁵⁴ Àngel Roca era senyor d'Annauir.

- 1535.03.30. Joan, fill de Jaume Carpes, de l'alqueria d'Enric Tallada.⁵⁵⁵ Padrins, Joan Llop i Joan Castelló.
- 1535.03.30. Joana Àngela, filla de Francesc Carpes.
- 1535.03.31. Isabel, filla de Pere del lloc de Barxeta. Padrí mestre Miquel de la Saca.
- 1535.04.04. Catalina, filla de Jeroni Dordura,⁵⁵⁶ de l'alqueria de don Enric Tallada.
- 1535.04.18. Joana, filla de Perot Mandoll, del lloc de Barxeta. Padrins, Nicolau Cerdà, degà de la Seu,⁵⁵⁷ Joan Rotlà, canonge, Francesc Soler, canonge, i Margarita, muller de Guillem Sorió, quòndam.
- 1535.05.06. Catalina, filla de Guerau Pelanto, de l'alqueria de na Corverana. Padrí Joan Candel, llaurador.
- 1535.05.12. Isabel Joan, filla de Francesc Montal, de l'alqueria de Sorió. Padrins, Miquel Montagut, Miquel Armengot, Joan Roca i Isabel Joan, muller de Miquel Pich, notari.
- 1535.05.30. Isabel Joan, filla de Zanquet, del lloc de Nahuir.
- 1535.05.30. Esperança, filla de Catarroja, del lloc de Beniarjó. Padrí, Pere Pardo, notari.
- 1535.06.12. Nofre Francesc, fill d'Antoni Puleys del lloc de Miralbó.
- 1535.06.13. Joan, fill de Pere Chova, de l'alqueria de Rotlà. Padrins, Vicent Pardo, Joan Boluda, Joan Lluís Pardo i Beatriu Pardo.
- 1535.06.03. Nofre, fill de Francesc Chiquet de l'alamí del lloc del Boy (*Alboi*). Padrins, Vicent Pardo, Joan Boluda, Joan Lluís Pardo i Beatriu Pardo.
- 1535.06.13. Beatriu, filla de Miquel Silvestre del Boy. Padrins, Vicent Pardo, Joan Boluda, Joan Lluís Pardo i Beatriu Pardo.
- 1535.09.01. Anna, filla de Francesc Poles, de Miralbó.
- 1535.09.04. Leonor, filla de Vicent Bisbe, del lloc de Sorió. Padrins, el comanador Escrivà, don Gaspar Despuig, don Lluís Rotlà i Margarita, filla de Joan Sanç d'Alavanya.
- 1535.09.17. Jerònima, filla d'Alí Bisbe Macià, cristià nou del lloc de Sorió. Padrins, Gaspar Galcerà, don Antoni Sanç, donya Jerònima Sanç.
- 1535.09.29. Miquel Jeroni, fill de Joan Montal, del lloc de Sorió. Padrins, misser Alberó, doctor en lleis, don. Joan Lluís Rotlà i Miquel Armengot, cavallers.
- 1535.10.03. Joana, filla de Joan Fons, de l'alqueria de don Galceran Sanç. Padrins, Jaume Esmont, Antoni Guitart i Catalina Guitart.
- 1536.01.10. Àngela, filla de Pere Saycor, del lloc de Ayacor. Padrins, Feliu Joan Real, Jeroni Joan, i Beatriu, muller de Pere Fadal, moriscats del lloc de Ayacor.

⁵⁵⁵ Enric Tallada de Llansol era senyor de Novetlè.

⁵⁵⁶ Jeroni Dordura era propietari d'un molí en Novetlè, a la vora de la Sèquia de la Vila, del qual tenien la senyoria directa les monges de Montsant. ARV Clero, 1894. F. 54v. En 1649 el va comprar don Francisco Roca Ferrer.

⁵⁵⁷ Nicolau Cerdà, degà de la Seu, no figura en la relació oficial de degans de Xàtiva.

- 1536.01.13. Jaume, fill de Sarcasia? de Miquel; són del lloc de Noir (*Annauir*). Padrins, Joan Josep Ferrandis.
- 1536.02.17. Lluís, fill de Gaspar Guerau, cristià nou del lloc de Llansol. Padrins, Gaspar Tonda, Martí Pardo, Gaspar Bonansa i Constança, muller de mestre Antoni Guitart.
- 1536.02.20. Miquel, fill de Francesc Pesquyà del Genovès. Padrins, mestre Jaume Ivanyes, Antoni Rovió, Miquel Conill i Caterina, filla de Pere Climent.
- 1536.03.25. Isabel Anna, filla de un cristià nou del Genovès. Padrins, Fabià, cerer i Jaume, fill de Bernat Ivanyes.
- 1537.01.16. Joan, fill de Joan Percida, criat del senyor de Sempere.⁵⁵⁸
- 1537.02.25. Leonor Joan, filla de Nofre Amat, moriscat de l'alqueria d'Àngel Roca. Padrin, mossés Lluís Torrosella, prevere, Pere Miquel, prevere.
- 1537.08.19. Isabel, filla de Ferrando Maferrix, moriscat de l'alqueria d'Àngel Roca. Padrins, Miquel Montagut, ciutadà, mossén Ramos, jurista, Jaumot Sant Ramon, donzell, i la senyora viuda de mossén Gaspar Sanç.
- 1538.09.08. Miquel Joan, fill de Joan Bandera, cristià nou de Sorió.
- 1538.12.22. Àngel, fill de Joan Bollet, de l'alqueria de mossén Àngel Roca. Padrins, don Ramon Sanç de Senyera, don Francesc Sanç i Leonor Aldomara, viuda.
- 1540.02.20. Josep, fill de Miquel Segura, moro de l'alqueria de Rotlà. Padrins, mestre Joan Runa, fuster, i Joan Bosch, fuster.
- 1540.03.21. Gràcia, filla de Joan Bellvís, olim Mayumat Oset, moro, de l'alqueria de Gaspar Cerdà.⁵⁵⁹ Padrí, Jaume Garcia.
- 1540.05.16. Baltasar, fill de Jaume Caddel, d'Ayacor. Padrins, mossén Jeroni Abril.
- 1542.09.13. Beatriu Joan, filla (*en blanc*) Llopis, de Miralbó. Padrins, Jaume Garcia, Jeroni Garcia, Beatriu Miralles i Catalina Martines.
- 1542.11.06. Joan, fill de Miquel Joan, del lloc d'Alboi. Padrí, Pere Fuster.
- 1542.11.15. Beatriu Joan, filla de Lluís Cach del lloc de Rotlà. Padrins, don Antoni Sanç, Jaume Sanç, prevere, i Leonor Rotlà.
- 1542.11.15. Pere, fill de Joan Bellvís, de l'alqueria de Lluís Maneu. Padrins, mestre Pere Oltra, mestre Joan Alfagerí i Catalina, muller de Gabriel Gallego.
- 1542.11.15. Tomàs, fill d'Ausiàs Bariqut, de l'alqueria de Lluís Maneu. Padrins, lo reverend Jeroni Ontiveros i Beatriu Joan, filla del discret en Rausell, notari.
- 1542.11.23. Rafaela, filla de Baltasar Ferina?. Padrins, Joan Escrivà, Francesc Sant Ramon, el senyor de Colata⁵⁶⁰ i Jerònima Beneta Morella, donzella.⁵⁶¹

⁵⁵⁸ El senyor de Sempere, en aquell moment era Francesc Borja, o Cardador Borja, fill del bisbe de Teano.

⁵⁵⁹ Gaspar Cerdà va ser senyor de Torrent, conegut ara com Torrent de Fenollet.

⁵⁶⁰ El senyor de Colata era, en aquell moment, Ramon Bellvís, casat amb Beatriu Morello. Jerònima Beneta Morello, que es nomena també havia de ser cunyada seua.

⁵⁶¹ No diu l'origen o condició però, vista la raresa del cognom, potser siga morisc.

- 1542.11.30. Lluís, fill de Lluís Bisquert d'Aiacor. Padrins, los reverends Joan Alberó i Francesc Guitart.
- 1542.12.08. Mariana, filla de Miquel Seguí, de l'alqueria de Cerdà. Padrins, Jaume Garcia, Joan Burguera, Joan Abril i Joana Tallada.⁵⁶²
- 1543.06.29. Jerònima, filla de Jordi Ferrandis, moriscat. Padrins, Martí Llinars, Francesc Miquel Jaume, fill d'Esteve Saurina i Jerònima, filla de Lluís Soler. "És del Raval".
- 1543.08.27. Isabel Anna, filla de Joan Maymó, padrins el reverend Baltasar Vilaplana, canonge i cabiscol de la Seu de Xàtiva, Francesc Abril, notari, i Rafaela Anna, filla d'Antoni Guitart.
- 1543.08.31. Margarita, filla de mestre Florejant, sabater, padrins, don Jaume Sanç, cavaller, don Miquel Joan Soto, cavaller, Onofre Cerdà, ciutadà, i Isabel, viuda de misser Portadora.
- 1543.09.19. Beatriu, filla de mestre Francisco Marsilla, moriscat, trompeter, padrina d'Isabel Joan, filla de (*en blanc*), junt a Marc Savall, Gabriel Gamolt, Bertomeu Selma.
- 1543.11.13. Francesc, fill de Baltasar Forsegur, de Miralbó. Padrí don Antoni Sanç.
- 1543.11.20. Catalina, filla de Francesc Cafora?. Padrins, Francesc Ortolà, Gaspar Fuster i Gaspar Oltra.
- 1543.12.27. Isabel, filla d'Agustí Carda, del lloch de Sellent.
- 1544.11.09. Isabel Joan, filla de Pere Català, de Torrent
- 1544.08.20. Lluís, fill de Diego Relanca, padrí Llorens Alberó, Domingo Alberó i Magdalena, filla de Murta.⁵⁶³
- 1545.04.17. Isabel, filla d'Antoni Cornet. Padrins, "Pelegero del carrer de Sant Pere", Gaspar Cosa?, Jerònima Espelto i Catalina Pelegero.⁵⁶⁴
- 1545.05.17. Joana, filla de mestre Joan Gariga o Garriga, flaquer de don Pedro Maça.⁵⁶⁵ Padrí, mestre Joan Richart, obrer de vila.
- 1545.08.25. Antoni Joan, de Guinea, de don Joan Despuig.
- 1546.06.21. Gaspar Ceda o Reda, fill de Francesc, de Sant Joan del raval, padrins, Beatriu, filla de mossén Riambau de Cruïlles, cavaller i Francesc Escrivà, jurista.
- 1548.03.25. Joana Margarita, filla de Gaspar Ticha, moriscat del raval
- 1550.02.24. Macià Mequla, del raval. Padrins, don Pedro Ferran i Esperança Boluda.
- 1550.11.30. Jerònima Fila, filla de Jeroni, nou convertit del raval de Sant Joan. Padrins, Pere Monfort, i Miquel Miralles, notaris.
- 1551.01.20. Àngela, filla de Francesc Vayo, del raval. Padrina, Jerònima, muller de Lluís Albinyana.
- 1554.03.01. Margarita Anna, filla d'un nou convertit del raval, Cristòfol.

⁵⁶² No diu que siga nou convertit.

⁵⁶³ No diu que siga morisc, no obstant, el cognom ho sembla.

⁵⁶⁴ Tos els cognoms, excepte el de Pelegero, semblen moriscs.

⁵⁶⁵ Los Maça de Lizana eren senyor de Moixent.

- 1554.08.24. Jerònima Àngela, filla de Gaspar Sayfo, moriscat del lloc de Corverana. Padrins, Vicent Guitart, metge, Gaspar Guitart, metge.
- 1555.07.21. Gaspar, fill de Pere Ribera, nou convertit del lloc de Rollà.
- 1543.12.11. Joan, fill de Francesc Soler, de l'alqueria de Sellent.
- 1555.05.14. Antoni, fill de Miquel Mollà, llaurador, diu és de edat (*en blanc*) el qual se convertí a la fe catòlica. Compares, Pere Blesa y Francesc Pelegero, Antoni Madina, llaurador, i Joana, muller de Francesc Pardo, llaurador.
- 1555.07.21. Gaspar, fill de Pere Ribera, nou convertit del lloc de Rotlà. Padrins, Rafael Daroca, Francesc Fuster, llaurador, Rafaela, filla de Miquel Aliaga i Anna, filla de Francesc Candel.
- 1558.02.18.⁵⁶⁶ Onofre Francesc, fill de Francesc Roig o Roís, cristià nou del lloc de Miralbó. Padrí, Ausiàs Medina.
- 1565.08.12. Anton Francesc nou convertit, fill d'Alax, mercader de la Granja
- 1565.08.12. Anna, filla de Vicent Conill, nou convertit. Padrins, don Antoni Sanç, don Francesc Sanç, don Guerau Sanç i donya Anna Sanç, donzella.
- 1566.05.20. Fou catequitzat Jeroni Baygues, fill de mestre Antoni.
- 1566.12.30. Catalina, filla de Vicent Conill, del raval. Padrí, don Jaume Despuig, comanador.
- 1567.03.24. Gaspar, fill de Francesc Soborbo del raval.
- 1567.12-02. Anna, filla de Joan Rufo, nou convertit del lloch de Torre de Lloris.
- 1568.04.21. Joan, fill de Joan Rocamora de la Torre de Lloris.
- 1568.06.21. Nicolau, fill de Jeroni Conill, del raval, padrina, Castellana, filla.
- 1570.06.25. Baptisme de Mateu, adult, criat de Gaspar Tonda, cavaller.
- 1570.06.25. Baptisme de Catalina, adulta, criada de Gaspar Tonda, cavaller.
- 1572.11.01. Baptisme de Francesca Jerònima, criada de Joan Francesc Gallach.
- 1603.03.21. Baptisme de Llàzer Iel, vasallo, nou convertit, fill de Joan i Jerònima.
- 1606.10.02. Batisme d'Elisabet Joan, filla de Martí o March Puncho i Mariana, cristians nous, padrins Esteve Jaume i Josepa Navarro, muller de March Domènech.
- 1607.02.18. Baptisme de Mateua Viscaí, filla de Josep i Gonstança. Padrins, don Diego Sanç de Vallés i Mateua Sanç, muller de dit Senyor de Vallés.
- 1608.11.28. Baptisme de Anna Maria Vicenta, filla de Jeroni Sayfó i de Maria Portell, és del lloch de la alqueria de la Marcha. Padrins, Constantí Maiques i Anna Maiques, donzella.
- 1609.03.13. Baptisme de Josep Macià Viscaí Vazerra, fill de Josep i Gonstança, nous convertits dels lloc de Vallés. Padrins, don Macià Sanç i donya Anna Maria Sanç, donzella.

⁵⁶⁶ L'any no és perfectament identificable.

10. MORISCOS EXPULSOS

10.1. Baptismes de fills de moriscos. 1609-1612

1609.12.08. A 8, bategí jo, Pere Joan Alberó, vicari, a Maria Anna, filla dels moriscos que se'n ixqueren de aquest regne. Fon adoptada en filla per Vicent Bru, de voluntat dels seus pares. Foren compares Abdon Codina, menor, y Josepha Garcia, muller de Vicent Moscardó.⁵⁶⁷

1609.12.09. *Dicto die*, bategí yo, Pere Micó, vicari, a Bàrbera Maria, filla adoptiva de Miquel Armengot, ciutadà. Consta ab acte de adopció rebut per Joan Batiste Pinçó, notari, a 3 d3 dembre 1609. La qual és filla de Cristòfol Alduç y de Catalina Cutella, moriscos del lloch de Xarafuel de la Vall de Ayora, en lo temps de la expulsió dels moriscos de aquest regne. Foren compares lo sobredit Miquel Jusep Armengot, ciutadà, y Assensia Miquel, donzella, filla de Joseph Miquel, cirurgià.

1610.04.13. A 13, bategí jo, Pere Micó, vicari, a Pere Jeroni, fill de Miquel Addela y de Sperança Alle, del lloc de Altanel, de voluntat expressa dels pares. Foren compares Francés Albert, notari, y Catalina Vega, muller de Pere Albert.

1610.10.05. Consta ab carta del senyor Patriarcha, data a 3 agost 1610, manant a tots los qui tinguessen moriscos fills dels moros expulsos per Sa Magestad en lo any proppassat 1609, los manifestassen so pena de excomunicació major *latae sententiae*, per a effecte de batejar-los *sub conditione* per les causes justes en ella contingudes. Y, inseguint aquest orde, fonch batejada *sub conditione* Rafaela Anna de edad 4 anys, en la protecció y educació de Jerònima Anna Maluenda y de Mayor, muller de Damian Mayor, ciutadà a 5 de octubre de 1610, per mi, Pere Micó. Compares, Joan Estanya, cavaller, y Honorada Sabater, donzella, filla de Melchior Sabater, ciutadà, quòndam.

1610.10.11.- Baptisme de Leonor Cecília, filla de moros expulsos de Espanya, de edat de cinc o sis anys. En la protecció de mossén Pere Micó, prevere, i sa germana Paula.

1610.10.17. A 17, bategí, *sub conditione*, jo, Pere Joan Alberó, vicari, a Joana Madalena, filla dels moriscos expel·lits de aquest regne, conforme lo orde del senyor patriarcha. És de edat de quatre a cinc anys. Està davall la protecció y educació de Pere Martí. Compares foren Joseph Martí, carnisser, y Hisabet Joan, muller de Miquel Baró.

1610.10.18. A 18, bategí jo, Pere Micó, vicari, *sub conditione*, a Joan Feliu, de edat de tres anys, fill dels moros que foren expulsos. En la educació de Miquel Andreu. Compares, Nofre Navarro y Anna Andreu, viuda de Jaume Navarro.

1610.10.19. A 19, bategí, *sub conditione* a Francés Joan, fill dels moros expel·lits de aquest regne. Està ab educació de Joseph Balaguer. Compares, Joseph Gil Lloscos y Hisabet Joan Domènech. És dit Francés. de dos a tres anys.

1610.10.19. Jeroni Vicent, de vuit o nou anys, en la protecció de Baltasar Jaume Portadora, cavaller. Padrí, don Jeroni Sanç de la Llosa, senyor del lloch de Aiocor.

1610.10.21. Margarita Bonaventura, filla de pares moros expulsos, de tres anys, a cura de Gaspar Martí, cavaller.

⁵⁶⁷ En aquell moment hi havia més d'un Vicent Bru. Com el registre no dona més informació no podem saber quina família va adoptar a la xiqueta.

- 1610.10.21. Josep, de dos anys, a cura de Catalina Rodrigues, vídua de Llagària.
- 1610.10.24. *Dicto die*, bategí *sub conditione* a Hieroni Vicent, fill dels moriscos expel·lits de aquest regne, de edat de díhuit a vint anys.⁵⁶⁸ Foren compares Vicent Albero, canonge, y dona Francisca Torrelles, viuda de don Loís Ferrer.
- 1610.10.24. Caterina Anna, d'edat, any i mig, queda a càrrec de Gaspar Tixedor, mercader.
- 1610.10.24. Diego Josep, de set a huit anys. A cura de Joan Andreu.
- 1610.10.25. Francesc Bonaventura, de deu a onze anys, a càrrec de Francesc Despuig.
- 1610.10.27. Àngela Bonaventura, de set anys, a càrrec de Cosme Esparça.
- 1610.10.29. Francesca Bonaventura de quatre anys, a cura de Margarita Olzina, viuda de Saraçò.⁵⁶⁹
- 1610.10.30. Francesc Josep, de tres anys, a càrrec de Joan Burguera, llaurador.
- 1610.11.06. Esperança Bonaventura, de tres anys, a cura de Rafaela Sanç de la Llosa, viuda de don Onofre Sanç d'Alboi.
- 1610.11.06. Àngela, de set anys, a cura de don Jeroni Sanç de la Llosa.
- 1610.11.06. Maria Francesca, de tres a quatre anys, a cura de Bernat Insa, ciutadà.
- 1610.11.07. Joan Baptista Jaume, dèsset anys, a càrrec de Joan Navarro.
- 1610.11.10. Anna Maria, filla de Josep Çaragocí i Catalina Figura, moros expulsos.⁵⁷⁰ No diu l'edat. Queda a cura de Teodora i Eugènia Ramos.
- 1610.11.11. Àngela Paula, de quatre anys, queda al càrrec de la viuda de Jaume Garcilaso i de mossén Miquel Garcilaso.
- 1610.11.12. Pere Lluís Diego, de dotze anys, a càrrec de Marc Domènech.
- 1610.11.15. Josepa Maria, de huit anys, a càrrec de Pere Corts.
- 1610.11.15. Damià Jeroni, de dotze anys, a cura de Melcior Berenguer.
- 15.11.1610.11.15. Jaume Josep, de tres anys, a càrrec de Vicent del Port.
- 1610.11.16. Pere Bonaventura, de set anys, a càrrec de Bernat Gamieta, mercader.
- 1610.11.16. A 16, bategí jo, Pere Micó, vicari, *sub conditione*, a Àngela Bonaventura, filla de pares moros expulsos, de edat de onze anys. *Sub protectione* de de Bernat Gamieta. Compares, Domingo Gamieta y Catalina Vendrell, muller del dit Bernat Gamieta.⁵⁷¹
- 1610.11.16. Jaume Joan, de sis anys, a cura de don Jeroni Sanç de la Llosa, senyor d'Aiacor, padrí, don Joan Sanç de Senyera.
- 1610.11.16. Francesc Josep, de quatre o cinc anys, a cura de don Jeroni Sanç de la Llosa.

⁵⁶⁸ Per ser major d'edat no va quedar a càrrec de ningú. Potser tenia un ofici i projecte de casament.

⁵⁶⁹ Sarassò era mercader i vivia a la banda sud del final de la Corretgeria, on ara està la plaça de Mayoral. És l'avantpassat dels Jordà Serra.

⁵⁷⁰ No diu l'edat.

⁵⁷¹ Domingo Gamieta vivia en la plaça de Santa Tecla, cantó al carrer del Canonge Cebrià.

- 1610.11.16. Lluís Francesc, de dotze anys a càrrec de don Fredric Portadora.
- 1610.10.16. Caterina Gregòria, de sis anys, a càrrec de Pere Menor.
- 1610.11.16. Pere Vicent, de deu anys, a càrrec de Vicent Barberà.
- 1610.11.16. Antoni Josep, de set anys, a cura de Gaspar Barberà.
- 1610.11.16. Jeroni, d'edat d'onze o dotze anys, a càrrec d'Onofre Pelegero, llaurador.
- 1610.11.20. Joan, de quatre anys, a càrrec de Tomàs Navarro, ciutadà. padrina. Margarita Guitart, viuda de Francesc Borja, ciutadà.
- 1610.11.25. Àngela Josepa Caterina, de set anys, a cura de Josep Balaguer.
- 1610.11.26. Maria Catalina, de nou o deu anys, a càrrec de Nofre Blai Borja, notari.
- 1610.11.26. Pere Tomàs, de sis anys, a càrrec de Nofre Blai Borja, notari del Sant Ofici.
- 1610.11.26. Esperança Catalina, de cinc anys, a càrrec de misser Miquel Josep Ferriol.
- 30.11.1610.11.30. Melcior Josep, d'onze o dotze anys, a càrrec de Cosme Esparça
- 1610.12.01. Lo primer de dehembre bategí, *sub condicione*, jo, Pere Micó, vicari, a Joan Julià, fill de pares moros expulsos del present regne, de edat de set anys, *sub protectione* de Francés Borrell, cavaller. Fonch compare lo mateix dit Francés Borell, cavaller.
- 1610.12.04. Bàrbera, de set anys, a cura de Jeroni Malet, ciutadà.
- 1610.12.28. Joan Vicent, de set anys, natural de Teresa, a cura de Pere Agulló. Padrins, Tomàs i Josepa Agulló, fills de Pere.
- 1610.12.28. Isabel, de set anys, a càrrec de Tomàs Real, ciutadà.
- 1611.01.01. Anna Maria, de tres anys, a cura de Josep Torrent.
- 1611.01.10. Úrsula Anna, de deu anys, natural de Teresa, a cura de Miquel Andreu.
- 1611.01.15. Catalina, natural de Sarra, a càrrec de Martí Pardo.
- 1611.02.14. Joan Diego de 30 anys, *sub protectione* de Francesc Milà d'Aragó, governador.
- 1611.02.14. Maria Anna, a cura de Jerònimo del Valle.
- 1611.02.16. Joan Francesc, a cura de don Francisco Sanç d'Alboi.
- 1611.03.27. Magdalena, natural de Millars, a cura de donya Rafaela Sanç d'Alboi.
- 1611.03.28. Maria Bonaventura, de nou o deu anys. A cura de la viuda de misser Albinyana.
- 1611.08.31. Maria Josepa, de huit anys, natural de Dos Aygües, a cura de Vicent Guitart, ciutadà.
- 1611.08.31. Joan, d'onze anys, a càrrec de Tomàs Real.
- 1611.09.30. Joana Caterina de tretze anys, a càrrec de Nofre Altavert.
- 1611.11.16. *Dicto die*, bategí, jo, Pere Micó, vicari, a Margarita Luïsa, filla de Diego Figura y de Joana, dels moros que han restat esclaus y batejats. Compares, Joseph Durà y Marianna Gil, muller de Jeroni Terres.
- 1612.11.04. Joan Francesc, natural de Xarafuel, a càrrec de Jaume Fons

10.2. Casaments de fills de moriscos. 1624-1632.

1624.10.06. Parròquia de Moixent. Joan Baptiste Jaume, del lloc de Sempere, fill de Miquel Dordura i Esperança Martí, moros expulsos, va casar amb Maria Perler Martí, filla de Pere i Catalina, natural de Moixent.⁵⁷²

1632.07.21. Certificatoria. Un moro bautizado en Vilajoiosa, con una christiana nueva. A 21 juliol 1632, jo, el doctor Pere Caranyana, vicari, doní certificatòria per al curat de Vilajoiosa, de les monitions fetes (entre) y no paresca ningún impediment, entre Miquel, cristià nou, fill de moros expulsos, bategat en la vila de Vilajoiosa, criat en casa de Pere Noguerols, resident en la ciutat de Xàtiva, y Maria, christiana nova, filla de moros expulsos del present regne, batejada en dita vila de Vilajoiosa, criada en dita vila y habitadora en casa de Jaime Lloret, notari, ab llicència de don Esthevan Sans, official, despachada a 3 de juliol any 1632, y referendada per Pera Galiana, notary, scribà.

11.- ESTRANGERS

La quantitat d'estrangers aveïnats en Xàtiva en el segle XVII, sobre tot de francesos, també de regnes i repúbliques italianes és prova del prestigi internacional de la ciutat com una plaça important on poder fundar família i prosperar. És d'assenyalar que la majoria d'immigrants eren mercaders-botiguers-tenders, així com menestrals que venien amb un ofici manual que exercir: velluters, llibrers, sabaters, carnisers. Un perfil ben diferent dels nouvinguts de territori proper, molts d'ells llauradors, coneixedors dels conreus estacionals i dels sistemes de reg. La majoria es va entreverar amb la societat local i va escalar d'estatus, tot i que, amb el pas de les generacions, els llinatges es van difuminar i perdre per línies femenines, o per causa que els negocis i casaments els desplaçaren cap a València i altres ciutats. Hem confegit tres seccions, la de baptismes, casaments i soterrars, sense cap voluntat de ser exhaustius, sinó d'oferir una ràpida ullada. Com en altres llistats que hem treballat, només alguns dels registres estan transcrits al peu de la lletra, el que és perceptible per la redacció i l'ortografia. El llistat deixa constància de l'existència en Xàtiva d'un significatiu grup de llinatges francesos, molts anys abans de l'onada de mercaders i menestrals del país veí, assentats arran de la Guerra de Successió i la protecció de la nova dinastia borbònica.

11.1. Baptismes. 1611-1647

1611.09.10. A 10, bategí jo, Pere Joan Alberó, vicari, a Diego, fill de Joan Scherhaus y de Madalena Gosreylin, cònjuges, naturals de Alemanya la Alta, de Biringen, diòcesis Augustanae, así atrobats. Compares, Joan Tormo y Maria Leal, muller de Joan Sans.

⁵⁷² En la parròquia de Moixent vaig trobar aquest registre. Els moriscos Dordura procedien del lloc de Novetlè, terme de Xàtiva, com també o era Sempere.

1622.12.09. Baptisme de Josep Burato Vallespí, fill d'Àngelo Burato, llibrer, i de Merina Vallespin.⁵⁷³

1637.04.27. Baptisme de Jeroni, fill de Jheroni Labernia, de nació francès y de Ciçila Castañeta, cònjuges.

1647.09.27. Baptisme d'una filla de Lleonardo Giraladó, borgoñó, y de Gerònima Martínis, cònjuges, nomenas Anna Maria Lleonarda. Padrins, mestre Onofre Ballester, sabater.

11.2. Casaments. 1573-1771

1573.10.23. Ítem més, ab dita llicència esposí a Guillem Beltran, vidrier, natural de Fransa, ab Isabet Monyós, donzella. Foren testimonis mossén Pere Chova y mossén Fransés Pellegero, prevere. An oid missa.

1607.00.00 circa. Casament de Domingo Guàrdia Faus, mercader, natural de França, fill de Père de la Garde i Margarita Faus, amb Elisabet Joan Ferrer.

1612.00.00. Casament de Simó Farja, sabater, taverner, natural de Roc de San Julià, Lyon, amb Catalina Virnat.⁵⁷⁴

1624.08.21. Casament d'Antoni Farja, sabater, natural de Roc de Sant Julià, Lyon. Amb Margarita Prats Làrio, de Xàtiva.

1627.04.05. Desposoris d'Antoni Dongo, fill del tender Blai, natural d'Otre, Gènova, amb Margarita Albiol Esolano, de Ginebrosa, en Aragó.

1628.01.06. Casament de Fulcan Barral Tifia, mercader, foll d'Andreu, notari, natural del lloc de Peret, bisbat de Besier, província de Lenguadoch, regne de França, amb Jerònima Cabanes Martí, de Xàtiva.

1630.08.18. Casament de Pere Vitalis Pasqual, mercader, llenser, natural d'Alós, Terranova,. França, amb Tomasa Altarriba Blasco, Anna Maria Oliver Chaves, de Xàtiva.⁵⁷⁵

1632.06.18. Divendres, a 18 de juny 1632, yo, Pere Micó, vicari de la col·legial de Xàtiva, doní certificatòria al curat del Genovés de les monitions fetes en la col·legial de Xàtiva, y no appar impediment algú, entre Joan Audifré, fill de Joan Audifré y Madalena Biralda, natural de la vila de Jansier, bisbat de Ambrún, província del Delfinat, regne França, resident en la ciutat de Xàtiva y Maria Bru, donzella, filla de Viçent Bru y Francisca Sanchis, natural de Xàtiva, resident en lo lloch del Genovés, llicència del senyor don Esteve Sans, prevere, canonge y oficial, despachada a 29 de maig 1632, referendada per Pere Galiana, notari, escrivà.

⁵⁷³ Pel nom, Àngelo ha de ser italià. Com el primer fill va nèixer en desembre de 1622, i els registres conservats de desposoris comencen en abril de dit any. No consta la partida de casament, on havia de figurar la ciutat o zona d'origen. A pesar d'haver tingut en Xàtiva set fills, en cap dels registres van anotar l'origen patern, ni es nomena en cap document que fins ara hem estudiat. Tampoc hem trobat quan ni on va morir.

⁵⁷⁴ No sabem si es va casar en França o va vindre ja casat. En Xàtiva va tindre deu fills.

⁵⁷⁵ Vitalis tenia botiga parada en el cantó de la plaça de Santa Tecla amb la Corretgeria. Es va casar en tres ocasions més: en 1632 amb Anna Maria Oliver Chaves, en 1636 amb la viuda Elena Jàfer, i en 1651 amb Lluïsa Rosales Prats. En el segle XVII L'illa de Terranova front la costa de Canadà, era colònia francesa.

1632.10.19. Desposoris d'Honorat Donadiu Auberge, natural de Marsella, fill de Benet i Clara, habitador de Xàtiva, amb Apolònia Montagut Trilles, de Torres Torres, habitadora de Xàtiva.

1632.11.03. Desposoris de Joan Pontadit,⁵⁷⁶ sabater, natural del lloch de Sant Pere, regne de França y habitador en Xàtiva, fill de Joan i Anna Faya, amb Vicenta Domingo, de Xàtiva. Testimonis Jacques Perron.

1633.02.09. Casament de Juan Jotiè/Jotià Vernet, botiguer, natural de Sant Joan de Lavestre, França, amb Antonina Puig Martínez, de Fornalutx, Mallorca.

1636.07.10. Desposoris de Jeroni Dongo, fill de Blai, fuster, mercader, natural de Gènova, amb Esperança Lloscos Albero, de Xàtiva.

1638.06.07. Desposoris de Bernat Escat Maçot, mercader, natural de Muret, França, amb Teodora Isach Candel, de Xàtiva.

1638.06.20. Desposoris de Jaume Escat Maçot, mercader, natural de Muret, França, amb Francisca Burgos Claver, de Xàtiva.

1639.10.21. Casament de Melcior Costa Roldan, mercader, natural de Martable, Lyon, amb Antonina Puig Martínez, viuda de Juan Jotié Vernet.⁵⁷⁷

1640.02.17. Casament de Francesc Scauriat Artiga, llaurador, natural de Paysos, França, amb Àngela Corts López, de Xàtiva.⁵⁷⁸

1640.08.20. Desposoris de Juan Llanisol Lestrada, botiguer, natural de Gondri, França, amb Anna Bru Gallego, de Xàtiva.

1641.04.12. Casament de Mateu del Olmo Vales, sabater, natural de Sampria, Lyon, França, amb Maciana Garí Ferrer, natural de Gandia.

1641.07.21. Desposoris de Bertomeu Guàrdia, òlim de La Garde, mercader, natural de França, fill de Pere de La Garde, amb Josefa Coll Trujillo, de Xàtiva.⁵⁷⁹

1642.02.02. Casament de Jacques Perron Basia, calderer, natural de Sant Andrés. Lyon, amb Margarita Donat Castañeda, de Xàtiva

1646.02.12. Casament de Pere Camí Miquel, mercader de teles, natural d'Ager en Auvèrnia, amb Úrsula Bellver Serrano, natural d'Otos.⁵⁸⁰

1646.11.13. Desposoris de Lleonardo Giraldo Balnadrán, sabater, natural de Lorà, Borgonya, amb Jerònima Martinis Valero, de Xàtiva.

1648.11.23. Dilluns, a 23 de nohembre 1648, ab licència del senyor doctor Jaume Ferran, canonge y official de la ciutat de Xàtiva, despachada en dos de noembre 1648, referendada per Geroni Guerau, notari et scribe, fetes les tres sòlites monicions y demés requissits per lo sant concili de Terento, y no avent impediment que obstàs, yo, mossén Vicent Pont, vicari, desposí per paraules aptes, lligítimes y de present, *in facie ecclesie*,

⁵⁷⁶ En ocasions el cognom apareix com Pontadiu i Pontadí.

⁵⁷⁷ Són avantpassats del baró de Càrcer i de Mercedes Roca, esposa del doctor Simarro.

⁵⁷⁸ Aquest cognom apareix també com Escuriat i Escoriet. Entre els seus descendents, els Morales de Xàtiva i una branca dels O'Callaghan irlandesos, carlins del Maestrat.

⁵⁷⁹ Domingo Guàrdia i Bertomeu Guàrdia eren fills de Pere de la Garde i de Margarita Faus. Es duïen prou anys de diferència perquè Domingo es va casar en 1608 i Bertomeu en 1641.

⁵⁸⁰ Els Camí vivien en el carrer Botigues, al costat de Basilio Bru i front a la casa de don Joan Sanç. Donaren nom al carrer, que per molts anys es digué de Camí.

a Nadal Fasan, fill de March Antoni y de Gramonia Sayno, cònjuges, natural de la ciutat d'Avellino, diòcesi d'Avellina, reyne de Nàpols, y habitador de la ciutat de Xàtiva, de una, y a Vicenta Rubau, viuda per mort de Juseph Tormo, enviudà y és habitadriu en la ciutat de Xàtiva, de part altra. Y *actu continuo* els doní les bendicions nubcials de la Iglésia, assistint per testimoni Miquel Gausions, sastre, Domingo Sancho, llaurador y Juan Puntadís.

1649.01.17. Casament de Blai del Olme Farja, natural de Sant Joan de Lavestre, França, amb Felipa Ballester Taengua, de Torrella.

1650.07.10. Casament entre Pere Carreres, mercader, de nació francès, fill de Joan y de Susanna de la Fàbrega, natural de la vila Alés, diòcesis de Nimes, y per dos anys habitants continuo en Xàtiva, amb Francisca Burato, donzella, filla d'Àngelo y de Merina Vallespi, natural y habitadora de Xàtiva. Testimonis, Badulier, borgoñó, escolà, Bernat Escat, mercader, y don Francisco Roca, padrí.

1650.07.18. Casament de Joaquim Bernabeu, mestre d'arquitectura, viudo de Magdalena Insa en Carcaixent, amb Juana Santa, viuda de Josep Taengua. Testimonis, Vicent Arche, pedrapiquer, francès de nació, Jeroni Garcia, fuster i Gaspar Micó.

1650.08.04. Joan Deyan, mercader, fill de Pere Deyan y Maria Albert, cònjuges, natural de la ciutat de Marcella, en Francia, y habitants en Xàtiva, ex una, y a Gertrudis Burato, doncella, filla d'Àngelo y Merina Vallespin.

1650.10.23. Antoni Jautia, fill de Joan y de Joana Barto, cònjuges, natural del lloch de Sant Joan de Lavestre, diòcesis de Lleó de Francia y per molts anys habitants en Xàtiva, de una y a Melchiora Gascó, filla de Geroni y de Catalina Gàrix, cònjuges, natural de la vila de Gandia, y *ab infancia* habitadriu en Xàtiva. Testimonis Mateu del Olmo (francès) y Francesc Rarcet.

1651.01.12. Casament de Joan Baptista de la Guerta, velluter, natural de la vila de Reco, diòcesis de Gènova, habitants en València, viudo per mort de Maria Costa, amb Anna Maria Gastardo, natural del lloch de Utri, diòcesis de Gènova, abitadriu de Xàtiva, viuda per mort de Pere Ynacri, *ex alia*.

1653.05.26. Desposoris de Guillem Dongo Camoirana, fill d'Agusti Dongo, nét de Blai Dongo, botiguer y verguer, natural de Pechet, en Gènova, amb Àgueda Vidal Sellés, de L'Olleria.

1659.07.03. Desposoris de Guillermo Fabre Boyer, de nació francès, amb Joana Porquet Ribera, de Xàtiva.

1661.09.04. Casament de Joan Santillach Cassant, natural de Jusahe, Auvèrnia, amb Leonarda Forés Garcia, de Xàtiva.

1667.00.00. Casament en lloc i data ignorats, de Joan del Pi Manàs, carnisser, natural de Semper o Sant Pere, França, amb Estàcia Martínez.⁵⁸¹

⁵⁸¹ Ignorem el lloc i la data del casament de Joan del Pi, carnisser francès, i d'Estàcia. En Xàtiva van tindre deu fills, el primogènit en juny de 1668, raó per la que els suposem casats l'any anterior. Joan Baptista del Pi Martínez, el fill nascut en 1679, es va fer doctor en lleis i va emparentar amb diversos llinatges francesos de la ciutat, Minvielle, Polache, Olanier, Chaix i Lamanette. El Pi donaren lloc al carrer que baixava de la carnisseria de la plaça de les Cols al carrer Moncada, front Sant Francesc,

- 1669.08.15. Casament de Ramon Camí Viella, velluter, natural d'Ager, en Auvèrnia, amb Joana Artigues Badenes.
- 1671.00.00. Circa. Casament de Bernat Camí Miquel, amb Anna Satorres Vidal, natural d'Otos. Tingueren en Xàtiva huit fills.
- 1680.08.11. Casament d'Antoni del Olmo/Olme Farja, natural de Siper, Lyon, França, amb Anna Maria Merín, natural d'Alcosseret.⁵⁸²
- 1691.10.08. Bendicions nupcials de Carlos Antonio Bino, natural de Nàpols, i Lucia Anna Corbina, que s'havien casat en 1 de gener de 1671 en la ciutat de Avers ¿Aversa?
- 1693.05.14. Casament de Benito Greningrau García, natural de Prisach, regne d'Alemanya, habitador en Xàtiva, amb Isabel Morte, viuda de Jeroni García, enviudada en Aiora.
- 1696.05.06. Casament de Pere Garrigues, fill de Juan i de Susana Alegres, cònjuges, natural del lloch de Patrose, renga de Francia, y és habitador en la present ciutat de Xàtiva, de una part, y Getrudis Escamus, viuda per mort de Matheu Casanova. Enviudà y és habitadora de la present ciutat de Xàtiva, de part altra. Testimonis, Joan Baptiste del Pi.
- 1696.06.06. Casament de Pere Antoni Macami, natural de la ciutat de Lodi, estat de Milà, fill de Bertomeu y de Francisca Tosi, cònjuges, amb Maria Moya, viuda per mort de Felip Martinis, los dos habitants de la present ciutat.
- 1697.02.07. Casament de Guillermo Segot, natural del lloc de Sarsa, regne de Francia i habitador en al vila de Alberich, amb Margarita Sansolí, natural de Xàtiva, filla de Juan i Estevena Barrera.
- 1697.04.17. Casament de Pere Laborda, fill de Domingo y de Dominga Casamayor, natural de la vila de Lorda, regne de Francia y habitador en el lloc del Genovés, amb Maria Pont Teruel, natural de Xàtiva.
- 1697.09.03. Casament de Pere Francisco Costa, mestre de escola, natural de la ciutat de Roma, fill de Juan Baptiste y de Júlia Escorsa, amb Magdalena Piñol, viuda de Pere Gosalbo, los dos habitants de Xàtiva.
- 1698.04.16. Casament de Pere Taurans, fill d'Antoni i Anna Carrós, natural del lloch de Cauniag, regne de Francia, habitador de la present ciutat de Xàtiva, amb Maciana Ximenes Pastor, natural d'Aiora i habitadora de Xàtiva.
- 1698.05.30. Casament d'Antoni Macagni, "dit lo milanés", viudo per mort de Maria Moya, enviudà en Xàtiva, amb Jacinta Gomes, viuda de Josep González, enviudada en d'Aiora i habitadora en Bolbait.
- 1698.09.14. Casament de Pere Mornet, llaurador, natural del lloch de Biudos, regne de Francia, diòcesis de Comenge, habitador de la vila de Alberich, fill de Guillermo y de Margalita de Marta, y Catalina Garcia, natural de la vila de Almansa, habitadora de Xàtiva, filla de Josep y de Úrsula Hernández.

⁵⁸² Una de les filles d'aquest matrimoni, Prudència del Olmo Merín, va ser l'àvia de San Jacinto Castañeda.

1699.11.01. Casament de Juan Laborda, fill de Juan y de Cathalina Garisera, natural del lloch de Bastida, regne de Francia, amb Magdalena Lopes Roselló, natural de Beniatjar i habitadora de Novetlè.

1727.02.05. Carlos Corbaba, soldat invàlid, natural de Viena, habitador de San Felipe es va casar amb Maria Teresa Ángela Sala, esclava cristiana y lliure, natural de la ciutat de Argel, habitadora en San Felipe.

1762.08.17. Martes, a diez y siete. Yo, el doctor Joaquim Pedrón, vicario, bauticé, según *ritu* de la santa iglesia romana a un hijo de Juan Bautista Vadiant, flamenco, comerciante, y de Mariana Anastay, consortes, que pasan de tránsito. Abuelos paternos, Enrique Vadiant y Maria Madalena Deschano, y maternos, Joseph Anastay y Ángela María Perine. Se le puso por nombre Francisco Thomás Joaquim, Antonio. Padrinos, Thomás Delavana, comerciante y Getrudis Vadiant, doncella, hija de Juan Bautista Vadiant.⁵⁸³

1764.06.26. Desposorios de Manuel de Padua, fabricante de medias, *ad fidem nostram catholicam noviter conversum*, natural de Argel, bautizado en la parroquia de la Santa Cruz de la villa de Madrid, habitador en la Ciudad de San Felipe, enviudado en el Hospital General de la Pasión de la dicha villa de Madrid, por muerte de Francisca Pereyra, de una, y de Francisca Sanchis Quilis, viuda de Antonio García Baquero.

1771.05.27. Desposoris de “Antonio Gautier, sargento inválido, antes del Regimiento de Infantería de Flandes, natural de la ciudad de Macon en Borgoña, reyno de Francia y vecino de la Ciudad de San Phelipe, hijo de Jayme Gautier y de Claudine Launier, consortes, de una, y Francisca Boquera, doncella, natural de la ciudad de Moriana, obispado de Quebech, isla de Canadá,⁵⁸⁴ y vezina de dicha Ciudad de San Phelipe, antes de la de Barcelona, hija de Josep Boquera y Josefa Lavioleta, consortes.”

11.3. Soterrars. 1641-1778

1641.11.07. Soterrar en Sant Francés de Pere Cases, sombrerer, francès de nació. Pobre.

1642.05.01. Soterrar en Sant Francesc de Bertomeu Moreu, francès de nació. Dexàs per l'ànima 60 lliures. Marmessor Juan Audifré, mercader.

1644.10.18. Soterrar en Sant Francesc de Pere Besa, francès de nació, del lloch de Viladiu.

1644.12.24. Soterrar en la Seu de Pere Mauri, calderer, de nació francès. Dexàs per l'ànima 20 lliures. Marmessor, Pere Montaña, calderer, de nació francès.

1645.01.20. Soterrar en la Seu de Glaudo Planco, francès de nació. Marmessor, Francesc Piñol.

1645.04.11. Soterrar en l'hospital de Bernat Borralier, genovés.

1645.06.08. Soterrar en la Seu de Joan Làrio, francès, casat amb Maria Canut.

⁵⁸³ En registres més antics, quan batejaven al fill d'un matrimoni de pas, anotaven la fórmula, “ací atrobats”, per indicar que eren transeünts. Tant en viatgers com, per exemple en fills, de comediants durant temporada de representacions en el teatre de la ciutat.

⁵⁸⁴ La colonització de Canadà era tan incipient que en Europa es creia que la zona de Quebec era una illa.

1648.04.13. Soterrar en la Trinitat de Antoni Escat, francès de nació, germà de Bernat Escat. Dexà per l'ànima 50 lliures.

1650.11.03. Soterrar en Sant Francesc de Joan Bastit, vidrier, francès de nació de la província de Overñés.

1651.08.09. Soterrar 16 en Sant Sebastià de Iñigo? Capuano, viudo de Constansa Puchero, natural del Montesarchino, regne de Nàpols, secretari de don Andreu de Ávalos, príncep de Montesarchino.

1778.06.06. Entierro en el Hospital de Wenceslao Jeruch, sargento inválido, soltero, pobre. Murió colgado por su mano de una galería del dicho hospital. Fue, sin embargo, enterrado en lugar sagrado porque el referido estaba perturbado de juicio, y poco menos que furioso.⁵⁸⁵

12.- SELECCIÓ D'IRLANDESOS RESIDENTS EN XÀTIVA A PRINCIPIS DEL SEGLE XVIII.

La guerra de Successió a la corona espanyola va enfrontar dos bàndols, un que recolzava a l'Arxiduc d'Àustria i altre al nét del Rei Sol de França. L'exèrcit francès comptava en aliats als portuguesos i als irlandesos. Conquerida i cremada Xàtiva en 1707, i començada la repoblació, quedà una guarnició militar, i un batalló d'invàlids, entre els quals hi havia militars flamencs, alemanys i d'altres zones, i en especial nombrosos irlandesos. Els registres de baptismes i de casaments revelen que solien formar un cos tancat, endògam, casant-se la majoria de voltes entre ells. Al contrari que en el cas dels francesos, hi ha poca o cap descendència d'irlandesos en la ciutat. Hem considerat d'interès anotar una selecció.

12.1. Baptismes. *Abans de la batalla d'Almansa*⁵⁸⁶

1706.08.18. Dimecres a díhuit de dit mes. De licència del curat, el doctor Joseph Sanchis, rector de Ayacor, administrà los exorcismes de la Iglésia a un fill Gualterres Burg y Maria Chatili, còniuges irlandesos, dels quals foren padrins mossén Francisco Richart, prevere, y Esperança Bosch, muller de Francisco Pellejero, ciutadà. Nomenàs Juan Batiste, el qual, per extrema necessitat, fonch batejat en cassa per mossén Pasqual Pellejero.⁵⁸⁷

1706.10.17. Diumenge a dèsat de dit mes. Yo, el doctor Raymundo Micó, vicari, bategí, segons *ritu* de la santa iglésia romana a una filla de Juan Yels y Catharina Cherens, còniuges irlandesos. Naixquè a dodse. Nomenàs Jusepa Maria Catharina. Padrins, Felip Porquet y Feliciano Moliner, muller de Felip Gascó.

⁵⁸⁵ A banda del testimoni de la miserable vida que duïen els militars invàlids, del que trobem nombrosos exemples en els soterrars, la majoria pobres i sense testar por no tenir, el cas d'aquest sergent, que sembla estranger pel cognom, té l'interés afegit de citar "una galeria" de l'hospital, que pensem correspon a les galeries volades construïdes en el pati per convertir-lo en teatre. Hui queda encara com a testimoni de l'existència de les galeries volades, el tornapunta falcet en el mur interior de llevant.

⁵⁸⁶ Els irlandesos estaven aliats amb els francesos, formaven part de l'exèrcit borbònic. Resulta estranya la presència de famílies irlandeses civils, que mai havien hagut, abans de la conquesta de la ciutat.

⁵⁸⁷ Esperança Bosch Salelles era germana de mossén Reginaldo Bosch, capellà que es va quedar en la Seu durant la Crema de la Ciutat, i de Macià o Matias del Bosch, doctor en lleis, assessor del governador.

1707.01.19. Dimecres a dènu de dit mes, de licència del curat, el doctor Joseph Barberà batejà a una filla de Jaume Botemar y Maria Guel, còniuges de nació irlandesos, de la ciutat de Limbrich (*Limerick*). Naixquè en lo mateix dia. Nomenàs Juana Maria. Padrins, Daniel Crats, irlandés, y Maria Calamarte, donzella, filla de Antoni Calamarte.

1707.02.27. “Bategí sub conditione per estar batejat *ritu* anglicano” a Macià Partich Richart, fill de Juan i Maria, irlandesos. Padrí, Diego Maravall.

1707.03.15. Baptisme de Gregori Carlos, fill de Carlos Huesclech, de nació inglés, i Eleonor Micmane, irlandesa de la ciutat de Cork. Padrí, Batiste Roca, llaurador, i Antònia Albench, muller de Cayetano Bosch.

1707.04.07. Baptisme de Vicente Miquel Alpin Trenta, fill de Miquel i d’Ana, còniuges, de nació irlandesos. Padrins Batiste Vilanova i Anna Maria Cruces, muller de Francisco Lahuerta.

12.2. Casaments. *Abans de la batalla d’Almansa*⁵⁸⁸

1707.04.02. Casament de Guillermo Quinselo, fill de Raymundo y Elionor Queli, cònjuges, amb Maria Nelo, filla de Guillermo y Margarita Deviso, cònjuges, els dos naturals de la ciutat de Dublín, de les províncies de Olanda, habitants de present en la ciutat de Xàtiva.

12.3. Baptismes. *Després fundació de la Nueva Colonia*.

1710.02.05. Baptisme de Blai Conejo, fill de Juan Conejo y Ana Margalita Carrusca, cònjuges. Padrins Antonio Mora, de nació irlandés, y donya Leonarda de Pi, muller de don Ramon Casamayor, padrins de Blai Conejo Carrasca.

1710.02.15. Don Juan Loftus, irlandés, i Maria Magdalena Audivert, doncella, padrins de Agustí Vicent, fill de Josep Vicent y Agustina Dongo.

1710.03.17. Dilluns a dèsat, jo, el doctor Francisco Ortiz, vicari, batejà, segons *ritu* de la santa iglesia romana, una filla de don Josep Cumillas, teniente y donya Maria Santa y Anmarco, còniuges. Naixquè en catorze dels dits. Nomenàs Teresa Josepa Magdalena. Padrins, don Carlos Quin, irlandés y donya Maria Magdalena Vallés, muller de don Francisco Barrueso.⁵⁸⁹

1710.03.22. Don Guillermo Homara, cavaller de l’hàbit de Montesa, va ser padrí de baptisme de Maria Mollà Pont, filla de Lluís i Magdalena Pont.⁵⁹⁰

1712.12.08. Baptisme de Maria Carol, fill de Guillermo Carol, de nació irlandés, i de Maria Sudel, irlandesa. Padrins don Antonio Morosch, de nació irlandesa, i Maria Seprià, muller de Pere Albiñana.

⁵⁸⁸ Els irlandesos estaven aliats amb els francesos, formaven part de l’exèrcit borbònic. Resulta estranya la presència de famílies irlandeses civils, que mai havien hagut, abans de la conquesta de la ciutat.

⁵⁸⁹ En cap lloc diu que foren irlandesos. No obstant les variades ortografies del cognom de l’esposa fan pensar que era o eren extragenrs.

⁵⁹⁰ Guillermo Omara (William O’More), governador de Montesa, era natural de Clone, en la província de Munster d’Irlanda.

12.4. Casaments. En la *Nueva Colonia*

1725.03.21. Casament de don Tobías Dilon O'Connor, tinent del Regiment de Ièrnia, natural de Dembraín, en Irlanda, amb Jacoba Lumbier Castañeda.

1726.05.01. Casament de don Diego Cavanach Canach, soldat invàlid, natural de Carlo, província de Lenster, Irlanda, amb Marta Sudel, viuda.

1726.03.18. Casament de don Milesio Mahoni Congue, soldat invàlid, natural de Chilarnie, província d'Irlanda, habitador en San Felip, amb Isabel Secanel, viuda de don Francisco Valores.⁵⁹¹

1726.08.25. Casament de don Juan Galardino, soldat invàlid, natural de Carig, província Mamania, Irlanda, amb Anna Vandopdenbos, viuda de don Francisco Cavanach.

1730.04.12. Casament de don Roberto Egan, alferes invàlid, fill de Bernardo i Maria Magauli (McAuli)?, natural del lloc de Linnot o Licinot, en la Isla de Ibèrnia, amb donya Juana Bota Bona, natural de Namur en Flandes.

1730.10.23. Casament de don Juan Ubaere, soldat invàlid, fill d'Andreu i Margarita Lleceni?, natural del lloc de Conrren, de Irlanda, amb Catalina Indestra, viuda de Juan Rey en Gascueña, Cuenca.

⁵⁹¹ Donen el tractament de don als soldats.